

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

NAZAN BEKİROĞLU'NUN NAR AĞACI ROMANINDA
ÖZNEYİ OLUŞTURAN KELİME GRUPLARI

SAMED SARI

DANIŞMAN
PROF. DR. SALİM KÜÇÜK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORDU 2019

ÖĞRENCİ BEYAN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak savunduğum “Nazan Bekiroğlu’nun Nar Ağacı Romanında Özneyi Oluşturan Kelime Grupları” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmadan yazdığımı ve yararlandığım kaynakların “Kaynakça” bölümünde gösterilenlerden farklı olmadığını, belirtilen kaynaklara atıf yapılarak yararlandığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

05 /08/ 2019

Samed SARI

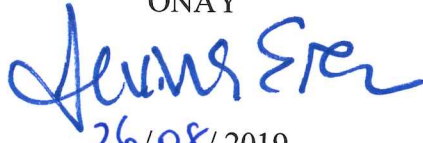
12530100011

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Samed Sarı'nın hazırladığı "NAZAN BEKİROĞLU'NUN NAR AĞACI ROMANINDA ÖZNEYİ OLUŞTURAN KELİME GRUPLARI" başlıklı tez 05/08/ 2019 tarihinde aşağıda imzaları olan jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	Üniversite	İmza
Başkan	: Prof. Dr. Salim KÜÇÜK (Danışman)	Ordu Üniversitesi	
Jüri Üyeleri	: Doç. Dr. Hakan ÖZDEMİR	Giresun Üniversitesi	
	Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir ÖZTÜRK	Ordu Üniversitesi	

ONAY

26/08/2019

Dr. Öğr. Üyesi Seçkin EVCİM Y.

Enstitü Müdürü V.

ÖN SÖZ

Dil, canlı ve sürekli gelişen, değişen bir varlıktır. Dilin yapısını, çeşitliğini, anlam katmanlarını belirleyici esas unsur o dili kullanan insan topluluğudur.

Dil, kendi doğal dizgesinin yanı sıra bireysel, toplumsal ve kültürel bir kurumdur; yaşamın her alanıyla yakından ilişkilidir. Bu nedenle, dil, bireyler ve toplumlar arasındaki çok yönlü ilişkilerde, en önemli iletişim ve bildirişim aracıdır. Dil, toplumu; toplum dili biçimlendirir.

Duygu ve düşüncelerin aktarımı noktasında her insanın ihtiyaç duyduğu büyük bir iletişim aracı vardır ki hiç şüphesiz bu araç “cümle” olarak varlığını ortaya koyar. Cümlenin oluşmasında çeşitli öğelerin bir araya gelmesi söz konusudur. Bu öğeler içerisinde cümlenin yüklemden sonra asıl unsurlarından olan özne büyük bir öneme sahiptir. Bu düşünceden hareketle bu çalışmada Timaş Yayınlarından çıkarılmış, 2017 yılında İstanbul’da yayımlanmış ve 20. baskısını yapmış, toplam 533 sayfadan oluşan Nazar Bekiroğlu tarafından kaleme alınan *Nar Ağacı* romanı bünyesinde yer alan cümlelerde özne kavramı sorgulanmak istenilmiş ve bu roman üzerinde öznenin önemi, öznenin oluşmasında kullanılan kelime grupları, bu kelime gruplarının kullanılış amaçları, kullanım sıklıkları, çeşitleri değerlendirilmiştir.

Türkiye Türkçesinde hâlen doğrudan özneyi konu edinen kitap türünde bir yayın yoktur. Bunun yanı sıra cümleyi konu edinen kitap türündeki çalışmalarda yetersizlikler görülmekte ve en önemlisi cümlede özneyi oluşturan kelime gruplarının türleri ve yapıları ile ilgili olarak mevcut yayınlarda bu konuda ayrıntılı akademik çalışma ve bilgilere yer almamaktadır. Çalışmamız bu alanda yapılmış ilk akademik çalışmalardan biri olup bu tür çalışmalara Türkoloji sahasında cümle konusunda kaynaklık ve hizmet etmeyi amaçlamaktadır.

Bu akademik çalışmanın her aşamasında bilgi ve tecrübelerini esirgemeyen her zaman yardım ve desteğini gördüğüm Prof. Dr. Salim KÜÇÜK hocama teşekkürü bir borç biliyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
TABLolar DİZİNİ.....	xvii
ÖZET.....	xviii
ABSTRACT.....	xix
KISALTMALAR.....	xx
ÖRNEK CÜMLELERİN ALINDIĞI ESER KISALTMALARI.....	xxi
GİRİŞ	1
1. Problem.....	2
2. Amaç.....	2
3. Önem.....	2
4. Sınırlılıklar.....	3
5. Yöntem.....	3
5.1. Araştırmanın Modeli.....	3
5.2. Evren ve Örneklem.....	3
5.3. Verilerin Toplanması.....	3
5.4. Verilerin Çözümlemesi.....	3
BİRİNCİ BÖLÜM	5
1.1. NAR AĞACI YAZARI NAZAN BEKİROĞLU	5
1.1.1. Nazan Bekiroğlu'nun Hayatı.....	5
1.1.2. Nazan Bekiroğlu'nun Eserleri.....	5
1.1.3. Nazan Bekiroğlu'nun Edebî Kişiliği.....	6
1.2.1. Nar Ağacı Romanın Özeti.....	7
İKİNCİ BÖLÜM	10
2.1. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE ÖZNE KAVRAMI	10

2.1.1.Özne Kavramı.....	10
2.1.2. Öznenin Özellikleri.....	12
2.1.3. Özne Türleri	16
2.1.4.Türkiye Türkçesinde Özneyi Oluşturan Kelime Grupları	24
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	32
BULGULAR	32
3.1. NAR AĞACI ROMANINDA ÖZNEYİ OLUŞTURAN KELİME GRUPLARI.....	32
3.1.1. İSİM TAMLAMALARI	32
3.1.1.1. Belirtili İsim Tamlamaları	32
3.1.1.1.1.Sıfat-Fiil Ekleriyle Oluşturulmuş, Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	32
3.1.1.1.1.1.Tamlayanında Sıfat-Fiil Bulunduran, Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	32
3.1.1.1.1.2.Tamlananında Sıfat-Fiil Bulunduran Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	35
3.1.1.1.1.3.Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	35
3.1.1.1.1.4.Tamlananı Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	36
3.1.1.1.1.5.Tamlayanı Sıfat-Fiil ile Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	37
3.1.1.1.1.6.Tamlayanı Sıfat Tamlaması, Tamlananı Sıfat-Fiil İle Oluşturulmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	37
3.1.1.1.1.7.Tamlayanında Sıfat-Fiil Bulunduran, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler ..	37
3.1.1.1.1.8.Tamlayanı ve Tamlananında Sıfat Fiil Bulunduran Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	38

3.1.1.1.1.9.Tamlananı Sıfat-Fiil Grubu, Tamlayanı Kişi Zamiri Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	38
3.1.1.1.1.10.Tamlananı Sıfat-Fiil Grubu, Tamlayanı İsim-Fiil Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	38
3.1.1.1.1.11.Tamlayanı Sıfat Fiil Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	38
3.1.1.1.1.12.Tamlayanında Sıfat-Fiil Bulunduran, Tamlananı Birden Çok İsimden Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	38
3.1.1.1.1.13.Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması, Tamlananı Sıfat-Fiil Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	38
3.1.1.1.2.Tamlayanı ya da Tamlananında İsim-Fiil Bulunduran Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	39
3.1.1.1.2.1.Tamlananı İsim-Fiil Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	39
3.1.1.1.2.2.Tamlananı İsim-Fiil Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	39
3.1.1.1.2.3.Tamlayanı İsim-Fiil Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	40
3.1.1.1.2.4.Tamlayanı Sıfat Tamlaması, Tamlananı İsim-Fiil Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	40
3.1.1.1.2.5.Tamlayanı Sıfat Tamlaması, Tamlananı İsim-Fiil Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	40
3.1.1.1.2.6.Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması, Tamlananı İsim-Fiil Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	40
3.1.1.1.3.Tamlayanı ya da Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	41
3.1.1.1.3.1.Tamlayanı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	41
3.1.1.1.3.2.Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	44

3.1.1.1.3.3.Tamlayanı Sıfat Tamlaması, Tamlananı Tekrar Grubundan Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	48
3.1.1.3.4.Tamlayanı Sıfat Tamlaması, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	48
3.1.1.1.3.5.Tamlayanı ve Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	48
3.1.1.1.3.6.Tamlayanı Sıfat Tamlaması, Tamlananı Bağlama Grubundan Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	49
3.1.1.1.3.7.Tamlananı Derecelendirme Sıfatı ile Oluşturulmuş Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	49
3.1.1.1.3.8.Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	50
3.1.1.1.4.Tamlayanı ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	50
3.1.1.1.5. “-DAn” Ekiyle Kurulu Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	59
3.1.1.1.5.1. “-DAn” Ekiyle Kurulu Tamlayan ve Tamlanan Tek Sözcükten Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	59
3.1.1.1.5.2. “-DAn” Ekiyle Kurulu ve Tamlayanı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	60
3.1.1.1.5.3. “-DAn” Ekiyle Kurulu ve Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	60
3.1.1.1.5.4. “-DAn” Ekiyle Kurulan ve Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	61
3.1.1.1.5.5. “-DAn” Ekiyle Kurulan ve Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	61
3.1.1.1.6.Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	61
3.1.1.1.7.Tamlayanı Belirtili İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	62

3.1.1.1.8.Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	62
3.1.1.1.9.Tamlananı Belirtili İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	63
3.1.1.1.10.Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması Olup Aynı Zamanda Özel İsim Yapısında Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	63
3.1.1.1.11.Hem Tamlayanı Hem Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısında Olan Belirtili İsim Tamlamasından Oluşmuş Özneler	63
3.1.1.1.12.Ya Tamlayanı ya Tamlananı ya da Her ikisi Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	64
3.1.1.1.13.Tamlayanı ya da Tamlananı Zamir Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	64
3.1.1.1.13.1.Tamlayanı Zamir Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	64
3.1.1.1.13.2.Tamlananı Zamir Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	67
3.1.1.1.13.3.Hem Tamlayanı Hem de Tamlananı Zamir Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	67
3.1.1.1.14.Tamlayanı ya da Tamlananı Unvan Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	68
3.1.1.1.14.1.Tamlayanı Unvan Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	68
3.1.1.1.14.2.Tamlayanı Unvan Grubu, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	69
3.1.1.1.14.3.Tamlayanı Unvan Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	69
3.1.1.1.14.4.Tamlananı Unvan Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	69
3.1.1.1.15.Tamlananı Birden Fazla Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	70

3.1.1.1.16.Tamlayanı Birden Fazla Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	70
3.1.1.1.17.Tamlayanı ve Tamlananı Yer Değiştirmiş Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	71
3.1.1.1.18.Tamlayanı ve Tamlananı Arasına Başka Unsurlar Girmiş Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	74
3.1.1.1.19.Tamlayanı Bağlama Grubundan Oluşmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	74
3.1.1.1.20.Tamlananı Bağlama Grubundan Oluşmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	75
3.1.1.1.21.Tamlananı Tekrar Grubundan Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	75
3.1.1.1.22.Tamlayanı ve Tamlananı Tekrar Grubundan Oluşmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	75
3.1.1.1.23.Tamlayanı Birleşik İsimden Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	75
3.1.1.1.24.Farsça Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	75
3.1.1.1.25.Tamlayanı Farsça İsim Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	76
3.1.1.1.26.Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması, Tamlananı Sıfat-Fiil Grubundan Oluşmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	76
3.1.1.1.27.Tamlananı Kısaltma Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	76
3.1.1.1.28.Tamlayanı Birleşik Sözcük Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	77
3.1.1.1.29.Tamlayanı Edat Grubu ile Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	77
3.1.1.2. Belirtisiz İsim Tamlamaları	77
3.1.1.2.1.Tamlayanı ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşmuş Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	77

3.1.1.2.2.Tamlayanı Tekrar Grubundan Oluşmuş Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	84
3.1.1.2.3.Tamlayanı Bağlama Grubundan Oluşmuş Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	85
3.1.1.2.4.Tamlananı Özel İsim Yapısındaki Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşmuş Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	85
3.1.1.2.5.Tamlayanı İsim-Fiil Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	85
3.1.1.2.6.Tamlayanında Sıfat-Fiil Eki Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	85
3.1.1.2.7.Birden Çok Tamlayandan Oluşmuş Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	86
3.1.1.2.8.Tamlayanı Kalıp Sözlerden Oluşmuş Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	86
3.1.1.2.9.Tamlayanı Belirtisiz Tamlamasından Oluşan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	86
3.1.1.2.10.Tamlayanı Farsça İsim Tamlamasından Oluşan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler	86
3.1.2. SIFAT TAMLAMASI	86
3.1.2.1.Belirtme Sıfatlarından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	86
3.1.2.1.1.Tamlayanı İşaret Sıfatı Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	86
3.1.2.1.2.Tamlayanı Bir İşaret Sıfatı, Tamlananı Niteleme Sıfatından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	93
3.1.2.1.3.Sayı Sıfatları ile Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	96
3.1.2.1.3.1.Tamlayanı Asıl Sayı Sıfatı Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	96

3.1.2.1.3.2.Tamlayanı Sıra Sayı Sıfatı Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	97
3.1.2.1.4.Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	98
3.1.2.1.4.1.Tamlayanı ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	98
3.1.2.1.4.2.Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	102
3.1.2.1.4.3.Tamlayanı Sayı Grubundan Oluşan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	104
3.1.2.1.4.4.Tamlayanı Eşitlik Eki (-cA) Almış Belgisiz Sıfattan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	104
3.1.2.1.4.5.Tamlananı Birleşik Sözcükten Oluşmuş Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	105
3.1.2.1.4.6.Tamlayanı Tekrar Grubunun Oluşturduğu Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	105
3.1.2.1.4.7.Tamlayanı Birleşik Sözcük Olan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	105
3.1.2.1.4.8.Tamlananı Zamir Olan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	106
3.1.2.1.4.9.Tamlananı “Şey” Sözcüğü Olan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	106
3.1.2.1.4.10.Birden Çok Tamlanan Alan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	107
3.1.2.1.5. Soru Sıfatı ile Kurulu Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler .	107
3.1.2.2. Sıfat-Fiillerle Kurulu Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	107
3.1.2.2.1.Tamlayanı “-An” Ekli Sıfat-Fiil Grubundan Oluşmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	107
3.1.2.2.2.Tamlayanı “-An” Ekli Sıfat-Fiil, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	114

3.1.2.2.3.Tamlayanı “-DIk, -DUk” Ekli Sıfat-Fiil Grubundan Oluşmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	115
3.1.2.2.4.Tamlayanı “-DIk, -DUk” Ekli Sıfat-Fiil Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	117
3.1.2.2.5.Tamlayanı “-DIk, -DUk” Ekli Sıfat-Fiil, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	117
3.1.2.2.6.Tamlayanı “-DIk, -DUk” Ekli Sıfat-Fiil, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	117
3.1.2.2.7.Tamlayanı “-AcAk” Ekli Sıfat-Fiil Grubu Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	118
3.1.2.2.8.Tamlayanı “-AcAk” Ekli Sıfat-Fiil Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	119
3.1.2.2.9.Tamlayanı “-AcAk” Ekli Sıfat-Fiil, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	119
3.1.2.2.10.Tamlayanı “-mİş” Ekli Sıfat-Fiil Grubundan Oluşmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	119
3.1.2.2.11.Tamlayanları Sıfat-Fiil Grupları ile Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	120
3.1.2.2.12.Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	121
3.1.2.2.13.Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	130
3.1.2.2.14.Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı “Şey” Sözcüğüyle Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	131
3.1.2.2.15.Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Belgisiz Sıfat İle Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	131
3.1.2.2.16.Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubu ve Birden Fazla Tamlanandan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	132
3.1.2.2.17. Tamlayan Sıfat-Fiil Grubu, Tamlanan Özel İsim Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	132

3.1.2.2.18.Tamlayan Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Bağlama Grubu Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	136
3.1.2.2.19.Tamlayan Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Birleşik Sözcük Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	136
3.1.2.2.20.Tamlayan Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Farsça Tamlama Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	136
3.1.2.2.21.Tamlayanı Sıfat Fiil, Tamlananı Unvan Grubu Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	137
3.1.2.2.22.Tamlayanları Sıfat-Fiil Grubu Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	137
3.1.2.3.Niteleme Sifatından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	138
3.1.2.3.1.Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Niteleme Sıfatı Yapısındaki Özneler.....	138
3.1.2.3.2.Tamlayanı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	143
3.1.2.3.3.Tamlayanı ve Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	144
3.1.2.3.4.Tamlayanı ya da Tamlananı Özel İsim Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	145
3.1.2.3.5.Birden Çok Tamlayanı Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	145
3.1.2.3.6.Birden Çok Tamlananı Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	148
3.1.2.3.7.Tamlayanı ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	149
3.1.2.3.8.Tamlayanı Niteleme Sifatından, Tamlananı Özel İsimden Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	156
3.1.2.3.9.Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	157

3.1.2.3.10.Tamlayanı Belirtili İsim Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	159
3.1.2.3.11. Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	160
3.1.2.3.12.Tamlayanı Edat Grubu Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	160
3.1.2.3.13.Tamlayanı Sıfat Tamlamasından, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	162
3.1.2.3.14.Tamlayanı Tekrar Grubundan Oluşmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	162
3.1.2.3.15.Tamlananı Tekrar Grubundan Oluşmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	162
3.1.2.3.16.Tamlayanı Tekrar Grubu, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Niteleme Sıfatı Yapısındaki Özneler	162
3.1.2.3.17.Tamlayanı Aitlik Eki Bulunduran, Tamlananı Özel İsim Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	162
3.1.2.3.18.Tamlayanı Belirtili İsim Tamlaması, Tamlananları Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	162
3.1.2.3.19.Tamlayanı Bağlama Grubundan Oluşmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	163
3.1.2.3.20.Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması, Tamlananı Unvan Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	163
3.1.2.3.21.Tamlayanı Kısaltma Grubu Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	163
3.1.2.3.22.Zarfla Derecelendirilmiş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	163
3.1.2.3.23.Zarfla Derecelendirilmiş Adlaşmış Sıfattan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	164
3.1.2.4. Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlamaları	165

3.1.2.4.1.Tamlayanı ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşan Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	165
3.1.2.4.2.Tamlayanı Belirtili İsim Tamlaması Olan Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	166
3.1.2.4.3.Tamlayanı Belirtili İsim Tamlaması, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler..	166
3.1.2.4.4.Tamlayanı Belirtili İsim Tamlaması, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler.....	166
3.1.2.4.5.Tamlayanı ve Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşmuş Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	167
3.1.2.4.6.Tamlayanı ve Tamlananı Belirtili İsim Tamlamasından Oluşmuş Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	167
3.1.2.4.7.Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	167
3.1.2.4.8.Tamlayanı Sıfat Tamlaması Olan Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	167
3.1.2.4.9.Tamlayanı ve Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşmuş Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	167
3.1.2.4.10.Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Aitlik Ekininin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	168
3.1.2.4.11.Tamlananı Belirtili İsim Tamlaması Olan Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler	168
3.1.3. UNVAN GRUBU	168
3.1.3.1.Unvan Grubundan Oluşmuş Özneler	168
3.1.3.2. Unvan Grubunun Açıklayıcı Sözcüklerle Nitelendirildiği Özneler	176
3.1.3.3.Tamlayanı Farsça Kurallı Meslek Adı Olan Unvan Grubu Yapısındaki Özneler	176
3.1.3.4. Unvan Unsuru Akralık Bildiren Unvan Grubu Yapısındaki Özneler	176

3.1.3.5.Unvan Unsuru Birleşik Kelime Olan Unvan Grubu Yapısındaki Özneler	177
3.1.3.6. Kişi Unsuru Birleşik İsim Olan Unvan Grubu Yapısındaki Özneler	177
3.1.3.7. Unvan Unsuru Meslek Bildiren Unvan Grubu Yapısındaki Özneler	177
3.1.3.8.Kişi Unsuru Sıfat Tamlamasından Oluşan Unvan Grubu Yapısındaki Özneler	181
3.1.4. BİRLEŞİK İSİM.....	181
3.1.4.1. Birleşik İsimden Oluşmuş Özneler	181
3.1.5. BAĞLAMA GRUBU	183
3.1.5.1.Unsurları Tek Sözcükten Oluşan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler	183
3.1.5.2.Unsurları Birden Çok Sözcükten Oluşan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler	184
3.1.5.3.Unsurları Arasına Başka Unsurlar Giren Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler	185
3.1.5.4.Unsurlarından Biri veya İkisi Sıfat Tamlaması Olan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler	185
3.1.5.5.Unsurları Belirtili İsim Tamlaması Olan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler	186
3.1.5.6.Unsurları Ay Adı Olan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler	186
3.1.5.7.Unsurları Özel İsim Olan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler.....	186
3.1.5.8.Unsurlarından Biri veya İkisi Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler.....	189
3.1.5.9.Unsurları Topluluk / Millet Adı Olan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler	189
3.1.5.10.Unsurları Birleşik İsim Olan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler	189
3.1.5.11. İle Bağlaçlı Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler	189

3.1.5.12.İsim-Fiil Grubu ile Oluşturulmuş Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler	190
3.1.5.13.Unsurları Sıfat-Fiil Grubu Olan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler	190
3.1.5.14.Unsurlarından Biri Sıfat Tamlaması Diğeri Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler.....	190
3.1.6. İSİM-FİİL GRUBU	190
3.1.6.1. İsim-Fiil Grubundan Oluşmuş Özneler	190
3.1.6.2.Birden Çok İsim-Fiil Grubundan Oluşmuş Özneler	195
3.1.6.3.Yapısında Zarf -Fiil Eki Olan İsim-Fiil Grubu Yapısındaki Özneler	195
3.1.6.4.Zarfı Edat Grubu Olan İsim-Fiil Grubu Yapısındaki Özneler	196
3.1.7. SIFAT-FİİL GRUBU	196
3.1.7.1.Sıfat-Fiil Grubundan Oluşmuş Özneler.....	196
3.1.8. TEKRAR GRUBU	198
3.1.8.1.Unsurlarından Her İkisi Anlamlı Sözcükten Oluşan Tekrar Grubu Yapısındaki Özneler	198
3.1.8.2.Unsurları Sıfat-Fiil Eki Almış Olan Tekrar Grubu Yapısındaki Özneler	199
3.1.8.3.Unsurlarından Biri Anlamlı Biri Anlamsız Sözcüklerden Oluşan Tekrar Grubu Yapısındaki Özneler.....	199
3.1.8.4.Zıt Anlamlı Sözcüklerden Oluşan Tekrar Grubu Yapısındaki Özneler	199
3.1.9. KISALTMA GRUBU	199
3.1.9.1. Genitif Grubu Yapısında Kısaltma Grubundan Oluşmuş Özneler..	199
3.1.9.2. Ayrılma Grubu Yapısında Kısaltma Grubundan Oluşmuş Özneler	199
3.1.9.3.İsnat Grubu Yapısında Kısaltma Grubundan Oluşmuş Özneler	199
3.1.10.BİRLEŞİK FİİLLER.....	200
3.1.11.ÖZNE BİRLİKTELİKLERİ	200

3.1.11.1.Aynı Yapıda Kelime Gruplarından Oluşmuş Özne Birliktelikleri.	200
3.1.11.1.1.Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özne Birliktelikleri.....	200
3.1.11.1.2.Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özne Birliktelikleri	205
3.1.11.1.3.Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özne Birliktelikleri ..	205
3.1.11.1.4.Sıfat-Fiil Grubu Yapısındaki Özne Birliktelikleri	206
3.1.11.1.5.İsim-Fiil Grubu Yapısındaki Özne Birliktelikleri.....	206
3.1.11.2.Farklı Yapıda Kelime Gruplarından Oluşmuş Özne Birliktelikleri	206
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	208
KAYNAKÇA.....	213
ÖZGEÇMİŞ.....	218

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 1. Nar Ağacı Romanında Kelime Gruplarına Göre Özne Sayısı.....	211

ÖZET

NAZAN BEKİROĞLU'NUN NAR AĞACI ROMANINDA ÖZNEYİ OLUŞTURAN KELİME GRUPLARI

Ülkemizde özne ile ilgili olarak Türkoloji sahasında yayınlanmış kitap, makale, araştırma, inceleme ve yüksek lisans ile doktora tez çalışmaları istenilen sayıda ve nitelikte değildir. Nazan Bekiroğlu'nun "Nar Ağacı" romanından hareketle romanı oluşturan cümlelerde özneyi incelemeyi, özelliklerini ve çeşitlerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada yazarın hayatına, edebî kişiliğine, eserlerine ve romanın özetine yer verilmiştir. Türkiye Türkçesinde özne kavramına, özne ile ilgili ortak görüşlere, öznenin özelliklerine, özne türlerine, özneyi oluşturan kelime gruplarına yer verildikten sonra romanda özneyi oluşturan kelime grupları tespit edilerek 9 ana başlıkta gruplandırılmıştır. Bu ana başlıklar ise kendi içinde tekrar alt başlıklar hâlinde sınıflandırılmıştır. Sonuç ve değerlendirme bölümünde ise romanda yer alan kelime grupları içerisindeki öznelerin sayıları belirlenerek hangi kelime gruplarında ve ne sıklıkta kullanıldıkları belirlendi ve bir tablo ile gösterildi. Özneyi oluşturan kelime gruplarından yeni ve farklı yapıda görülenler tespit edilip değerlendirildi. Buradan hareketle farklı yapılarda özneyi oluşturan kelime gruplarına rastlanması, Türkiye Türkçesinin anlatım ve ifade yönünden zengin bir dil olduğunu ortaya koymasından önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Türkiye Türkçesi, Özne, Kelime Grubu, Nazan Bekiroğlu, Nar Ağacı.

ABSTRACT

THE WORD GROUPS WHICH CONSTITUTE THE SUBJECT IN NOVEL OF NAR AĞACI BY NAZAN BEKİROĞLU

In our country, studies like book, essay, research, examination, master and PhD thesis on subject in Turcology field are not in desired number and quality. In this study, which aims to examine subject in sentences composing a novel by depending on Nazan Bekiroğlu's "Nar Ağacı", the author's life, literary identity, works and summary of the book were touched on. After subject concept in Turkish, common views about subject, qualities of the subject, kinds of subject and word groups forming a subject were presented, word groups creating subject in the novel were defined and categorized in 9 main topics. These main topics were classified in sub-headings. In the conclusion and evaluation section, the number of subjects in the word groups in the novel were identified and in which word groups and how often they are used were determined, which were presented in a table. Word groups forming the subject which were thought to be in new and different structures, were identified and evaluated. From this point of view, coming across with word groups forming subjects in different structures is important, because it proves that Turkish is a rich language in terms of expression and statement.

Key Words: Turkish, subject, word group, Nazan Bekiroğlu, Nar Ağacı.

KISALTMALAR ve SİMGELER

age. : Adı geçen eser

agm. : Adı geçen makale

bk. : Bakınız

KC : Kendi cümlem

s. : Sayfa

S. : Sayı

vb. : Ve başkası, ve başkaları, ve benzeri, ve benzerleri, ve bunun gibi

ÖRNEK CÜMLELERİN ALINDIĞI ESER KISALTMALARI

- AH** : Ahmet Haşim, *Bize Göre*, Oğlak Yayıncılık, İstanbul, 2004.
- AHT** : Ahmet Hamdi Tanpınar, *Huzur*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2013.
- AI** : Atillâ İlhan, *Sokaktaki Adam*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2010.
- AŞH** : Abdülhak Şinasi Hisar, *Çamlıcadaki Eniştemiz*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1978.
- CM** : Cemil Meriç, *Bu Ülke*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1999.
- DK** : Muharrem Ergin, *Dede Korkut Kitabı*, Boğaziçi Yayınları, 2009.
- HEA** : Halide Edip Adivar, *Sinekli Bakkal*, Özgür Yayınları, 2003.
- HRG** : Hüseyin Rahmi Gürpınar, *Mürebbiye*, Everest Yayınları, İstanbul, 2009.
- HZU** : Halit Ziya Uşaklıgil, *Mai ve Siyah*, Özgür Yayınları, 2009.
- KC** : Kendi cümlem
- MY** : Metin Yurtbaşı, *Sınıflandırılmış Atasözleri Sözlüğü*, Excellence Publishing Yayın, 2012.
- NB** : Nazan Bekiroğlu, *Nar Ağacı*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2017.
- NFK** : Necip Fazıl Kısakürek, *Şiirlerim*, Fatih Yayınları, İstanbul, 1969.
- ÖS** : Ömer Seyfettin, *Seçme Hikâyeler*, Kültür Yayınları, İstanbul, 2017
- PS** : Peyami Safa, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, Ötüken Neşriyat A.Ş., İstanbul, 2008
- RHK** : Refik Halid Karay, *Memleket Hikâyeleri*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 2009.

- RNG** :Reşat Nuri Güntekin, *Çalıkuşu*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 40.Baskı.
- SA** : Sabahattin Ali, *Kürk Mantolu Madonna*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2010.
- SÇ** : Sevinç Çokum, *Makina*, Töre-Devlet Yayınları, Ankara, 1976.
- SFA** :Sait Faik Abasıyanık, *Seçme Hikâyeleri*, MEB Yayınları, İstanbul, 1990.
- TÖ** : Turgut Özakman, *Şu Çılgınlar Türkler*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2009.
- YKK** : Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Kiralık Konak*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008.

GİRİŞ

Çalışmamızda söz dizimini konu edinen yazılı kaynaklarda öznenin ele alınış metodu, özne ilgili sınıflandırmalar, bu konudaki görüşler, benzerlik ve farklılıklar ele alındı. Bu çalışmada söz dizimiyle ilgili yazılı kitaplardan, özne ve kelime gruplarıyla ilgili makalelerden ve tezlerden faydalanıldı.

Türkoloji sahasında özne kavramında ve tanımında hemen hemen ortak görüşler vardır ancak öznenin özellikleri ve öznenin türleri konusunda ortak görüş çok azdır. Özne tanımında terim birliği vardır denilse de öznenin özellikleri ve öznenin sınıflandırılmasında bunu demek çok zordur.

Özneyle ilgili cümlenin unsurları üzerine yapılan akademik ve özel yayınevlerinden yayımlanmış çalışmalarda, bir yazılı eser üzerinden hareketle cümlenin unsurlarının hangi kelime gruplarından oluştuğu konusuna yer verilmemiştir. Ayrıca akademik olarak başlı başına özneyi konu edinen kitap türünde yayımlanmış bir çalışma yoktur. Çalışmamız bu alanda yapılmış ilk çalışmalardan, biri olup bu tür çalışmalara Türkoloji sahasında cümle kısmında kaynaklık etmeyi amaçlamaktadır.

Kelime grubu kavramı “Cümle içinde kavramlar arasında ilişki kurmak üzere birden çok kelimenin belirli kurallar ile yan yana getirilmesinden oluşan, yapı ve anlamındaki bütünlük dolayısıyla cümle içinde tek bir nesne veya hareketi karşılayan ve herhangi bir yargı bildirmeyen kelimeler topluluğu” şeklinde tanımlanır (Korkmaz, 1992, s.100).

Kelime grubu, birden çok kelimenin bazı kurallarla belirli bir düzen içinde yan yana getirilmesidir. Çalışmamızın konusu özneyi oluşturan kelime gruplarıdır. Bu kelime gruplarının yapısı, hangi sıklıkta kullanıldığı, kaç çeşit kelime grubuna yer verildiği, söz konusu yazarın üslubunu, romandaki dil bilgisi tarzını romandan hareketle somut bir biçimde ortaya koyması açısından önemlidir.

1. Problem

Özne, cümlede yüklemden sonra gelen ikinci temel ögedir. Özne, yüklem belirttiği iş, oluş, kılışı karşılar. Cümlede bir yargının bir eylemin gerçekleşmesi için muhakkak bir özneye gerek vardır. Cümlede bu derece önemli olan özne kimi zaman isim, sıfat, zamir, zarf gibi bir sözcük türü şeklinde karşımıza çıkabileceği gibi kimi zaman da özne bir söz grubu şeklinde karşımıza çıkabilir. Buradan hareketle bu çalışmada, Nazan Bekiroğlu'nun "Nar Ağacı" romanında özneyi oluşturan kelime grupları nelerdir, hangi kelime grubu ne sıklıkta kullanılmıştır, en çok hangi kelime grupları kullanılmıştır sorularına cevap aranacaktır.

2. Amaç

- Nar Ağacı romanın konusuna hâkim olmak,
- Nar Ağacı romanında yer alan özneyi oluşturan kelime gruplarını tespit etmek,
- Nar Ağacı romanında kullanılan özneyi oluşturan kelime grupları hakkında bilgi vermek,
- Nar Ağacı romanında yazarın özneyi oluşturma şeklini tespit etmek,
- Nar Ağacı romanında yer alan öznelerin kelime grupları içerisindeki yoğunluğunu belirlemek,
- Nar Ağacı romanından hareketle öznenin önemini belirlemek

Özetle bu çalışmadaki amaç romanda özneyi oluşturan kelime gruplarını belirleyip bu kelime gruplarının özelliklerini tespit etmek ve değerlendirmektir.

3. Önem

Duygu ve düşüncelerin dizgisel aktarımı noktasında her insanın ihtiyaç duyduğu büyük bir iletişim aracı vardır ki hiç şüphesiz bu araç "cümle" olarak varlığını ortaya koymaktadır. Cümlenin oluşmasında çeşitli öğelerin bir araya gelmesi söz konusudur. Bu öğeler içerisinde öznenin büyük bir öneme sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu düşünceden hareketle Timaş yayınlarından 2017 yılında İstanbul'da yayımlanmış ve 20. baskısını yapmış toplam 533 sayfadan oluşan Nar Ağacı romanı bünyesinde yer alan özne kavramının romana kattığı önem belirlenmek istenilmiş ve bu roman üzerinde öznenin önemi, öznenin

oluşmasında kullanılan kelime grupları, bu kelime gruplarının kullanılış amaçları, kullanım sıklığı değerlendirilmiştir.

4. Sınırlılıklar

Bu çalışmada Türkiye Türkçesinde cümlenin temel unsurlarından özne kavramı ele alınmış ve Nazan BEKİROĞLU'nun *Nar Ağacı* romanındaki özneyi oluşturan kelime grupları ile sınırlandırılmıştır.

5. Yöntem

5.1. Araştırmanın Modeli

Türkiye Türkçesinde özne kavramını ve özneyi oluşturan kelime gruplarını ve özelliklerini ayrıntıları ile birlikte tespit etmeyi ve incelemeyi amaçlayan nitel yapıdaki bu çalışmada tasvirî/betimleyici yöntem kullanılmıştır.

5.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini Türkiye Türkçesiyle yazılmış edebî romanlar, örneklemine ise Nazan Bekiroğlu'na ait olan *Nar Ağacı* adlı romandaki özne ve özneyi oluşturan kelime grupları meydana getirmektedir.

5.3. Verilerin Toplanması

Nar Ağacı adlı roman öznenin önemini ortaya koymak adına örnek bir eser olarak görülmüş ve bu eser taranarak özneyi oluşturan kelime grupları tespit edilmeye çalışılmıştır. İlgili kelime gruplarının başlığı altında değerlendirme ve sınıflandırma yapılarak özne örneklerine yer verilmiştir. Bu çalışmada öznenin önemi ve özneyi oluşturan kelime gruplarının sıralamasında çeşitli kaynaklardan istifade edilmiştir.

5.4. Verilerin Çözümlemesi

Çalışmada *Nar Ağacı* romanında özneyi oluşturan kelime gruplarının nelerden oluştuğu alt başlıklarıyla açıklanmıştır. Romanda tespit edilen özneyi oluşturan kelime gruplarının sayıları, ne sıklıkta kullanıldıkları çalışma sonunda tablo hâlinde gösterilmiştir. Romandaki cümlelerin özneleri incelenmiş, özneyi

oluşturan kelime grupları tespit edilmiş olup her bir 6rneğin yanına sayfa numarası parantez içinde yazılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. NAR AĞACI YAZARI NAZAN BEKİROĞLU

1.1.1. Nazan Bekiroğlu'nun Hayatı

3 Mayıs 1957 tarihinde Trabzon'da doğdu. Edebiyata ilgi duyan bir ailenin üç çocuğundan en küçüğüydü. İlk ve orta tahsilini aynı kentte yaptıktan sonra 1979 tarihinde Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Dört yıl lise öğretmenliği yaptı. 1985 tarihinde KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü'ne öğretim görevlisi olarak girdi. 1987 tarihinde Orhan Okay yönetiminde sürdürdüğü Halide Edip Adıvar'ın Romanlarının Teknik Açından Tahlili konulu doktorasını tamamladı. Aynı bölümde öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı. 1995 tarihinde Şair Nigâr Hanım konulu çalışmasıyla doçent oldu. 1998'den itibaren aynı fakültede açılan Türkçe eğitimi bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmakta olan Nazan Bekiroğlu 4 Mayıs 2001'de profesör olmuştur. Çeşitli dergilerde çok sayıda bilimsel makale, deneme ve öyküsü yayımlanmıştır. 2006 yılında Cam Irmağı, Taş Gemi adlı hikâyesiyle Türk Yazarlar Birliği Hikâye Ödülü'nü almıştır. İki çocuk annesidir.

1.1.2. Nazan Bekiroğlu'nun Eserleri

Şiir, hikâye, roman, incelemeleri ve denemeleri Dolunay, Türk Edebiyatı, Milli Kültür, Kayıtlar, Yedi İklim, Timaş ve Dergâh mecmualarında yayınlanan Bekiroğlu'nun eserleri şunlardır:

Öykü Türündeki Eserleri:

- Nun Masalları (Dergâh Yayınları, 1997)
- Cam Irmağı Taş Gemi (Timaş Yayınları, 2006) (TYB 2006 Yılı Hikâye Ödülü)

Roman Türündeki Eserleri:

- İsimle Ateş Arasında (Timaş Yayınları, 2002)
- Lâ: Sonsuzluk Hecesi (Timaş Yayınları, 2008)
- Nar Ağacı (Timaş Yayınları, 2012)
- Mücellâ (Timaş yayınları 2015)

Deneme-İnceleme Türündeki Eserleri:

- Şair Nigar Hanım (İnceleme; İletişim Yayınları, 1998)
- Halide Edip Adivar (İnceleme; Şule Yayınları, 1999)
- Mor Mürekkep (Deneme; İyiyadam Yayınları, 1999)
- Yûsuf İle Züleyha/Kalbin Üzerine Titreyen Hüzün (Şark Mesnevîsi, Timaş Yay, 2000)
- Mavi Lâle, Yitik Lâle (Deneme, İyiyadam Yayınları, 2001)
- Cümle Kapısı (Deneme, Timaş Yayınları, 2003)(TYB 2003 Yılı Deneme Ödülü)
- Yol Hali (Deneme, Timaş Yayınları, 2010)
- Mimoza Sürgünü (Deneme, Timaş Yayınları, 2013)
- Kelime Defteri (Deneme, Timaş yayınları, 2014)

1.1.3. Nazan Bekiroğlu'nun Edebî Kişiliği

1997 yılından beri hikâye, deneme, roman ve incelemelerini yayınlamaktadır. İlk kitabı olan Nun Masalları'nı 1997 yılında yayımladı. 2006 yılında "Cam Irmağı Taş Gemi" adlı hikâyesiyle Türk Yazarlar Birliği Hikâye Ödülü'nü almıştır. Geleneksel hikâye şekillerini romanlarına başarıyla uygulamıştır.

Çeşitli dergilerde çok sayıda bilimsel makale, deneme ve hikâyesi yayımlanmıştır. Bir röportajında "Nazan Bekiroğlu romancı olarak mı anılmak ister?" sorusuna "Yazmayı bir bütün olarak sevdim ben. Bütünüyle sanatı çok sevdim. Tahammülün en kestirme yolu olarak göründü bana. Ama gelip durduğum yer roman gibi görünüyor ve buna itirazım yok." Cevabıyla romana verdiği önemi ortaya koymuştur. (Kenan Kâşif T. ile Röportajı)

Hikâye ve romanlarında olay örgüsünden çok kişilerin ruhsal durumlarını ve iç bunalımlarını yansıtan yazar bu yönüyle Çehov'a benzer. Eserlerinde divan edebiyatı, tasavvuf ve batı edebiyatından etkilendiği görülür. Divan edebiyatının şiirsel ifadelerini kullanarak eserlerini süslemiştir.

Nazan Bekiroğlu akademisyen olması sebebiyle dili etkili ve özenli kullanmayı önemser. Eserlerinde kullandığı dil ile içerik uyum içindedir.

Eserlerinde bilinç akışı, iç çözümleme, monolog gibi teknikleri ustaca kullanır. Nazan Bekiroğlu'nun eserlerinde detaylar önemli bir yer tutar. Eserlerinde kullandığı dil ilk başta karışık gözükse de aslında eserlerinde bütün ayrıntılarıyla iç dünyayı yansıtmaya yönelik bir dil arayışındadır. Yazar, postmodern bir anlayışla üstkurmaca, metinler arasılık, imgesel ve masalsi anlatım, benzetmeleri ve estetik çözümlenmeleri ile dikkat çekmiştir.

1.2.1.Nar Ağacı Romanın Özeti

Roman, Tebriz-Batum-Trabzon üçgeninde yaşanan bir aşk hikâyesini anlatmaktadır. Setterhan ve Zehra'nın torunları, bu iki yabancının nasıl olup da birleştiğini merak eder, elindeki eski resimlere bakarken geçmişteki köklerine doğru yolculuk başlar. Bizler de bu muhteşem yolculukta Balkan Harbi, Bolşevik İhtilali gibi pek çok tarihî olaya denk gelir ve bu anları yaşarız. Setterhan ve Zehra'nın, o iki deli sevdanın bir araya gelmesine anbean şahit oluruz.

Roman, otuz yıl önce dedesinin postaya verdiği bir mektupla başlar. Mektup torununa ulaşır. Mektupta sadece selam ve adres vardır. Mektubu Farsçadan Türkçeye çevirir. Bu mektup Tebriz'den gelmiştir. Bu mektupla on iki yaşındayken kaybettiği dedesini bir parça da olsa tanıyabilmiştir. Aslında dedesini değil, onun asıl hikâyesini merak eder ve Tebriz'i, dedesini ve büyükannesini araştırmaya karar verir.

Yol arkadaşı, öğrencisi Yasemen ile yolculuğuna başlar. Tebriz'e giderler ve o adresi bulurlar. Setterhan'ın yeğeni, doksanına merdiven dayamış Behzat amca'yı, bularak ona fotoğrafları ve dedesinin hikâyesini sorarlar. Ne olmuştu da Tebrizli Tacir Setterhan yerini yurdunu terk etmişti. Dedesi Setterhan halı ticareti yapan bir aileden geliyordu. O Tebriz, Batum, Tiflis hattında halı ticareti yapan bir tacirdi. Setterhan'ın kuzeni Azam'ın anne ve babası vefat edince Azam, Setterhan'ın babasının yanında büyüdü. Setterhan ve ailesi halı işiyle uğraştığı için o da evde haremde diğer kadınlarla beraber halı dokur. Azam'ın halıları çok güzeldir, resmen aşkla dokur. Setterhan Azam'a aşık olur. Babası Mirza Han'ın düşüncesi Azam'ı, onu çok seven oğlu Setterhan'la evlendirmektir. Ama önce dokunan halıların teslimi için Yezd'e gitmesini söyler. Babası, Setterhan döndükten sonra onları nişanlamayı düşünür. Azam da aslında Setterhan'a karşı boş değildir. Fakat ona karşı olan hislerinin adını bir türlü koyamamıştır. Setterhan Yezd'e gider.

Halıların hepsini teslim eder. Son olarak Zerdüst ağasının halısı kalır. Zerdüst ağasının evine gider fakat Zerdüst ölmüştür. Oğlu Piruz Setterhan'ı misafir eder ve çok iyi arkadaş olurlar. Setterhan Piruz'u Tebriz'e davet eder. Setterhan'ın teklifini kabul eden Piruz daha sonra Tebriz'e gider ve Setterhan'ı bulur. Setterhan'ın babası Piruz'u sevmez çünkü o Müslüman değildir. Setterhan, Piruz'a dokuma tezgahını, halılarını göstermeye götürür. O anda Piruz, Azam'a, Azam da Piruz'a aşık olur. Bu, ilk görüşte bir aşktır. Piruz ve Azam Tebriz'den kaçarlar. Töre gereği Setterhan'ın Azam ve Piruz'u öldürmesi gerekir. Ya öldürecek ya da Tebriz'i terk edecektir. Setterhan onları öldüremezdi. Çünkü o, bir karıncaya bile zarar veremeyecek kadar ince ve hassastır. Bu yüzden Setterhan, Tebriz'i terk ederek Batum'a gider. Batum'a gittiğinde Bolşevik İhtilali olur ve Tebriz'e geri dönemez. Halıcılıkta iş bulamayan Setterhan arkadaşı Sofia ve Vasili'yi bulur. Sofia'nın yanında kitapçıda çalışır. Sofia ve Setterhan çok iyi anlaşır. Bu arkadaşlık bir aşka dönüşebilecek iken beklenen aşk gerçekleşmez. Çünkü Setterhan'ın aşkı karşılıksızdır.

Setterhan Trabzonlu bir kayıkçının yardımıyla Trabzona gelir. Setterhan burada çayhanede iş bulur ve çaycılığı öğrenir. Tebriz'e dönmek için pasaport işlemlerini halletmek üzere İran konsolosu Lütfullah Bey ile tanışır. Onunla zaman içerisinde bir dostluk kurarlar. Lütfullah Bey'in annesi Setterhan'ın annesi ve babasını küçük yaşta kaybeden Zehra adında bir kızla tanıştır. Zehra'yı ve erkek kardeşi İsmail'i anneannesi ve dedesi büyütülmüştür. Romanda anneannesi Büyükhanım adındadır. İsmail liseyi bitirir ve askere gider. Balkan Seferberliği ilan edilir. Ruslar Karadeniz'in kıyısında bombalanmadık yer bırakmaz. Bu yüzden büyük hanım ve Zehra Samsun'un yolunu tutar Samsun'dan bir süre sonra İstanbul'a geçerler. Bolşevik İhtilali ile Trabzon kurtulur. Bunun üzerine tekrardan Trabzon'a gelirler. İsmail'in mektupları, defterleri romandaki en duygusal yerlerdir. Romanda 87. Alay ve gönüllü taburundan bahsediliyor. İsmail de bu gönüllü taburun bir neferi olarak orduya katılmıştır. Ancak yolda hastalanıp savaşa katılamaz ve tifüsten ölür. Zehra ve büyük hanım Trabzon'a dönmeden önce bu durumu İsmail'in notlarından öğrenirler. İsmail, kitaptaki en güzel detaylardan biridir.

Zehra ve Büyükhanım Trabzon'a geldiklerinde hiçbir şeyin eskisi gibi olmadığını görürler. Trabzon harap olmuştur. Gelecek nesillere aktaracak bir şey

kalmamıştır; çünkü ahşap olan şehrin her yerini düşmanlar yağmalayıp parçalamış, yakmış ve harap etmiştir. Evlerine giderler fakat ev de bıraktıkları gibi değildir. Nar ağacının dalları bahçe duvarına sarkmıştır.

Zehra ile Setterhan görüşürler. Birbirlerini beğenirler. Setterhan İstanbul'a gitmek istediğini söyler. Zehra ise büyükannesini ve dedesini bırakamayacağını söyler. Bu yüzden Setterhan Trabzon'da kalmaya razı olur ve evlenirler.

Aslında kitapta Zehra ve Setterhan'ın aşkı, büyük bir aşk olarak beklenirken neredeyse görücü usulüne benzer bir evlilik olmuştur. Romanın ilk satırlarındaki gibi anlatıcının son satırları da şu şekildedir:

“Çantamdan kalın tomarı çıkardım. Okumaya başladım;

Elimdeki zarfın arka yüzündeki adrese baktım. Otuz yıl önce postaya verdiği yerin harflerini okudum teker teker;

Te-hı-te; Taht.

Sin-lam-ye-mim-elif-nun; Süleyman.

Bir tire koydum araya, Farsça tamlamayı kurdum: Taht-ı Süleyman.

Hangi hikâye başladığı yerde bitmemiş ki?” (Bekiroğlu, 2017, s.533)

İKİNCİ BÖLÜM

2.1.TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE ÖZNE KAVRAMI

2.1.1.Özne Kavramı

Söz diziminde yüklemden sonra en önemli öge olan özne kavramı üzerine birçok araştırmacı çalışma yapmıştır. Bu araştırmacıların her biri kendine göre özneyi tanımlayarak açıklamışlardır. Biz de bu araştırmacıların ışığında özne ile ilgili yapılmış tanımlara, yorumlara yer vereceğiz.

Bir düşünceyi, bir duyguyu, bir durumu, bir olayı yargı bildirerek anlatan kelime veya kelime dizisine cümle denir. Cümle, dilin en küçük anlatım birimidir. Duygular, düşünceler, olaylar ve durumlar, cümle veya cümlelerden meydana gelen dil birlikleri ile karşılaşılır (Karahana, 2008, s.9). Cümle, değişik görevdeki ögelerden oluşan bir bütündür. Bu ögelerden en önemlisi ise öznedir. Özne ile ilgili yapılan tanımlara bakılacak olursa:

Nurettin Koç özne hakkında, Bir tûmcede çekimli eylemin ya da eylemsinin bildirdiği işi, oluşu, yargıyı üzerine alan varlığa özne denir şeklinde bir tanım yapmakta ve özneyi çekimli eylem ve eylemsi ile özdeş tutmaktadır (Koç, 1990, s.372).

Metin Karaörs, Cümlenin ikinci önemli unsuru öznedir. Fiiller yapma ve olma bildirmek üzere iki türlü olduklarından özne de cümlede fiili yapan veya olan unsur olarak bulunur, der ve özneyi cümlede yüklemden sonra gelen en önemli öge olarak görmektedir (Karaörs, 1993, s.38).

Fuat Bozkurt, Özne bir bildirişim aracı için zorunlu iki temel ögeden biridir. Tûmcede yapan ya da olandır. Kendinden söz ettiğimiz, anlatmak istediğimiz kavramdır, şeklinde açıklar (Bozkurt, 1995, s.11).

Muhittin Bilgin, Yüklemin bildirdiği yargıyı gerçekleştiren ya da üstlenen (yargıya konu olan) ögeye özne denir. Özneler, adın yalın durumunda bulunur, der ve öznenin yalın hâlde olduğunu vurgular (Bilgin, 2002, s.452).

Mehmet Hengirmen, Cümlede işi yapan, eylemi oluşturan kişi, hayvan, bitki ya da diğer canlı cansız tüm varlıklara özne denir. Özne bir ya da birden çok sözcükten oluşur. Bütün adlar, ad soylu sözcükler, eylemliler, cümle ve

cümlecikler özne olabilir, der ve öznenin birden çok sözcükten de oluşabileceğini vurgular (Hengirmen, 2002, s.326).

Tufan Demir, Cümlede yüklem bildirdiği eylemi yapan ya da yükleme göre bir oluş içindeki varlığı karşılayan ek, sözcük, tamlama, sözcük grubu,...'na özne denir demekte ve özneyi ek, sözcük, tamlama ve sözcük grubu şeklinde nitelendirmektedir (Demir, 2004, s.184).

Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi adlı eserinde özneyi Fail başlığı altında incelemiş ve şunları söylemiştir: Cümlenin fiilden sonra ikinci unsurudur. Fail, fiili yapan veya olan unsurdur. Fiile en yakın, fiilden ayrılmaz bir cümle unsurudur. Ayrıca zikredilmese bile fiilin içinde umumi olarak şahıs halinde ifade edilmek suretiyle varlığı daima hissedilir (Ergin, 2007, s. 299).

Leyla Karahan ise özne hakkında: Cümlede yapanı veya olanı karşılayan öge, öznedir. Özne, yüklem gösterdiği kılışı, oluşu ve durumu üzerine alır.'' demekte ve özneyi bu şekilde açıklamaktadır (Karahan, 2008, s.18).

Mustafa Özkan-Veysi Sevinçli, Özne yüklem bildirdiği anlamı tamamlayan, başka bir deyişle cümlede bildirilen hükmün meydana gelmesini sağlayan ögedir. Özne bir kişi veya nesne olabileceği gibi, soyut bir kavram da olabilir. Cümlede yapanı ve olanı temsil eden özne, doğrudan doğruya bir kelime olabileceği gibi, bir kelime grubu da olabilir, şeklinde nitelemektedir (Özkan, Sevinçli, 2008, s.101).

Burhan Paçacıoğlu, Cümlenin ikinci temel ögesi olan özne; fiil cümlelerinde yüklem gösterdiği işi, oluşu yapan veya yapılan işten etkilenen, isim cümlelerinde ise kendisinden söz edilen kelime veya kelime gruplarıdır. Fiiller, bir nesneye veya varlığa bağlanmadan dilde yüklem olarak kullanılmaz. Fiillerin bağlandığı bu unsur cümlede özne adını alır, şeklinde tanımlayarak öznenin isim ve fiil cümlelerindeki farklı durumlarından söz eder (Paçacıoğlu, 2010, s.153).

Günay Karaağaç, Cümlede bir var oluşu veya bir yapma ve olmayı gerçekleştiren öge, öznedir. Özne, yüklem gösterdiği bildirmeyi veya olmayı gerçekleştiren; yani bir değişimi yaşayan varlıktır. Özne, yapma ve olmanın en büyük özelliğidir; çünkü o, yapan veya olandır. Onsuz olay olamayacağı için, onsuz cümle de olamaz diyerek özneyi cümlenin ayrılmaz bir parçası olarak tanımlar (Karaağaç, 2015, s.120).

Bu tanımlardan hareketle özne hakkında şunları söylemek mümkündür: Türkiye Türkçesinde özne, yüklemden ayrılamayan, yalnızca bir kelime olarak değil, ek, tamlama ve kelime grubu olarak da karşımıza çıkabilen, iş, oluş ve yargıyı gerçekleştiren, yüklemden sonra en önemli ikinci unsurdur.

2.1.2. Öznenin Özellikleri

İncelediğimiz kitap türündeki yazılı kaynaklardan hareketle öznenin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Cümlenin yüklemden sonra gelen en önemli ikinci ögesidir.
  - *Zehra, defteri rastgele karıştırmaya başladı.* (RNG)
  - *Maria bu akşam garip denilecek kadar çok neşeliydi.* (SA)
2. Yüklemi isim olan cümlelerde, edilgen fiilli cümlelerde ve yüklemi oluş bildiren fiil cümlelerinde “olan”ı, diğer cümlelerde “yapan”ı karşılayan ögedir (Karahan,2008, s. 18).
  - *Hava durgundu.* (HEA) (özne: olan)
  - *Cevdet Bey, bahçeyi suluyordu.* (SÇ) (özne: yapan)
3. Yalın hâlde bulunur.
  - *Nüzhet bana yalan söyledi.* (PS)
  - *Kafirler oğlana aman verdiler, elini çözdüler, gözünü açtılar.* (DK)
4. Cümlede birden fazla özne olabilir.
  - *Adam bir dakika sonra köşkün bahçesine çıktı ve Nüzhet yanıma geldi.* (PS)
5. Cümlede özne açıklayıcısıyla beraber olabilir.
  - *Bahar, şu arkamdaki bahar bizi sevinçten deli ederdi.* (ÖS)
6. Özneyi belirlemek için yükleme kim ve ne soruları sorulur.
  - *İstasyona giden caddeyi tehlikeli bularak aradaki İçerenköy yollarına sapmıştım.* (RNG) (Kim: Ben)
  - *Bu hâl, çocukları büsbütün hırslandırmıştı.* (RNG) (Ne: Bu hal)

7. Öznesi şahıs zamirinden oluşmuş cümlelerde zamir yer almadığında cümlede kişi eki olarak bulunabilir.

- *(ben) Sözlerimi tanzim ediyordum.* (PS)
- *(biz) Ne güzel konuşuyorduk.* (SA)

8. Özne isim çekim eklerinden iyelik ve çokluk ekini alabilir.

- *Anası, bir köşeye büzülüp melul melul oturan kızına baktı.* (RHK)
- *Çağrılanlar gözlerini merak içinde kaymakama diktiler.* (TÖ)

9. Sıralı ve bağlı cümlelerde özne ortak olabilir.

- *Baki Efendi bugün kalemde çok meşguldü, geceki vukuattan bahse iştahlı görünmüyordu.* (RHK)
- *Hayrullah Efendi, duvar dibinden sinsi sinsi yürüyerek cama yaklaştı ve eğilip iki turşu kavanozunun arasından içerisine göz attı.* (RHK)

10. Yükleme meçhul fiil olan cümlelerde özne bulunmaz. Meçhul fiiller, geçişsiz fiillerin edilgen çatıya sokulmasıyla oluşurlar. Bu fiiller de fiilden fiil yapım eki olan -n- ve -l- ile kurulur. Bunlar yalnız üçüncü şahıslarıyla kullanılır (Özkan, Sevinçli, 2008, s. 201).

- *Rıhtımdan yalya, mermer iki üç basamakla **çıkılır.*** (AŞH)
- *Bu yoldan ikinci bir sofaya **gelinir.*** (AŞH)

11. “Gereklilik kipinin teklik 3. şahsının bazı kullanışlarında ve aynı işlevdeki –mAk lazım/gerek kalıplı cümlelerde de özne bulunmaz.” (Karahana, 2008, s. 21).

- Sokağa **çıkmalı**, bir kahveye **gitmeli**, İstanbul’a inmeli mi, inmemeli mi diye **düşünmeli**, sonra ortalık kararınca, bastona dayana dayana eve **dönmeli**. **Oturmalı, okumalı**. SFA (Karahana, 2008, s. 21).
- *Aydın olmak için önce **insan olmak lazım.*** CM (Karahana, 2008, s. 21).

12. Özneden sonra gelerek ona birliktelik ve dâhil olma işlevleri kazandıran “da, de” bağlacı da özneye ait olabilir.

- *Amcası da onunla aynı fikirdeydi.* (KC)
- *Toplantıya Melek de geç kaldı.* (KC)

13. Özne ile yüklem arasında şahıs bakımından uygunluk bulunmalıdır.

- *Ben ve dostlarım bin zahmetle ancak üçüncü tren için bilet alabildik.* (AH)
- *Sen ve ben, gözyaşıyla ıslanmış hamurdanız.* (NFK)

14. Cümlede özne ile yüklem arasında her zaman teklik-çokluk bakımından paralellik aranmaz (Karahana, 2008, s. 23).

“Özne olan çokluk insan isimleri, teklik ve çokluk yükleme bağlanır.

- *Güneşin sıcaklığından kaçanlar, deniz sularının serinliğine sığınyor.* (AH)
- *Sapanca’da kadınlar ve çocuklar elma satıyorlar.* (HEA)

Öznesi çokluk ekli bitki veya hayvan ismi olan bir cümlede, yüklem genellikle teklik, bazen de çokluktur.

- *Berrak suyun içinde kırmızı balıklar uyuyorlardı.* (ÖS)
- *İri ve azgın köpekler arkasından koşuyor ve havlıyorlardı.* (ÖS)
- *Fındıklar bu yıl erken yaprak açtı.* (KC)

Özne olan çokluk organ isimleri, teklik yükleme bağlanır.

- *Mavi gözleri birdenbire bulutlanmıştı.* (ÖS)
- *Küçük Ağa’nın şakaklarındaki adaleler titreyip duruyor.* (TB)

Özne olan teklik veya çokluk topluluk isimleri, teklik yükleme bağlanır.” (Karahana, 2008, s.23).

- *Dışarıda karmakarışık bir kalabalık, dalgalanarak, kaynaşarak akıp gidiyordu.* (ÖS)
- *Halk kaldırımlara, caddenin ortasındaki çimenliğe sıralanmıştı.* (TB)

15. Özne, “+dan” durum ekini alabilir fakat “+dan” durum ekini alan özneler incelendiğinde “+dan” durum biçiminin bu öznelerde asli görevi olan ayrılma, çıkma görevinde değil, “+ın” tamlayan ekinin görevinde kullanıldığı görülür (Ertürksoy, 2005, s.4).

- *Evin üst kat çıkmasındaki pencerelerden / biri açıktı.* (NB)

16. Özne özel ve cins isimden oluşabilir.

- *Zehra yalnız yatmaya alışık değildi.* (RNG)
- *Komşum adamakıllı dertliydi.* (RNG)

17. Özne sıfatlardan oluşabilir.

- *Genç buraya doğru koşarak geldi.* (KC)

18. Özne zamirlerden oluşabilir.

- *Herkes düştüğü yerden kalkar.* (MY)
- *Ben kımıldayacak hâlde değilim.* (PS)

19. Özne zaman zarflardan oluşabilir.

- *İlkbahar bütün güzelliğiyle kendini göstermişti.* (KC)

20. Özne isim-fiillerden oluşabilir.

- *Yoldan çıkmak ayıp değil, yola girmemek ayıptır.* (MY)
- *İçeri girmek lâzımdı.* (NB)

21. Özne sıfat-fiillerden oluşabilir.

- *Yazılmış olanlar da satır satır, dizi dizi duruyor.* (NB)
- *Ayakta kalanlar onları bırakıp yola devam ediyor.* (NB)

22. Özne belirtili isim tamlamasından oluşabilir.

- *Kadının ahmağı kocasına darılandır.* (MY)
- *Davulun sesi uzaktan hoş gelir.* (MY)

23. Özne sıfat tamlamalarından oluşabilir.

- *Atılan adım geri alınmaz.* (MY)
- *Bileğinden tatlı / bir kamaşma geçti.* (NB)

24. Özne başlı başına bağımsız bir cümleden oluşabilir.

- *“Araba yıkandı.” edilgen yapılu bir cümledir.* (KC)

Yapılan araştırmalar incelendiğinde öznenin özellikleri bakımından dilcilerin görüş birliği içerisinde olduğu görülmektedir. Az da olsa öznenin yalın durum biçimi dışında diğer durum biçimlerini de alabileceğini savunan araştırmacılar vardır: Turan(1999), Boz(2007), Baydar(2014). Ancak benimsenen ortak görüş öznenin yalın durumda bulunduğu görüşüdür: Karahan(2008), Özkan ve Sevinçli(2015), Kükey(2005), Bilgin(2002), Karaağaç(2011), Demir(2004) Ertürksoy(2005), Doğan(2015).

2.1.3. Özne Türleri

Türkiye Türkçesinde özne ve özellikleri konusunda dilciler ortak bir görüş birliğine varmış olsa da aynı durum özne türleri için geçerli olmamış, bu konu hakkında birbirinden farklı görüşler ortaya atılmıştır. “Bugün, cümlenin bir unsuru olarak, dilbilgisi kitaplarında, yazılarında ve tartışmalarında hakkında verilen bilgiler, yapılan tahliller, izahlar, ileri sürülen görüşler ve gösterilen örnekler, öznenin bir kimlik probleminin bulunduğunu iyiden iyiye göstermiştir.” (Turan, 1999, s.73)

Muharrem Ergin (2007), Doğan Aksan (1995), Leyla Karahan (2008) özne ile ilgili bilgi verirken özne türlerine yer vermemişlerdir. Bazı araştırmacılar ise özne türlerine değinmişlerdir.

Bu başlık altında özne türlerini açıklayan araştırmacıların ortaya attıkları görüşler incelendi.

Hikmet Dizdaroğlu (1976, s.40) özneyi dokuz türe ayırarak incelemiştir. Hikmet Dizdaroğlu'na göre özne türleri şunlardır:

1. Gerçek Özne

Nüzhet bana yalan söyledi. (PS)

2. Söзде Özne

Kar, gittikçe artıyor, yollar kapandı. (RNG)

3. Seslenmeli Özne

Gençler beni dinleyin! (KC)

4. Ortak Özne

Hakkı Celis, sapsarı kesildi ve kalbi şiddetli şiddetli çarpmaya başladı.(YKK)

5. Örtülü Özne

Okullar kaymakam tarafından üç gün tatil edildi. (KC)

6. Açıklamalı Özne

Oğlum, hayattaki en değerli varlığım, bugün mezun oldu. (KC)

7. Yinelenmiş Özne

Güzide, Güzide'm gelmiş. (RNG)

8. Pekiştirilmiş Özne

Ben kendim, talih yardım etmeseydi çoktan giderdim. (AHT)

9. Kalıplaşmış Özne

Çakal bu, her işin üstesinden gelir. (KC)

Hikmet Dizdaroğlu'nun (1976,s.40) özne türleriyle ilgili tasnifine bakıldığında öznenin özelliklerine göre bir sınıflandırma yaptığı görülmektedir.

Tahsin Banguoğlu (2015,s.543) özne türlerini yedi ana başlıkta incelemiştir:

1. Gerçekte Kimse

Hakkı Celis neye uğradığını bilemedi.(YKK)

2. Güçte/Mantıkça/Gramerce Kimse

*Az sonra kapıya **bir anahtar** sokuldu.* (PS)

3. Dönük Kimse

Binbaşı Hüseyin uzun bir zamandan sonra yıkanmıştı. (TÖ)

4. Karşılıklı Kimseler

(Biz) Aynanın önünde, artistler gibi öpüşürüz. (Aİ)

5. Ortaklaşa Kimse

Biz onunla yeniden görüştük. (KC)

6. Ettiren Kimse

Fakat geceyle beraber muhayyilem faaliyete başlıyor, hummalı bir hasta gibi bana olmayacak şeyler düşündürüyordu. (SA)

7. Olduran Kimse

Jandarma kumandanı kapının önünde sesler duyunca tavrını büsbütün ciddileştirdi. (RHK)

Tahsin Banguoğlu (2015, s.543) özne türlerine fiillerin öznesine ve nesnesine göre aldıkları durumlarına göre ayırmıştır. Bu verilen tasnifi etken, edilgen, dönüşlü, işteş, ettirgen, oldurgan olarak düşünebiliriz.

Nurettin Koç (1990, s.8) da özne türlerini dört türe ayırmıştır:

1. Gerçek Özne

Emine sokak ortasında kaldı. (RHK)

2. Sözde özne

*Yer yer içki sofraları kurulur, sohbetler edilir, gazeller okunurdu
Kar, gittikçe artıyor, yollar kapandı.* (RNG)

3. Örtülü özne

Araba Mete tarafından yıkandı. (KC)

4. Belirsiz Özne

Geçmiş olsun! (Koç, 1990, s.380)

İşte bu kadar! (Koç, 1990, s.380)

Nurettin Koç'un (1990, s.8) tasnifi de Hikmet Dizdaroğlu'nun(1976, s.40) tasnifi ile benzerlik göstermektedir. Hikmet Dizdaroğlu'ndan(1976, s.40) farklı

olarak *Belirsiz Özne* türü karşımıza çıkmaktadır. Belirsiz özne olarak adlandırdığı özne türü kalıplaşmış sözlerdir.

Günay Karaağaç (2011, s.229). ise özne türlerini dört başlık altında incelemiştir:

1. Durağan Özne

Naim Efendi ise, ne çok zengin, ne çok hesapsızdı. (YKK)

2. Etken Özne

Yakup beni bekleyecekti. (Aİ)

3. Edilgen Özne

Sarı ve atları kırpılmış bıyıkları bu ifadeyi daha çok kuvvetlendiriyordu.
(SA)

4. Bilinmez Özne

Bu sıcakta uyunmaz. (KC)

Günay Karaağaç (2011, s.229). durağan özneyi yüklemi isim olan cümlelerin öznesi olarak alırken etken fiilli olanlara etken, edilgen fiilli olanları edilgen özne olarak adlandırmış ve bilinmez özneyi ise meçhul fiillerde yüklemi gerçekleştirenin belirli olup olmamasına göre incelemiştir.

Vecihe Hatipoğlu'na (1972, s.7) göre özne türleri şu şekildedir:

1. Gerçek Özne

Ömer, yüzüne fişkiran bir kanla kulaklarının yandığını duyuyordu. (RHK)

2. Sözde Özne

Az sonra kapıya bir anahtar sokuldu. (PS)

3. Örtülü Özne

Fındıklar işçiler tarafından toplandı. (KC)

4. Belirsiz Özne

Teşekkür ederim. (KC)

5. Ortak Özne

*Sabri'nin, üzerine dikilip kalan nazarları altında **Emine** uyandı, hemen ayağa kalktı.* (RHK)

***Hakkı Celis** hiç cevap vermiyor, mütemadiyen ağlıyordu.* (YKK)

6. Pekiştirmeli Özne

***Ben de** üç gecedir aynı rüyayı görüyorum.* (RHK)

7. Bağlaçlı Özne

***Saz ve oyun** başladı.* (RHK)

8. Açıklayıcıdan Özne

***İki hemşireden biri, Nuriye Hanım,** saçları çekilen genç şaire şefkatle baktı.* (YKK)

9. Seslenmeli Özne

***Beyler!** Ankara göçmen ve yaralı dolu.* (TÖ)

10. Kayan Özne

*Bu özel günümde yanımda oldu, **bu** beni mutlu etti.* (KC)

11. Bildirme Koşacıyla Özne

***Bir tufandır** koptu.* (KC)

Vecihe Hatipoğlu'nun(1972) özne türleri tasnifi ile Hikmet Dizdaroğlu'nun(1976) özne türleri tasnifi hemen hemen örtüşmektedir. Farklı olarak "*Bildirme Koşacıyla Özne, Kayan Özne ve Bağlaçlı özne*" diye adlandırdığı özne türleri göze çarpmaktadır. Bildirme Koşacıyla Özne: daha çok "bir" kelimesiyle başlayıp "-dır" ekiyle biten cümleleri karşılamaktadır. Kayan Özneyi de Vecihe Hatipoğlu(1972): "Sıralı veya bağlı birleşik cümlelerde art arda sıralanmış cümlelerin bir veya birkaçından sonra kullanılan herhangi bir işaret zamiri, bu cümlelerin yerini tutacak şekilde, sonraki cümlede özne olarak kullanılırsa buna kayan özne denir." şeklinde tanımlamaktadır. Ayrıca Nurettin Koç'taki(1990) *belirsiz özne* Vecihe Hatipoğlu'nda(1972) da karşımıza çıkmaktadır.

Haydar Ediskun(2005) ile Mazhar Kükey(2005,s.143 özne türleri konusunda aynı görüştedirler. Her ikisi de özne türlerini iki başlıkta incelemişlerdir:

1. Özne

Seniha tahammül edemedi. (YKK)

Melahat, şeklen bir kadından ziyade uçurtmaya benziyordu. (HRG)

2. Sözde Özne

Başında oldukça kalabalık bir aile bulunduğu, aldığı ücretle ancak geçinebildiği söyleniyordu. (SA)

Şahap Budak (2013, s.1101) da özne türlerini iki türe ayırmıştır:

1. Açık Özne

Elif, gerinir gibi kollarını ileri geri hareket ettirdi. (RHK)

2. Gizli Özne

(Ben) Deniz yolculuğunu çok severim. (RNG)

Şahap Budak (2013) “Cümlede kelime ya da kelime grubu şeklinde yer alan veya yüklem aldıkları kişi ekinden anlaşılan özne türü, *açık özne*; cümlede kelime ya da kelime grubu şeklinde yer almayan veya yüklem aldıkları kişi ekinden de tam olarak anlaşılmayan fakat cümlede varlığı hissedilen özne türü, *gizli öznedir.*” diyerek özneyi açık ve gizli özne olarak ayırmıştır.

Muhittin Bilgin (2002, s.453) özne türlerini, özne çeşitleri başlığında üç çeşit özne olarak açıklar:

1. Gerçek Özne

Seniha, Faik Bey'in bu ani iptilasından nihayetsiz bir gurur duydu. (YKK)

2. Sözde Özne

*Nihayet karlar yağdı, her taraf dondu, geceleri ta yakından **kurtların sesleri** duyuldu.* (RHK)

3. Örtülü Özne

Zeynep tarafından olay çözüldü. (KC)

Mehmet Özmen (2013, s.20) de özne türlerini üç türe ayırır bunları şu şekilde adlandırır:

1. Fiil Cümlelerinde Özne

Ahmet Cemil ayağa kalktı. (HZU)

2. İsim Cümlelerinde Özne

Merdiven başında bulunan cesedin görmüş olduğu cebir ve şiddet eserleri tüyleri ürpertecek bir vahşettir. (HRG)

3. Seslenmeli Özne

Teğmenim, maşallah hiç değişmemişsin. (TÖ)

Mehmet Özmen (2013, s.20) özne tasnifinden var olan “Fiil Cümlelerinde Özne” yi fiil çatılarına göre kendi içinde de *Etken Özne, Dönüştürücü Özne, İşteş Özne, Edilgen Özne, Ettirgen Özne ve Saklı Özne* olarak altı farklı özne türüne ayırmıştır. Diğer iki özne türünde alt bir sınıflandırma yapmadığı göze çarpmaktadır.

Serdar Odacı (2008, s.219) özne türlerine altı türe ayırmıştır:

1. Gerçek Özne

Hasan gitti, içeride telsizciyle çene çatlatıyor. (Aİ)

2. Açıklayıcı Özne

Bu sivil giysili, sarışın genç adam, milletin zafer ümidini ve kurtuluş iradesini temsil ediyordu. (TÖ)

3. Örtülü Özne

Okullar kaymakam tarafından üç gün tatil edildi.

4. Pekiştirici Özne

Ben de ne istediğimi bilmiyorum. (Aİ)

Ben de amma ipsiz sapsiz herif oluyorum. (RNG)

5. Sözde Özne

*Geceleri ta yakından **kurtların sesleri** duyuldu.* (RHK)

O aralık dışarıdan, epey uzaktan kuvvetli bir yumruk veya tekme ile bir yere vuruluyor gibi güm güm bir ses işitildi. (HRG)

6. Gizli Özne

(Onlar) Bir tatil günü beraber geziyorlardı. (HZU)

Serdar Odacı'nın (2008) tasnifi, Hikmet Dizdaroğlu'un (1976) ve Vecihe Hatipoğlu'nun (1972) tasnifine benzemektedir. Onlardan farklı olarak *Gizli Özne* diye adlandırdığı özne türü karşımıza çıkmaktadır.

Tufan Demir (2004, s.368) özneyi üç türe ayırmıştır:

1. Özne

Mahmut Kaptan sıkıntidan kaşınıp duruyordu. (TÖ)

2. Sözde Özne

Bir yıldızlı gecede sahrada kurbağa sesleri duyuluyordu. (RHK)

3. Örtülü Özne

Okulun bahçesi çalışanlar tarafından temizlendi. (KC)

Tufan Demir'in (2004, s.368) tasnifi birçok dil bilimcinin ortak görüşü olup genel bilinen bir özne tasnifi yapmıştır.

Alpaslan Ertürksoy (2005, s.38) özne türlerini şu şekilde açıklamıştır:

1. Gerçek Özne

Hasan benim. (KC)

2. Sözde Özne

Binlerce sevinç çılgılığı, havai fişekler gibi göğe yükseldi. (TÖ)

Belediyenin çuval çuval yolladığı fındık kabuğu ile ocaklar doldurulup kazanlar fayrap edildi. (TÖ)

Alpaslan Ertürksoy (2005), Haydar Ediskun (2005) ile Mazhar Kükey'e (2005) benzer olarak özneyi iki türe ayırmıştır.

Görüldüğü üzere özne türleriyle ilgili dilciler arasında tam olarak bir görüş birliği yoktur. Genellikle öznenin özelliklerine göre özne türleri belirlenmiştir.

“Öznenin özellikleri tam olarak tespit edilirse öznenin türlerinin olamayacağı görülecektir. Sözde, örtülü, açıklayıcıdan, pekiştirmeli, bağlaçlı, ortak, gizli, belirsiz özne gibi terimler ile ifade edilen özne türleri aslında öznenin birer özelliğidir. Hitap unsurları cümle dışı unsur olduğu için ayrı bir özne türü olarak düşünülemez.

Diğer yandan her cümlenin mutlaka öznesi olması gerekir düşüncesi de farklı özne türlerini ortaya çıkarmıştır. Derin yapıda olan özne ek ya da sözcük/sözcük grubu olarak her zaman söz diziminde yer almaz. Söz diziminde olmayan bir ögenin gösterilmesi mümkün değildir. Meçhul fiiller ve edilgen-geçişli fiiller ile kurulan cümleler, bazı kalıplaşmış ifadelerden oluşan cümleler, bünyesinde özne barındıran anlamca kaynaşmış fiiller ile kurulan cümleler öznesiz cümleler kabul edilmelidir” (Küçük, Ünal, 2018, s.1-7).

2.1.4. Türkiye Türkçesinde Özneyi Oluşturan Kelime Grupları

Tezimizin ana konusu özneyi oluşturan kelime grupları olduğundan başlı başına bütün kelime gruplarını incelemek ve özellikleri üzerinde durmak yerine biz özellikle özneyi oluşturan kelime gruplarına yer vereceğiz.

Basit kelime grubu, anlamlı bir kelimenin kendisinden sonra gelen anlamlı bir kelimeyle bir araya gelerek onu genişletmesidir. Anlam bakımından basit kelime grubu deyimlerden farklı olarak, kendisini oluşturan öğelerin anlamlarının toplamını kapsar (Baskakov, 2016, s.29).

Kelimeler teker teker yalnız birtakım nesnelere, hareketlerin ve kavramların karşılığı olurlar; tam bir dilek, duygu ve düşünce bildirmezler. Meramımızı anlatmak istediğimizi zaman, kelimeleri bir düzen içerisinde birleştiririz. Kelimeler ancak söz içinde ilişkileri belirlenmiş olarak kullanıldıkları zaman anlatım değeri kazanırlar (Özkan ve Sevinçli, 2008, s.101).

Kelime grubu: bir varlığı, bir kavramı, bir niteliği, bir durumu bir hareketi karşılamak veya belirtmek, pekiştirmek ve nitelemek üzere, belirli kurallar içinde yan yana dizilmiş kelimelerden oluşan yargısız dil birimidir (Karahana, 2008, s.39).

Kelime grupları için birbirinden farklı tanımlar olsa da kelime gruplarının genel özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Kelime grupları en az iki ve daha fazla kelimedenden oluşurlar.

2. Kelime grupları bir yargı oluşturmaz.
3. Kelime gruplarının yeri ve sırası şiir ve konuşma dilinde değişebilir.
4. Kelime gruplarında yardımcı öge başta asıl öge sonda olur.
5. Kelimelerin grup içindeki sıralanışı kurallıdır. Görev bakımından birbirine denk olmayan unsurların bulunduğu bir kelime grubunda ana unsur, genellikle grubun sonundadır. ‘Yemyeşil ovalar’ ve ‘kuş sesleri’ tamlamalarında, grubun ana unsurları olan ‘ovalar’ ve ‘sesleri’ kelimeleri sonda, yardımcı unsurları olan, ‘yemyeşil’ ve ‘kuş’ kelimeleri ise başta. Fiile dayalı gruplarda bu düzen, aynı zamanda hareketin oluş sırasını gösterir. ‘Gülü koparıp koklayınca’ kelime grubunda, ‘kopar-’ fiili, ‘kokla-‘ fiilinden önce gerçekleştiği için, başta bulunmaktadır. Sadece birleşik fiil ile edat grubunda, ana unsur başta bulunur. Bu gruplarda ikinci unsur, bir çekim unsurudur (Karahan, 2008, s.40).
6. Cümle içinde isim, sıfat, zarf ve fiil olarak karşımıza çıkabilir.
7. Kelime grupları cümlede özne görevinde kullanılabilir.
8. Kelime gruplarında vurgu kelime grubunun türüne göre başta, ortada veya sonda olabilir.
9. Kelime gruplarının diğer kelime ve kelime gruplarıyla ilişkisi grubun sonundaki hâl ekleriyle sağlanır. Hâl eki, bağlandığı kelimeye değil, o kelime grubuna aittir (Karahan, 2008, s. 41).
10. Kelime grupları cümle içerisinde bir bütün olarak ele alınır. Cümle içinde tek bir ögede yer alır.

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere bir kavramı, bir nesneyi, bir durumu daha iyi ifade etmek, daha belirgin hâle getirmek, anlaşılır kılmak için bir sözcük yerine birbiriyle ilişkili birden çok sözcük yan yana getirilebilir. Bu da kelime gruplarının oluşumunu sağlar.

Söz diziminde özneyi de bazen tek bir sözcük ile ifade edemeyiz, ifade etmiş olsak bile yeterince anlaşılır bir durumda olmayabilir. Bu yüzden özneyi nitelemek, belirtmek, daha anlaşılır kılmak için belirli bir kural çerçevesinde kelimeleri yan yana getirerek özneyi, bir kelime grubu ile ifade edebiliriz.

Buradan hareketle bu kısımda özneyi oluşturan kelime grupları örnekleriyle sıralanacaktır. Çalışmamızın bulgular kısmında ise aşağıda belirttiğimiz kelime grupları ve bu kelime gruplarının özellikleri *Nar Ağacı* romanından hareketle tek tek incelenecektir.

1. İsim tamlamaları özneyi oluşturabilir.

İsim tamlaması, iki veya daha fazla ismin iyelik unsuru ile birbirine bağlanmasından oluşan bir tamlama çeşididir. İsim tamlamaları iki ögeden oluşur, bunlar: asıl öge ve yardımcı ögedir. Asıl öge tamlanan yani belirtilen, yardımcı öge ise tamlayan olup belirten durumundadır.

- İsim tamlamaları, ilk ögenin yani tamlayanın ilgi eki alıp almamasına göre belirtili isim tamlaması ve belirtisiz isim tamlaması olarak iki türe ayrılır. Eğer ilgi eki almışsa belirtili isim tamlaması eğer ilgi eki almadıysa belirtisiz isim tamlamasıdır.

Hayat + in anlam + ı = hayatın anlamı (KC)

Sınıf başkan + ı = sınıf başkanı (KC)

- Belirtili isim tamlamasının ögeleri yer değiştirebilir.

Bir yanı kırık Yasem'in. (NB)

Motiflerden, desenlerden başı dönmüştü Çerkez'in. (NB)

- Belirtili isim tamlamasının ögeleri arasına başka sözcükler girebilir ama belirtisiz isim tamlamasının arasına herhangi bir sözcük girmez.

Okulun çalışkan öğrencisi (KC)

- Belirtili isim tamlamalarının bazılarında ilgi eki (-ın) yerine “-dan” çıkma hâl eki kullanılabilir.

Sorulardan bazıları (KC)

- Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş bazı isim tamlamalarının iyelik ekleri düşerek kalıplaşmış bir biçimde karşımıza çıkabilir.

Kadıköy   Şişkebab   Galatasaray

- Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik sözcükler vardır.

Yavruağzı Buzdolabı

- Tamlanan unsuru sıfat-fiil veya sıfat-fiil grubu olan bir isim tamlamasının tamlayan unsuru genellikle ilgi hâl eki taşır (Karahana, 2008, s. 46).

Bingöl çobanlarının / koyun olatırken çaldıkları (AHT)

- İsim tamlamalarında birden çok tamlayan ya da birden çok tamlanan bulunabilir.

Ferah Lokantası'nın, Şems Oteli'nin / camları zangırdadı. (NB)

İran'ın / askerleri, polisleri kimlerin yönetimindedir. (NB)

- İsim tamlamaları cümle içerisinde isim, sıfat, zarf görevinde bulunabilir.

Kovulduğu cennetin / kapıları bir türlü açılmaz. NB (isim)

Herhalde tek ayak/ cezası onlar için de yeterli olacaktı. NB (sıfat)

Nisan ayının yarısı geçmiş. NB (zarf)

2. Sıfat Tamlamaları özneyi oluşturabilir.

Sıfat tamlaması, bir niteleyen bir de nitelenen yani belirtilen iki unsurdan meydana gelir. Niteleyen unsur başta, nitelenen unsur ise sonda olur. Niteleyen unsura sıfat ya da ön ad diye adlandırılmaktadır. Nitelenen unsur ise isim ya da isim soylu sözcüklerdir. Bu iki unsurun oluşturduğu söz grubuna sıfat tamlaması denir. Sıfat grubu oluşurken eksiz birleşirler.

- Bir sıfat tamlamasında bir ismi birden çok sıfat niteleyebileceği gibi bir sıfat da birden çok ismi niteleyebilir.

Sırtında çok eski, el örgüsü, dik yakalı / bir kazak var. (NB)

İkisinin de birleşip büyük bir ırmağa dönüşmeden önce ayrı ayrı akıp geldikleri / kumullu yataklar, mecralar, kimyalar var. (NB)

- Sıfat tamlamalarında vurgu birinci unsur olan sıfatın kendisindedir.

O / yangınlar bu dağlarda bu taşlarda mı tutuştu? (NB)

- Sıfat tamlamasını oluşturan unsurlar birer kelime grubundan meydana gelebilirler.

Çocukluğun taşıyamadığı / merak yegâne müdafaam benim. (NB)

- Sıfat tamlamaları: cümle içinde özne, zarf, yüklem, nesne, yer tamlayıcısı olarak karşımıza çıkabilir.

Taht-ı Süleyman'dan gelmişti bu / mektup. (NB)

- Sıfat tamlamasında niteleyen unsur yani tamlayan sıfat fiil veya sıfat fiil grubundan oluşabilir.

Okumam gereken / final kâğıtları masamın üzerinde. (NB)

- Sıfat tamlamaları, bir başka sıfat tamlamasının sıfatı durumunda olabilir.

Derin / bir sessizlik geçti çayhanenin üzerinden. (NB)

3. Unvan Grupları özneyi oluşturabilir.

Unvan grubu, bir kişi ismi ve bir akrabalık ya da unvan isminin bir araya gelmesiyle oluşur. Unvan grubunda kişi ismi mutlaka başta bulunur. Birleşme eksiz bir biçimde olur.

- Unvan grubu söz diziminde isim olarak karşımıza çıkar.

Mirza / Han uzun uzun anlattı. (NB)

- Unvan grubundan vurgu ilk unsur olan kişi ismindedir.

Selman / Bey o sırada yanımıza yaklaşmıştı. (NB)

- Unvan grubundaki kişi ismi birleşik isimlerden meydana gelebilir.

Celil Hikmet / Bey gidiyor. (NB)

4. Birleşik İsim Grupları özneyi oluşturabilir.

Birleşik sözcükler, bir ismi bir kavramı karşılamak için iki ya da daha çok kelimenin anlam kaynaması, ses kaynaşması yoluyla kalıplaşmış bir kelime grubudur.

- Birden çok kelimedenden oluşan kişi isimleri bir isim grubunu oluşturur.

Yahya Kemal Paris'ten dönmemişti. (NB)

- Tamlananı özel isim olan sıfat tamlamaları zamanla bir şahsa ad olmak üzere “birleşik isim grubu”na dönüşebilir (Karahan, 2008, s. 69).

Antikacı / Sohrab, “iyi bak civan” dedi. (NB)

5. Bağlama Grupları özneyi oluşturabilir.

Bağlama grubu, iki veya daha fazla ismin bağlaçlarla bağlanmasıyla oluşan bir kelime grubudur.

- Birden çok ismin art arda geldiği kelime gruplarında bağlaç son iki ismin arasına gelir.

Hepsi; Yasemen, Şahapzade, Selman Bey ve karısı, onlar da inmiş, bana bakıyorlardı. (NB)

- “hem....hem...”, “ister...ister....”, “ya...ya...”, “gerek....gerek....”, “ne...ne...” gibi ikili bağlaçlar isimlerin başında veya sonunda olurlar.

Ne menzili vardı artık ne de maksudu. (NB)

- “İle” bağlacı ile oluşan bağlama grubundaki ile bağlacı birleşerek – (y)LA biçiminde de yazılabilir.

Rehberimiz önde, Yasemen’le ben arkada, yola düşüyoruz. (NB)

6. İsim Fiil Grupları özneyi oluşturabilir.

İsim fiil grubu, fiilere “-mA, -Iş, -Uş,” isim fiil eklerinden biri gelerek ondan önce gelip ona bağlanan öğelerden meydana gelir. İsim fiil grubunda vurgu isim fiilden önceki öğededir.

Nazlamaya niyazlamaya gerek kalmadığından bu yana ise yemek pişirmek onun için sevgi göstermenin en kestirme yoluyla. (NB)

7. Sıfat Fiil Grupları özneyi oluşturabilir.

Sıfat fiil grubu, sıfat fiil eklerinden herhangi birini almış bir fille ve ondan önce gelip sıfat fiile bağlanan öğelerden meydana gelir. İsim fiil grubunda vurgu sıfat-fiilden önceki öge üzerindedir.

- Sıfat fiil grupları söz diziminde sıfat olarak karşımıza çıkabileceği gibi bir özneyi de oluşturabilir.

Yazılmış olanlar da satır satır, dizi dizi duruyor. (NB)

8. Tekrar Grupları özneyi oluşturabilir.

Tekrar grubu, bir durumu bir eylemi bir nesneyi, bir varlığı karşılamak için eş görevli kelimelerin oluşturduğu kelime grubudur.

- Tekrar grubunu oluşturan unsurlar arasında bir anlam ve biçim bakımından uyum vardır. Bu nedenle tekrar grubunun çoğunda grubu oluşturan unsurların yerleri değiştirilmez.

Onu da kestane kebab takip edecek. (NB)

- Tekrar grubunu oluşturan ögeler çekim eki alabilirler.

Soyu soppu da belli. (NB)

- Bağlaçlar ve edatlar dışında diğer kelime grupları tamamıyla tekrar grubu oluşturulabilir.

Alacak verecekler hesaplandı. (NB)

- Tekrar grubunda yer alan kelimelerden bazıları günümüzde tek başına bir anlama sahip olmayabilir.

Çalı çırpı toplandı. (NB)

- Tekrar grubu söz diziminde isim, fiil, sıfat, zarf olarak karşımıza çıkabilir.

Gelen geçen içine birkaç kuruş atıyor. NB (Sıfat)

Yalıya ara sıra bir doktor gelip giderdi. RNG (Fiil)

Yeri gelince Trabzon denizinin mizacından nasipli, kanlı bıçaklı olunmuştu. NB (Zarf)

Karı koca üç çocuklarıyla bir odaya çekildi. NB (İsim)

9. Kısaltma Grupları Özneyi Oluşturabilir.

Kelime gruplarının ve cümlelerin kısalması, yıpranması neticesinde ortaya çıkan kelime gruplarıdır. (Ergin, 2007, s.396).

- Kısaltma grupları sıfat olarak kullanılmaya uygun bir kelime ile hâl eki almış bir isimden meydana gelir. İsmi aldığı durum ekine göre

kendi içinde ayrılma, bulunma, belirtme, yönelme şeklinde farklı türlere ayrılır.

*Yağmalanmış köylüler kadar **tuzu kurular** da bu kıyama katılırsa. (NB)*

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. NAR AĞACROMANINDA ÖZNEYİ OLUŞTURAN KELİME GRUPLARI

3.1.1. İSİM TAMLAMALARI

Nazan BEKİROĞLU'nun “*Nar Ağacı*” romanında özneyi oluşturan isim tamlamaları özelliklerine göre 2 ana başlık, 39 alt başlıkta incelenmiştir. İsim tamlamaları genel olarak tamlayanın ve tamlananın özelliklerine göre gruplandırılmıştır. Takısız ve zincirleme isim tamlamaları çalışmaya dâhil edilmedi çünkü takısız isim tamlaması sıfat tamlaması olarak kabul edilip sıfat tamlaması başlığı altında incelenmesi uygun görüldü. Tüm tamlamalar asıl itibariyle bir tamlayan, bir tamlanandan oluştuğundan zincirleme isim tamlamasını da *belirtili* ve *belirtisiz* isim tamlaması başlıkları altında incelenmesi daha faydalı bulundu. İsim tamlamaları şöyle gruplandırılabilir:

3.1.1.1. Belirtili İsim Tamlamaları

3.1.1.1.1. Sıfat-Fiil Ekleriyle Oluşmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Yapılan sınıflandırmada sıfat tamlaması ile sıfat-fiil ekiyle oluşmuş sıfat tamlamalarını ayrı ayrı inceledik. Bu farkı da yaptığımız çalışmaya yansıtık.

- *Kıvrıcık / saçları omuzlarına sarkmıştı.* (NB) (Sıfat tamlaması)
- *Çektiği / fotoğraflar kimseninkine benzemezdi.* (NB) (Sıfat-fiile oluşmuş sıfat tamlaması)

3.1.1.1.1.1. Tamlayanında Sıfat-Fiil Bulunduran, Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Hayal meyal hatırladığım dedemin / hikâyesi mi benim huzurumu kaçıran? (s.12)

Kovulduğu cennetin / kapıları bir türlü açılmaz. (s.12)

Taht-ı Süleyman'dan her nasılsa gökten düşen elma gibi Trabzon'a düşüvermiş dedemin / hikâyesi sade çizgileriyle belliydi aslında. (s.13)

Kan kaybıyla zaten başı nicedir dönmekte olan Trabzon halkının da bütün millet gibi kalbi ha durdu ha duracaktı. (s.29) (Kan kaybıyla zaten başı nicedir dönmekte olan Trabzon halkının / kalbi)

Sağa sola dağılmış çocukların / haykırışları bitip tükenecek gibi görünmüyordu. (s.37)

Sofanın ortasındaki yeşil çini sobanın ateşi geçmeye yüz tutmuş, bakır mangalda kıvama gelmiş közün / külü açılmıştı çoktan. (s.47)

Bütün bu alacalı bulacalı havalarda düz olan denizin / yüzü 7 Mart'ta hafifçe kırışmış, tüllemişti.(s.53-54)

Zulüm ile döşediği yolun / taşları yerden göğe ulaşmıştı.(s.70)

Sağdan soldan ip atlayan başı bağlı kızların, gelip gidip onların oyununu bozan kirli yüzlü oğlanların / sesleri geliyordu. (s.81)

Söylediklerinin / hepsi doğrudu. (s.130)

O kadar tek elden çıkmalıydı ki bir halıda ilk ilmeyi atan elin / sahibi bile son ilmeyi atacağı güne kadar, aynı kişi olarak kalmalıydı. (s.138) (tamlayıcı sıfat tamlaması yapısında belirtili isim tamlaması)

Zorlanan takatin / neticesi daima değerliydi.(s.148)

Orada kaynayan ateşin / alazı hiç mi yüzüne vurmamıştı?(s.156)

Anavatanını terk ederek Türkiye'ye yerleşen bir Settarhan'ın / ismi kuşaktan kuşağa geçmişti evet. (s.189)

"İşte o perdenin üzerinde konuşan, edip eyleyen, didişen, sevişen, kavga edip barışan onca suretin / hepsi de birer gölge değil mi?" (s.202)

Kartın üzerinde askerlerden birinin yarasına eğilmiş bir Hilâl-i Ahmer hemşiresinin / resmi vardı. (s.207)

Kirli tahta masalardaki, kiminin gözleri kaymış kiminin ağzı çarpılmış, kimi ağlamaklı kimi kahkahalı bunca insanın / hepsi de bir şeyleri unutmak için buraya sığınmışlardı ya da unuttukları bir şeyi hatırlamak için.(s.219)

Üzerinde, dört bacasından alevler fışkıran bir ateşgedenin / resmi vardı. (s.258)

Kapının dışından muhacirliğe çıkacak komşuların / sesi geliyordu. (s.289)

Yapılacak olan şeyin / tarifesi asırlardan beri değişmemişti. (s.346)

Geriye sadece bu dünyadan geçmiş yanık bir adamın / resmi kalıyordu. (s.354)

Bakışlarında şunun şurasında elli altmış yıl kadar önce Dağıstan halkının Rus işgaline karşı koymasını sağlayan disiplinin ve doğru seçilmiş gayeye duyulan ölümcül bağlılığın / ateşi vardı. (s.363)

Sabah çayhanede gırtlığına dayandığı adamın / hayali bütün hayalleri, bu arada Nakşi Şeyhi'nin hayalini bile ezip geçerek karşısına dikildi. (s.367)

Taht-ı Süleyman'ın sularına fırlattığı Sasanî akçesinin / ikincisi sağ cebindeydi. (s.377)

Dilimde damağında şimdi, şu an yudumladığım çayın / tadı vardı. (s.379)

Üzerinde Hamidiye Etfal Hastanesi'nde bir Hilâl-i Ahmer hemşiresinin / fotoğrafı vardı hani. (s.379)

Bunca acıyı yaşayan bu insanların / hepsi mi günahkârdı? (s.384)

Az değildi kapısına düşüp de oğlunu, kardeşini, babasını, kocasını arayan kadınların / sayısı. (s.388)

Pembeleşmiş yanaklarına bakılırsa biraz evvel giydiği tuvaletin / resmi hâlâ üzerindeydi. (s.431)

Aralarına düşecek yıldırımın / yalıtımı şimdiden fark ediliyordu. (s.436)

Kurşunî mavi bulutların bıçak sırtı aralığından üzerine düşen güneşin / ışığı hâlâ aynı yerdeydi. (s.447)

Serin bir rüzgâr içimi titretirken manasını anlamadığım bir şarkının / melodisi kulağıma kadar geliyor. (s.455)

Konsolosluğun kapısını çalan hemşehrilerinin / çoğu böyle bakardı. (s.474)

*İhtilâl bu koca orduyu tedavülden kalkmış bir para gibi bir anda geçersiz kılınca
bir zamanlar onları buraya getiren gemilerin / benzerleri bıraktıklarını gelip
toplamaştı. (s.487)*

*Binanın önünde yere oturmuş, yola taşmış muhacirlerin / kimi bir tas sıcak çorba
içiyor, kimi çayını yudumluyordu. (s.491)*

*Az ötede alçak basamakların üzerine boylu boyunca uzanmış yaşlı bir adamın /
cesedi kim bilir ne kadar zamandır oradaydı? (s.492)*

3.1.1.1.2.Tamlananında Sıfat-Fiil Bulunduran Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Demek buydu annemin / hiç görmediği İsmail dayısı. (s.47)

Zehra'nın / aradığı buz rengi bir yerden uç verdi. (s.79)

*Evin, / üzerinde kadınlar ve erkekler için iki ayrı tokmağı bulunan alçak bir
kapısı vardı. (s.170)*

Settarhan'ın / sonraları bunu düşünecek çok vakti olacaktı. (s.172)

Kulenin / her zaman kapalı duran ağır demir kapısı açıldı. (s.176)

*Halka halka genişlerken Mesnevi 'nin / ilk açılmış sayfası her zamanki gibi
önündeki rahlede kaldı. (s.201)*

Camekânın üzerinde Tolstoy'un, / bir gazeteden kesilmiş resmi asılıydı. (s.229)

*Evin, / yüzüne bile dikkatle bakılmaması gereken muhterem hanımefendisi
yemenisiyle terini mi silmişti? (s.307)*

*Sofya'nun / bir çocuk bedenine benzeyen incecik silueti süzüldü içeri,
sırılsıklamdı. (s.433)*

Bakü'nün, / ilk gelişimde rastlamadığım meşhur rüzgârı nihayet koptu. (s.533)

3.1.1.1.3.Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Çünkü bu yükseklikten bakınca orada yaşanmışların / hükmü kalmıyor. (s.15)

Genç olanların / peçesi örtük, yaşlı olanlarınsa yüzleri kısmen açıktı. (s.252)

3.1.1.1.4.Tamlananı Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Komşuların / birbirinin külüne muhtaç olduğu kısa zamanda anlaşılıyordu. (s.46)

Kimin / kimi jurnalleyeceği belli değildi. (s.70)

Demek her zaman doğru değildi fotoğrafın, / ruhun bile resmini çektiği. (s.91)

Servetin / kimde olduğu belli değildi. (s.106)

Çerkezlerin yüksek başlığını, Rusların sırmalı ceketlerini giyen Kazak Alayı'nın / göz alıcı olduğu muhakkaktı. (s.108)

Doğruydu ateşin / bütün karışık unsurları birbirinden ayırdığı, her birini kendi asliyetine döndürdüğü. (s.155)

Balkan seferberliği ilân edileli beri Trabzon'un / bu kıyamete bambaşka bir kametle katıldığı, istenenden daha fazlasını vermeye kararlı olduğu görülmüştü. (s.195)

Yangını aslolan, dumanın nereden tütüğü önemli değildi. (s.240)

Fakat kuyumcunun onu yolcu etmek için kapıya çıktığı sırada renginin / birden attığı Settarhan'm gözünden kaçmadı. (s.240)

Ölümün / her şeyi eşitlediği muhakkak. (s.325)

Demek doğruydu Settarhan'ın / bundan sonra başını yerden kaldıramayacağı. (s.358)

Yalan değildi Settarhan'ın / Sofya'ya ihtiyacı olduğu. (s.378)

Oysa savaşın / cephelerden evvel planlar ve talimatlar üzerinde kazanılacağı kesindi. (s.396)

Onun deniz tarafından görüntüsüyle karşılaşırken Settarhan'ın / ilk fark ettiği, denizin içinden yükselen sarp kayalıklar üzerindeki kartal yuvasına benzeyen kaleydi. (s.459)

3.1.1.1.5. Tamlayanı Sıfat-Fiil ile Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Hava şimdilik serindi ama birazdan bastıracak sıcaklığın / rutubetli ağırlığı ufkun arkasında tetikte bekliyordu besbelli. (s.159)

Baktığı ve dokunduğu her şeyin / özel bir anlamı vardı Piruz için. (s.180)

Ama yüzlerce müşteriyi kapısından bile içeri giremeyeceği bu malikânelere getirip bırakmış olan arabacının / keskin bir bakışı vardı. (s.253)

Şehirleri, köyleri, kasabaları yakılıp yıkılan bu insanların / bırakıp kaçmaktan başka çaresi yok. (s.397)

Hepsinde dönüşün sevinci kadar unutulmayacak gidişin / ağır hatırası da vardı. (s.492)

3.1.1.1.6. Tamlayanı Sıfat Tamlaması, Tamlananı Sıfat-Fiil İle Oluşturulmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Ama hayır! Kesin bir sükûtle bölünmüştü o tek mektubun / kurduğu köprü. (s.12)

Bu genç adamın / her şeye verecek bir cevabı vardı. (s.71)

Üstelik aksakallı kürekçilerin, askerlerden para almadıkları gibi, onlara verecek ufak tefek hediyeleri, atılacak son bir barutları bile vardı. (s.198)

Yüce dağların / göklere baş çeken zirveleri ardından sükün etti. (s.354)

3.1.1.1.7. Tamlayanında Sıfat-Fiil Bulunduran, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Oysa yumuşak, sarımsı Şubat güneşinde yıkanan tül perdenin / gül gölgeleri defterimin üzerinde oynaşyordu hâlâ. (s.90)

Oysa ona hem deniz hem gök için soğuk bir kış mavisi, kar çağıran denizlerin / buz mavisi lâzımdı. (s.78)

3.1.1.1.8.Tamlayanı ve Tamlananında Sıfat Fiil Bulunduran Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Öne düşmüş iki rahibin / yürüttüğü kabile korkunç ısının ve alevli güneşin altında ikişerli sıralar halinde Sessizlik Kulesi'nin dar ve dik patikasını tırmanmaya başladı. (s.176)

3.1.1.1.9.Tamlananı Sıfat-Fiil Grubu, Tamlayanı Kişi Zamiri Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Başlangıçtan bu yana aynı olduğumuza dair teorime duyduğum inanç hâlâ sabit ama onların / kendi zamanlarına ait oldukları da muhakkak. (s.324)

3.1.1.1.10.Tamlananı Sıfat-Fiil Grubu, Tamlayanı İsim-Fiil Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Sofya'ya göre Batum'un varoşları aç insanlarla doluydu fakat onları bu uçuruma atanların / o uçurumda boğulmaları yakındı. (s.233)

3.1.1.1.11.Tamlayanı Sıfat Fiil Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Fakat Settarhan'ın hissettiği / eşsiz bir mutluluk duygusu oluyordu. (s.141)

Kuleye tırmanmak için bu zorlu yola düşenlerin / her biri bir payvand ile diğerine bağlanacaktı. (s.175)

3.1.1.1.12.Tamlayanında Sıfat-Fiil Bulunduran, Tamlananı Birden Çok İsimden Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

İpek Yolu'nun üzerinde bir liman şehri olan Bakü'nün / safranı ve tuzu da, ipek ve halısı da meşhurdu. (s.252)

Patır patır dökülen karın / sesi, / kokusu doldurmuştu Tebriz sokaklarını. (s.362)

3.1.1.1.13.Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması, Tamlananı Sıfat-Fiil Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Rus ordusunun / ne zaman geleceği belli değildi. (s.300)

3.1.1.1.2.Tamlayanı ya da Tamlananında İsim-Fiil Bulunduran Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

3.1.1.1.2.1.Tamlananı İsim-Fiil Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Şimdi konsolosun annesi ve haremi hanımefendiler Nevruz konuklarını binbir gece sofralarında ağırlayacaklardı, **konukların / boş gitmemesi** de nezakettendi. (s.60)*

***İnsanın / denize düşmesi** an meselesiydi. (s.204)*

***Zöhre Hanım'ın / meşrubatları arka arkaya ikram etmesi, İran fıstıklarını avuçlarınıza doldurması** zaman almıyor. (s.214)*

***Masal'ın / gemiye bindirilmesi** biraz zor oldu. (s.318)*

***Suyun / serin tutulması** en büyük derdimiz. (s.323-324)*

***Düşenin / bir daha geri dönüşü** olmazdı. (s.342)*

***Ama Settarhan'ın / Ermenice küfürleri ezberlemesi** de zaman almadı. (s.440)*

3.1.1.1.2.2.Tamlananı İsim-Fiil Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

***O yüzden kalbimin / kamaşması** anlatılmaz. (s.166)*

***Tam bittiği yerden yenisinin / başlaması** belâlığın doğasındandı. (s.272)*

***Daha şimdiden çocukların / ağlaması** ihtiyarların hıçkırığına, **hastaların / inlemesi** tekerleklerin gıcirtısına karışmaya başlamıştı. (s.291)*

***Öyle bir geliyorlar ki bizim / gitmemiz** mümkün değil. (s.397)*

***Öyle bir dönüyorlar ki bizim / ilerlememiz** imkânsız. (s.397)*

***Kasırganın / kopması** ise an meselesiydi. (s.433)*

***Kapının / yıkılması** an meselesi." (s.433)*

***Settarhan ikinci, üçüncü desteyi ekledikçe motorcunun / gülmesi** gevrek bir kahkahaya dönüştü. (s.445)*

Muhacirlerin / dönmesi yakındır. (s.470)

3.1.1.1.2.3.Tamlayanı İsim-Fiil Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

İki gün sonra anacığını göreceğ olmanın / mutluluğu kalbini şöyle bir okşadı ama orada göreceği başka biri daha vardı ki onun hayali kalbini okşamakla kalmadı, yerinden hoplattı. (s.107)

3.1.1.1.2.4.Tamlayanı Sıfat Tamlaması, Tamlananı İsim-Fiil Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Yanık, kırık, sitemli bir sesin / yükselmesi gecikmedi (s.198)

Kızgın demirin / çevrilmesi durdu bir parça. (s.336)

Ama o bir anlık bulutun / dağılması zor olmadı. (s.346)

Ama böyle bir defterin / kapanması olmazdı. (s.393)

3.1.1.1.2.5.Tamlayanı Sıfat Tamlaması, Tamlananı İsim-Fiil Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Ne kadar kolaymış bunca yıl cesaret edip de niyet bile edemediğim o büyük yolun kapısının / önümde açılması. (s.20)

Hiç çözgü çözenin / işine ara vermesi, elinin kıvamını bölmesi uygun olur mu?" (s.133)

Bir kişinin / cenaze alayına tek başına katılması asla mümkün olmaz. (s.175)

İhtiyar adamın / yerinden fırlaması da bir oldu. (s.218)

3.1.1.1.2.6.Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması, Tamlananı İsim-Fiil Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Rus ordusunun / şehre girmesi an meselesiydi. (s.272)

Ümidin olmadığı yerde ümit kapılarının / açık kalması ne kadar acıydı. (s.386)

3.1.1.1.3.Tamlayanı ya da Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

3.1.1.1.3.1.Tamlayanı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Tüttürdüğü ocağa rağmen unutamadığı anavatanına mektuplar yazıp dursa da gelmezdi **bu mektupların / cevabı**. (s.12)

Bütün ırmakların / yönü işte o zaman değişiyor. (s.19)

Sokaklar eğri büğrü olsa da **kâgir evlerin / hepsi** bahçe içinde tek ya da iki katlı, kiremit damlı. (s.37)

Herhalde **tek ayak / cezası** onlar için de yeterli olacaktı. (s.40)

Başka türlü **bu evin / gemisi** yürümezdi. (s.52)

Ne renkti **bu kızın / gözleri?** (s.79)

Kavuklu, fesli, yaşmaklı, bahar dallı, gül çiçekli şahidelerin / kimi sağlam ve dimdik ayaktaydı. (s.81)

Bütün İstanbul şehrinin / sahibi ise şeksiz şüphesiz Hazreti Eyyub-el Ensari." (s.82)

Oysa **şu ağacın / kökü** bu tarafta (dır), dalları öbür tarafa sarkmış (dır). (s.99)

Bu motiflerin / hepsi çini lâciverdine en çok yakışan renklerle; çölün, kumun, taşın, toprağın, güneşin sarısıyla dokunmuştu. (s.105)

Bir halının / güzelliği yüzünden okunurdu ama değeri arkasında saklıydı tacire göre. (s.105)

Çay tabağında da **aynı şahın / resmi** vardı. (s.106)

Çerkezlerin yüksek başlığını, Rusların sırmalı ceketlerini giyen Kazak Alayı'nın / göz alıcı olduğu muhakkaktı. (s.108)

Esrarkeşe kapalıydı **bu çayhanenin / kapıları** ama çilekeşe ardına kadar açıktı. (s.122)

Bu mukaddimenin / sonu hiç de hayra alâmet değildi. (s.125)

Firdevs Usta'ya kalsa, yaşları on ile on sekiz arasında değişen akli bir karış havada aylaklardı **şu kızların / hepsi**. (s.137)

Elmanın çöpünü sofraya bırakırken **hafif bir gülümsemenin / ışığı** geçti yüzünden Mirza Han'ın. (s.158)

Yüzlerce develik bir kervanda **bütün malın, yüzlerce canın / emaneti** onun üzerindeydi. (s.161)

Ve Allah'ım, porselen şekerlik üzerinde **o Şah'ın / resmi** var. (s.167)

İran'ın bütün varsıl evleri gibi **bu evin / de dışı** kerpiç duvar içi cennet bahçesiydi. (s.170)

Ölü için yakılan hariç **bütün lâmbaların / fitili** indirilmişti. (s.179)

Oysa **çürüyen bir insanın / bedeni** tabiatı kirletir. (s.181)

Bu gidişin / sonu Hacıbey'e hiç hayra alâmet gibi gelmedi. (s.195)

Kapı aralıktı, kulağına **bir ilâhinin / ezgisi** ilişti. (s.218)

"Kâğıtlı" ve "kokulu" kelimelerinin / altı çizilmişti. (s.226)

Fakat Ortodoks kilisesinin kapısından içeri daha ilk adımı attıkları anda içyağından mumlarla karışık günlük buhurunun / kokusu yüzüne çarptı Settarhan'ın. (s.231)

Burası kuyumcu dükkânıydı, **bütün aşkların / yolu** oradan geçerci. (s.236)

Settarhan az çok alıştı bu izdihama fakat **daha farklı bir heyecanın / varlığı** da gözünden kaçmadı. (s.253)

Nihayet **Şıhalı Dadaşov'un / kervansarayı** göründü. (s.254)

Kimi satırların / altı çizilmiş, yanına notlar alınmıştı. (s.255)

Bu şehrayin / dilleri her zaman böylesine uzanmazdı. (s.258)

*İsimlerini unutacaktı Settarhan **her birinin** ama **maceraları** yüreğini burktu.
(s.261)*

*Fotoğrafların dünyasına girerek zaman ve mekân atladığım bu rüya nizamında
artık **hiçbir şeyin** / **gayrimümkünü** kalmamıştı. (s.263)*

***Oymaya, yaldıza, ışığa, parıltıya, saltanata, reнге, hayale, hülyaya teşne bu ırkın**
/ **dili** de ihtişamlı. (s.265)*

***Bu koca devletin** / **ordusu** da Sivas'tan sonra trenden inmiş. (s.278)*

***Sol ayağının** / **derisi** yeniden yanmak için yenilenmiş. (s.285)*

*İyi biliyordu ki o sendelerse **bu kafilenin** / **tamamı** düşerdi. (s.307)*

*Oysa **o etin** / **temizliği** çoktan iflâs etmiş. (s.315)*

*Diğerlerinin yanına dönerlerken **kırk sesin** / **sahibi** başka bir mısraa geçmişti.
(s.319)*

***Dehşetli bir sahnenin** / **resmi** beliriyor gözlerimin önünde. (s.325)*

*Evde, **hareme yabancı bir erkeğin** / **gözü** bile değemezdi. (s.334)*

***O azabın** / **mantığı** yok ihtimali vardı sadece. (s.336)*

*Kendisi yüzünden **bütün ailenin** / **başı** önüne eğilecekti. (s.337)*

***Püsküren alevlerin** / **gölgesi** hemen öndeki krater gölüne düşüverdi. (s.340)*

*Bu hükümde **hiçbir fermanın** / **geçerliği** olamazdı. (s.341)*

*Aşikârdı gördüğü rüyanın manası ama ona şimdi **bu rüyanın** / **işareti** lâzımdı.
(s.349)*

***Yaşlı kadının** / **yüzü** kederle gölgelendi. (s.350)*

***Böyle bir mektubun** / **manası** başka kime emanet edilip yazdırılabilirdi? (s.357)*

*İki sokak ötede **İranlı bir adamın** / **pansiyon'u** var. (s.378)*

***Her ikisinin** de / **cildi** alttan ve üstten koptu kopacak, yaprakları çevirme
uçlarından kabarmış, kalınlaşmıştı. (s.389)*

Üzerlerine örtülen topraktan kilitlenmiş bir kolun ya da bacağın / fırladığı oluyor.
(s.400)

Hiçbir şeye hiçbir isim de konmamıştı ama böylesi bir mukavelenin / özelliği de zaten böyle olmasıydı. (s.423)

Dışarıdan aralıklarla çalan üç kampananın / sesi geldi. (s.423)

Ama böyle bir bakışın / sahibi, önünde kaybedecek koca bir yaşam varsa da onu çoktan gözden çıkarmış olmalıydı. (s.443)

Eski Tiflis'in / rüyası devam ediyor. (s.455)

Bir şehrin / nabzı limanda atar. (s.462)

Iran'da tartışmasız çayhaneydi bu mekânların / ismi. (s.463)

Ama Sofya'yı düşününce Settarhan'ın içinde bir acının / ucu büküldü. (s.469)

Eğri odunun / uyarısı bile o kapının arkasında yapılmamıştı. (s.471)

Ölümü ensesinde taşımış bir adamı bağrına basan bu şehrin / kalbi tertemizdi.
(s.473)

Kırk yıllık Asmalıkahve'nin / adı günden güne "Acemoğlu'nun Kahvesi"ne çıktı.
(s.477)

Açsa, yeni bir hayatın / da kapısı açılmış olacaktı. (s.501)

Araya bir gecenin / rüyası girmeli. (s.502)

Cemile Hanımefendi'nin dediği gibi araya bir gecenin / rüyası girmiş. (s.512)

3.1.1.1.3.2.Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Benim "ha demeden hayran olan" bir gönlüm var. (benim / bir gönlüm) (s.17)

Hayatın / o sıcak uğultusu, rutubetli sığağın içinden çarptı yüzüme. (s.27)

Camların / temiz yüzeyi de gökler kadar boştu. (s.29)

İsim verdiği andan itibaren köpeğin / bir varlığı olacaktı. (s.56)

Deveyle, kervanla, kervancıyla; dünyanın yedi iklim dört bucağı üzerine devrilmiş bir bardak buzlu limonatayla, fırtınalar ve kafiyelerle dolu bir günün havâliğinde eve dönmek için yola girdiklerinde ise **hayatın / iskelet eli** bambaşka bir ayna tuttu yüzlerine. (s.66)

O lando içinde **cihanın / dertli padişahı** ecnebi elçilerin, Yemen'den gelmiş Arap şeyhlerinin, medrese ve Darülfünun öğrencilerinin, saray erkânının, generaller ve amirallerin ortasından, sadece kendi muhafızlarına dayanarak geçip gitmişti. (s.70)

(Hacıbey'in) / Sağlam bacağı sancımıştı. (s.72)

Hacıbey'in / sağlam bacağı bir daha sancıdı. (s.74)

"İsmail'in / bir kız kardeşi var. (s.75)

Ağaçların / güçsüz yaprakları bir gecede kavrulmuş gibi sararmış, dökülmeye başlamıştı bile. (s.76)

Fakat Trabzon'un / bir sahibesi, / bir hanımefendisi vardı. (s.82)

Limanının / bir sultan canını kurtaran emniyeti ise Fol'a zaten bidayetten beri bir sıfat katmıştı: "Büyükliman." (s.83)

Limanının / bir sultan canını kurtaran emniyeti ise Fol'a zaten bidayetten beri bir sıfat katmıştı: "Büyükliman." (s.83)

Bir kartal yuvası gibi Zağanos köprüsüne, Ortahisar'a, Tekfursarayının kalıntılarına, surlara bakan bu evde **çocukluğumun / kaç günü** geçmişti? (s.84)

Ağustos'un / yakıcı sıcakları çoktan geçmiş. (s.86)

Kapının / el biçimindeki pirinç tokmağı vuruldu. (s.88)

Şehrin / eski yüzü böyle zırhlar altında mı? (s.101)

Settarhan'ın / ince, uzun, kemikli parmakları vardı. (s.118)

İran'ın / bütün rüzgârları önce Tebriz'de eser. (s.128)

*Evet, Reyhan gidecekti ama **adamın / hamile karısı** dokuz ayı bekleyememiş.
(s.158)*

*Kapanan kapı, **akbabaların / geniş siyah kanatları** hâlâ Settarhan'm gözüünün
önündeydi.(s.)*

***Suyun / siyah derinliği**, ihtişamlı dehşeti insanı kendisine doğru çekiyordu. (s.204)*

***Azam'ın / genizden gelen buğulu, esmer sesi** kulaklarında çınladı. (s.219)*

*Gelirken işittiği mısraları mırıldanmaya başlayınca **Settarhan'ın / bütün perdeleri**
kalktı. (s.219)*

***Gürcülerin / millî hassasiyetleri** çok yüksekti. (s.234)*

***Gence / Millî Komitesi** bu işi kendisine dert edinmiştir. (s.248)*

*Aralarında **Gence'nin / varlıklı tüccarları**, delikanlılar hatta çocuklar, yaşlı
kadınlar gibi gencecik kızlar da vardı. (s.249)*

***Kalabalığın / büyük kısmı** çözülen asker duvarını aşmış, vagonlara hücum etmişti
bile. (s.249)*

***Şelâle'nin / baş makalesi** ise İstanbul'daki Türkçülerin faaliyetlerinden
bahsediyor. (s.255)*

***Dünyanın / iki yüzü** bir arada yaşıyordu burada. (s.256)*

***Petrolün / kara dumanı** onların ne beyaz dantellerine ne de ipek gömleklerine
bulaşmıştı. (s.257)*

*Villa Petrolea'ya yaklaştıklarında ise **petrolün / kara yüzü** arkalarında kalmış,
ışıklı yüzü başlamıştı. (s.257)*

*Her sabah **evin / bütün halkı** kalplerini sıvayan bir balçığın ağırlığında uyanmış.
(s.273)*

***Trabzon'un / bütün delikanlıları** ise iki yıldan bu yana cephelere dağılmıştı.
(s.291)*

***Tellâlin / gümbürtülü sesi** aynı anda duyuldu. (s.296)*

"Bakayım, **urmağın / sığ bir yanı** vardır belki." (s.300)

Bakü ve Tiflis gibi **Yezd'in de bir "Eskişehir"i** var.(**Yezd'in / bir Eskişehiri**) (s.323)

Yezd'in / itibarlı zengini / Bahman Mansurî o gün burada zengin fakir, âlim cahil, şah geda, herkesle aynı seviyede, aynı çukurdaydı. (s.325)

Atölyeleri göstermek isterken **Settarhan'ın / asıl gayesi** Azam'ı görmektir. (s.334)

Fakat **bir diğer yanı** daha vardı **Settarhan'ın**, her insan gibi. (s.348)(**Settarhan'ın / bir diğer yanı**)

Elleri, ayakları, ağzı, yanakları, gözkapakları, **vücudunun / her zerresi** ağırlaşmış. (s.373)

Rusya'nın / başka bir yüzü daha vardı çünkü. (s.424)

Bir daha yüzünü bile görmediklerini düşündü **Petersburg'un / meşhur fotoğrafçısı**. (s.426)

Nikolay Aleksandroviç Olenin'e göre **dünyanın / bundan sonraki bütün encamı** şu merceğin önünden geçecek. (s.427)

Sofya'nın / zayıf, titrek sesi duyuldu. (s.435)

Karadeniz'in / uğultulu dalgaları şehri basacakmış gibi yükselerek ardı ardınca geliyordu. (s.436)

Bir de çerçevesinden söküüp çıkardığı **Sofya'nın / tek fotoğrafı**. (s.444)

Gözünün önünden **dünyanın / neredeyse bütün insan numuneleri** gelip geçmişti. (s.464)

Sokak taşları üzerinde **develerin / yeknesak ayak sesleri, öfkeli homurtuları**, kervancıların bağırış çağırışları ardından geldi. (s.478)

Şehrin / Müslüman yüzü tarumar edilmişti. (s.490)

Bu dünyada değilse de **bunun / öteki tarafı** vardı. (s.492)

Denizin / tuzlu kokusu, / sesi, / uğultusu yaklaştı. (s.492)

Yani bu durumda Yûsuf'un / bir hikâyesi yoktu. (s.516)

Sesinde yine Hazar'ın / bütün rüzgârları esiyor. (s.526)

3.1.1.3.3.Tamlayanı Sıfat Tamlaması, Tamlananı Tekrar Grubundan Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Çok kolaymış ama bu kadar kolaylaşmasının / vakti zamanı varmış. (s.21)

Bütün tütünlerimizin / ekimi ve ticareti sizin olabilir. (s.126)

Dört yıldır kolu kanadı zaten kırıkta bu evin. (bu evin / kolu kanadı) (s.272)

Her birinin / vakti zamanı vardı. (s.274)

Bu işin / edebi âdabı, usulü erkânı vardır. (s.470)

3.1.1.3.4.Tamlayanı Sıfat Tamlaması, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

"Hani o kar yağmadan, fırtına kopmadan evvel gökleri ve denizi dolduran sessizliğin / buz mavisi var ya! Sizin getirdiğiniz boyalar o rengi elde etmeme yetmiyor." (s.79)

Ama şu yüzün / sefalet sarısı var ya, işte o hakiki. (s.257)

Akıbet hanesinde ise sağ elinin / şehadet parmağı durdu. (s.391)

3.1.1.3.5.Tamlayanı ve Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

"Her şehrin hatta her semtin / bir sahibi vardır. (s.82)

Nal ve zincir döven demircinin / yeknesak örs ve çekiç sesleri uğultuya karıştı. (s.110)

Çünkü bu atın / hükmî şahsiyeti vardı. (s.119)

Bu atın / bir adı olmalıydı. (s.119)

Nihayetinde ebedî yasın / çayhaneden boşalan gözü yaşlıları kalabalığa karışır...(s.122)

Firdevs Usta'ya göre iyi bir halının / ilk şartı tek elden çıkmasıydı. (s.138)

Bu halının / altın ve gümüş iplikleri, değerli taşları gerçek bir pınar ışığıyla parlardı. (s.141)

Daha ötesi yoktu bu rüyanın. (s.141)

İran geleneğine uygun olarak tanzim edilmiş dört bahçenin tam ortasındaki havuzun / firuze renkli suyu güneşin altında billur gibi parlıyordu. (s.170)

Gelecek günün / ne getireceği de belli olmazdı. (s.282)

Yabanî incir ağacının / kuru rüzgârla dağılan acı kokusu genizlerini yaktı. (s.340)

Olmaz gibi görünse de bu işin / bir oluru mutlaka bulunacaktı. (s.341)

Üstelik bu cümlelerin / her biri yangın dili bir yüklemine sırtına bindirilmiş, oracıkta düğümlemişti. (s.345)

Biraz evvelki selâmın / eksik yanı, soğuk dağı söze dökülüverdi, geldi, Settarhan'ın suratına çarptı. (s.358)

Yirminci asrın / bu ilk savaşı hangi hicretlerin habercisi? (s.409)

İranlı kadınların / bir kısmı anında başını açıyor. (s.415)

Erdemli eşkıyalar zümresinin / bu son temsilcisi geçmişinden gerçi tövbekâr olmuş. (s.465)

3.1.1.1.3.6.Tamlayanı Sıfat Tamlaması, Tamlananı Bağlama Grubundan Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Bütün tütünlerimizin / ekimi ve ticareti sizin olabilir. (s.126)

3.1.1.1.3.7.Tamlananı Derecelendirme Sıfatı ile Oluşturulmuş Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Güneş tayfındaki renklerin / en soyluları geçti gözümün önünden. (s.105)

Grubun galiba / en yetkilisi, işinin / en tecrübelisi alaycı bir bakış fırlattı Settarhan'dan yana. (s.261)

Denizden gelmişti başlarına ne geldiyse; fırtınaların / en beteri. (s.274)

Her şeyin / en iyisi pişirildi, ikram edildi. (s.333)

Odaların / en güzeli açıldı. (s.333)

Döşeklerin / en rahatı serildi. (s.333)

Ömrümün / en büyük hayali bir daha gerçekleşmeyecek. (s.518)

3.1.1.1.3.8.Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Şubat güneşinin / donuk sarı ışığı tül perdenin gül desenlerini defterimin üzerine düşürüyor. (s.42)

Ve bahar padişahının Trabzon'a da / benzersiz bir gül armağanı vardı. (s.82)

Rusya İmparatorluğu'nun / buradaki varlığı anında hissediliyor. (s.419)

Duvarda, Sohumkale fenerinin / bir halk ressamı tarafından boyanmış resmi vardı. (s.464)

3.1.1.1.4.Tamlayanı ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Çünkü Doğu'nun / kapıları bana ancak o zaman açıldı. (s.14)

Gülün / yurdu doğudadır. (s.16)

"Tacirin / yolu acaba buradan geçti mi?" (s.18)

Odaların / kapıları, içeri giren herkes ilmin ve muallimin önünde saygısını gösterebilir, kendi acizliğini bilsin diye, ortalama insan boyundan alçak yapılmıştı. (s. 37)

Kapının / çingırağı çekildi önce. (s.47)

Haftanın / günleri, bir şeylerin yapılmasına ya da yapılmamasına mahsus bir takvim içine yerleşmişti ona göre. (s.52)

Ağustos'un demek ki yarısı yaz yarısı güz olacaktı. (s.53)

Trabzon'da halıya dair hatırasını dinç tutacak hiçbir şey yoktu, hayatının / dili ise bütünüyle Türkçe olmuştu. (s.59)

"Yevmin cedit rızkın cedit" dualarıyla açılan böyle bir çarşıyla sadece **Tebriz'in / çarşıları** boy ölçüşebilirdi. (s.63)

Bandonun / sesi bile bu alkışları bastıramamıştı. (s.71)

Güneş ufkun arkasına henüz inmişti ki **müezzinin / sesi** duyuldu. (s.74)

Hem **İsmail'in de hatırı** var. (s.75)

Başımızı çıkarsak kapıdan, neredeyse **burnumuzun ucu** da yosun tutar. (s.75)

Kapının / çingırağı çekildi. (s.76)

Atölye olarak **İsmail'in / odası** seçilmişti. (s.76)

Ağustos öğlesinde bile **mezarlığın / içi** serindi, ferahladı. (s.81)

İstanbul'da **Üsküdar'ın / sahibi** Aziz Mahmud Hüdayî Hazretleri'dir meselâ. (s.82)

Celil Hikmet Bey'in geleceği zamanlarda **Zehra'nın / yüzü** sanki daha pembe, elbisesi daha beyaz oluyordu. (s.86)

İkisinin de sırtı diğerleri gibi objektife dönük. (s.91)

Çünkü **rüzgârın / fısıltısı** o yönden geliyor. (s.98)

Yıldızların / ışığı orada azalıyor. (s.98)

Arabanın / termometresi şimdiden 36 dereceyi gösteriyor. (s.100)

Daha iri harflerle yazılmış şah beyte geçtiğinde **usturanın / işi** bitmişti. (s.113)

Zarflara bakılırsa bu hanede **kahvenin / hatırı** da eksik değildi. (s.122)

İran'ın bütün çayhaneleri gibi **Gürcü'nün / çayhanesi** de iki hayat arasında, zaman öldürenlerle zamanı olmayanların yan yana çay yudumladığı bir geçiş noktası, sınır muntikasıydı. (s.123)

Dilinin / şirazesini yoktu kısacası. (s.124)

Toprağı istilâ altındayken debdebeyle Avrupa seyahatine çıkan şahları **meclubun** bir türlü **aklı** almıyordu. (meclubun / akli) (s.125)

Hastalığın / nedeni Tebriz'in ruhundan uzaklaşmaktır. (s.128)

Tahrân'ın / talihi Tebriz'in alınında yazılıdır." (s.128)

Yani saltanatın / kapısı Tebriz'den açılır. (s.128)

Çünkü aklın / yolu bir. (s.130)

Kimsenin / itirazı yoktu. (s.130)

Şahın polisleri de Rus ve İngiliz askerleri de gelip çayhaneyi içindekilerle birlikte götürseler **kimsenin / ruhu** duymayacaktı. (s.130)

Rus'u, İngiliz'i, Fransız'ı başımıza belâ eden Türkmençay Antlaşmasında **Azerbaycan'ın / yarısı** gitti. (s.130)

Yaz ortasında **Tebriz'in / gökleri** karardıkça kararmış, alçaldıkça alçalmış. (s.130)

Havların / kalınlığı dalgalandı. (s.133)

Atölyeden ayrılmadan evvel Azam, parmak uçlarını son kez gergin iplerin üzerinden geçirirken **Settarhan'ın / içi** de o teller gibi titredi. (s.136)

Çiçeklerin / rengi de belliydi. (s.137)

"Hüsrev'in / Baharı" gelmiş geçmiş halıların en güzeli en kıymetlisiydi. (s.141)

Kesik, karanlık bir hıçkırık halinde ağzından **Azam'ın / adı** döküldü sadece. (s.145)

Yakut'a göre Azerbaycan'ın her şeyi gibi **halıcılığının** da / **şaheserleri** Safevî devrindeydi. (s.149)

Yolların / sonu nihayet geldi. (s.149)

Renklerin / aydınlığı artırılmıştı böylece. (s.151)

Devlet kapısı gibi bir kadını **Settarhan'ın / anası**. (s.154)

Sonra **dünyanın / ahvali** niceydi? (s.154)

Ama **İran'ın / kültürü** hepsini kendisine benzetmiş, hepsini fethetmişti. (s.155)

Nasıl gidiyor **Hüsrev'in / Baharı?** (s.157)

*Az değildi ki **İran'ın / Zerdüştüleri.** (s.161)*

***İran'ın / dağları** bu mevsimde mor ve mavi. (s.166)*

*Güneş doğunca **ateşin / hükmü** kalır mı? (s.179)*

*Ölmüş bile olsa **sevdiklerimizin / bedeni** azizdir. (s.181)*

***Mevlûd'un / yaşı** kırk yoktu. (s.188)*

*Yani **Settarhan'ın / gençliği** bu evde mi geçmişti? (s.188)*

***Benim / aradığım** onlarda yoktu. (s.189)*

*Büyükhanım basamakları çıkıp da bir ruh gibi yanına süzülme **Zehra'nın / gözyaşı** güfteyi geçecek, kucığına düşecekti. (s.200)*

*Bir gün **kapının / tokmağı** hızlı hızlı vuruldu. (s.203)*

*Genellikle dinlenmeye çalışsa da **yüzünün / sarılığı** beni korkutuyor. (s.205)*

*Yoksa **İstanbul'un** yine **kadirbilmezliği** mi tutmuştu? (s.207)*

*Ağır bir yemeğe **kimsenin / hevesi** yok. (s.214)*

***Settarhan'ın / başı** dumanlı, gözleri düşünceliydi. (s.222)*

*Gecenin arda kalan zamanında **yolculuğun / ayrıntıları** konuşuldu. (s.224)*

*Ama şu "Sen ne istersen" kısmında **Settarhan'ın / kafası** iyice karıştı. (s.227)*

*Renkli camlardan sakın sakın süzülen ışık, mum aydınlığını huzmelere bölse de **kilisenin / içi** yarı karanlıktı. (s.231)*

***Settarhan'ın** kalabalıktan **başı** dönmüştü. (s.232)*

***Yolun / sonu** gelmişti bile. (s.234)*

*Anlık rüzgârlarla değişiyordu **siyasetin / yönü.** (s.234)*

*Gül biçimli elmas bir küpe matmazeli güzel göstermişti ama **küpenin / kendisi** de matmazelin kulağında olduğundan fazla güzelleşmişti. (s.237)*

*Geri döndüğü anda **kapının / çingırağı** öttü. (s.240)*

Settarhan'ın / kanı damarlarından çekilmişti. (s.248)

Trenlerin / biri geliyor biri kalkıyordu. (s.251)

Petrolün / alevi hiç de sönecek gibi görünmüyordu. (s.252)

Atlı polisler, kazıcılar, fıçıcular, borucular arasından geçerek biraz daha ilerlediklerinde ise Settarhan'ın / içi önce yandı sonra bulandı. (s.256)

Settarhan'ın / canı sıkıldı. (s.261)

Hafız'ın / başı kalabalık. (s.265)

Tellâlin / tokmağı her defasında sanki gergin deriye değil de Hacıbey'in kafasına iniyordu. (s.272)

Hani mazlumların / feryadı yeri göğü oynatır, kâinatı yakardı? (s.275)

Ertesi sabah kapının / çingırağı çekildi. (s.277)

Yılların / müderrisi ancak çok öfkelendiğinde, çok heyecanlandığında kırk yıllık karısına adıyla seslenirdi. (s.283)

Bütün sesler uzaklaşırken bir tek Yıldırım'ın / sesi kalmıştı geriye. (s.285)

Arabanın / kasası iyice dolmuş, tentesi çekilmişti üzerine. (s.288)

Hepsine de Allah'ın / inayeti lâzımdı şimdi. (s.292)

Suyun / öfkesi hiçbir şeye benzemiyordu. (s.293)

Birazdan müezzinlerin / sesi duyuldu. (s.295)

İnsanın kendi soluğundan bile yüzü üşüyordu. (insanın / yüzü) (s.295)

Muhacirlerin / beli en fazla da bu ırmağın iki yakası arasında bükülüyordu. (s.299)

Demek muhacirlerin / yolu bundan böyle çiçekli vadilerden, mis kokulu çayırlardan geçecek. (s.309)

Sadece insanların / laneti yetmezdi. (s.311)

Vapurun / adı "Reşadiye"ydi. (s.318)

Başkalarının / kıyameti Çavuşlu'da, Görele'de, Tirebolu'da, Ünye'de, Fatsa'da, sayılamayacak kadar çok yerde. (s.319)

İnsanın / kıyameti de kendisiyle birlikte yürüyordu demek ki. (s.319)

Yolun / sonu orada. (s.320)

Böyle bir kıyamet sesinin eşliğinde, giderek uzaklaşan Samsun kıyılarına bakarken **benim de içim** doğranıyordu.(**benim / içim**) (s.320)

Settarhan'ın / ırmağı da Zehra'ninkiyle aynı coşkunlukta akıyor. (s.320)

Aşkın / sebebi yok zamanı var. (s.335)

Aşkın / zamanı yok anı var, kelâmı yok ama ışığı var. (s.336)

Piruz'un heyecanı sadece şu ateşgedenin varlığından mıydı yoksa o bambaşka bir ateşte mi yanmıştı? (s.339)

Çünkü kalbin / zamanı yoktu. (s.341)

Aşkın / hükmü okunmuştu. (s.341)

Bir erkeğin en kıymetli ve en tehlikeli varlığı ailesinin kadınlarıydı çünkü **erkeğin / namusu** o kadınlara emanetti. (s.345)

Üstelik ailenin geçmişi gibi **geleceğinin de başı** öne eğilmişti. (s.346) (**geleceğinin / başı**)

Üstelik **öfkесinin / sebebi** babasının kestirebileceğinden çok daha derindi. (s.347)

O kadar büyüktü ki aşktan geri kalan boşluk orayı ancak **nefretin / cüssesi** doldurabilirdi. (s.369)

Doğru, gökyüzü karardıkça **ateşin / ışığı** artıyordu. (s.374)

Vapurda geçen günler boyunca Büyükhanım her şeyi arkada bıraktıklarını zannetmişti ama **İstanbul'un / hali** de muhacirlik yolundan farklı değildi. (s.383)

Saffet'in / karısı, bu yorgun yolcuları kapıda karşıladı. (s.384)

Kapının / önü o kadar kalabalıktı çünkü. (s.386)

*Ruhumun acısını ancak **bedenimin** / acısı dindirebilir. (s.394)*

***Öküzlerin**se mecali yok. (s.398)*

*Çünkü **muhacirlerin** / **ümidi** de bunlara bağlanmıştı. (s.399)*

***Fırtınanın** / kendisi bile bunun böyle olacağını ummazdı. (s.399)*

***Dizlerimin** / bağı çözülüyor. (s.402)*

*Umumî zayıflık neticesinden kalp durmasıymış **ölümünün sebebi!** (s.402)*

*Bunca "unutmayış"a **hafızanın** bile sınırları kapalı. (s.402)*

***Askerlerin** / durumu anlatılır gibi değil. (s.403)*

*Doktorlar muayene için beni yatağımın içinde oturttuklarında bile **koğuşun** / **tavanı**, pencereler, duvarlar dönüyor gözümün önünde. (s.405)*

***Taburumuzun** / reisi Arap Hafız, Binbaşı Mehmet Ali Bey hepsi şehit olmuş. (s.409)*

***Karadeniz'in** / uğultusu bize kadar geliyor. (s.410)*

***Benimse** / gözlerim kapanıyor. (s.410)*

*Önce **kışın** / orduları zayıflayacak. (s.411)*

***Karadeniz'in** / dalgaları biraz daha yükselse evi alıp götürececek. (s.412)*

***Yasemen'in** / uçağı benimkinden evvel. (s.415)*

***Hepsinin** / anısı Olenin'de saklıydı. (s.426)*

***Güzelliğin** / zamanı yoktu. (s.428)*

*Işıkla yazmak değil miydi **fotoğrafın** / manası? (s.429)*

*Ama **gelişmenin** / sonu yoktu. (s.427)*

*Yine en iyi su üzerinde seyredilebileceği için Neva'nın kıyısında kurulmuştu **monarşinin** / kalbi. (s.430)*

*İhtilâl Petrograd'da başlayacak ama **yangının** / **alevi** anında buraya sıçrayacak. (s.433)*

Settarhan'ın / akli şu an için daha çok İranlı pansiyoncunun Sofya'nın bu odaya girdiğini görüp görmediğine bir kancanın ucunda takılıp kalmıştı. (s.434)

Settarhan'ın / yüzü sarardı. (s.434)

Yürek sabit duruyorsa ahlâkın / ilkeleri çarpıtılmalı. (s.434)

Sofya'nın / sesi duyuldu bir kez daha. (s.435)

Sarafim'in / yüzü gözü kan içindeydi. (s.438)

Hatta bazen insanın / kaderi başkalarının kaderi üzerinden yazılıyordu. (s.439)

Şu anda Settarhan'ın / kaderi, sadece Sarafim'in kaderi için ve ancak o kadar vardı. (s.439)

Çünkü Ermenilerin / ikisi de Rus üniforması giymişti. (s.440)

Barakanın / kapısı aniden açılmış. (s.443)

Bunun / zamanı çoktan geçti. (s.444)

Hakikat şu ki Settarhan'ın / akli pasaportta filan değil o fotoğraflardaydı. (s.444)

Sofya'nın / akli, Settarhan üzerine dikilmiş bir çift gözü almamıştı. (s.450)

Dağların / hükümranlığı başlıyor. (s.451)

Çok geçmeden trafiğin / uğultusu diniyor. (s.454)

Damarlarının / tümü orada üst üste gelirdi. (s.462)

Şehrin / nüfusu oradan artar. (s.462)

Çayın / kokusu kıvrımlı bir bulut halinde kahvehaneyi dolaştı, kapıdan çıktı, asmanın altına kadar yayıldı. (s.469)

Fakat evet, dükkânların / çoğu kapalıydı. (s.472)

Acem'in / Kahvesi iki sokak ötedeydi. (s.473)

Üstelik Settarhan'ın / pasaportu bile yoktu. (s.474)

Asmalıkahve'nin / döşemesi de Settarhan'ın Trabzon'a ayak uydurmasına denk olarak değişti. (s.476)

Neticede Settarhan'ın / şöhreti kısa sürede arttı. (s.477)

Firuzenin / rengi soluktu. (s.480)

Vapurların / saati belli olmuyor ki. (s.486)

Sanki muhacirlik yıllarında Trabzon'un / hesabı onlardan sorulmuştu. (s.489)

Yangının / külü hâlâ tütüyordu. (s.491)

Sandukanın / kapağı kaldırılmış, bir tarafa fırlatılmış. (s.492)

Çünkü birinin / ölümü her birinin ölümü gibiydi. (s.496)

Gölgelerin / yakîni bu kadar aşikâr olmazdı. (s.498)

İnsanın / değeri bunlardan okunurdu. (s.500)

Settarhan'ın / gözü bu kınalı parmağın ucuna takıldı. (s.507)

Settarhan'ın / gözü şekerliğin kırığında kaldı. (s.508)

Zehra'nın / gözü Settarhan'ın sol elinin serçe parmağındaki yüzüğe takıldı. (s.508)

Hepsinin / hikâyesi farklıdır. (s.516)

Aslında Tebriz'in / ırmağı Karadeniz'e kavuştu çoktan. (s.526)

İran'ın / yasemenleri burnumda tütüyor ama yo. (s.527)

Avuçlarının / içi sıyrılmıştı. (s.532)

Bir örneğimiz daha var ancak bu örneğin tamlananı birden çok sözcükten oluşmuş gibi gözükse de bu başlığın altında yer vermeyi daha uygun gördük çünkü aşağıda verilen örnekte tamlayan olan *sahibi* ve *hanımefendi* kelimeleri aynı kişiyi ifade etmekte ve *hanımefendi* kelimesi *sahibi* kelimesinin açıklayıcısı olduğundan cümle dışı unsurdur. Bundan dolayı bu örneği bu başlığın altında incelemeyi daha faydalı bulduk.

Şehrin / sahibi, hanımefendisi ne diye hepsini kahretmemişti? (s.492)

3.1.1.1.5. “-DAn” Ekiyle Kurulu Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

3.1.1.1.5.1. “-DAn” Ekiyle Kurulu Tamlayan ve Tamlanan Tek Sözcükten Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Evin üst kat çıkmasındaki **pencerelerden / biri** açıktı. (s.43)*

*O sırada **mollalardan / biri** söze karıştı. (s.130)*

*Settarhan'ın elinin kararı şaşmış olmalı ki **iplerden / birkaçı** daha gevşek atılmış. (s.135)*

***Ahundlardan / biri**, İran'ın, yetmiş iki milletiyle birlikte İran milletini yarattığından emindi. (s.154-155)*

*Ağır kokusu kıvrıla kıvrıla bütün evi dolaşırken **rahiplerden / biri** uzun bir Avesta metnini kitabın yüzünden okumaya başladı. (s.174)*

***Kızlardan / biri**, hani saçları kulak hizasında kısa kesilmiş olan, yarı dönerek: "Türk" dedi, (s.220)*

***İçlerinden / biri** "Sofya, Herzen'in Rus Halkı ve Sosyalizm 'i yok mu sizde?" diyordu. (s.240)*

***Gencelilerden / biri** öne çıktı. (s.249)*

*"Haydi!" dedi **içlerinden / biri**. (s.250)*

***Duvarlardan / biri** baştanbaşa kitap dolaplarıyla kaphıydı. (s.255)*

*Arabaya uzanan ellerin arasında **çocuklardan / biri** Settarhan'la göz göze geldiği an yalpaladı, kıvrılarak yere yuvarlandı. (s.257)*

*"Kimse yok komutanım" diye haber getirdi **erlerden / biri** selâm durarak. (s.281)*

***Eşkiyalardan / biri** cesetlerin arasında nasılsa sağ kalmış bir kadını fark etmişti. (s.311)*

*O sırada **hizmetkârlardan / biri** Settarhan'ın bir misafiriyle geldiğini haber verdi. (s.334)*

*İşte bunu **içlerinden / hiçbiri** kestiremedi. (s.334)*

Sonunda kızlardan / biri, iki kelimeyi güç belâ bir araya gelirdi, "Gitti" diyebildi. (s.344)

Devriyelerden / biri güldü. (s.361)

İçlerinden / biri bir tas çorbayı ona doğru uzatıyor ve gülümsemese bile iyi niyetle bakıyordu. (s.376)

Zehra hiçbir şey söylemedi sadece bakıyordu, ama öyle bakıyordu ki perdelerden / biri daha uçuverdi. (s.389)

Ama çok geçmeden içlerinden / biri olduğu yere yığılıyor. (s.398)

Menteşelerden / biri yerinden çıkmıştı. (s.448)

"Hiç öyle şey olur mu?" dedi içlerinden / biri. (s.504)

3.1.1.1.5.2. “-DAn” Ekiyle Kurulu ve Tamlayanı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

5 Mart'a bakılırsa yağışlı Temmuzlardan / biri bekliyordu onları. (s.53)

Kulenin duvarına tünemiş siyah kuşlardan / en güçlü, en cesur olanı rahipler dışarı çıkar çıkmaz geniş kanatlarını açarak ok gibi inip konmuştu göğsüne. (s.325)

Settarhan eve girdiğinde, "Ağa efendi, koşun" diye haykırdı örgücü kızlardan / biri atölyeyi işaret ederken. (s.344)

Erkenci müşterilerden / biri çaydan, diğeri kahveden şikâyet etti. (s.504)

Göz göze geldiğim bunca insandan / hiçbiri sağ değil. (s.523)

3.1.1.1.5.3. “-DAn” Ekiyle Kurulu ve Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Çayını yudumlamakta olanlardan / biri sağ elini geniş bir yay çizerek meczubun burnuna doğru uzattı. (s.125)

Sakin sakın çayını yudumlayanlardan / biri "Meczup!" diye seslendi. (s.128)

3.1.1.1.5.4. “-DAn” Ekiyle Kurulan ve Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Settarhan kendisini tuttuğunu, katıla katıla gülmenin ardından hiçkara hiçkara ağlamadığını zannetse de kızlardan / o biri (öbürü), bir ara o diğerini tekrar dürttü. (s.220)

3.1.1.1.5.5. “-DAn” Ekiyle Kurulan ve Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Kerbelâ ağıtlarından / biri, aynı anda yüreğe inen yumrukların gümbürtüsü eşliğinde yükseliyor. (s.100)

Ermeni çetecilerden / biri onun buraya kadar nasıl olup da sağ salim getirildiğine öfkeleniyor. (s.441)

3.1.1.1.6. Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Bu şehirde çaya limon kabuğunun / kokusu çok yakışıyor. (s.20)

Perşembe gününün / akşamı mübarek gece, münasip miydi? (s.89)

Perşembe gününün / akşamı, münasipti. (s.89)

Perşembe gününün / akşamı hiç olmadı. (s.89)

O sırada aşçı dükkânının / ustası, "Berber Murtaza'nın haremi ölmüş duymadın mı?" diye seslendi. (s.107)

Burada eşhedü cümlesinin / yarısı var. (s.197)

Eşhedü cümlesinin / yarısı "Vakıa Suresi"ne denk gelmişti. (s.197)

Yarısı kendinde kaldı ayrılık acısının / yarısı İsmail'de. (s.199)

Ancak ondan sonra istasyon binasının / kapıları açıldı. (s.248)

Savaş zenginlerinin / yolu açılmıştı çoktan. (s.297)

Önce semaver kazanının / üzerindeki buhar, kaldığı yerden kıvrıla kıvrıla yükselmeye başlıyor. (s.327)

Nisan ayının /yarısı geçmiş. (s.499)

3.1.1.1.7.Tamlayanı Belirtili İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Düşünsene orada **bizim ailemizin / bir kolu, kolu bile değil / asıl ırmağı** duruyor. (bizim ailemizin/ bir kolu, asıl ırmağı) (s.20)*

*Lâciverti **Azam'ın yünlerinin / çoğu.** (s.137)*

Yezd'in, çölle baş etmeyi öğrenirken birbirine, hele emeğe saygı göstermeyi, sevmeyi, hiç olmazsa hoş görmeyi de öğrenen kibar ve sabırlı insanların/ şöhreti asırlardır bütün İran'a yayılmıştı. (s.170)

Piruz'un elinin ayasının / sıcaklığı geçti sanki. (s.175)

Burada hazır bulunanların hepsinin / yolu hiç olmazsa çocukluklarındaki Ramazan gecelerinden birinde ya da bir bayram günü o bahçeden geçmişti. (s.202)

Hiç kimsesini ona kaptırmadan karşıya geçmeyi başarabilenlerin bile akıllarının / bir kısmı o azgın suda kalıyor. (s.299)

Yine de tek kurşun atmasam da gelişimin bir işe yaradığı / hissi uyandı içimde. (s.409)

*Settarhan'ın gelişiyile **Asmalıkahve'nin çayının / kalitesi değişmiş.** (s.476)*

3.1.1.1.8.Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Zihnimde **Yasemen'in / yol arkadaşlığı** var. (s.25)*

*Büyükhanım'ın genç kızlığında anlatılanlara bakılırsa daha da eski zamanlarda **Trabzon'un / Rum ve Ermeni mahalleleri**, Müslüman mahalleleriyle bu kadar iç içe değildi.(s.46)*

*"Bir de **şahlarımızın / Avrupa gezileri** var tabii. (s.127)*

***Yüzüğün / firuze taşı** Sehend Dağı'nın tepesindeki bulutsuz gökler gibi koyu, canlı bir renk almıştı. (s.152)*

***Çölün / gece soğuğu** birazdan bastıracaktı (s.183)*

*Kıydan gelen mukabeleye **Gülcemal'in / selâm topları** karıştı. (s.198)*

***Zehra'nın / baba evi.** (s.267)*

***Postalın / sırt meşini** dağılmış ete yapışmış. (s.284)*

*Bu başbaşıklıkta **Settarhan'in / Mirza Han yarısı** azgın selin dalgaları gibi açığa çıktı, bütün ruhunu kuşattı. (s.367)*

***İhtiyarların / oturma hakkı** yok. (s.398)*

***Bizim / Gönüllü Taburu** da her an ateşe atılmaya hazır, bekliyor. (s.402)*

***Ama düşüncenin / öncelik katmanları** vardı. (s.434)*

3.1.1.1.9.Tamlananı Belirtili İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

***Hepsinin / tırnaklarının arası** aynı mürekkebin boyasıyla kapkaraydı. (s.260)*

3.1.1.1.10.Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması Olup Aynı Zamanda Özel İsim Yapısında Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

***Ferah Lokantası'nın, Şems Oteli'nin / camları** zangırdadı. (s.28)*

***Gence Komitesi'nin / mensupları** ki sayıları hiç de az değildi. (s.249)*

***Çok geçmedi Bakü treninin / düdüğü** sessizliği yırttı. (s.251)*

***Osmanlı lirasının / değeri** 108 kuruştan 100 kuruşa düşmüştür bugünden böyle. (s.317)*

***Kartpostalın üzerinde Hamidiye Etfal Hastanesi'nin / hemşiresi** hâlâ yaralı askerin üzerine eğilmiş. (s.414)*

3.1.1.1.11.Hem Tamlayanı Hem Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısında Olan Belirtili İsim Tamlamasından Oluşmuş Özneler

***Su gibi akıyordu Trabzon Sultanîsi'nin / resim öğretmeni.** (s.87)*

***Cihan Savaşı'nın** hiç olmazsa **Trabzon kanadı** bitecekti. (s.385) (**Cihan Savaşı'nın / Trabzon kanadı**)*

3.1.1.1.12.Ya Tamlayanı ya Tamlananı ya da Her ikisi Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Ama **Gönüllü Taburu'nun / Trabzonluluk damarı** tutmuştu bir kere.*

*Oysa siyah cübbeli, kara sakallı papazların koşuşturduğu avluda kravatu, ceketi ve şapkasıyla **tabiat dersinin / öğretmeni** görünmüştü çoktan. (s.39)*

*Ömrünü ticaret ve seyahatle geçirmiş Mirza Han için bir **deve kervanının / kalkışı** dünyanın hâlâ en önemli hadisesiydi. (s.159)*

3.1.1.1.13.Tamlayanı ya da Tamlananı Zamir Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

3.1.1.1.13.1.Tamlayanı Zamir Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Dimdik, hâlâ çakı gibi bir adamdı **benim / dedem.** (s.13)*

*Ama **benim / de yolum yolculuğum** var. (s.14)*

*Bu kadın **benim / büyükannem,** Zehra. (s.26)*

*Bu da **benim / dedem,** Setterhan. (s.26)*

*Kulağındaki mercan küpe, **bunun / rengi** hep bu kadar parlak mıydı? (s.80)*

***Benim / çocukluğum** onun yaşlılığına ucu ucuna yetişebilmişti. (s.84)*

***Onun da adı** ırkıdan çok coğrafyasına bağlanmıştı. (s.84)*

***Benim / yerim** orasıydı. (s.91)*

*Bir haritaya ya da fotoğrafa bakarak onun gerçeğini hayal etmekle geçmiş **benim / ömrüm.** (s.98)*

***Hiçbirimizin / kökleri** kendi toprağında değil yani. (s.100)*

*İki gün sonra anacığını göreceğ olmanın mutluluğu kalbini şöyle bir okşadı ama orada göreceği başka biri daha vardı ki **onun / hayali** kalbini okşamakla kalmadı, yerinden hoplattı. (s.107)*

***Bunun / su içişi** bile belli ki akranlarınıninkinden başka türlü bir su içmeydi. (s.114)*

*Kanının atışı çoğalırsa **onun da rengi** çoğalır. (**onun / rengi**) (s.117)*

*Kanın çekilirse **onun da rengi** çekilir. (**onun rengi**) (s.117)*

*Bu yüzden de **hepsinin / zamanı** azdı. (s.118)*

***Onun / güzelliği**, varlığının her unsurunun zıddıyla birlikte kendisini yalanlamasıydı. (s.119)*

***Hiçbirinin / hayali** Settarhan'a uzanamazdı ama işte! (s.133)*

*Atölyede **onun / sözü** emirdi. (s.135)*

*Yeter ki Settarhan'ın rüyalarına onun uykuları, yatağına **onun / rüyaları** dolsundu. (s.144)*

***Onun / yolu** Azam'a doğruydı. (s.152)*

*Onlar sevk ederlerdi ama bir itibarlı müşteri vardı ki **onun / siparişi** mutlaka kapıdan, eline teslim edilecekti. (s.159)*

***Onun / eli** de Settarhan'm eli gibi ince, kemikli ve esmerdi. (s.171)*

***Onun / ışığı** bütün ateşlerin hükmünü iptal etmez mi?" (s.179)*

*Settarhan'ın gözünün önüne bugün kulenin silindiri etrafına tünemiş kocaman kuşlar, **onların / kesik çığlıkları** geldi. (s.181)*

***Sizin / çiçekleriniz, bahçeleriniz, ağaçlarınız** çok güzel olmalı. (s.184)*

*Sabah olmasına rağmen sıcak çoktan bastırmış ama **bizim / her dakikamız** kıymetli. (s.215)*

***Onun / duru bir teni** var. (s.216)*

***Onun / bütün acıları** senden soruluyor, öyle mi?" (s.221)*

*İnanırsam da hiçbir kilisenin dizginlerine gelmez **benim / inancım**. (s.232)*

*Şu da III. Yazdığirid, Sasanîlerin son hükümdarı; bütün son krallar gibi **onun da ordusu** tamamen yok edildi." (s.238)*

***Benim / başım** dönüyor. (s.264)*

*Alışması yoktu **bunun** ama zerre miskal bir ümit! (**Bunun / alışması**) (s.273)*

*Yetimhanede de ölü **benim / yavrum.** (s.279)*

***Herkesin / iştahı** açılmıştı yol yorgunluğundan. (s.292)*

*Ama nasıl? İşte **bunun / cevabı** yoktu. (s.300)*

***Bunların / bir kısmı** karşıya varabiliyordu; bir kısmı ise kıyıda bekleyenlerin gözleri önünde akıntıya kapılıp gidiyordu. (s.300)*

***Hepsinin / kılık kıyafeti** birbirine benzerdi. (s.311)*

***Benim / bir gölgem** bile yoktu. (s.325)*

*Bu haliyle **onun / sofrası** daha çok Bakü sofralarına benzerdi. (s.331)*

***Onun / kuralları** yakıcıydı. (s.332)*

*Zordu "onun" feda edilmesi ama **onun / feda edilmemesi** daha zordu. (s.346)*

***Bunların / ikisi** de Settarhan'a göre değildi bütünüyle. (s.348)*

*Ama **onların / kelimeleri** sanki daha ince, sesleri daha kısaydı. (s.375)*

***Hiçbirinin / olayların evvelini, sonrasını, sebebini, sonucunu düşünecek hâli** yoktu. (s.376)*

***Bunların / bir kısmı** geri çekilme emri alan ya da çamura saplanmış toplarını terk ederek kaçarcasına geri dönen askerler. (s.397)*

***Onların / hali** muhacirlerden de acı. (s.399)*

***Bunların / her biri** kendilerine nice ümit bağlanmış ana evladı. (s.400)*

*Diğer kadınlar gibi **onun** da **peçesi** açıktı. (s.406)*

***Onun / hissettiği**, ikisinin arasında, ne aşk ne de dostluk olan bir şey, adı olmayan üçüncü bir duyguydu. (s.423)*

*"**Bizim / müşterilerimiz** iki türdür. (s.428)*

*"**Bizim / kıyafetlerimiz** sizinkiler kadar hızlı değişmiyor. (s.429)*

Şimdi onun / yüzü de Sofya'nın yüzü kadar soluktu. (s.435)

"Çemil'dur da benim/ adum." (s.460)

Çemil'dur benim/ adım." (s.460)

Benim /artık her an bu tezgâhın başında duracak halim de vaktim de yok." (s.480)

Üzerine yıkılmazdı böyle bir dağ insanın hiçbir zaman çünkü onun / mayası temizdi. (s.503)

Senin gördüklerini ancak benim / gördüklerim siler. (s.508)

Ama benim / bütün geçmişim sen bir nazar edersen aklanır. (s.508)

Herkesin de sesi kesildi. (s.530)

3.1.1.1.13.2.Tamlananı Zamir Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Buraya gelenlerin / neredeyse hepsi ya bir yüzük ya bir küpe ya bir gerdanlık yapmasını isterlerdi kendisinden. (s.118)

Kendisi için bir şey ismarlayanların / hepsi ya güzelliklerine güzellik katmak ya da güzelliklerini göstermek arzusunda olurlardı. (s.118)

Tarihî hikâyeler, efsaneler, Hafız'dan, Sadi'den, Nizam'i Hamsesi'nden, en fazla da Şehname 'den sahnelerin / hepsi bir kez de halılara işlenmişti. (s.148)

Gerili halatların / iplerin / her biri korkunç sesler çıkarıyordu. (s.204)

İşçilerin / hiçbiri geri dönmeyi düşünmüyor. (s.234)

Bunun üzerine Büyükhanım "Niye oğlum?" diye öyle bir nutka başladı ki sandaldakilerin / hepsi uğultuyu kesip dinlemeye koyuldu. (s.318)

3.1.1.1.13.3.Hem Tamlayanı Hem de Tamlananı Zamir Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Bunların / hepsi öldü çoktan. (s.32)

Bunların / hepsini Yezd'deki şubeye bırakabilirdi. (s.159)

Çünkü **bunların** da **hepsi** birer birer düşüyor.(**bunların hepsi**) (s.400)

3.1.1.14.Tamlayanı ya da Tamlananı Unvan Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

3.1.1.14.1.Tamlayanı Unvan Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Ufkun üzerinde **Celil Hikmet Bey'in** / **bulutları** tek sıra halinde, bir süvari birliği gibi uzanıyor. (s.88)*

***Mirza Han'ın** / **gözü** de pek öyle üniversitede filân kalmamış halta böyle olmasından memnuniyet bile duymuştu. (s.116)*

***Firdevs Usta'nın** / **içi** serinledi. (s.138)*

*Bir daha bakacağız" dediğinde **Mirza Han'ın** / **yüzü** asıldı. (s.139)*

***Büyükhanım'ın** Masal'a **kanı** hâlâ ısınmamıştı ama Zehra'yı üzmeye de gönlü razı olmadı. (s.290)*

*Yoroz'u aşınca **Büyükhanım'ın** / **yüzü** değişti. (s.293)*

*Bunu da gördü **Büyükhanım'ın** / **gözleri**. (s.303)*

***Büyükhanım'ın** / **gönlü**, birkaç saat için de olsa benimsediği bu yavrunun bedeninin sırtlanlara yem olmasına razı gelmemişti. (s.310)*

*Tecelliden yana Cemil'di **Büyükhanım'ın** / **nasibi**. (s.311)*

*Biletçi "Oy nine! Tamam tamam!" demeseydi **Büyükhanım'ın** / **nutku** herhalde bir yarım saat daha sürecek. (s.318)*

***Büyükhanım'ın** / **kıyameti** Harşit kıyısında ve Ordu çıkışında kopmuştu. (s.319)*

***Mirza Han'ın** / **içi** iyice bulandı. (s.332)*

***Mirza Han'ın** / **kelimeleri** birbiri içinde açılan, açıldıkça yayılan cümleler halinde devam etti. (s.345)*

***Büyükhanım'ın** / **kanı** önce bütün yüzüne hücum etti sonra iki katı hacimde ve on kal hızlı geri çekildi. (s.389)*

Büyükhanım'ın / içi sıkıldı. (s.390)

Tam o sırada Çerkez Arslanbey'in / sesi işitildi. (s.470)

Kulaklarında Çiçek Hala'nın / cümlesi yankalandı. (s.439)

Gülbahar Hatun'un / kabri bile alt üst edilmişti. (s.492)

Çok geçmeden Lütfullah Bey'in / annesi görüldü.(s.500)

Çerkez Arslanbey'in / kahvehanesi Settarhan'ın ilk gününde bile böyle didik didik edilmemiş, böyle kazınırcasına temizlenmemiştir. (s.510)

3.1.1.1.14.2.Tamlayanı Unvan Grubu, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Rotschild efendilerin / gazyağı işletmeleri günlerdir boş duruyor. (s.234)

3.1.1.1.14.3.Tamlayanı Unvan Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Antikacı Sohrab'ın / asıl hazineleri arka odadaki çekmecelerde, dolaplarda saklıydı. (s.150)

Büyükhanım'ın / buna verecek cevabı, yetecek hesabı yoktu. (s.197)

Mirza Han'ın / kadim ortağı geçen sene ölmüş (s.254)

Hacıbey'in / sağ bacağı kasığından kesiliyordu Erzurum'da. (s.496)

3.1.1.1.14.4.Tamlananı Unvan Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Şu, derin bir sohbeta daldığı zat da Sultanî'nin / meşhur edebiyat öğretmeni İbrahim Alâeddin Bey olmalı, Gövsa. (s.36)

"Sizin/ Sultan Hamid'iniz de pek hayırlı işler görmedi. (s.70)

Yılların / Berber İsfendiyar'ı, usturasını nice babayiğitlerin, şahbaz delikanlıların, askerlerin, komutanların, şu kahrolası İngiliz ve Rus subayların şahdamarı üzerine dayadığında, onların belli etmeseler bile huysuzlandıklarını, içlerinden bir tedirginlik geçtiğini, hiç değilse "Bir an evvel bitse" dediklerini bilir, sezerdi. (s.112)

3.1.1.15. Tamlananı Birden Fazla Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

İran'ın / askerleri, polisleri kimlerin yönetimindedir? (s.127)

Tacirin / çocukluğu, gençliği buralarda geçmiş olmalı. (s.168)

Babanın / dedikleri, diyecekleri var. (s.223)

Gideceği yer şunun şurasında Nikolayevski Caddesi'ydi ama Bakü'nün/ neredeyse girmedeği sokağı, geçmediği caddesi kalmadı. (s.253)

Hele de kocaman nazarlıklarla süslenmiş olan hayvanların / kulaklarının arası, güzel ve geniş alınları da aynalarla, ziller ve çingiraklarla donanmış, kuyruklarına bile püsküller, fiyonklar asılmış olurdu. (s.302-303)

Yo, iyilik gibi kötülüğün / de dili, dini, ırkı, milleti, milliyeti yoktu. (s.311)

Aşkın / yolu, mezhebi, meşrebi belliydi. (s.337)

Bunun / bir miktarı, / ayarı, / nisbeti, / ölçüsü var mıydı? (s.365)

Gözümün önüne Taht-ı Süleyman'a ilk vardığımızda Settarhan'ı karşılayan Sehend'in / yaralı gülüşü, kırık sureti geldi. (s.528)

3.1.1.16. Tamlayanı Birden Fazla Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Geriye bir tek, toprağın, kumun, taşın / sarısı kalıyor. (s.321)

Öyle ya Tebriz'in, / bütün İran'ın, / onun hem ayrılmaz parçası hem gayrı yani cüz-i lâ- yenfekk'i Azerbaycan'ın / güvenliği onlardan sorulurdu. (s.361)

Üvez rengi tuniği içinde Settarhan'ın, / lâcivert kadife tuvaleti içinde Sofya'nın / zaman içindeki suretleri buzlu camın üzerinde bir ana dönüşerek dondu. (s.429)

Üzerlerinde, aşır geldikleri elma bahçeleriyle dolu vadilerin, / fıstık bahçelerinin, / birinden kurtulup öbürünün eteğine düşülen dağların / hanların / kervansarayların, / kazaların, belâların, / sınavların, / cefaların / hatırası vardı.

3.1.1.17.Tamlayanı ve Tamlananı Yer Değiştirmiş Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Ama gözünden kaçmazdı Büyükhanım'ın, **bir tarafları** hep eksik kalmıştı onların.(onların / bir tarafları) (s.49)*

*Artık **geri dönüşü** yok bunun. (Bunun / geri dönüşü) (s.72)*

*Zannınca artık **bu soruya da verecek bir cevabı** olamazdı Halil Safa'nın.(Halil Safa'nın/ bu soruya da verecek bir cevabı). (s.73)*

*Demek **bir yanım** Zehra'ydı benim ama bir yanım İsmail. (Benim / bir yanım) (s.88)*

***Bir yanı kırık Yasemen'in.** (Yasemen'in / bir yanı) (s.102)*

*Motiflerden, desenlerden **başı** dönmüştü Çerkez'in.(Çerkez'in / başı) (s.105)*

***Yüzü** hayretten hayrete girmişti Berber İsfendiyar'ın. (Berber İsfendiyar'ın / yüzü) (s.114)*

*Üzeri kilim ve halılarla kaplıydı **bu sedirlerin**, duvarlara da halı minderler dayanmıştı.(bu sedirlerin / üzeri) (s.122)*

*Ürktüğü şuydu ki bu özgüvende de bu kendini beğenmişlikte de hatta bu kibirde bile **hakki** vardı Azam'in.(Azam'in / hakkı) (s.140)*

***Boyam** da bitkilerden, ağaçlardan, köklerden elde edilir, hakikidir benim. (benim / boyam) (s.140)*

***Yeteri kadar noktam, çizgim, yıldızım, ağacım, yaprağım, çiçeğim, dalım** var benim. (benim / yeteri kadar noktam, çizgim, yıldızım, ağacım, yaprağım, çiçeğim, dalım) (s.140)*

*Ama işte **ortaya bir söz atması** lâzımdı Setterhan'ın. (Setterhan'ın / ortaya bir söz atması) (s.140)*

***Daha ötesi** yoktu bu rüyanın. (bu rüyanın / daha ötesi) (s.141)*

***Küçüklüğü** filân kalmamıştı henüz adını koyamasa da saklamaya çalıştığı şeyin.(saklamaya çalıştığı şeyin / küçüklüğü) (s.141)*

*Kırmızının rengârenge kadehler arasında **kendisi** de en az sattığı eşyalar kadar eski görünüyordu **Sohrab'ın**. (Sohrab'ın / kendisi) (s.150)*

***İki merkezi** vardı **Settarhan'a** göre **dünyanın**. (dünyanın / iki merkezi) (s.156)*

***Bütün gençliği** deve ya da at ve katır sırtında geçmişti **Mirza Han'ın**. (Mirza Han'ın / bütün gençliği) (s.159)*

***İçi** gururla doldu **Mirza Han'ın**. (Mirza Han'ın / içi) (s.160)*

***Keyfi** yerindeydi **Settarhan'ın**. (Settarhan'ın / keyfi) (s.226)*

***Gizlisi saklısı** yoktu **Sofya'nın**. (Sofya'nın / gizlisi saklısı) (s.234)*

*Bu kadar uzun anlatmalara **tahammülü** yoktu oysa **Settarhan'ın**. (Settarhan'ın / tahammülü) (s.241)*

***Bir kısmı** da buraya kadar geldi **zavallıların**. (Zavallıların / bir kısmı) (s.254)*

***İsmi** ne olacak **gazetenizin?** (Gazetenizin / ismi) (s.261)*

***Adı** Mehdi'ydi **bu güler yüzlü gencin**. (Bu güler yüzlü gencin / adı) (s.262)*

*Hiçbir şeyi beklemeye **tahammülü** yoktu **sabırsız kadının**. (sabırsız kadının / tahammülü) (s.303)*

***İmanı** kuvvetliydi **Büyükhanım'ın**. (**Büyükhanım'ın imanı**) (s.311)*

*Muhabbetinden **kendi** sorumluydu **insanın**. (s.346) (insanın / kendi)*

***Kan isteyen törelerimiz** yoktur **bizim**. (s.346) (**bizim / kan isteyen törelerimiz**)*

*"Ona" -Azam'a yani- **duyduğu muhabbet** şimdi her zamankinden daha fazlaydı aslında **Mirza Han'ın**. (s.346) (**Mirza Han'ın / "Ona" -Azam'a yani- duyduğu muhabbet**)*

***Ruhları** huzur bulmayacaktı **bu ailenin hiçbir ölü ferdinin**. (s.346) (**bu ailenin hiçbir ölü ferdinin / ruhları**)*

*Kimselelere **eli** kalkmazdı **Settarhan'ın**. (Settarhan'ın / eli) (s.348)*

Bundan böyle Tebriz'de de Taht-ı Süleyman'da da **başı** yerden kalkmayacaktı **Settarhan'ın.**(Settarhan'ın / başı) (s.367)

Sehend Dağı'nın ilk üç zirvesini aşması zor olmadı Settarhan'ın. (s.368)
(Settarhan'ın / Sehend Dağı'nın ilk üç zirvesini aşması)

O sırada **çarşafının üst kısmı** başından bir daha kaydı **Azam'ın.** (s.371) (**Azam'ın çarşafının / üst kısmı**)

Artık **düşünmeye takati** kalmamıştı **Settarhan'ın.** (s.374) (Settarhan'ın / düşünmeye takati)

Yollarda **işaret ağaçlarım** var **benim."** (**benim / işaret ağaçlarım**) (s.377)

Hepsi farklı makamlara farklı muhataplara yönelmişti **bu duyguların.** (s.388) (**bu duyguların / hepsi**)

Başka da bir şeyi yoktu **fukaranın.** (392) (**fukaranın / başka da bir şeyi**)

Sonu gelmiyor **bu kabilelerin.** (s.397) (**bu kabilelerin / sonu**)

Adı ne koyulabilirdi **bu illetin?** (s.402) (**bu illetin / adı**)

Allah ne verdiyse biri gelip **biri** gidecek **tepsilerin.**(tepsilerin / biri) (s.410)

Gözüm de **gönlüm** de Yezd'de kalıyor **benim.** (**benim / gönlüm**) (s.414)

"**Ş**" harfiyle **bir alıp veremediği** kalmamıştı artık **Settarhan'ın.** (s.424)
(Settarhan'ın / "**Ş**" harfiyle bir alıp veremediği)

Kalbi derin bir heyecanla **doldu Settarhan'ın.** (s.432) (Settarhan'ın / kalbi)

Bilmediğin bir adımız daha var **bizim.** (**bizim / bilmediğimiz bir adım**) (s.441)

Çünkü **bu gün aldığı** yarın **alacak gücü** yoktur **onların.** (**onların / bu gün aldığı** yarın **alacak gücü**) (s.445)

Puldur da, **hükmi** yoktur **onların.** (**onların / hükmi**) (s.446)

Kimi hoşsohbet **çıkıyordu bunların.** (s.474) (**bunların / kimi**)

Trabzon şehrinde **bir eşi menendi** daha yoktu **bunun.** (s.476) (**bunun / bir eşi menendi**)

İçi bulandı **Büyükhanım'ın.**(Büyükhanım'ın / içi) (s.490)

Hiçbir diyeceği yoktu **Settarhan'ın.**(Settarhan'ın / hiçbir diyeceği) (s.501)

Şimdi kalbim de kanyor **benim.** (**benim / kalbim**) (s.518)

Hiçbiri yaşamıyor bugün **bunların.**(bunların / hiçbiri) (s.523)

3.1.1.18.Tamlayanı ve Tamlananı Arasına Başka Unsurlar Girmiş Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Kalabalıkta **kimsenin** / kimseye **faydası** yoktu. (s.310)

Benim de Harşit kıyısında, Ordu çıkışında kopmuştu **kıyametim.** (**benim / kıyametim**) (s.320)

Ama **onun** birkaç saattir **yazgısı** bile yoktu. (**onun / yazgısı**) (s.372)

"Uşağum" dedi, "Ha **o paralarun / artuk hükmi** yoktur. (s.445) (**o paralarun / artuk hükmi**)

Bu rezaletin / kelimeler karargâhında / bir karşılığı yok. (s.401)

3.1.1.19.Tamlayanı Bağlama Grubundan Oluşmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

İmam Hüseyin ve yetmiş iki yoldaşının / **son günleri** en ince hazin ayrıntularına kadar canlandırılır. (s.122)

Ertesi sabah ne olduysa **gökyüzünün de denizin de / rengi** birdenbire değişti. (s.200)

Müştemilâttan **Yıldırım** ve **Keyfiye'nin / uyandığı** işitildi. (s.280)

İnsaniyetin de nezaketin de esamisi kalmamıştı burada. (s.300)

Allah'ın ve meleklerinin de hepsinin / laneti üzerlerine olsun"du. (s.311)

Havadaki rutubet aşırı sıcaktan buhara dönüştüğü için **gökyüzünün, güneşin, toprağın ve hayatın / rengi** değişiyor. (s.320)

Geceler boyunca sürerdi Kerem ile Aslı'nın / hikâyesi. (s.355)

Ne Büyükhannım'ın ne de Zehra'nın / Osmanlı ordusunu bu hale kimin koyduğuna dair açık bir fikirleri vardı. (s.390)

Kartın üzerinde bu hastanenin ve bir Hilâl-i Ahter hemşiresinin / resmi var. (s.407)

En önemlisi de şuydu ki İran'ın da Osmanlı'nın da / kaderi Rusya'nın altında yazıyordu. (s.431)

Bu kapının iki kanadı ardına kadar açılmadıkça işçilerin, köylülerin, askerlerin ve denizcilerin / savaşı kazanılmış olmayacak. (s.431)

3.1.1.1.20.Tamlananı Bağlama Grubundan Oluşmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Kötürüm bir imayı aşıp da kelimeye dökülmemiş aşkın / baharı ve bahçesi onun içindeydi haddizatında. (s.184)

3.1.1.1.21.Tamlananı Tekrar Grubundan Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Soruların / ardı arkası kesilecek gibi görünmüyordu. (s.245)

Keyfiye'nin / beti benzi solmuş. (s.279)

3.1.1.1.22.Tamlayanı ve Tamlananı Tekrar Grubundan Oluşmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Fakat gidip gelenin / ardı arkası kesilecek gibi değildi. (s.230)

3.1.1.1.23.Tamlayanı Birleşik İsimden Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Celil Hikmet'in / mektubu yarım sayfaydı. (s.393)

3.1.1.1.24.Farsça Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Demek ki şimdi bana ne çok yolculuk var ve yolun sonunda daima Taht-ı Süleyman var. (Süleyman'ın tahtı) (s.11)

"Taht-ı Süleyman zaten bir sit alanı (dır). (s.101)

Taht-ı Süleyman küçük bir kasaba (dır). (s.167)

*Semadan yakıldığına inanıldığı için asla söndürülemez olduğuna da inanılan Zerdüştî ateşinin asırlarca parladığı en önemli merkezlerden biriydi **Taht-ı Süleyman**. (s.183)*

*Nihayet yolun sonunda **Taht-ı Süleyman** görünmüştü. (s.247)*

*Haklıydı **Hazret-i Mevlâna**. (s.497)*

3.1.1.1.25.Tamlayanı Farsça İsim Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Yezd-Tebriz arasındaki onca yolu alırken başı bile ağrımamış olan Piruz'u **Taht-ı Süleyman'ın** / havası çarptı. (s.333)*

*Çünkü bilirlerdi ki **Taht-ı Süleyman gölünün** / şakası yoktur. (s.342)*

3.1.1.1.26.Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması, Tamlananı Sıfat-Fiil Grubundan Oluşmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Yazı sahibinin / bütün Türklerin kültürel anlamda birleşmelerini gerekli gördüğü anlaşıyordu. (s.256)

3.1.1.1.27.Tamlananı Kısaltma Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

***Kalbin** / zulme isyanı aynıdır. (s.130)*

*Gelen zarfyine öyle ince, öyle hafifti ki daha açmadan **Zehra'nın** / bu karta güveni eksildi. (s.207)*

***Hengâme Hanım'ın** / ağrularından şikâyeti yeniden azalmıştı. (s.223)*

*"**Beyefendinin** / İstanbul'dan konukları varmış. (s.255)*

*"**Yok!**" **Settarhan'ın** / bunlardan haberi yoktu. (s.261)*

***Masal'ın** / geri dönmeye hiç niyeti yoktu. (s.290)*

***Bu göç kafilesinin** / tamamına yakını, varlığın en zayıf yanı olan kadınlar ve çocuklardan ibaretti. (s.291)*

Trabzon'un / başı selâmetlikleri yalnız değillerdi hâsılı. (s.496)

O ben'in / bu ben'den haberi yoktu...(s.497)

3.1.1.1.28.Tamlayanı Birleşik Sözcük Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Yağlıboyanın / kokusu her şeyden daha güzeldi. (s.68)

3.1.1.1.29.Tamlayanı Edat Grubu ile Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Koca dağ gibi delikanlıların bile canı dayanmaz böyle yollara." (s.277)

3.1.1.2. Belirtisiz İsim Tamlamaları

3.1.1.2.1.Tamlayanı ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşmuş Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Kafkas / Dağları çok azametli, bitmiyor. (s.16)

Kasım / akşamı erken iniyor. (s.16)

Bir hançer kalbimin içini oyup dururken gurbet / duygusu yakama yapıyor. (s.17)

Dışarıda mecalsiz güneş, Şubat / soğuğu (var.) (s.25)

"Tür" / hecesi Boztepe'ye çarpıp Meydan-ı Şarkî'ye geri döndü. (s.28)

"Balkan / milletleri topyekûn harp hazırlığı içindedir." (s.28)

Trabzon / hurmaları olgunlaşmaya başlamıştı. (s.34)

Oysa şu anda ortalıkta seferberlik / havası filân yoktu. (s.43)

Çocuklar ve Keyfiye için bardaklar hazır, çay içilecek. Hacıbey ve Yıldırım içinse çorba / kâseleri. (s.60)

İçiçe açılan dik sokaklarda meslek / erbabı kendi nizamlarında sıralanmıştı. (s.63)

Trabzon / Meydanı sanki yabancı bir ülke, bambaşka bir şehirdi. (s.64)

Havada bir sonbahar / fısıltısı dolaşmış. (s.76)

*O gün evden ayrılırken **resim / öğretmeni** Büyükhaniım'a kapı ağzında bilgi verdi. (s.77)*

*Ama **resim / öğretmeni** onun kabiliyetini bir bakışta anlamıştı ve ruhuna bir maya atmıştı. (s.77)*

Bir yağlıboya / takımı. (s.78)

*Dışarıda **martı çığlıkları**, 1912 yazının son günleri. (s.79)*

*Tabii! Yarın öğleden sonra **resim / dersi** vardı. (s.85)*

*Günler kısaltmaya, ikindiler daha erken, sabahlar daha geç okunmaya başladığında bile sürdü gitti **resim / dersleri**. (s.86)*

***Oğlan / çocukları** ne severler? (s.96)*

***I. Cihan / Harbi** 1914'te başlamış. (s.108)*

***Aşeka / otu** bünyesini sarıp sarmalamıştı. (s.116)*

*Hatta **çay / evi** cenaze evi olarak kullanılabilir, Muharrem ayında tümüyle Kerbelâ için yas evine dönüştürülebilirdi. (s.122)*

***Cinayet / antlaşmaları** gizlidir. (s.126)*

*Aranızdaki sadece bir **isim / benzerliği**." (s.129)*

***Yün / kokusu, semaver / hışirtısı, kirkit / sesi** karşıladı Settarhan'ı. (s.132)*

*Oysa bir **Azerbaycan / halısı** kusursuz olmak mecburiyetindeydi. (s.132)*

*Tek düğümle dokunurdu **İran / halıları**. (s.132-133)*

*Oysa **Türk / halısı** çift düğümdü. (s.133)*

*Bir **halı / düğümü** bu dünyaya kimlik olmuştu. (s.133)*

*Fakat Azam'a **kiremit / kırmızısı** lâzımdı. (s.137)*

*Hazır geliyordu **Alman / boyaları**. (s.138)*

*Gerçi İran'da **makine / dokumacılığı** başlamış. (s.147)*

El tezgâhlarında **kumaş / üretimi** neredeyse durma noktasına gelmiş. (s.147)

İran / milleti de Fars milleti demek değildi. (s.155)

Yol / vakti geldi. (s.160)

Sadece beş yerde Rus, altı yerde de **İngiliz / askerleri** seyahat izinlerini, taşıma belgelerini kontrol etmişti. (s.169)

Ölüm / döşeği, ticarî ilişkinin içine insanî bir yan sokmuştu. (s.171)

Kirpiklerinin üzerinde **su / kokusu** vardı. (s.178)

Bahçe / kapısı açıldı. (s.187)

Torununda **cep / telefonu** yok mu?" (s.189)

Dönüş / vakti yaklaşıyordu. (s.190)

Trabzon'da 87. Alay'ın hazırlıkları görülüyor pekâlâ ama bir de **gönüllü / taburu** kuruluyor." (s.195)

Günlerdir **Meşrevet / gazetesi**, Trabzon'da 87. Alay'a dâhil olmak üzere bir Gönüllü Taburu oluşturulduğunu duyurmakta, gönül çelmek için ha bire yazılar yayımlamaktaydı. (s.196)

"**Gönüllü / Taburu** savaşa asker elbiseleriyle değil kendi kıyafetleriyle katılmak istiyor." (s.196)

Şark Meydanı'ndaki Kur'ân tilâvetinden, uzun dualardan, kurbanlardan, ateşli nutuklardan sonra **mahşer / kalabalığı** limana inmişti. (s.197)

Tam yanlarında değil ama yakınca bir yerde de **resim / öğretmeni** vardı. (s.199)

Kış / soğukları iyice bastırmıştı. (s.203)

Kırk borazanın aynı anda selâm havası çalmaya başlamasıyla **Gönüllü / Taburumuz** da iki sancağını açtı. (s.206)

Ayrılık / vakti geldi sonunda. (s.212)

Dağ / nesimi esecekti. (s.212)

Her yön yayla / akşamı olacaktı. (s.212)

Çay / kaşığımız bile yok. (s.214)

Dudağının üzerinde ayva / tüyleri yeni bitmişti. (s.221)

Batum treni gara, telâşlı ve gürültülü Moskova treniyle aynı anda girmişti. (s.225)

Bir başka köşede nikâh / töreni yürütülüyordu. (s.231)

Petrol / gemileri savaş gemileriyle birlikte yaklaşıyor. (s.233)

Postalları vesaireleri ile Rus / ordusu ne kadar iyi giyimli, ne kadar düzenli ve bakımlıydı ilk bakışta. (s.233)

Ağızına kadar dolmuştu petrol / fıçısı, encamı bir kıvılcıma bakıyordu. (s.234)

Bembeyaz bir yüzü, siyah saçları vardı ve ancak kar dolu bir gök ya da lavanta / çiçekleri Sofya'nın gözleri ile aynı renkte olabilirdi. (s.234)

Dükkân / sahibi bir parça aydınlık uğruna hiçbir zahmetten ve masraftan kaçınmamış. (s.235)

Her ikisinin de ön yüzünde Sasanî / kısıraları sonsuzluğa bakıyordu, arka yüzlerinde ise rahipler bir ateş sunağının içinden yükselen alevi harlıyordu. (s.238)

Bunca dükkân arasında silâh / mağazaları büyüleyiciydi. (s.243)

Üstelik Hamamlar / semti dükkânın sadece iki sokak ötesindeydi. (s.245)

Hah işte! Azerbaycan / çaycısı tezgâhını daha iyibir yere kuramazdı. (s.246)

Rus / askerleri etrafi muhasaraya almış, bekleyen halkı ite kaka istasyon binasına sokuyorlardı. (s.247)

Esir / treni geliyor." (s.247)

Çok geçmeden esir / treni gara girdi. (s.248)

Üç kollu lâmbalarla donatılmış sokaklarda Rus / askerleri hemen seçiliyor. (s.252)

Kardaş Gömleği 'ni karıştırmaya başladığı sırada neft / milyoneri içeri girdi. (s.256)

El / nasırı, tırnak / kiri Rusya'nın bu tabakasında şaşılacak bir şey değildi. (s.260)

*Sormaya fırsat kalmadan **istasyon / görevlisi** bir daha göründü kapıda. (s.261)*

*Ama **dövünme / zamanı** değildi. (s.272)*

*Celil Hikmet dâhil komutanından erine kadar geri dönmeyenlerin hepsinin ailesine **şehitlik / kâğıtları** dağıtılmıştı. (s.272)*

*Asırlar boyunca çeşitli kavimlerin sakinleri gibi **Osmanlı / ahalisi** de onun cilvelerini, nazlarını, kaprislerini, öfkelerini, çığırından çıkıp gelmelerini, yatağından taşıp kudurmalarını tevekkülle sineye çekmiş. (s.274)*

*Şu kör olası Büyük Harp'te **Kafkas / cephesi** Trabzon'a kadar genişlemiş. (s.274)*

***Rus / donanması** Karadeniz kıyısında saldırmadık liman, bombalamadık iskele bırakmamıştı. (s.274)*

*Sevk ve iskân Kanunu gereğince **Trabzon / Ermenileri** de öbür sabah yola çıkıyorlardı. (s.276)*

***İstanbul / hükümeti** Vilâyat-ı Sitte meselesinin çözümünü kestirmeden böyle kuruyor. (s.276)*

***Jandarma / subayı**, evin sahibini tahmin etmekte gecikmedi. (s.280)*

*"İyi ama" dedi sıkıntıyla Büyükhanım "**Urus / gâvuru** geliyor. (282)*

*Allah'a bir **can / borçları** vardı nihayetinde. (s.282)*

*Hem **Rus / gemileri** muhacir kayıklarını bombardıman ediyor. (s.287)*

*Tekerlekleri şimdiden inleyerek bir köşeyi daha dönüp kalabalığa karıştığı sırada **sabah / ezanı** okunmaya başladı. (s.291)*

*Ertesi sabah Pulathane'den sonra **araba / yolu** bozuldu. (s.292))*

*Kayıklara **rüzgâr / gücü, kol/ kuvveti**; karadan gidenlere **taban/ kuvveti**; hepsine de Allah'ın inayeti lâzımdı şimdi. (s.292)*

*Bu, **muhacirlik / vakti** büyük kazaydı.(s.293)*

Çünkü arkalarından **Rus / ordusu** geliyordu. (s.294)

Rus / ordusu yaklaşıyordu. (s.296)

Yıldırım'ın öğrendiğine göre Görele'den sonra **araba / yolu** yoktu. (s.297)

Can / korkusu sırayı, saygıyı, edebi çoktan unutturmuş. (s.297)

Rus ordusu yoktu artık arkalarında ama onun yerini **eşkiya / takımı** almıştı. (s.306)

Kiraz / mevsimi bitmek üzereydi. (s.317)

Çünkü Samsun'da da baş gösteren kıtlıkta eski elbiseler, kullanılmış ev eşyaları, kararmış bakır ibrikler, baltalar, teberler, kandiller, **gaz / lâmbaları**, akla ne gelirse; hepsi altın değerindeydi. (s.317)

Oysa **belediye / tellâlları** bağıırıyordu biteviye. (s.317)

Gemi açıldıkça **görüş / açuları** genişledi. (s.319)

Vefasızlık / yarpuzları beni yaktı. (s.321)

Uzaklarda **kum / fırtınası** başlamış olmalı. (s.321)

Çöl / güneşi ürkütücü bir güzellikte, bambaşka bir yıldız, bilmediğimiz gezegenlerden biri gibi batıyor. (s.321)

Fırın / kapağı açılmış gibi? (s.322)

Taş / parçaları, topraklar yuvarlanıyor ayaklarımızın altından. (s.324)

Sessizlik / Kulesi de beni unutmasın. (s.326)

Özel bir bağdı **ateş / bağı**. (s.332)

Açılan gedikten **çözü / ipleri** de atkılar da uç vermiş sırtıyordu. (s.344)

Kış / güneşi bu kadardı. (s.359)

Tebriiz / halkı çoktan evlerine çekilmişti bile. (s.361)

Suyun üzerine **kendi / gölgesi** düşmüştü. (s.370)

Rüzgâr buz gibi eserken **kar / taneleri** irileşti. (s.373)

*Ama işte **karşılaşma** / **zamanı** gelmişti demek ki. (s.374)*

***Alay** / **komutanı** "Madem öyle, askerleri en son çıkaralım, kıyıda beklemek yerine yataklarında dinlensinler" dedi. (s.396)*

*Onun da solgun yüzünde **hayat** / **emaresi** şimdiden tükenmişe benziyordu. (s.396)*

***Şark** / **ordusu** aç, dağınık, perişan bir cemaatten ibaret ve kaçarcasına geri dönüyor. (s.399)*

***Osmanlı** / **ordusu** çöküyor. (s.399)*

*Buna onu çökerten güç de inanamıyor ama **Osmanlı** / **ordusu** bir buz dağı gibi çatırdayarak parçalanıyor. (s.399)*

*Yol boyunca **cenaze** / **katarları** ağır ağır gidiyor. (s.399)*

***Mezar** / **kazıcılar(t)** ilk zamanlar ölüleri bu derin çukurlara sıra ile diziyor, hiç olmazsa yüzlerinin kible yönüne bakmasına dikkat ediyorlardı. (s.399)*

*Üzerine **kireç** / **kaymağı** atılıyor. (s.400)*

***Göz** / **çukurları** yanıyor. (s.400)*

***Top** / **sesleri** kulağıma kadar geliyor. (s.402)*

***Sirkeci** / **garı** ana baba günüydü. (s.403)*

*Sırada **Ayandon** / **fırtınası** var. (s.411)*

***Kartal** / **yuvası**, sessizliği dinliyor. (s.414)*

***Fotoğraf** / **çekimi** bitmişti. (s.427)*

***Haziran** / **gecesi** iyice tatlılaşmıştı. (s.430)*

***İstibot** / **düdüklere** duyuldu o sırada, perde perde. (s.432)*

***Kasım** / **ayı** keskin bir soğuk, şedit bir yağmur, kuvvetli bir fırtınayla başlamıştı. (s.433)*

***Aurora** / **zirhlisi** toplarını Kışlık Saray'a çevirmiş. (s.433)*

Opera / binası kiremit rengi kesme taşlarıyla karşımda yükseliyordu. (s.448)

Pastırma / Yazı, bıraktığı yerden devamla koyulmuştu. (s.463)

Uyku / vakti bitti. (s.468)

Mumhane kapısından başlayarak kademe kademe yükselen, eğimli, merdivenli bir çarşıydı **Trabzon / çarşısı.** (s.472)

Ağzından **cennet / müjdeleri** dökülüyordu biteviye. (s.485)

Türk / ordusu Rusların aldığı şehri Rum ve Ermeni çetelerinden geri almıştı bir bakıma. (s.486)

Osmanlı / ordusu yorgundu. (s.486)

Reşadiye / vapuru güneşli bir günde Karaköy'den demir aldı. (s.486)

Arkasından **çay / bardakları** ellerine tutuşturuldu. (s.492)

Nar / ağacı, dallarını bahçe duvarından sarkıtmamıştı. (s.492)

Gelinlik / aynası kırılmış, dağılmıştı. (s.493)

Nar / ağacı, kesilirken ağlamıştı. (s.495)

Neticede, hayatında "Vatanım" diyebileceği biri olursa **vatan / hasreti** bile o kadar acıtmazdı insanı. (s.500-501)

Balkan / Harbi sanki bu iki çift gözün karşılaşması için çıkmış. (s.506)

Bolşevik / İhtilâli bile sanki bu yüzden patlak vermiş. (s.506)

Kameriyenin hemen önünde **erik / fidanı** incecik dallarından birini içeri doğru uzatmıştı. (s.507)

Erik / dalı üzerlerine eğildi. (s.507)

Etrafında **meczip / menkibeleri** birikmemişti Yûsuf'un. (s.516)

3.1.1.2.2.Tamlayanı Tekrar Grubundan Oluşmuş Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Çatalca hattında **ölüm kalım / savaşı** başlamış. (s.402)

3.1.1.2.3.Tamlayanı Bağlama Grubundan Oluşmuş Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Bahçe duvarlarından nar, portakal, turunç ve limon / dalları sarkıyordu. (s.34)

İngiliz ve Rus / subayları uzak masalara kurulmuş. (s.219)

Aklında kala kala bir "ezel" bir de "ülfet" / kelimeleri kalmıştı. (s.367)

Mahalle ve sokak / isimleri bile değişmişti. (s.490)

3.1.1.2.4.Tamlananı Özel İsim Yapısındaki Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşmuş Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Resmin altındaki satırda "Hamidiye / Etfal Hastanesi" yazıyordu. (s.207)

Tebriz-Yezd / uçağı bir daha Çarşamba gün varmış. (s.213)

3.1.1.2.5.Tamlayanı İsim-Fiil Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Parmak uçlarından ruhunu dökmek / isteğı geçti. (s.67)

Yazın bu en harlı zamanında öğle oldu mu uyku çekme / zamanı gelmiş demektir. (s.140)

Ölü varlığından irkilen ama yaşama dair hatıraları unutulmaz olan bedenin aralarından ebediyen ayrılma / zamanı gelmişti demek. (s.175)

Fakat "Hafız'ın kabri olan bahçe"ye gidecek olmak / duygusu çok güzel. (s.265)

Ama hayatta kalmak / arzusu hiçbir şey dinlemiyordu. (s.384)

3.1.1.2.6.Tamlayanında Sıfat-Fiil Eki Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

Bütün bunları bir arada başaran bir Şah'tan / daha iyisi gelemezdi İran üzerine. (s.149)

Bu kez Çatalca'ya çıkacağımız / emri geldi. (s.206)

3.1.1.2.7. Birden Çok Tamlayandan Oluşmuş Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Gölgesinde yatanın sağlığındaki hayatını simgelemek üzere **kalem, fırça, tüfek, top / kabartmaları** işlenmişti üzerlerine. (s.81)*

*İçine **gül, karanfil / kokuları** doldu. (s.83)*

*İç içe açılan hatayı kıvrımları üzerinde **gonca, gül, yaprak / motifleri** bir bahçe gibi ayaklar altına yayılmıştı. (s.105)*

3.1.1.2.8. Tamlayanı Kalıp Sözcüklerden Oluşmuş Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

*"**Yahşi yol**", **iyi yolculuklar / dileği**, sık sık tekrarlanıyor. (s.100)*

3.1.1.2.9. Tamlayanı Belirtisiz Tamlamasından Oluşan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

***Sevk Komisyonu / Başkanı** ise ellerini iki yana açarak üzerinde "**Aceledir**" ibaresi bulunan telgrafi gösterdi. (s.396)*

*Şehrin içinden geçerken **Sovyet dönemi / binaları** hemen fark ediliyor. (s.419)*

3.1.1.2.10. Tamlayanı Farsça İsim Tamlamasından Oluşan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özneler

***Taht-ı Süleyman / kasabası** adını şuradaki ören yerinden alıyor. (s.167)*

3.1.2. SIFAT TAMLAMASI

Nazan BEKİROĞLU'nun "Nar Ağacı" romanında özneyi oluşturan sıfat tamlamaları özelliklerine göre *Belirtme Sıfatları*, *Sıfat-Füllerle Kurulu Sıfat Tamlaması*, *Niteleme Sıfatları*, *Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlamaları* şeklinde 4 ana başlık, 62 alt başlıkta incelenmiştir. Bunları şöyle gruplandırabiliriz:

3.1.2.1. Belirtme Sıfatlarından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

3.1.2.1.1. Tamlayanı İşaret Sıfatı Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Taht-ı Süleyman'dan gelmişti **bu / mektup**. (s.11)*

Fakat **bu / mektup** asıl merakımın ne olduğunu anlamıyor, bana ondan haber vermiyor. (s.11)

O / yangınlar bu dağlarda bu taşlarda mı tutuştu? (s.16)

Bu / dağlar da mı tanık tutulduklarına tahammül etti? (s.16)

O / şey içimden taşıyor yine. (s.42)

Ah **bu / kız** ne kadar da şımarıktı. (s.45)

Bu dünyanın sadece insanlara ait olmadığını uzun uzun anlatmasaydı **bu / dargınlık** sürüp gidecekti. (s.57)

Bu / kervan ondan sorulmuştu. (s.64)

Ama **bu/ renkler** ona yetmedi. (s.67)

Aslında **bu / istek** hayli zamandır "Ben buradayım" deyip duruyordu. (s.67)

Savaş mitinglerini bile ayrı ayrı tertip eden subayların sevk ettiği bir ordu ile **bu / savaş** nasıl kazanılırdı? (s.74)

Önce göklerden başladı ama **bu / mavi** hiç de içine sinmedi. (s.78)

Ama ne olur **şu / kız**, bir kerecik de "Kalacağım" değil "Kalabilir miyim?" deseydi. (s.85)

Tekin değildi **bu / taife** Büyükhanım'a göre. (s.86)

Anlatılmış mıdır **bu / hikâye** aile içinde kuşaktan kuşağa? (s.95)

Bu / şehir bu sıcağa alışık değil. (s.97)

Bakü'den bile önce Doğu'nun kapılarını açmış bana **bu / şehir**. (s.98)

Su gibi yumuşaktı **bu / ses** fakat aynı zamanda dağlar kadar güçlüydü. (s.104)

Hatta **bu / aşk**, dünyanın çetrefiline, kusurlu yanına henüz bulaşmamıştı. (s.112)

Bu / beyzade yüzünde dünyanın bütün şenlikleriyle, gözlerini aynadan görünen karşı duvara dikmiş, asılı duran levhayı hafif bir sesle okuyor ve anında ezberliyordu. (s.113)

Bu / yeti onda sadece babadan geçme bir bilgi değil içten gelmeydi. (s.115)

Bu kanda aşk atmasaydı **bu / cevher** bu kadar kanamazdı. (s.119)

Kalmayacakları yerde yol yapmaz **bu/ gâvurlar**. (s.127)

Bu / Ruslar var ya, hem ordularını Reşt ve Enzeli'ye sevk ederler hem de savaş masraflarını İran'dan talep ederler. (s.127)

Bu / yol Tebriz-Taht-ı Süleyman rasına denkti. (s.132)

Sahi, **bu / kız** ne zaman bu kadar büyümüştü? (s.134)

Bu / turlar daha ne kadar sürecekti? (s.134)

Allah'ım, bu kadar öğüdü, bu kadar sitemi, bu kadar öfkeyi nereden buluyordu **bu / kadın?** (s.137)

Bu / boyalar elbette daha iyi değildi. (s.138)

Yoksa **bu / sessizlik** onu boğacaktı. (s.140)

İpeğin eline geçince öyle bir inceliğe bürünmüştü ki **bu / tezat**. (s.148)

Ama evet, göstermelikti bütün **bu / camekânlıklar**. (s.150)

İşte **o / sofr**a şimdi halılar üzerinde Nuşirevan sofrası gibi açılmıştı. (s.154)

Ve olur ya Settarhan'ın bir gün Tebriz ya da Taht-ı Süleyman dışında yaşaması gerekse **bu / şehir** mutlaka İstanbul olurdu. (s.156)

Kimsenin dikkatini çekmezdi **bu / geçiş**. (s.157)

Bu / insanlar hâl diliyle, bakışlarla konuşmayı öğrenmişlerdi. (s.174)

Bu / isim halk arasında da kullanılırdı. (s.174)

Yaşayanları bile neredeyse eritecek bu sıcaklığın altında **o / yollar** tırmanılacaktı. (s.174)

Bu / yüz Persepolis'in ya da Nakş-ı Rüstem'in duvar kabartmalarındaki ebedî bekçiler gibi göz alıcı ve görkemliydi. (s.175)

Bu / kapı ölüm sonrasıyla yaşam tarafını birbirinden ayırıyordu. (s.176)

Ve **şu / yıldızlar** şahit. (s.182)

Bu / soğuk Ağustos ayında bile hiçbir şeye benzemezdi. (s.183)

Settarhan Türkiye'ye gittikten sonra **bu / fotoğraflar** Batum'dan gönderilmiş.
(s.190)

Üstelik **bu / kamet** doğrudan Büyükhaniım'ın evine kadar uzanmış. (s.195)

Bu / yol kesintisiz kat edilemez. (s.213)

Bu / dağlar ne kadar çok deprem saklıyor. (s.215)

Nereden gelir nereye gider **bu / insanlar?** (s.215)

Lâkin **bu / Vasili**, ne yaman şeydi böyle, en az adı Sofya olan şu kısa saçlı kız gibi.
(s.221)

Yabanî kekiklerin yaz sonu rengindeydi **bu / gözler**. (s.229)

Genç bir kıza alınacakmış **bu / hediye**. (s.230)

Çabucak çözdü parmaklarını Settarhan, sandı ki **bu / istavroz nizamı** eline yapışıp kalacak. (s.232)

Bu / mümkün, Sofya'nın kalbinde rağbet bulsa da Azam'la dolu bir kalpte yansımazdı elbet. (s.236)

Şu / gerdanlık gerçekten bir grandüşesin boynunda parıldamıştı; (s.237)

Şu / hançer yüz yıl önce yaşamış Dağıstanlı bir savaşıçının elinde. (s.237)

Üstelik **bu görmeyiş** diğerlerine benzemiyordu. (s.244)

Şu / Rus, halıdan hiç arılamıyordu. (s.244)

Bu / sahne zabiti bile gülümsetmişti. (s.250)

Yoksa **bu / ateşler** her zaman böyle yanmaz. (s.258)

Sofya'nın bahsettiği kaynayan Rusya'nın bütün yüzleri gibiydi **bu / yüzler** de. (s.260)

Bu kadar yüklemeyi **bu / kalp** kaldırır mı? (s.264)

Uzayıp gidiyordu **bu / duyuru**. (s.272)

Bu / devlet şimdi olduğu gibi o zaman da askerini sevk edememiş. (s.284)

Bu / şehir hep Rusların elinde kalacak değil ya!" (s.287)

Bu / hayal ne kadar uzaktı. (s.295)

Şu / kayıklar güya muhacir kabilelerine tahsis edilmişti. (s.297)

Bu / ölü yığını eğer onları saklarsa saklayacaktı. (s.310)

Ama **bu / sesler** var ya, işte onlar beyninin her zerresine paslı bir kör bıçakla kazındı. (s.311)

Ama **şu / titremeler** olmasaydı! (s.314)

Keçisiyle tavuğuyla binmiş **şu / âdemler** gemiye. (s.318)

Gölge ben çoktan süzülümüştüm ağır demir kapının aralığından içeri ve dünya gözüyle kimsenin görmediklerini görmüştü (benim) **şu / gözlerim**. (s.325)

Hele **şu / yabancı**, ne olur kaldırıp başını bir kez nazar etseydi. (s.334)

Masum değildi **bu / bakış**. (s.335)

Sarhoş bir atın adımları gibi **bu / ayaklar** birbirine dolaştı. (s.336)

Ama anlatıyordu yoksa **bu / sessizlik** ikisini de boğacaktı. (s.340)

Hazret-i Süleyman'ın efsanevî tahtına benzetildiği için **bu / yer** Müslüman halk tarafından bu isimle anılmış, öylece de kalmıştı. (s.340)

Bu / öfke dini için değil kendisi içindi.(s.341)

O kadar fazlaydı ki **bu / muhabbet**. (s.346)

Mutedil bir yağmurla yıkanacak gibi değildi **bu / kir**. (s.346)

O / reis, onur duygusuna verdiği değeri ancak ondan daha büyük bir muhabbeti feda ederek gösterebilirdi. (s.346)

Ve bu / ses diğerinden daha güçlü çıkıyordu. (s.348)

Benim tek başıma karar veremeyeceğim denli karışık bu / iş. (s.348)

Bu / ses hazindi. (s.353)

Eğri büğrü yazıya bakılırsa Sehend ağabeyinin oğlu Ali Ekber'e yazdırılmıştı bu / mektup. (s.357)

İşte şurada oturan şu / adamlar; bu mısraları ezmiş, arpıtmiş, öznesini de nesnesini de değiştirip ağızlarını yaya yaya, sırita sırita demişlerdi ki: (s.358)

Peki, bu / haber Tebriz'e nasıl varmıştı? (s.358)

Bu / ruh bütün Kafkasya halklarını ortak bir lk etrafında birleştirerek Rusya'nın önüne iki deniz arasında uzanan bir dağ seti çekmişti. (s.363)

Bu / meclis teşbih edilemeyecek kadar tertemizdi. (s.366)

Diğer yandan bu / dağlar Azerbaycan ve Kafkasya mukavemet birlikleriyle, karşı etecilerle, dağa çıkan Türklerle de kaynıyordu. (s.375)

Bu / ateş ancak yaktığı yerden sndrlebilirdi. (s.376)

Bu / hastane onun anısına inşa edilmişti. (s.387)

şu / kapak birazdan açılacak. (s.389)

Fakat yle şeyler gördük ki bu / g fazla sürmedi. (s.397)

Kimin zerine kesilecek bu / hesap? (s.400)

Böyle bir ölüm sebebini bu / doktor günde kaç kez yazıyor? (s.402)

Bu / ordu kahramandır. (s.409)

Bu / asker özverili. (s.409)

Uzayıp gidecek bu / mevzu, taşlıktan gelen ses duyulmasa. (s.412)

*Biliyorum ki bunu yapmazsam **bu / hikâye** tamamlanmayacak. (s.419)*

***Bu / deniz** benim denizim. (s.419)*

***Bu / Sofya**, meyhane gecesinde de sonradan Batum'da da gördüğüm gibi giyinmemiş. (s.420)*

*Ama yine de işte **o / kıyafet** sırtında. (s.421)*

*Hayır, hem aşk hem dostluk sınıfına da dâhil değildi **bu / duygu**. (s.423)*

***Bu / yüz** ateşte o kadar yanıyordu ki nicedir. (s.424)*

*Sibirya'yı boylamadan kurtulanları da görmüştü **bu / makine**. (s.427)*

***Bu / mercek**, bunlar gibisini görmemişti. (s.427)*

***Bu / infilâk** sadece Rusya İmparatorluğu'nun değil bütün dünyanın da kaderini değiştirecekti. (s.431)*

*Yaşlı olanın bile gösterdiği saygıya bakılırsa **bu / genç**, reisleri olmalıydı. (s.441)*

*"Kuyumcuya yaptığınıza razı gelsem **bu / gözler** kör olurdu. (s.442)*

*Kaptan seni gizlice götürecektir ama kemerine sahip çık çünkü epeyce pahalıya mal olacak **bu / kaçış**. (s.444)*

***O / paralar** artık kâğıttır. (s.445)*

*Ben bensem eğer, varsam, doğmuşsam **bu / hikâye** burada bitmişti. (s.450)*

***Bu / birleşme**, benim onlardan ayrılmam anlamına gelecek. (s.455)*

*İşte **şu / Çerkez Arslanbey**, Mustafa Reis'in kahvehanesindeki "tövbekar" çıraklardan birinin oğluydu. (s.465)*

*Çerkez Arslanbey itibarlı biriydi belli, ama **bu / kahvehane** nereden tutsan elinde kalacak gibi duruyordu. (s.467)*

***Şu / çırak** hiç mi eline süpürge almıyordu? (s.467)*

*Çok uzakta kalmıştı **o / günler**. (s.469)*

*Bir zamanlar onunla aynı göklerin altında aynı toprağın üzerinde nefes almıştı **bu** / **adam**. (s.473)*

***Şu** / **delikanlı** belli ki kaderin rüzgârında savrulup buralara düşüvermiş biriydi. (s.480)*

*Yoksa **bu** / **hikâye** eksik kalır. (s.481)*

*Kolay olmadı **bu** / **iş**. (s.487)*

*Fakat rıhtıma ayak bastıklarında Büyükhanım anladı ki **bu** / **şehir** bıraktıkları o şehir değildir. (s.487)*

***Şu** / **gözler** bir tek Rus askeri bile görmüş değildi. (s.490)*

*Yine de **o** / **dağ** kalpleri yoklamakta gecikmedi. (s.491)*

***O** / **eller** şu sandukanın örtüsüne daha dokundukları anda niye Ebu Leheb'in elleri gibi kurumamıştı? (s.492)*

***Bu** / **ihiyar**, bu eksik beden iyice kurumuş, kavrulmuş, küçülmüş, kısalmış, bir daha eksik kalmıştı sanki. (s.493)*

*Şu hacim onun, **şu** / **şekil** oydu ya. (s.493)*

*O ben'in bu ben'den haberi yoktu ama **bu** / **ben** o ben'den haberdardı. (s.497)*

***Bu** / **işler** geciktirmeye gelmez." (s.501)*

*Sustukları zannedilebilirdi ilk bakışta ama **bu** / **suskunluk** onları boğmak yerine ışıltılı ırmağında yıkadı. (s.507)*

***Şu** / **cevap** bu güzelim ümide nasıl da kıymıştı. (s.509)*

*Şimdi mi karşısına çıkmıştı **bu** / **levha**. (s.511)*

*Ve **bu** / **ısrarım**, bir romandan ayrılmanın acısına dayanamadığımdandır. (s.533)*

3.1.2.1.2.Tamlayanı Bir İşaret Sıfatı, Tamlananı Niteleme Sifatından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Üstelik **bu** / **pervaneli uçak** öyle on binlerce "feet" yükseklikte filân değil, gayet insanî irtifalarda yol alacak. (s.15)*

O / ağır yük bu dağların mı omuzlarına bindi? (s.16)

Böyle giderse İttihatçılardan da tarihe 'koca devleti dağıtan adamlar' olarak bir nam kalacak, korkarım **bu / çatır çatır kopan dallar** Osmanlı ağacında kök de bırakmayacak. (s.71)

Bu / toy çocuklar savaşın, hele de hazırlıksız yakalanılmış bir savaşın ne demek olduğunu bilmiyorlardı galiba. (s.73)

Trabzon'daki şöhretine bakılırsa **bu / genç adam** enikonu sanatkârdi. (s.86)

Bu toprakları **şu / dikenli teller** mi ayırıyor? (s.99)

Bu / genç adam belli ki sadece zengin olanlardan değil aynı zamanda bir beyzadeydi. (s.107)

Bu / şahbaz delikanlı civan yaratılmışlar cümlesinden, Hazret-i Hüseyin suretindendi. (s.112)

Şu / öksüz kız ona ablasının emanetiydi. (s.139)

Bel taraftı çeken halılara hep **bu / kusurlu çözümler** sebepti. (s.135)

O / tatlı dalgalanma parmaklarının ucundan başlayarak kalbine doğru tekrar yayıldı. (s.137)

Bu / dirençli adam, bu ateş parçası, bu yaman delikanlı onun kanından, canından, soyundan, suyundandı. (s.160)

Şu, / çökmüş yaşlı kadın herhalde onun karısı olmalıydı. (s.173)

O / ağır Gülcemal, fındıkkabuğu gibi savruluyor; (s.204)

Fakat **bu / hareketli kalabalık** birbiriyle konuşup alışveriş etse de kaynayan bir kazanda her an yekdiğerini boğazlamaya hazır görünüyordu. (s.225)

Ona bakılırsa **bu / muazzam güç** kendi kaderini oluruna bırakmayacak, al baştan yeniden yazacaktı. (s.233)

Bu / haklı şöhret hem güzel hem kesici, hem cazibeli hem öldürücü olmalarındandı. (s.243)

Şu, / **baş belâsı "Ş" harfi** de oradaydı. (s.245)

Ama **şu** / **siyah altın** hepsinin önüne geçmişti. (s.252)

İşte **bu** / **yirmi iki kişi** o gazetenin baskısını yapmaya gidiyordu. (s.261)

Ama hepsinin yüzünde hayat gailinden bunalmış **o** / **aynı bakış** vardı. (s.260)

Sonra **o** / **iki damla yaş** kirpiğimin ucundan da kopuyor. (s.266)

Bu / **limonata rüzgâr** gelip geçiciydi. (s.290)

Öbür yanından artarak **bu** / **dev acı kitle**si sonunda Görele'ye ulaştı. (s.294)

Gölün suyunu tüllendirip geçse de geriye yeniden **o** / **dokunulması sessizlik** kalyordu. (s.339)

Üstelik **o** / **eğik baş** bu ailenin sadece bugününü değil dününü ve yarınını da rehin almıştı. (s.345)

Kendisini heba etmeden **bu** / **acı öfke** dinmezdi çünkü. (s.347)

Galiba **şu** / **kısa saçlı Bolşevik kız** uzun süre de tek dayanağı olarak kalacaktı. (s.378)

Bu / **koca çınar** ilk fırtınada devriliyor. (s.399)

Bu / **iki ırmak** birleşip de tek ırmak olarak akamayacak. (s.419)

Bu / **güzel dua** Settarhan'a bu gurbette, bu gariplikte öyle iyi geldi ki. (s.473)

Lâkin Keyfiye ve Seher'in sağ salim döndüğünü söylese de **bu** / **genç adam**, o aileden, o kafileden kaç kişinin yollarda kaldığını söylememiş, içine atmıştı. (s.489)

Puşidenin sağ ayakucundan öpeceklerdi her zamanki gibi ama **o** / **güzelim örtü** yerinde yoktu. (s.492)

Bu / **sessiz sohbet** iki onay cümlesiyle nihayetlendi. (s.508)

3.1.2.1.3.Sayı Sıfatları ile Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

3.1.2.1.3.1.Tamlayanı Asıl Sayı Sıfatı Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

İki / kız kameriyeye inmişlerdi. (s.84)

İki / kız, dünyanın herhangi bir yerinde herhangi iki kızın dalabileceği lezzette bir sohbeta dalmışlardı.(s.84)

Daha yirmi / gün var.(s.96)

"Bir / kutu çikolata var sadece." (s.100)

Elinde bu kez bir / fincan kahve vardı. (s.130)

İki / levend birer haramı gibi Settarhan'ın yoluna dikilmişti. (s.133)

İki / halı çıkacak tezgâhtan. (s.138)

İki oğulları olmuştu. (s.153)

Akşama doğru iki / rahip teşrif etti. (s.178)

Kadının elinde iki / hurka vardı. (s.183)

İşlerini tamamlaması için iki / gün yetti Settarhan'a. (s.226)

Bir / kibrit, petrol denizini tutuşturmaya yetip artacaktı. (s.234)

Bir / darbe, yetecekti. (s.234)

Uç dişli bir çatala benzeyen "Ş" harfinde epey takılsa da demek iki / gün Rus alfabesindeki bütün harfleri öğrenmesine yetecekti. (s.240)

İki / bardakları kalmıştı geriye. (s.316)

Trabzon'dan çıkan başı selâmetliklerin üzerinden üç / ay geçmişti. (s.317)

İki / ilme yolunu şaştı. (s.336)

O sırada kapı açıldı, iki / derviş görüldü. (s.362)

Büyükhanım ve kafilesi Erenköyü'ne geleli on beş / gün olmuştu. (s.383)

*Güler yüzü, saygılı, gencecik kadının kucağında bir, yanında **iki / çocuk** vardı. (s.384)*

*Ertesi gün **üç / kadın** çarşaflandı. (s.386)*

*Bunu anlamam için **iki / gün** yetti. (s.395)*

*Görünürde **bir / yarası** yoktu. (s.397)*

*Mevcudu üç yüz kişi olan bölükten geriye **elli kişi** kalmış. (s.400)*

***İki / hamal** da kapağını tabutun üzerine bıraktı. (s.404)*

*Boynunda da **bir sıra / inci**. (s.421)*

*Ertesi sabah daha güneş doğmadan barakaya **dört / kişi** girdi. (s.441)*

*Olurdu ama **bir / sözü** vardı. (s.466)*

***Bir / fotoğraf** eksigim var demek ki. (s.481)*

*Tastamam iki yıl olmasına **bir / hafta** vardı. (s.486)*

***İki / muazzam ırmak**; mağrur, asaletli, durgun, sessiz ve çok derin iki ayrı ırmak, şimdiye değin ne yaşamışlarsa nerelerden doğup nerelerden akmışlarsa hepsini arkalarında bırakarak tam karşımızda birleşiyor ve tek bir ırmak halinde akmaya devam ediyorlar. (s.454)*

*Aradan **bir / ay** geçti. (s.523)*

3.1.2.1.3.2.Tamlayanı Sıra Sayı Sıfatı Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

***İlk(birinci) / gün** sempozyum telaşesi ile geçti. (s.16)*

***Üçüncü dördüncü kuşak**, benim akranlarım. (s.96)*

*Çok geçmedi **ilk / damlalar** dökülmeye başladı. (s.203)*

***İkinci / mektup** ilkinden bir gün sonra yine güverteden yazılmıştı. (s.205)*

***İlk(birinci) / nağmeler** İran'ın bitip tükenmek bilmez ovaları gibi geldi. (s.354)*

***Dördüncü / kişi** ise Settarhan'dan yana bakmayan Vasili'ydi. (s.441)*

3.1.2.1.4.Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

3.1.2.1.4.1.Tamlayanı ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Bir / tebessüm takıldı dudağıma. (s.42)

Sanki *bir / göz* üzerimize dikilmiş bizi seyrediyordu. (s.52)

İskeleti tutan bağların kopmasıyla *bütün / kemikler* dağılmış, bünyeyi birbirine bağlayan kimya uçmuş, binayı ayakta tutan çimento erimişti. (s.73)

Bir / kadın güneş batarken evine çoktan girmiş.(s.85)

Ancak *bir / yabancı*, bu kapıda çingırağı çekmek yerine tokmağı vururdu. (s.88)

Bütün / bağlantılar kurulmuş. (s.98)

Bir / dalgalanma halinin başından ucuna doğru yüzdü. (s.105)

Her / model her parmağa uymaz. (s.118)

Kalabalığın arasından *bir / uğultu* geçti. (s.124)

Bir / düğüm bütün bir Türk dünyasını birbirine bağlamış. (s.133)

Bütün / kızlar çoktan tezgâhlarının başına geçmişti. (s.136)

Dikilecek her başın onda zamanında ezilmesi gerekti yoksa *böyle / kızlar* ileride ailenin başına belâ olurdu. (s.139)

Bu Settarhan'da da bugün *bir / gariplik* vardı. (s.141)

*Başka türlü*sü de zaten mümkün değildi. (s.142)

Yerle gökler arasında uzanan bir kelâm-ı aşkla tekellüm eden bu adamdan bahtına ne düşerse mutlaka *bir / işaret* taşırdı, mutlaka. (s.143)

"Senden bana *bir / paket* geliyor. (s.144)

Bütün / gözler, ağzından haberler dökülecek olan Settarhan'a çevrilmişti. (s.154)

Çıgıllıkları kulağına kadar gelirken Settarhan'ın içinden *bir / bulantı* geçti. (s.176)

Yaşayanlar arasında böyle / birisi yoktur. (s.176)

Her iki durumda da geriye bir / iskelet kalıyor." (s.181)

Aralarındaki payvanda bir / düğüm daha atılmıştı. (s.182)

Taht-ı Süleyman'da da bir / ateşgâh var. (s.183)

O sırada evin kapısında bir / gölge belirdi. (s.183)

Bütün eski fotoğraflarla aynı renk ve dokuda iki kartondan birinin üzerinde Settarhan'ı tanıdım fakat yanında bir / kadın vardı. (s.190)

Bütün / suretler de Karagözcü'nün kutusunda bir araya konur, kaldırılır. (s.202)

Üstelik henüz bir / haber yoktu. (s.203)

Sanki bir / perde gözlerimizin önünden yavaş yavaş stırıldı. (s.205)

Bir daha da ancak bir ay sonra bir / haber çıktı. (s.207)

İşittiğini, bir / kahkaha takip etti. (s.220)

İçinden bir / güvercin kanatlandı. (s.223)

Bir / mutluluk boğazına dayandı Settarhan'ın. (s.226)

Bir kadının neyi sevebileceğini en iyi yine bir / kadın bilebilirdi. (s.228)

Bütün / duvarlar yüksek kitap dolaplarıyla kaplıydı. (s.229)

Sıkılmıştı ki bir / arabacı yaklaştı yanına. (s.252)

Bazı / sayfalar kıvrılmış. (s.255)

Burada her / pencere gerçekten bir Acem bahçesine açılıyor. (s.265)

Kapanmayacak bir yaraları zaten varken her / gelen bir öncekinin üstüne tüy dikmişti. (s.272)

Şimdi bütün / şehir muhacirliğe çıkıyordu. (s.275)

Her / kapı yüzlerine kapanıyordu. (s.285)

Onun için her / yol aynı yol demektir. (s.286)

Ezan okunmadan **bütün** / **ev** uyanmıştı. (s.289)

Fakat o sırada **bir** / **şey** daha oldu. (s.290)

Çünkü Harşit'in üzerinde o vakitler **bir** / **köprü** yoktu. (s.300)

Bu kalabalıkta karşıya geçmeleri için **bir** / **mucize** gerekti. (s.300)

Her kafadan **bir** / **ses** çıkıyordu. (s.300)

Dudaklarından **bir** / **cümle** döküldü. (s.312)

O sırada güverteden **bir** / **ses** yükseldi. (s.319)

Bütün / **aile**, Çiçek Hala dâhil, mükellef bir sofranın başındalardı. (s.331)

İştarâbâd şehrinde sönüp gittiğini bilmezden geldikleri müddetçe onlara karşı bu kalpten **bir** / **muhabbet** geçmezdi. (s.332)

Bütün / **bunlar** silik soluk birer düşünce, rüyalarda görülen hayaller gibi geçti aklından Azam'ın. (s.337)

Bir / **mücadele** geçmedi ki Azam'ın kalbinden. (s.337)

Çünkü **başka** / **türlüsü** mümkün değildi. (s.337)

Sanki evdeki büyük bir törene hazırlanıyordu ama içinde **bir** / **gönülsüzlük** de vardı. (s.349)

Bütün / **ev** hele babası, onu bekliyorlardı. (s.349)

Şimdi ona **bir** / **hicret** lâzımdı. (s.352)

Bir / **ürperti** sadece bedenini değil ruhunu da ele geçirdi. (s.359)

Bir / **yıldırım** dağın üzerine düştü. (s.359)

Kararsızlığına **bir** / **karar** eklenmemişti. (s.362)

Sabah uyandığında ilk kez **bir** / **yanı** öbür yanını ikna etmişti. (s.367)

Bir / **nefret** kalmıştı ona bu kazadan geriye. (s.369)

Başka / **türlüsü** mümkün değildi." (s.370)

Bir / perde daha kalktı Hekim Binbaşı'nın kalbinden. (s.389)

Kalbinin üzerine de **bir / kaya** yuvarlandı. (s.389)

Yastığının altından **bir / defter** çıktıydı. (s.391)

Aşkın acısından kaçarak sığınılacak en uygun yer ancak **bir / savaş** olabilir. (s.394)

Önce ufukta **bir / duman** beliriyor. (s.397)

Bütün / dünya hayretler içinde. (s.399)

Bazen **bir / yüz**, açık gözleriyle gökyüzüne bakmak isteyen bir maske gibi toprağın üzerinde kalıyor. (s.400)

Her / biri dizlerinin bağı çözülerek olduğu yere çöküyor. (s.400)

Ortada **bir / soba**.(s.405)

Doktorlar ameliyata almaya korkuyorlarmış ama **böyle / yaşaması** da mümkün değilmiş. (s.408)

Gözümün önüne **bir / resim** geliyor. (s.410)

Bir / eli nazikçe Sofya'nın omuzunda, **diğer / eli** Çerkez hançerinin kabzasındaydı. (s.429)

Her / cihet yemyeşil.(s.451)

Bütün / diller koptukları o ilk yere, Adem'in kelimelerine ha bağlandı ha bağlanacak. (s.453)

İşte karşısında **bir / beyzade** vardı. (s.464)

Her / taş kendi yerinde ağır. (s.467)

Eğer buraya yerleşecekse ona **bir / hüviyet**, vatandaşlık gerekti. (s.474)

Bir / inşirah indi. (s.488)

Bu felâket zamanlarında **her / biri** yerini yurdunu, ailesini ocağını terk ederek Müslüman kardeşlerinin yardımına koşmuş. (s.488)

*O böyle uzun uzun anlatırken **bir / soru** da Zehra'nın dilinin ucundan koptu. (s.489)*

*Çünkü **her / insan** bir evrendi ve **her / ölüm** evrenin sönüşü demektir. (s.496)*

***Her / taş** kendi yerinde ağırdı şunun şurasında. (s.499)*

***Her / horoz** kendi çöplüğünde öterdi. (s.499)*

*Öyleyse **bir / ailen** de olmalı. (s.501)*

*"**Bir / kimliğin** de var artık. (s.501)*

***Bir / kuş** geldi hatta. (s.507)*

***Bütün / mümkünler** arka arkaya dizile dizile, iki çift gözün karşılaşmasına gelip dayanmış. (s.506)*

*Bir kez daha **bir / kadın** onunla İstanbul'a gelmeyi reddetmişti. (s.509)*

***Bütün / zamanlar**, hayatlar, üst üste yığılı, biteviye yaşanıp duruyor. (s.524)*

*Hafız'ın kabri üzerinden **bir / güvercin** kalktı. (s.531)*

3.1.2.1.4.2.Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Bir zirveyi **başka / bir zirve** takip ediyor. (s.16)*

*Burada tanıştığım **bir / genç kız** var. (s.16)*

*Üzerimde **bir / on sekiz yaş hafifliği**. (s.99)*

***Böyle / bir pir** de her meslek erbabına nasip olmazdı doğrusu. (s.114)*

*Lâkin **bazı / hatırlı müşteriler** kahvede sebat etmişti bir kere. (s.122)*

*Bütün vücudundan tepeden tırnağa **bir / hayret ürpertisi** geçti, **bir / şaşkınlık hayranlığı**. (s.143)*

*Evet, **böyle / bir şehir** dünya yüzünde bir daha yaratılmış olamazdı. (s.156)*

*Güneşin doğmasına **az / bir zaman** vardı.(s.159)*

***Bütün / gerçek dinler** aynı bir Allah'ındır. (s.179)*

Bir / Rus zabıt mi ne varmış, işte o, Settarhan'dan kalan heybeyi göndermiş bizimkilere. (s.190)

Fark etmez kimin kalbinde kıpırdarsa kıpırdasındı ama yeter ki çıksındı **böyle / bir yangın**. (s.240)

Hayret, bu binanın üzerinde **böyle / bir yazı** yoktu geçen sene. (s.243)

Omuz başıma **bir / melek esintisi** dokunuyor. (s.266)

Yo, **böyle / bir ihtimal** binde bir olsa bile hesaba katılamazdı. (s.282)

Böyle bir yolculuğun arefesinde **başka / bir rüya** da herhalde görülemezdi. (s.289)

Böyle / bir öfke, nasıl aşılacaktı? (s.299)

Kimi / cesur olanlar bu suda yüzmeyi göze alıyor. (s.300)

Ancak **böyle / sıvaşık bir çamur**, içine aldığı geri vermeyebilir. (s.309)

Bir / başka kapı açıldı. (s.334)

Mizacında **böyle / bir yan** baskın değildi. (s.348)

Fakat **bir / üçüncü yol** da yoktu. (s.348)

Yeniden kaderine eklenmesi için çok büyük bir şey olması lâzımdı ama Settarhan'ın lügatinde henüz **öyle / bir kelime** yoktu. (s.372)

Bir / diğer hemşire üç yıllıkmiş, tabiatıyla o da İsmail'i hatırlayamazmış! (s.388)

Emindi, dünyanın tarihi fotoğraf kâğıtlarına bakılarak yazılacaktı bir zaman sonra, **öyle / bir zaman** gelecekti. (s.427)

Karadeniz'in sesi dinmişti ama Batum'un rutubetli soğuşunda **böyle / bir gece** nasıl geçecekti? (s.440)

Bunları yapan başka kahveciler de vardı ama Settarhan'ın çayında **başka / bir şey** vardı. (s.476)

3.1.2.1.4.3.Tamlayanı Sayı Grubundan Oluşan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Aşağıda verdiğimiz cümle yapı olarak sayı sıfatı olarak göze çarpsa da aslında bir belgisizlik ifade ettiği için bu başlık altında incelemeyi daha yararlı gördük.

Coğrafyalar ve tarihler kadar siyasetin de kavşağı olan Batum, 93 Harbi'nden bu yana Rusya İmparatorluğu'nundu ama halkı hâlâ yetmiş iki / millet bir aradaydı. (s.225)

3.1.2.1.4.4.Tamlayanı Eşitlik Eki (-ca) Almış Belgisiz Sıfattan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Nice / kervanlar en evvel, kendi yükünün başında, devesinin yularında bulunmayanların malını uğruya eşkıyaya kaptırırdı. (s.158)

Bunca / zorlu yol Yıldırım'ın kit akıyla mı gözetilecekti? (s.283)

Bunca / can kendisine bakıyordu. (s.304)

Binlerce / devasa fön makinesi bir Ağustos günü üzerinize kuru hava püskürtür gibi! (s.322)

Nice / düşler teslim edilmişti kendisine. (s.349)

Yezd'e kadar binlerce / kilometre var. (s.213)

Petrolün işlenmesi ümit kapısı olmuş, binlerce işsiz buralara kadar gelmişti ama bu kara denizde yüzmek kolay değildi. (s.256)

Buzlanmış çamur üzerinde milyonlarca / adım (var.) (s.285)

Geceyi açıkta geçirmek için binlerce / kişi bir arada yığıldıkları, yayıldıkları yerden ertesi sabah yeniden yürümek için doğrulduklarında eksilmiş oluyorlardı. (s.294)

Binlerce / insan günlerce bekleyip duruyor. (s.404)

3.1.2.1.4.5.Tamlananı Birleşik Sözcükten Oluşmuş Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Ama evin önünde toplanmış kalabalığa bakılırsa ortada **bir / olağanüstülük** vardı. (s.170)*

3.1.2.1.4.6.Tamlayanı Tekrar Grubunun Oluşturduğu Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Balkan Harbi bittikten sonra 87. Alay gibi Gönüllü Taburu'ndan da **bir iki / kişi** dönebilmişti ancak geriye. (s.272)*

*Lâkin **üç beş / kelek** bu dalga dalga gelen muhacir kafilesinin hangi birine yetecekti? (s.300)*

*Sofya ve Vasili'nin masasında ise **üç beş / Acem** bağıra çağıra pazarlık ediyorlardı. (s.361)*

*Küçük, kavî bir çadırın önünde, **yedi sekiz / kişi** kocaman bir ateşin başına toplanmışlardı. (s.374)*

3.1.2.1.4.7.Tamlayanı Birleşik Sözcük Olan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Hafif bir rüzgâr esince **birkaç / yaprak** ağır ağır düşüyordu. (s.16)*

*Açıkta **birkaç / gemi** demir atmıştı. (s.88)*

*Hünerini göstermesi için **hiçbir / eksik** yoktu. (s.112)*

*Şimdiye kadar **hiçbir / müşteri** bu dükkândan yüzünde bir kesik ile çıkmış değildi. (s.112)*

*Sefaletin sarı yüzünden **hiçbir / cevap** gelmedi. (s.304)*

***Hiçbir / işaret** gelmedi. (s.348)*

***Birkaç / misra** çalınmıştı kulağına Settarhan'ın. (s.358)*

*Onun da üzerine **birkaç / çocuk** oturtulmuş. (s.398)*

*O sırada askılardaki **birçok / kıyafet** Settarhan'ın dikkatini çekmişti. (s.427)*

3.1.2.1.4.8.Tamlananı Zamir Olan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Fakat tam o sırada çayhaneye **başka biri** daha girdi. (s.123)*

*Sanki bu karta sadece ben değil **başka biri** de bakıyor. (s.379)*

3.1.2.1.4.9.Tamlananı “Şey” Sözcüğü Olan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Çünkü **hiçbir** / **şey** olup bitmiyordu ve demek **her** / **şey** bitmeyen bir zamanda daha doğrusu zamansızlıkta biteviye yaşanıp duruyordu. (s.33)*

*Sadece **bir** / **şey** Büyükhanım'ı düşündürüp duruyordu. (s.86)*

*Ama içine girince **her** / **şey** kolay oluyor. (s.167)*

***Her** / **şey** iyi, hoş, lâtif ve berrak geldi ona. (s.227)*

*Aklından **pek çok** / **şey** geçti. (s.227)*

***Bir** / **şey** yoktu. (s.281)*

*Erenköyü'nde sanki **her** / **şey** daha kolay olacaktı. (s.295)*

***Her** / **şey** bir sis tülünün ardında uzaklaşıyor ve hafifliyor. (s.320)*

***Her** / **şey** toz, toprak, güneş ve çöl renginde, hatırladığım gibi. (s.323)*

***Hiçbir** / **şey** çıkaramazdı onu düştüğü kuyudan. (s.370)*

***Hiçbir** / **şey** değişmedi. (s.372)*

***Her** / **şey** ortaya saçılacaktı. (s.389)*

***Her** / **şey** yazıya dönüşürken munisleşiyor. (s.401)*

*Birden **her** / **şey** sisleniyor. (s.421)*

***Her** / **şey** bir resme döndü, ebedileşti ve uzaklaştı. (s.429)*

***Her** / **şey** aynı anda ve aynı yerde olup bitiyordu. (s.496)*

*Aklına **bir** / **şey** geldi sonunda. (s.502)*

Böyle / şeyler kız kısmının altına damga olup yapışır kalırdı alimallah. (s.502)

Daha doğrusu bir / şey bana çarptı. (s.515)

O sırada güneşle benim arama bir / şey girdi. (s.515)

3.1.2.1.4.10. Birden Çok Tamlanan Alan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

İstanbul'da bütün / camiler, dergâhlar, hanlar, mescidler, medreseler göçmenlerle dolu. (s.404)

3.1.2.1.5. Soru Sıfatı ile Kurulu Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Kaç çocuk geçti benim elimden." (s.280)

Hangi / rüzgâr onu buralara atmıştı? (s.280)

3.1.2.2. Sıfat-Fiillerle Kurulu Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

3.1.2.2.1. Tamlayanı “-An” Ekli Sıfat-Fiil Grubundan Oluşmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Derkenarlarla, satır aralarıyla, yazılanlardan çok yazılmayanlarıyla uzayıp giden/ mektup benzerleri gibi dedem tarafından öpülüp zarfa konmuştu. (s.13)

Eski Rus konaklarından, neft milyonerlerinin saraylarından süzülen / ışık yollara dökülüyordu. (s.16)

Tümüyle sağlam kalmış bu Zerdüşî ateşgâhının ortasında yanan / ateş kendine çekiyor beni. (s.18)

Fotoğraf kartonunun üzerinde ölü bir an gibi donmuş olan / hayat, bir film karesinin "devam" tuşuna basılmış gibi, kaldığı yerden devam etmeye başladı. (s.27)

Her şeyin mükemmeline karşı sevk-i tabii içinde akan / ruhu ancak kusursuzluklar içinde dinlenebilirdi. (s.49)

Çok soğuk, çok yağmurlu, çok kapalı olan gün boyunca Karadeniz, her biri yekdiğerini tetikleyerek sıra sıra gelen dağ gibi dalgalarıyla kumsalı basmış, iskeleyi aşmış ve uğultulu ağızdan yayılan / çığlıkları hiç durmamıştı. (s. 54)

Atı alan / Masal Üsküdar'ı çoktan geçmişti. (s.57)

"Çünkü sonsuzluktan gelerek bir pervazdan haliya giren / desenler bir süre görüldükten sonra diğerk pervazdan çıkıp yine sonsuza gider. (s.62)

Bir masal arabasına benzemeyen / araba da Sultan'ın giyimi kadar sadeydi. (s.70)

Sultan, camide yarım saat kalmış, dışarıda bekleyen / muhafızları o camide olduğu sürece bir an bile camiye sırtlarını dönmemişlerdi. (s.71)

Bünyeyi birbirine bağlayan / kimya uçmuş... (s.73)

Binayı ayakta tutan / çimento erimişti. (s.73)

Bir yıl önce tayini buraya çıktığında, dul bir kadın olan / annesi "Dünyada bırakmam oğlum" diyerek zaten direği kırılmış evini ocağını kapatmış, kızını da yanına alarak Trabzon'a yerleşmişti. (s.74-75)

Halis Efendi'nin annesinden esirgenen / her şey Suat Hanımefendi'nin önüne serildi. (s.89)

Konforlu bir otobüsle başlayan / yolculuğum Erzurum'dan sonra bir minibüse "düşüyor." (s.98)

Kuru sıcakta şifa gibi gelen çayı yudumlarken pasaport işlemlerini tamamlamış olan / şoför yanıma geliyor. (s.99)

Önüne çıkan ezip geçeceğre benzeyen / sürücü bu narayla "Çekilin!" demek istiyordu herhalde. (s.108)

Geç kalan / dükkâncı tembel çırağını azarladı. (s.110)

Hemencecik ayırt edilen / beyaz başlıklı Bahtiyariler ve siyah başlıklı Kaçarlar gibi hangi kabileye mensup olduğu belli olmayan,/ kabilesi filân da olmayan / üstü başı dökük, aklıktan nefesi kokan / gençler, sırtı bükük ihtiyarlar İngiliz kasasına altın akıtan petrol borularını döşemek için yollara düşmüşlerdi çoktan. (s.110)

*Fakat belli ki **Berber İsfendiyar'ı en çok heyecanlandıran / sahne, Farslı Selman'ın, hakikatin ta kendisi olan iki cihan serveri Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi vessellemin mübarek sakalına dokunduğu andı.**(s.113)*

*Bazen **Yezid'i canlandıran / oyuncu galeyana gelen halkın elinde linç edilmekten son anda kurtarılırdı.** (s.122)*

***Siyah bir deniz gibi dalgalanan / erkek kalabalığı kana boyanırdı.** (s.122)*

***Kelâmına bu ateş dilini bahşeden / kader aklına biraz fazla dokunmuştu.** (s.124)*

***Çünkü Tahran'a çıkan / yollar bütünüyle Tebriz'den geçer.** (s.128)*

***İran toprakları üzerinde ondan ayrı varlığını korumuş olan / Azerbaycan, farklılığını dili kadar halısının düğümünde de hazır bulmuştu.** (s.132)*

***Makas tutan / eller titredi.** (s.133)*

***İlme atan / kızlar neredeyse topal düğüm atacaklardı.** (s.133)*

***Dik, gergin ve eşit aralıklarla hazırlanan / iskelet işte tezgâhtaydı.** (s.135)*

***Sehend'de hatta kimi zaman Settarhan'da bile olmayan / sebat Azam'da vardı ama bu ürkütücü bir dirençti ve Mirza Han'ı memnun etmekten çok canını sıkardı.** (s.139)*

***Nakkaşlarla boy ölçüşmeye kalkışmış olan / dokumacılar, onların çerçeve içine sığdırdığı her ayrıntıyı kenarlıkların içine sığdırabilirdi.** (s.148)*

***Yedi düveli içine alan / savaş bitmeyecek miydi?** (s.154)*

***Azam'ın halısıyla birlikte Yezd'deki şubeden aylar önce alınan / siparişler çoktan tamamlanmıştı.** (s.158)*

***Söz verilen / zaman bugün yarın dolacaktı.** (s.158)*

***Menzilden menzile, kuyudan kuyuya, kervansaraydan kervansaraya en ufak bir zayıat vermeyen / kervan, masmavi gök altında kurulmuş toprak sarısı, çöl şehri Yezd'e ulaştı.** (s.169)*

Düzgün bir adama benzeyen / ortak, sahibine teslim edilecek halı için adresi gösterirken "Eskişehir'de bu adres" dedi, eliyle yönü işaret etti. (s.169)

Neredeyse **kırk günlük yolun yorgunluğunu taşıyan / sırtı hâlâ ağrıyordu**. (s.170)

Kutsal Zerdüştü bağı olan / "kosfı" beline bağlandı. (s.174)

Bu insanlara göre **ruh bedenden ayrılınca geri kalan / ceset** artık kirli bir şeydi. (s.174)

Tekrar önüne baktı, **tutamaklardan kavramış olan / taşıyıcılar**, bana mısın demeden ağır ağır turmanıyor. (s.176)

Yezd'e kadar yayılan / şöhretiniz yersiz değilmiş. (s.184)

Yezd'den yürüyen / kervan aradaki yolu kırk günde almış. (s.218)

Bir kavşak limanı olan / Batum, petrolü de askeri de bir arada sevk ediyordu. (s.233)

Bakü'den işlenmek ve sevk edilmek üzere tren ya da boru hattıyla gelen/ petrol burada kendi düzenini kurmuş, zengini ve fakiri aşılmaz bir uçurumun karşılıklı iki kıyısında bir araya getirmişti. (s.233)

Küpleri kadife bir keseye yerleştirmekte olan / kuyumcu, oltasının ucuna bir yem daha takmış, Settarhan'ın önüne atmıştı bile. (s.237)

Perslerle Gürcüler arasında defalarca el değiştiren / Tiflis şimdi Rus işgalindeydi. (s.242)

İç içe geçmiş sayısız lâbirentin üzerinde **Doğu geleneğine uygun olarak esnafa göre sıralanmış ve binlerce eşya üreten / dükkânlar** kapılarını kapatıyordu yavaş yavaş. (s.243)

Yüzüne merakla bakan / Rus "Siz nereden biliyorsunuz?" diye mukabele ederken çubuğunu keyifle tütürmekte olan dükkân sahibi girdi araya. (s.244)

Yere düşen / paket tekrar fırlatılıyor. (s.249)

Rus üniformalı Ermenilerden oluşan / jandarma ve polisler de cemiyetin gönüllülerini tartaklayarak yeniden istasyon binasına doğru sürmeye başladılar. (s.249)

Kaba kumaştan rengi atmış, eprimiş bir palto giyen / arabacı güler yüzlü, dişsiz, sükûnetli bir adamdı. (s.253)

"Bekleyin, haber vereyim" diyerek giden / uşak çok geçmeden geri döndü. (s.255)

İki taraftan uzanan / eller Farsça, Türkçe, Kürtçe daha bilmem nece ama hepsi de yoksulluğun dilinde yalvarmaya başlamıştı bile. (s.257)

Ordusunu yürüten / devlet Ermenileri mi yürütmeyecekti? (s.278)

Dışarıda, sabah ayazında bekleyen / kabile ha bir eksik ha bir fazla olsa ne fark ederdi? (s.281)

O gece odalarından gelen / sesleri sabaha kadar kesilmedi. (s.283)

Bir sultanî altına mal olan / araba kırık döküktü. (s.287)

Gülcemal'i sarsan / fırtına da aynı taraftan, Yoroz'dan kopagelmemiş miydi? (s.293)

Onlar bu yolda telef olurken gemisini yürüten / kaptanlar yolun yarısını almışlardı bile. (s.297)

Harşit ağzındaki girdaplardan korkan / kayıkçı onları karşı yakaya bırakmayı reddetmişti. (s.299)

Normal zamanlarda bile onca cana kıyan / çay Nisan'la coşmuş, kabarmış. (s.299)

Kış başında uysalca akan / suyu şimdi yüz kat fazlasına ulaşmıştı. (s.299)

Bir sıkıntının geçeceğine duyulan / güven, ona dayanmanın tek çaresiydi. (s.302)

Yıl boyunca artık ineğinin hastalanmayacağına, sütünün bol olacağına inanan / kadınsa onu okşamaya devam ederken gözlerini sıvazlar. (s.303)

Suratından meymenet okunmayan / adam, çarşafından, halinden tavrından şehirli olduğunu anladığı Büyükhanım'ın varlıklı biri olduğunu tahmin ederek fiyatı hayli yüksek tuttu. (s.305)

Cinnetin kollarında çocuğunu kaybeden / anneler böyle böyle çiziliyordu muhacirliğin resmine ya da çocuklarını saymaya kalkıştıklarında üç'ten sonra gelen sayıyı hatırlamıyorlardı meselâ. (s.309)

Tekillüğinden koparak çoğulluğa eklendiğinde kıymetini yitiren / çocuklar ise hâlâ saftılar. (s.309)

Çabuk uçan / toygarlar, sarı bir sandala benzeyen / dirvanalar onlara eşlik edecekti. (s.309)

Bir kıstağı geçtiklerinde önlerine aniden çıkan / manzara Büyükhanım'ın böğrüne bir yumru gibi indi. (s.310)

Zehra'nın ayağı gibi kolunda, bacağında, sırtında açılan / yaralar da bir türlü kapanmamıştı. (s.315)

Bizden çok önce varmış olan / rehberimiz gülerek, "Yolu şaşırдық galiba" diyor eliyle bir tarafı göstererek, "Şu taraftan gelmeliydik." (s.324)

Karnından yükselen / buhar fotoğrafın tam ortasından bir sis bulutu geçirmiş. (s.326)

Yazın hazırlanan / murabbalar kış boyunca çayın yanında ikram edilirdi. (s.332)

Henüz analarının rahmine, babalarının zürriyetine düşmemiş olan / bebekler bile bu alinyazısının hesabını işte şimdi, şu an yaşayanlardan, "onunla" -Azam artık isminden değil bir "o" zamirinden ibaret kalmıştı- zamandaş olanlardan sormazlar mıydı? (s.346)

Ondan boşalan / yer sadeleştirilmiş bir duyguyla doldurulamazdı. (s.346)

Atölyedeki halının önünde bütün damarlarında dolaşmaya başlayan / kezzap şimdi, kalbindeki bir kesikten içeri sızıyordu. (s.347)

Bütün bir sülâlenin geçmişi gibi geleceğini de rehin alan, bir anda yok eden / kuvvet bu ufak cüssede, şu çelimsiz bedende mi mevcuttu? (s.370)

Aldığından fazlasını geri veren / elmas bir an parladı. (s.371)

Kalbine dolan / nefret de, o aşkın kendisi de, cürüm de indirildikleri gibi kalbinin üzerinden kaldırılmıştı sanki. (s.377)

Demin kalkan / kaya Büyükhanım'ın böğrüne yeniden tıkanı. (s.390)

Kelimeye dökülen / acım bir taraftan hafifliyor. (s.395)

Uzaktan baktığımda ise başka bir zamanın, başka bir hayatın varlığına olan / inancım pekiyor. (s.396)

Dokuz yüz kişiyle başlayan / taburlar yüz kişiye düşmüş. (s.400)

Trenden inen, cepheye yeni gelen / askerler de trenden iner inmez bu sahneyle karşılaşılıyor. (s.403)

Trabzon'dan Ankara'ya otobüsle gitmeyi göze alamayan / ben çizdiğim rotaya bakınca hayretler içinde kalıyorum. (s.415)

Batum'da arabacılık yapan / herkes burayı ezbere bilirdi. (s.425)

Köşe başlarında asker takımının dışında tufanın haberini bekleyen / aşırı heyecanlı Bolşeviklerle onlara pabuç bırakmayacak olan / Menşevikler kalmıştı. (s.436)

Boş bir gaz tenekesi üzerinde yanan / mum yarılanmıştı. (s.440)

Kura vadisinin yamacında basamak basamak yükselen / Eskişehir, köprüleri, meydanları, daracık merdivenli sokakları, konik kubbeli Gürcü kiliseleri, dantel gibi oyulmuş ahşap balkonlarla süslü konakları, köşkleri ve hepsinin arasında yükselen Azerbaycan camininin biricik minaresi ve daha her şeyiyle karşımda uzanıyor. (s.452)

Batmaya duran / güneş binlerce yaprağın üzerinde sonsuz aynalar parlatıyor. (s.455)

Aradaki limanlara uğraya uğraya, fırtınalarla boğuşa boğuşa yol alan / motor Trabzon sularına ancak üç gün sonra öğleye doğru vardı. (s.459)

*Uzaktan bir resim gibi görünen / liman, yaklaştıkça hareketlenmeye başladı.
(s.461)*

*Sandallarla tahliye edilen / yolcular yarı bellerine kadar suya giren hamalların
sirtında kıyıya çıkarılıyordu ancak. (s.461)*

*Süpürgeyi bırakarak yanına yaklaşan / çırak, ağzı bir karış açık, "Settarhan Ağa"
dedi. (s.478)*

*Etraflarına dağıttıkları yardım gibi içlerinden taşan / iyilik de görülmeyecek gibi
değildi. (s.488)*

3.1.2.2.Tamlayanı “-An” Ekli Sıfat-Fiil, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Yorgun günün sonunda Tarkovi'ye geldiğimizde iri ve sağlam gövdeleriyle
yükselen / asırlık ağaçlar koyu ve derin gölgeler arasında parıldıyor. (s.16)*

*Yetmiş yaşlarında olsa, demek yaşadığı yerde bunca yabancı duran / bu adam,
Sovyetlerin dağılmasından sonra gitmeyenlerden / biri. (s.17)*

*Su kokan avlunun ortasında bir şadırvan ve etrafında revaklara açılan / sekiz ders
odası vardı. (s.37)*

Yanaklarından sağlık fışkıran / genç bir kız durumu fark etmişti o sırada. (s.250)

*"Aha bu!" diye başlayan / her cümlesi parıltılı hayatların daha çok kederli
sayfalarına bağlıydı. (s.253)*

*Adı her dilde aynı tamlamayla yazılan, / ismi ile müsemma Karadeniz, galiba
bahtı da kara deniz, gelip de şehrini kıyısında kuranlara başlangıçtan bu yana az
fırtına göstermemişti. (s.274)*

İçinde hayat ve hareket olan / her şey kıpırdamaya başlıyor. (s.327)

*Dekabrist isyancılarından olduğu için tam otuz yıl Sibiry'a da ömür geçiren / Köylü
Prens Volkonski de düşmüştü merceğinin önüne, güzeller güzeli şaire Anna
Ahmetova da. (s.427)*

3.1.2.2.3.Tamlayanı “-DIk, -DUk” Ekli Sıfat-Fiil Grubundan Oluşmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Çocukluğun taşıyamadığı / merak yegâne müdafaam benim. (s.12)

İsmi bildiğim, resmini gördüğüm / binalar ise işte karşımda. (s.34)

Büyükhanım'ın neşesi yerine gelse de Zehra ve İsmail'e içten içe sürdürdüğü / dargınlık günlerce geçmedi. (s.57)

Elde ettiği / renk, Büyükhanım'ın elbiselerinin grisinden öteye geçmedi. (s.78)

Bu güzelliği başkalarının da fark edebileceğine dair hissettiği / duygu büyük bir korkuya bıraktı yerini. (s.87)

Lâkin savaşa katılmadığını ilân eden bir ülkede bile savaşın açtığı / yara, patlamış bir irin gibi etrafa çoktan saçılmıştı. (s.110)

Yok! Güzeldi beyit güzel olmasına da bunda Settarhan'ın aradığı / işaret yoktu. (s.143)

Bu hususta kazandığı / güven ona ciddi bir itibar ve şöhret sağlamıştı. (s.147)

Çünkü bir parçası olduğu / kumaş kesilmiş. (s.152)

İtiraf edemezdi kendisine ama sanki kurduğu terazide İstanbul'u koyduğu / kefe daha ağır gelirdi. (s.156)

Taht-ı Süleyman ateşgâhından ayrılırken Trabzon'dan beri taşıdığım / cümle büyüyordu beynimde. (s.187)

Hayır, benim Settarhan'la geldiğim / ev bu değildi ki. (s.188)

Varna niyetiyle çıktığımız / yol bir süre sonra Midye'ye çevrilmişti. (s.204)

Settarhan Batum'a defalarca gelmişti ama her defasında yaşadığı / sevinç bu kez de gecikmedi; (s.225)

Ertesi gün Gürcü tüccarla kolları koparcasına yeniden tutuştukları / pazarlık ise Settarhan'ın ummadığı kadar kolay geçti. (s.226)

Her nedense aklına Piruz'un babasına halı teslimatına gittiğinde karşılaştığı / sahne geldi. (s.254-255)

Petrolün çıkarıldığı ve trenlerle, gemilerle sevk edildiği / Karşehir, bir ormanın ağaçları gibi göklere uzanan binlerce petrol kuyusu, yüzlerce fabrika, bir o kadar imalâthane ile şehir içinde şehirdi. (s.256)

Hacıbey'inse, açmak istemediği halde hiç kapatamadığı / defterler zihninin içinde burgulandı. (s.272)

Ama en umulmadık zamanlarda içinde hazır bulduğu / kuvvet yine imdadına yetişti. (s.281)

Şimdiye değin hep bir yerden döner zannettiği / hayal şey işte, gelip kapıya dayanmıştı. (s.288)

Adamın istediği / fiyat dudak uçuklatacak cinstendi çünkü. (s.297)

Bütün sıkıntı zamanlarında daima tutunduğu / müjde yine dilinin ucuna geldi. (s.302)

Mirza Han, bir araya geldiklerinde ne ateşten ne sudan bahsettiyse de mecbur kalmadıkça Piruz'la meclis kurmamak için sarf ettiği / gayret Settarhan'ın gözünden kaçmadı. (s.333)

Babasının o kadar şikâyet ettiği, / kükrediği; / annesininse o kadar sitem ettiği / şey Settarhan'ın karşısına dikildi. (s.358)

Geri yatırdığı / papağı o arbedede başından yuvarlanmıştı. (s.359)

İstanbul'a ayak bastığı günden beri içinde susturduğu / istek şimdi Zehra'nın ağzından dökülüyorsa, belki! (s.386)

İçimde akan ırmaklar kadar dışında aktığım / ırmak da beni sarıp sarmalıyor. (s.415)

Ve ki bunca sert bir sınavı da ancak kulun Allah'a duyduğu / aşk katlanılır kılabilirdi. (s.496)

O gün Hafız'ın kabri başında açtığım / sayfa, kenarındaki işaret kıvrığıyla duruyordu. (s.531)

3.1.2.2.4.Tamlayanı “-DİK, -DUK” Ekli Sıfat-Fiil Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Bazı yerler açık kaldıysa da **anladığı** / **kadarı** bile güzeldi. (s.202)*

*Demin **konuştugu** / **adam** Settarhan'a baktı, "Haydi!" dedi, "El at sen de. (s.250)*

*Aksayarak yürüyen Zehra'nın sağ elinde, **çekelediği** / **Anuş** vardı. (s.307)*

***Çektiği** / **fotoğraflar** kimseninkine benzemezdi. (s.429)*

3.1.2.2.5.Tamlayanı “-DİK, -DUK” Ekli Sıfat-Fiil, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Buradan bakınca, az önce **geçtiğimiz** / **uçurum kenarı** da az sonra tırmanacağımız tepe gibi tehlikeli görünüyor. (s.167)*

***İkide bir yumruğunu indirdiği** / **tahta meyhane masası** bana mısın demiyordu. (s.221)*

3.1.2.2.6.Tamlayanı “-DİK, -DUK” Ekli Sıfat-Fiil, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

***İsfendiyar'ın yanılmadığı** / **bir husus** daha vardı. (s.116)*

***Kocaman elleriyle yokladığı, iri burnuyla kokladığı** / **bir şey** de eğer o istemezse bir daha geri dönemezdi. (s.150)*

*Bu ses de **anlayamadığı** / **bu sözler** de Settarhan'a ancak ölmüş de geri dönmüşlerin bilebileceği bir ezgiyle okunuyormuş gibi geldi. (s.173)*

*O zaman **bitmez zannettiğin** / **her türlü çile** de biter. (s.202)*

***Tebriz'den aldığımız** / **bir CD** var. (s.215)*

*Büyükhanım adım attıkça **Siranoş'un attığı** / **her adım** da geldi, yoluna eklendi. (s.307-308)*

***Kulpundan kavradığım** / **Yezd porseleni lâcivert beyaz fincan** hâlâ elimi yakacak kadar sıcaktı. (s.379)*

Bütün bu yükü, sahiplerinden daha yorgun, daha aç, daha sefil, hilâl biçimli boynuzlarıyla öküzlerin koşulduğu / kırık dökük arabalar çekiyor. (s.398)

Bugün hiç ummadığım / bir ziyaretçim oldu. (s.409)

Çoktandır unuttuğu / bu duygu ne kadar da güzeldi. (s.432)

Gördüğü doğru ama görmediği / bir şey var. (s.498)

3.1.2.2.7.Tamlayanı “-AcAk” Ekli Sıfat-Fiil Grubu Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

İşte onlara güvenmiyordun ve Osmanlılardan Türkler olarak bir ağaç yeşertecek / kumandan henüz görünürlerde yoktu. (s.73)

Ama mükemmel eserin ortaya çıkması için onun sunulacağı / makam da önemliydi. (s.120)

Lâkin iki direk arasında defalarca gidip gelerek çözülebilecek / çözgü, fersah fersah yol yürümek demektir. (s.132)

Şu sıralar Tebriz'den Yezd tarafına gidecek / kervan öbür sabah yola çıkacaktı. (s.158)

Kâğıdın başında "Azam Hanım'a alınacak / hediyeler" yazıyordu. (s.226)

Hiçbirini Azam'a lâyük bulmadı, lâyük bulduklarını ise takdim edecek / cesareti yoktu. (s.227)

Ayakta duracak / hâlim yok. (s.424)

Bir tetik inmesine yetecek / an genişlemişti. (s.439)

Karşısındaki sıradan değildi ama Çerkez Arslanbey'de de sıradan olmayı fark edecek / göz vardı. (s.464)

"Yok" dedi, "Onda bir kediyi bile boğacak / yürek yoktur. (s.529)

3.1.2.2.8.Tamlayanı “-AcAk” Ekli Sıfat-Fiil Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Benimse dört bir yanda şimdiden tütmeye başlayan dumana bakılırsa **göreceğim / alevler** yüzlerce Troya şehrini yakmaya yetip artacaktı. (s.32)*

*Ona kalsa sabaha değin uyumamıştı ama **görülecek / rüya**, uyanıklığına kadar sızmıştı. (s.349)*

***Yatacak / yerin** yoktur. (s.467)*

***Yapacak / tek şey** kalmıştı. (s.281)*

3.1.2.2.9.Tamlayanı “-AcAk” Ekli Sıfat-Fiil, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Ailenin birbirinden çoktan kopmuş iki damarından bu biriyle dedem dışında **konusabileceğimiz / bir şey** yok. (s.212)*

*Hacıbey başını yerden kaldırmadan dinliyordu. **Söyleyecek / bir sözü** yoktu ki söylesin. " (s.278)*

***Düşünülecek / çok daha vahim şeyler** vardı. (s.343)*

***Gidecek / bir yer de yok** gibi görünüyordu. (s.353)*

***Uğrayacağım/ bir yer** kaldı geriye. (s.526)*

3.1.2.2.10.Tamlayanı “-mİş” Ekli Sıfat-Fiil Grubundan Oluşmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

***Enine doğru ikiye katlanmış çizgisiz kâğıdın başına mavi tükenmez kalemle kondurulmuş / hitap** yerli yerinde. (s.11)*

*Elimde **otuz yıl önce gelmiş / Taht-ı Süleyman mektubu** var. (s.25)*

*Bütün şehir gibi burada da **yüksek duvarların arkasından sokağa sarkmış / portakal ve turunç ağaçları, nar dalları** var, aralık kalmış kapılardan içeri çekincesiz göz attığımda **taşlığın iki yanına sıralanmış / gülhatmiler, sarmaşık gülleri, büyük ve keskin kokulu karanfiller** (var.) (s.37)*

Bu kadar güzelleşmiş olduğu halde aşka düşmemiş / biri bu aynanın önünden geçmemişti. (s.112)

Şakülü kontrol edilmiş tezgâhlara hepsi de kök boyalarla boyanmış / yumaklar hazır edilmiş, asılmıştı. (s.137)

Kenarda sazlardan, hasırlardan kurulmuş / damlar var. (s.166)

Rusya'nın tamamına yayılmış / huzursuzluk Kafkaslara sıçramış, Batum'da ayağına adamakıllı yer etmişti. (s.234)

Mucizenin eteklerine sarılmış / hakikatler gözünün önünden bir bir geçti. (s.337)

Pervazından mavi yeleli atlar geçen yarısına kadar dokunmuş / halı ise boydan boya yarılmıştı. (s.344)

Sonra Anuş, sonra Hasan hepsi için bir makama verilmiş / sözleri vardı. (s.384)

Diğerleri tarafından dışlanmış / koleralılar, sadece kendileri gibi olanlar tarafından kabul edileceklerini bilerek birbirlerine sokulmuş, bir hastaneye varabilmek umuduyla cüzamlı efsane mağdurları gibi sürükleniyorlar. (s.399)

En hafifi bir kolu dağlanmış / yaralılar, Balkanlar'ın meşhur soğuşunda buz gibi yağmurun altında aç, hiç pansumansız, sürünerek en yakın istasyona kadar geliyor. (s.403)

Dantelleriyle on dokuzuncu yüzyıl romanlarının dünyasına ait gibi dursa da boyası aşınmış / kaba botları adım attıkça etek ucundan görünüyordu. (s.428)

Bu kafileyi Samsun limanından hatırladı canından bezmiş / delikanlı. (s.486)

Aralarında orta yaşlılar gibi bıyığı bitmemiş / çocuklar da vardı. (s.488)

Hâlâ dökülmemiş / saçları hafif kınalıydı. (s.528)

3.1.2.2.11.Tamlayanları Sıfat-Fiil Grupları ile Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Enine boyuna düşünecek, doluya boşa koyup kaldıracak / vakit kalmamıştı. (s.297)

Hiçbirisinde yorgunluktan kafalarını kaldırıp da etrafa bakacak,/ kaderin bu cilvesindeki hikmeti tefekkür edecek / hâl yoktu. (s.299)

3.1.2.2.12.Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Güneşli Şubat ayazında çıplak dalların arasından birbirini kovalayan / iki kuş havalanıyor. (s.26)

Tarhlarda açmış / birkaç nergis rüzgâra teslim. (s.26)

Büyük kattan gelen / bu büyük emir milletin cümlesini yerinden oynattı. (s.29)

Zaman zaman yaşadığım / bir duygu, çok geçmeden bu seferberlik kalabalığının ortasında da yakaladı beni. (s.32)

Yeşili yorulmuş otların arasındaki taşlardan fıskırmış / yabanî incir ağaçları hâlâ yaz kokusu salıyordu. (s.34)

Adı kimi Kavak kimi Kabak olarak telâffuz edilen / bu meydan spor müsabakalarının ve bayram eğlencelerinin yapıldığı yerdin aslında. (s.40)

Fakat "evim" diyebileceğim / bir ev var. (s.41)

Meydan çıkışında kurulmuş / bir idam sehпасı eteklerine süründü. (s.66)

Başında, rütbesiz askerinden sadrazamına kadar bütün Osmanlı erkeklerini birleştiren / o mahut serpuş, koyu kırmızı bir fes vardı. (s.70)

Körüğü yarıya kadar kapanmış bu landoyu çeken / üç at bir eşine ancak masallarda rastlanabilecek emsalsiz güzellikteydi. (s.70)

Şunun şurasında Rumeli'de yeni terhis edilmiş / bir ordu nasıl toparlanacaktı? (s.74)

Alt kat sofasına açılan / bu oda hem resim malzemelerinin durduğu yerdin hem de Büyükhanım'ın gözünün önündeydi. (s.76)

Acaba duru bir su damlasına benzeyen / bu kız bu limanda demir atacaktın, karar tutturacaktın mıydı? (s.76)

İçinde ışık yüzen / yeşil gözler. (s.77)

Celil Hikmet Bey'in hediyeleri arasında aradığı / soğuk mavi yoktu. (s.78)

Az ötede mezar taşlarından birini kendisine siper etmiş / bir genç irisi, kızların gözüne ayna tutuyordu. (s.81)

Diyelim ki adresi buldum, çalacak / bir kapı var mıdır orada? (s.95)

Bugün ziyaret edeceğim / bir yer var. (s.97)

Atlarının dördü de yan yana dizilmiş / görkemli bir araba, tozu dumana katarak geliyordu. (s.108)

Rusya'nın İran topraklarına düşmüş / bu ürpertici ve ürkütücü gölgesi, erleri ve erbaşları İranlı olsa da Rus subayları tarafından yönetilen varlığını I. Cihan Harbi yıllarında hissettirmişti. (s.108)

Canlı bir aslanı göstererek para toplayan / üç beş çapulcu arz-ı endam etti. (s.110)

Kirli, lekeli duvarlarda akla gelebilecek / her türlü resim vardı. (s.111)

Dahası, ömrü insanların yüzü ile aynası arasında bir bakış keskinliği geliştirerek geçmiş olan / insan sarrafi berber, gömleğinden, sedef düğmelerinden, belindeki kemerin derisinden, gümüş saplı zarif hançerinden, ayağındaki çizmelerin parlaklığından onun bir beyzade olduğunu anladı. (s.112)

Hiçbirinin diğerinin dilini anlamadığı ama aynı coğrafyanın birbirine yaklaştırdığı / onca halk pek çok özelliği gibi abartılı at sevgisinde de birleşir, namlarını atlarıyla yürütürlerdi. (s.119)

Kirkor Usta'nın içinde de her erkeğin içine uyanabilecek / o arzu uyandı. (s.120)

Ortada suyu şırl şırl akan / mermer bir havuz vardı. (s.122)

Rengi atmış / siyah bir palto vardı sırtında. (s.129)

Başında hafif arkaya yatık / bir Tebriz kalpağı (var). (s.129)

İlk bakışta hiçbir albenisi olmayan / orta boylu, sakin, 37-38 yaşlarındaki bu narin adam meselâ Kapalıçarşı'da gümüş işlemeci zannedilebilirdi şayet ortasında derin bir kırışık bulunan kaşlar altındaki gözleriyle bakmasaydı. (s.129)

Eli mahir yüreği pekti, ateş gibiydi ama bütün kızlarda olmayan / bir dikbaşlılık da Azam'ın âdetindendi. (s.137)

Settarhan'a öyle geldi ki bu parmağın el ayasına bağlandığı yere siyah kınayla siyah bir ben konduran / bu eller attığı her ilmenin başına da bir gül yerleştirirdi. (s.140)

Nerede dokunursa dokunsun Tebriz halısı olarak tanınan / bu ipek halılar en nadide olanlardı. (s.148)

Birbiriyle kanlı bıçaklı olması gereken / pek çok hayvan gül gibi geçinip gidiyordu. (s.151)

O kadar ki hiç evlenmemiş olan / bu ihtişamlı kadın evin erkek meclislerinde kendisine yer edinmişti. (s.153)

Dünya âleminde böyle bir erkeğin kahrını çekebilecek / tek kadın kader tarafından karşısına çıkarılmıştı. (s.153)

İstanbul'da okuyan / üniversiteli genç, onun bu söylediklerine büyük altından güldü. (s.155)

Uzun, dokunaklı bir duayı gür ve güzel sesiyle okuyan / bir ahund hatimede kâinatın alemi Muhammed Mustafa'ya, onun âl-i âbâsına, Allah'ın arslanı sahib-i Zülfikar Aliyyü'l-Murtazâ'ya, Hasenü'l-Müctebâ'ya, Huseynü's-şehid-i Kerbelâ'ya, Fatimatü'z-Zehra'ya, masumelere ve bütün Kerbelâ şehitlerine salâvatlar sıralamış, övgüler yağdırmıştı. (s.160)

Ben bir resmimi, suretimi bu yoldan bir nûn geldi de geçtiğine tanık olsun diye gölün yemyeşil suyuna bırakmaya kalkışırken hoparlörden yükselen / yeknesak bir ses suya yaklaşanları uyarıyor. (s.168)

Derken hiç görmediğim, teneke hazine sandığımda mevcudiyeti olmayan / bir fotoğraf bu kez sislenen suyun üzerinde beliriyor. (s.168)

Piruz'un gözlerinden sıcaklık, tatlı, derin, güven uyandıran / bir bakış geçti. (s.171)

Bahman Mansurî'ye teslim edilecek / bir halı var dışarıda, kıymetli bir halı. (s.171)

Bir deri bir kemik kalmış, daha şimdiden canlıdan çok ölüye benzeyen / upuzun bir beden uzanmıştı sedirin üzerinde. (s.173)

Önceden hazırlanmış / bembeyaz keten giysiler üzerine geçirildi. (s.174)

Her zaman rahipte duran / paslı bir anahtar sabırsızlıkla bekleyen akbabaların kanat sesleri ve kesik çığlıkları arasında kilidin içinde ağır ağır döndü, (s.176)

Su hafifçe dalgalanıyordu ve hoparlörden yükselen / o yeknesak ses kaldığı heceden, suya yaklaşılmasını uyarıyordu. (s.186)

"Ya Rabbim, bambaşka aşklara, yataklara akan / bu iki ırmak nasıl bir araya geldi, nasıl birleşti?" (s.191)

Büyükhanım'a öyle geldi ki bir gece önce ışıltılarını, güzelliklerini, tüllerini, gölgelerini suya döken / baştan çıkarıcı masal gemisi gitmiş. (s.198)

Gülcemal günü teki kaybolmuş / inci küpesi hâlâ kulağındaydı. (s.203)

Deniz tutmasına uğramayan / bir iki kişi kalmıştı sadece. (s.204)

Koca palabıyıkları, yüksek kalpağı ile hep aynı pozda bize bakan / Nasreddin Şah'lı mercan rengi şekerlik, tavus kuşlu battaniyeden sonra pikniklerimizin ikinci simgesi, neredeyse ikisi de hükmî şahsiyet kazanıyor. (s.214)

Çar'ın ümidi hâlâ bunlara bağlıydı fakat o ümidin bağı gevşek atılmış olmalı ki siması bir çocuğun simasından farklı olmayan, bıyıkları daha yeni terlemiş / sarışın çocuk, henüz heybetlenmemiş sesiyle, bağıra bağıra: "Ben cepheye gitmeyeceğim" diyordu. (s.220)

Rusya'da yaşanmakta olan / bütün acılar senin kalbinin üzerine çöreklenmiş, (s.221)

Askerî / araçlar, top arabaları, askerler, denizciler, sokak çalgıcıları, başlarında üçgen kırmızı eşarplarla çiçek satan / fakir Rus kızları, zengin ve soylu / madamlar Bulvar boyunca yayılmışlardı. (s.226-227)

Sofya'nın masasının üzerinde çerçeveye konmuş / bir fotoğraf vardı. (s.229)

Sahil boyunca yürümeye başladıklarında deniz gümüş renkli bir ayna kadar durgun olduğu halde, kıyıları ağır ağır döven / geniş ve kıvrımlı dalgalar bembeyaz köpükler arasında kırılıyor. (s.233)

Fransız Oteli'nde kalan / Avrupalı kadınlar tenteli sandalyelerine kurulmuş denizi seyrediyorlardı. (s.233)

Karadeniz kıyısında Rus işgaline uğramış Osmanlı şehirlerine gidecek / takviye kuvvetler, kendilerini götürecek gemileri bekliyordu saatlerdir. (s.233)

Siyah kadife bir tablanın üzerine sıralanmış / bir düzine kadar madenî para tezgâhta boş kalan yere yerleştirildi. (s.238)

Onegin 'in baskılarından birini koltuğunun altına sıkıştırmış / Tebrizli tacirse önce Sarafim'e uğradı. (s.240)

Yanında tekinsiz gibi görünen / bir adam daha vardı. (s.240)

Gece uyumak için kendi evlerine çekilen / bu insanlar birazdan caddelerde ve pazarlarda bir araya gelecek. (s.243)

O zaman ölenler kadar kalanlara da uzanan bu yardım eli, tümü tek bir bedene ve ruha dönüşmüş / bu kalabalık, vagonlara doğru koşmaya başladı. (s.249)

Pencereden sarkmış / genç bir zabıt, "Burası neresi?" diye sordu o sırada. (s.249)

Bir an sağına soluna bakınan / genç kız, fazla düşünmedi, yaşlı kadını bir çocuk gibi kucaklayıp pencereye doğru kaldırdı. (s.250)

Rus askerlerini bile şimdiden üşüten Kafkas cephesinden gelen / bu adam elli yaşlarında görünüyordu. (s.250-251)

"Beyzadem" dedi "Karaşehir'de Villa Petrolea'ya teslim edilecek / bir halı daha var. (s.255)

Ortaya çıkaracağı / tek akçe çığırından çıkmış şu fukaraların birbirini ezmesine sebep olurdu sadece. (s.257)

Dünyanın her yeri kaynarken işgal altına girmemiş / çok az yer kalmıştı neredeyse haritaların üzerinde. (s.262)

Taşları arasından yabanî otlar fıskıran / bu terkedilmiş şehir kendi zamanını yaşıyor. (s.264)

Kendi evlâtlarına sahip çıkamayan / bu hükümet Ermenilere mi sahip çıkacaktı? (s.278)

Nihayet yeni açılmış / bir hastane onları kabul etmişti. (s.286)

Kurulmuş da kaldırılmamış / bir sofraya da onlardan geriye kaldı. (s.297)

Keleklerin başını tutan / üç beş çapulcu kişi başı için fiyat açıkladı. (s.300)

Okuması yazması olmayan, mektep medrese yüzü görmemiş / bu adam benzeri olmayan bir sezgiyle güvendiği dağlara yağın kara sitem ediyordu. (s.302)

Dudaklarının arasından o güne değin Kur'ân'ı yüzünden okurken bile kalbini titreten, hiç kimselere etmediği / o beddua döküldü. (s.311)

Aksayarak biteviye adım atıyordu ama kuytuya kaçmış / gözlerindeki karanlık bakışlar bir noktaya saplanmış. (s.313)

Onları Sultan Reşad'ın adını taşıyan / bir vapur götürecekti. (s.318)

Sandalcının tahmin ettiği gibi geminin gövdesine turmanan ince merdivenin başında biletleleri kontrol eden / genç bir adam, "Ben bu hayvanı gemiye almam" diye diretti. (s.318)

Ölü yiyen / siyah kuşlar eksik. (s.323)

Bu dünyadan gördüğüm / son şey bizim güneşlerimize benzemeyen bir güneş. (s.326)

İpten bir perdenin ardında bileklerine kadar kaybolan, sonra göz açıp kapayıncaya kadar Yed-i Beyza gibi yeniden ortaya çıkararak parıldayan / bu eller mavi yeşilli bir atın toynaklarını işliyordu. (s.335)

Yanlı atılmış / bir ilme onları birbirine bağladı. (s.336)

Biraz önce Piruz'un kalbine saplanan / kızgın demir Settarhan'ın kalbinin içinde çevrildi. (s.336)

Düşünülmesi gereken / en önemli şeyler bile bu mümkünsüzlükler faslında eridi gitti. (s.337)

Yeni bir köprü kurmak şöyle dursun aralarında kurulmuş / bütün kavî köprüler de tufan getiren yağmurlara kapılmış gibi yıkılıp gitmişti. (s.341)

Damarlarından önce ateş ırmakları akmaya başladı sonra geri çekilen ateş yatağına dünyanın bütün buzullarından çözülen / bir deniz doldu. (s.344)

Ve ki onunla tartılabilecek / tek duygu onur duygusuydu. (s.346)

Mirza Han'ın içinde taşan / o deniz, Settarhan'ın içinde de köpürüp duruyordu. (s.347)

Ağzında acıyan / o dehşet gerçek olacaktı. (s.350)

Çok geçmeden Kerem ile Aslı'nın hikâyesini anlatacak / bir başka âşık geldi. (s.355)

Yastıklara dayanarak kaykılmış / üç adam, oklarını atmış, menzile vardığı anda çıkaracağı gürültüyü bekleyerek Settarhan'a bakıyorlardı. (s.358)

İçinde, kendisini Mirza Han'a bağlayan / o bastırılmış ırmak kabardı. (s.359)

Göğsü fişekli cübbesinin içinde yaşı olmayan / bir adam Settarhan'a fazla değil sadece bir an baktı. (s.359)

Yüzünde, önüne çıkan ilk yamaca taşmak isteyen / zalim bir yanardağ gülüşü belirmişti. (s.362)

Ortada beyaz harmanisine bürünmüş / heybetli bir şeyh, zaman'ın yaratılmış olduğundan, öyleyse onun da sadece bu dünyaya ait bir mahluk olduğundan bahsediyordu. (s.363)

Bu mecliste sessizliği bozacak / bir kaşık sesi duyulmamalıydı çünkü. (s.365)

Bütün gözlerin kendisinde olduğu / bu tayyib belde nazara uğramıştı. (s.383)

Böyle Memleketi Trabzon'da uyuşan / üç İsmail daha geçti doktorun tırnağının ucundan. (s.390)

Askerinin hayatına sahip çıkamayan / bu hükümet onun ölüsüne bir mezar yeri verebilir mi?" (392)

"Eşhedü" cümlesinin yanıyla açılmamış / bir zarf vardı. (s.393)

Arkada hiç okunamayan / üç kelime daha vardı. (s.394)

Geçtiğimiz köylerde, cepheye sürülen / bu taze kan, ümit ve hayat saçıyordu. (s.396-397)

Esasen gürbüz olması gereken / bu köylü çocukları bir deri bir kemik kalmışlar. (s.398)

Ayak ucunda türlü levazımata göre hazırlanmış / bir masa. (s.405)

Kapının açılmasıyla içeri dolan / bumbuz rüzgâr Büyükhanım'ın gaz lâmbasının alevini, fanusun üzerindeki su içen geyikleri ürpertiyor. (s.412)

Şehrin her yanından görünen / soğan kubbeli Rus Katedrali, Bulvar üzerindeki yerinde yok örneğin. (s.420)

Batmakta olan güneşin bulut aralığından sızan / bıçak ağzı ışık masanın üzerine bıraktığım fotoğrafın üzerine düşüyor. (s.421)

İçimi yakıcı bir hasretin giderildiği an duyulan / o eşsiz doygunluk duygusu kaplıyor. (s.421)

Petersburg'da, 1861'den sonra topraklarını kaybetmiş, unvanları yerinde, kanı damarında, soyağacı tamam ama sıfırı tüketmiş / nice mülk sahibi düşmüştü objektifinin önüne; yorgun argın, ziyadesiyle şaşkınlardı. (s.426-427)

Kendi görüntüsünü su üzerinde seyrederek mest olan / su yeşili bu saray, yansımaya bakarak kendisine duyduğu aşkı sürekli yenilese de gafilce bağlanmış bir göz bağıydı sadece. (s.430)

Henüz on altı yaşındayken, yüzünü bir kez gördüğü adaşının ağzından duyduğu / ilk cümle, ezberi kuvvetli Settarhan'ın cümleleri arasına o hiç fark etmeden yerleşmişti. (s.442)

Olduğu gibi bırakılmış / bir defter vardı. (s.448)

Asfalta yapışmış ölü kuşun bedenine bir yerden bağlı kalan / mavi kanat, rüzgârda işte şu defterin yaprakları gibi açılıp kapanıyordu. (s.448)

Şişman, yorgun, boyalı saçlarının dibinden beyazları çıkmış / bir kadın, ne istediğimizi soruyor. (s.453)

Hiç ara vermeden taraçalar halinde sahile kadar inip kıyıya dayanan, suyla arasına mesafe koymayan / bu şehir ne Tebriz'e ne Tiflis'e ne de Bakü'ye benziyordu ama Batum'a benzediği gün gibi ortadaydı. (s.459)

Sabahleyin günlük güneşlik olan / bunaltıcı hava, durup dururken ve vallahi aniden karardı. (s.462)

Senden gelecek / her nasihat bana hazine değerindedir. (s.470)

Ama aynada gördüğü / aydınlık ve temiz yüz aklında kalmıştı. (s.485)

Çatıların tahtalarına, camilerin minberlerine, kapı kanatlarına, pencere pervazlarına, dış cephe kaplamalarına, şehnişinlere, cumbalara kadar bütün ahşap aksamı sökülen ve yakılan / bir şehir, geleceğe bırakacağı çehreyi kaç zamanda toparlayabilecek, bu enkazı ne zaman bir şehre çevirebilecekti? (s.491)

Neredeliği, nasıllığı merak edilecek, öldü mü kaldı mı araştırılacak / o kadar çok komşu ve akraba vardı ki. (s.493)

Lâkin ağacın kökünden fışkıran / incecik dallar cüsselerine bakmadan yapraklanmış, çiçek açmıştı. (s.495)

İşte şurada Trabzon'dan çıkan / başı selâmetlikler, cinnet içinde Harşit çayına doğru koşuyor. (s.496)

Öyleyse bir yerlerde de bu ben'i seyreden / başka bir ben vardı. (s.497)

Yerini yurdunu, çoluk çocuğunu bırakarak böyle bir fedakârlığı göze alan bireyleri yetiştiren / bir millet büyük bir millet demekti. (s.503)

Bütün bunları size anlatan / gölge ben Tiflis havalimanındaki bir kafeteryada İstanbul uçağını beklerken bir ara kendime gelir gibi oluyorum. (s.505)

O anda aynayla duvarın arasından tozlanmış / karton bir levha "Pıt!" diye yere düşüverdi. (s.510)

Kalın bir fırçayla resmedilmiş / ışık dolu, top top bulutlar vardı. (s.517)

Fakat fotoğraf kartonunun üzerindeki binlerce yüz objektife böyle baktıkça anladım ki bir kez olan / her şey, donmuş bir anın içinde sanki şu an oluyormuş gibi, daha doğrusu "şu an da" oluyormuş gibi sonsuza değin oluyor. (s.523-524)

Doksanına merdiven dayamış / bu ihtiyar, kalkıp torunuyla Meşhed yollarına düştüğü gibi hem geçmişi hem bugünü gayet iyi hatırlıyordu. (s.528)

Ama onlar için unutulacak kadar eski olan / bu zamanlar benim için anın içinde, sadece bir bakış mesafesindeydi. (s.528)

Yerine ürkütücü / bir şey, yürüyen / bir toplu cenaze arabası gelmişti. (s.198)

3.1.2.2.13. Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Okumam gereken / final kâğıtları masamın üzerinde. (s.25)

Yüklerine nezaret edecek / mal sahipleri atlarının üzerinde, şimdilik develerin, katırların yanında olsalar da bir müddet sonra kervanın önüne geçecek, bir arada yol alacaklardı. (s.160)

Temiz havaya hasret kalmış / Osmanlı askerleri, subayları yarı bellerine kadar pencerelerden sarkmışlardı. (s.248)

Kafileye nezaret eden / Rus subayı trenden indi, istasyon komutanına vagonlardaki ölü askerlerin raporunu verdi. (s.248)

Pencerelerden sarkan / Osmanlı askerleri kendilerine uzatılan, hiç olmazsa vagona doğru fırlatılan erzak paketlerini yakalamaya uğraşılıyor. (s.249)

Sağ bacağını bir savaş hastanesinde bırakmış / 93 Harbi gazisi nefes nefeseydi. (s.276)

Sel dalgaları gibi ağır ağır ilerleyen bu insanların bir kısmının ayağında keten bezi ve ipten yapılmış / "seferberlik pabucu" ya da çarık vardı. (s.294)

Ve önlerinde şöhreti şimdiden tekinsizliğe bulaşmış / Harşit çayı vardı. (s.298)

*Samsun'dan kalkan / Reşadiye vapuru, yolcularını, burnunu kanatmadan getirip
İstanbul limanına bırakmış. (s.383)*

*Bütün o çözülen, kaçarcasına geri dönen / Doğu ordusu burada biraz daha
toparlanmış durumda. (s.402)*

Az evvel dallarından kopan / çınar yaprakları yere henüz düşmemişti bile. (s.450)

*Rus üniforması içinde tekinsiz işlere bulaşan / Ermeni ve Rum çetecileri de gelip
kendilerini Rusya'ya götürecek gemileri bekliyordu. (s.461-462)*

*Tiflis'teki otelin balkonunda kendime geldiğimde rüzgârın önünde secdeye varmış
/ kayın ağacı belini doğrultmamıştı daha. (s.481)*

*Dönerlerin rıhtıma ayak basmalarını güçleştiren / eşya kalabalığı biraz da bu
hummalı gidişin bakiyesiydi. (s.487)*

Sahibinden izinsiz meyvesi alınan / limon ağacı küsmüş ve kurumuştur. (s.495)

3.1.2.2.14. Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı “Şey” Sözcüğüyle Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

*O kadar istediğim, yakıcı bir hasret duyarak, imkânsızlığını bile bile içimde
büyüttüğüm / şey gerçek olmuştu. (s.30)*

Zehra'ya ise uzaktan fakat geniş bir açıdan gördüğü / şey yetti. (s.66)

*Davullarla, mızıkalarla, kurbanlarla, bayramlarla başlayan / şey azap yüzünü
göstermekte hiç gecikmemişti. (s.211)*

*Sabire bilmiyor muydu ki bu dünyada ölmekten daha katlanılmaz / şeyler vardı.
(s.283)*

*Bu el bükülmez değildi belki ama bileğinden damarlarına doğru akan / şey
Settarhan'ın bütün vücuduna usulca yayılıverdi. (s.359)*

3.1.2.2.15. Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Belgisiz Sıfat İle Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Derken bir canı olan / her şey kıpırdamaya başladı. (s.27)

Erivan'dan, Tiflis'ten, Bakü'den, Batum'dan, Moskova'dan, Petersburg'dan, İstanbul'dan gelen / hiçbir şey Tebriz'e uğramadan İran'a giremez. (s.128)

Çünkü şu dükkânlarda bir zamanlar başka birisine ait olmayan / hiçbir şey alınıp satılmazdı. (s.149)

Onu incitecek, ailesinin onurunu zedeleyecek / bir şey Piruz'un aklından bile geçmezdi. (s.341)

Yanında ve üzerinde ölümü hatırlatacak / hiçbir şey yoktu. (s.397)

Uzaktan kaya zannettiğin / bir şey yanına yaklaşınca ağır ağır kıpırdayan ya da öylece duran bir hayvan ya da insan bedenine dönüşüyor. (s.401)

Yazıya düşen / hiçbir şey ateşini olduğu gibi yansıtmıyor. (s.401)

3.1.2.2.16. Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubu ve Birden Fazla Tamlanandan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

İkisinin de birleşip büyük bir ırmağa dönüşmeden önce ayrı ayrı akıp geldikleri / kumullu yataklar, mecralar, kimyalar var. (s.14)

Tam tersine, yanımdan geçip giden / kadınlar, erkekler gayet mutlu görünüyorlardı. (s.43)

Arabanın aynasından sarkan / pullar, boncuklar, tüller, tespihler, püsküller yolun ritmince göz hizamda sallanıp duruyor. (s.99)

Yine herkes bilirdi ki çarşıya düşen / el yazması bir Hafız Divanı, Nizamî Hamsesi, minyatürlü bir Şehname, eşsiz bir Gülistan hiçbir yere uğramadan doğruca Sohrab'ın avuçları arasına düşerdi. (s.150)

3.1.2.2.17. Tamlayan Sıfat-Fiil Grubu, Tamlanan Özel İsim Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Halil Safa'nın aksine, Manisalı olan / Celil Hikmet bu sıcaklardan hiç şikâyetçi değildi. (s.74)

Kendi çayına bakan / Settarhan'sa çaycıya "Doldur şunu ağzına kadar" diye seslendi. (s.106)

Aşçı dükkânından ayrılan / Settarhan hemen ötede Berber Murtaza'nın kapısını itti. (s.107)

Fakat tahta çocuk yaşta çıkmış ve çocukluğunu üzerinden hâlâ atamamış / Ahmet Mirza Han Kaçar, "battı balık" bir ülkede krallar kralı olmak şöyle dursun kendi krallığını idare etmekten bile acizdi. (s.109)

Raflara dizdiği kellik ilâçlarını kendi başına sürmemiş olan / Berber İsfendiyar, dükkânına ilk kez gelen Settarhan'ı görünce temenna etti. (s.111)

Bir uçtan bir uca ortasından koca bir çatlak geçen aynanın içindeki görüntüye yapmacık bir kaş çatmayla bakan / İsfendiyar'sa kaldığı yerden devam etmeden önce meslek hayatında ilk kez, şahdamarının üzerinden ustura geçerken şiir ezberleyen bu müşterisini susturmak için kendisi konuşmaya başladı. (s.113)

Gömleği sırtına, saçı boynuna yapışmış, kan ter içinde kalmış / Settarhan nihayet hürriyetine kavuşmuştu. (s.135)

Aklının bir köşesinde daima İstanbul duran / Settarhan, babasına kalsa bilindik dünyanın yansını görmüştü öbür yarısını görmese de olurdu. (s.155)

Hafiz isminin de sahibi olan / Allah burunlarını kanatmadı. (s.169)

Geceyi bir kervansarayda geçiren / Settarhan ertesi sabah Yezd'deki gitti, yükünü teslim etti. (s.169)

Havuz başında yalnız kalan / Settarhan alçak, arkalıksız bir iskemleye oturdu. (s.170)

Piruz'la birlikte en az otuz adım geriden demir yatağı takip eden / Settarhan, bir dönemeçten aşağı doğru bakınca cenaze alayının uzanan kuyruğunun ateş püsküren kayaların arasından kıvrıla kıvrıla yol aldığını gördü. (s.176)

"Ama dur, iki fotoğraf vardı" diyen / Nizam bir albüm getirdi, (s.190)

Dizimde oturan / Gülendâmler başını kaldırmış. (s.191)

Bu mukaddimeden korkan / Hacıbey mısır ekmeğini yoğurda doğrarken bir an durdu. (s.195)

Sultanî öğrencilerine ateşli savaş nutukları çeken / Halil Safa, Halide'si hamile olduğu için gönüllü yazılmamıştı. (s.198)

Bir çocuğun duru mavi gözleriyle bakan / Vasili, kıpkırmızı dudakları titreyerek konuşuyordu. (s.221)

Ve işte Bolşeviklerin propaganda kanadında yer alan / Sofya, Menşeviklerden de aristokratlardan ve burjuvalardan olduğu kadar nefret ediyordu. (s.234)

Kitabın sayfalarını çeviren / Settarhan, "Rusça kitap okuyamam ben Sofya" dedi. (s.239)

Bir ara Bakü'ye dönmüş olan / Mehdi şimdi tekrar Trabzon'a gidiyordu. (s.262)

Onun çok çok uzağında olan / Zehra geliyor aklıma. (s.267)

Senin de benim de Allah'ım olan / Allah bunu sormaz mı?" (s.278)

O sırada odaya giren / Hacıbey döşeğin kenarına ilişti. (s.289)

Başını Zehra'nın koluna dayamış olan / Anuş bile ağzını açmadı. (s.292)

Suya doğru yürüyen / Remziye ise ırmağın geçit verir gibi görünen yanını gözüne kestirmişti. (s.303)

İsmail'i Sultan Reşad'ın annesinin adını taşıyan / Gülcemal alıp götürmüştü İstanbul'a. (s.318)

Buraya kadar getiren / Allah sonrasında da Kerim'di. (s.319)

Çölün zorlu terbiyesinden geçerken insanlara birlikte yaşama, birbirine dayanma âdabını da öğreten / Yezd İran'daki şehirlerin en asili. (s.321)

Ağzını peşkirle silerek sofradan kalkan / Mirza Han, Settarhan'a sıkıntıyla baktı. (s.332)

Ama haluların dilinden hiç anlamayan / Piruz fark etmişti. (s.336)

Hatta bu saltanatı yerle bir eden, Avesta'nın asıl metnini bile ateşe atan / İskender de buralardan geçmişti. (s.339)

Kapıda dikilmiş olan / Mirza Han, suspus olmuş hizmetkârlardan birine, "Kaldırın şu yastıkları!" diye emir verdi. (s.347)

Hâlâ rüyasını anlatmakta olan / Settarhan "Çiçek Hala" diye devam etti. (s.350)

Rezzaku'l-Alem olan / Allah onların da rızkını vermez mi?" (s.362)

Her yere uğrayan ama hiçbir yerde kalmayan / Settarhan burada da kalmadı. (s.366)

Böyle giderse bu yolun sonuna varamayacağından, bu gecenin sabahına çıkamayacağından korkan / **Settarhan** uçuşuruma baktı. (s.373)

93 Harbi göçmeni Arnavut bir ailenin kızı olan / Mediha, Büyükhanım'a saygıda kusur etmediği gibi elinin değdiği her şeyi güzelleştiriyor, hele de bu kıtlıkta adeta mucize sofralar kuruyordu. (s.384)

Her gün İstanbul'a inen / Saffet dönüşte haberler getiriyor. (s.385)

O sırada bir köşede dikilip duran / Hüseyin Efendi, Binbaşı'ya döndü. (s.391)

Hatırlarsın Zehra, son gece akşam soframızda beni vazgeçilmeyeceğini anlamış olan / **Hacıbey**, artık yüreklendirmeye dönmüştü ve "Korkma, gideni dönerken görmüşler" demişti. (s.401)

Settarhan'a güzel giyinmesini öğütleyen / Sofya, saçları her zamanki kadar düz ve kısa, her zamanki soluk siyah mantosunun içinde, düz pabuçlarıyla geniş adımlar atarak gelmişti. (s.424)

Kalabalığın içeri girmesini beklerken kolunu Settarhan'ın koluna geçiren / Sofya, "Ne dersin Settarhan?" dedi. (s.424)

Heykelin kaidesine oturan / Sofya sigarasını yakarken, "Bir bu yıkılacak" dedi. (s.430)

Gözleri, devrilen kapının hülyasıyla bulutlanan / Sofya, "Settar" diye fısıldadı. (s.431)

Akçeleri burada geçmemiş / Settarhan müsaade isteyecekti ki gözü sıra sıra, dizi dizi çay bardaklarına, kazanlara, birkaç semavere, nargilelere ilişkin bildiği bir şeyi daha hatırladı. (s.466)

Daha fazlasını saymasına fırsat bırakmayan / Çerkez Arslanbey cebinden birkaç para çıkardı. (s.471)

Lâkin bu çile olmasa Büyükhanım, ismi çoktan unutulmuş ancak sıfatıyla hatırlanan / Sabire Hanım, eksik kalırdı. (s.498)

Pencerenin kuytusundan kameriyeye göz atan / Halide, "Hiç konuşmuyorlar" dedi. (s.507)

Hızını alamayan / Settarhan bu kez duvarlardaki bütün çerçeveleri, resimleri, levhaları yerinden indirdi. (s.510)

3.1.2.2.18.Tamlayan Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Bağlama Grubu Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Bu evin çatısı altında böyle sık dokunmuş bir halıyı tek darbeye boydan boya yaracak / kılıç da hak da cesaret de ancak Mirza Han'daydı. (s.344)

Oysa gemide, boşaltılması en az yirmi saat sürecektir / hayvan, erzak ve mühimmat vardı. (s.396)

3.1.2.2.19.Tamlayan Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Birleşik Sözcük Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Bastırılmış bütün duyguların, çığlıkların yerini tutan / gözyaşları yanaklardan süzülüp duruyordu. (s.174)

3.1.2.2.20.Tamlayan Sıfat-Fiil Grubu, Tamlanan Farsça Tamlama Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Yetmiş iki milleti azgın kollarına alan / Harb-i Umumî çıkmış. (s.273)

3.1.2.2.21. Tamlayanı Sıfat Fiil, Tamlanana Unvan Grubu Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

İranlı Hafize Hanım'ın devamlularından olan / Cemile Hanımefendi, Büyükhanım'dan konsolosluktaki Nevruz ziyafetine Zehra'yıda alarak katılmasını rica etmişti. (s.58)

Bir parça kendine gelmiş olan / Büyükhanım gözyaşlarını çarşafının ucuyla silerken "Ya Rabbi, burunlarını kanatma" diye mırıldandı. (s.199)

İmsak vakti girince sabah namazına duran / Büyükhanım dört kez secdeye vardı. (s.289)

Kıyıyı avucunun, gökleri kalbinin içi gibi bilen / Büyükhanım göklere de denize de defalarca baktı. (s.293)

Acelesi olan / Hekim Binbaşı "Söyle bakalım" dedi. (s.391)

Bu hastanenin çaycısı olan / Hüseyin Efendi izdihamlı zamanlarda koğuşlara da bakar ne emredilirse onu yapardı. (s.391)

Başını kapıdan dışarı uzatan / Büyükhanım gecenin içinde pembemsi kar aydınlığını seçebiliyor. (s.412)

3.1.2.2.22. Tamlayanları Sıfat-Fiil Grubu Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Trabzon'a gelmiş, / hantal makinesini sırtlanmış, / şehrin mesire yerlerini, tarihî eserlerini, görülmeye değer yanlarını kaydetmeye başlamış / bir fotoğrafçı demek bu sevimli manzarayla karşılaşmıştı aniden. (s.90)

Azerbaycan'ın güneyini ve kuzeyini birleştiren, / devletin dilini Türkçe, mezhebini Şiileştiren / Şah İsmail Tebriz'i de payitaht yapmıştı. (s.149)

Aşkınin etrafa yaydığı alkım ile bu dünyada genel geçer bütün kuralları tersine çeviren, / parsla ceylanı dost kılan / Mecnun ise bu tür minyatürlerin hemen hepsinde olduğu gibi kucağında bir geyikle oturuyordu. (s.151)

Rıhtımları dolduran, / hiçbir şeyi beğenmeyen, her şeye dudak büken / şu beyefendilerin burada, gündelik hayatın telâşesi içinde ne işleri vardı? (s.207)

En alt satırda ise önce yazılmış/ sonra üzeri çizilmiş / sonra vazgeçilmiş/ de yeniden yazılmış/ bir satır duruyordu. (s.226)

*Yakıcı İran gecesinde yakındaki bir mescidden **Hazret-i Hüseyin'e ve masumelere yanan,/ Hazret-i Ali'yi özleyen / bir mersiye yükseliyor. (s.266)***

Yetse bile yüksek dağlardan döküle döküle, köpüre köpüre, çığırından çıkmış / gelen, / bir an evvel denize kavuşmak için gözü dönen / bu uğultulu ilkbahar suyu içine aldığı savurup püskürtmeyecek. (s.300)

Eğrilip bükülmüş,/ minesini çatlamış, / isten kararmış / çinko çaydanlık ateşin üzerine kondu. (s.316)

3.1.2.3.Niteleme Sıfatından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

3.1.2.3.1.Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Niteleme Sıfatı Yapısındaki Özneler

*Bakü'ye Trabzon'dan uçak var fakat **pervaneli / bir uçak** bu, İstanbul'dan jet ile bir buçuk saatte alınacak mesafeyi o buradan üç saatte alacak. (s. 15)*

*Buradan İstanbul'a geçip İstanbul üzerinden Bakü'ye gitsem hem aynı zamanı harcayacağım hem de **böylesi / bir rota** bana abes gelecek. (s.15)*

*Çok geçmedi, **mahşerî / bir gürültü** doldurdu kulaklarımı. (s.27)*

*Onları orada bırakarak birbirine yakın evlerin sıralandığı daracık sokaklardan birine daldığımda içimi **gölgeli / bir serinlik** kapladı. (s.37)*

*Bileğinden **tatlı / bir kamaşma** geçti.(s.67)*

*Halil Safa'nın yüzünden **tatlı / bir pembelik** geçti.(s.69)*

*Her şey diğerinden ayrılıp başkalaşmış, alfabenin harfleri dağılınca ortada **anlamli / bir cümle** kalmamıştı. (s.73)*

*Her konuda bugünün gençlerine **açık / bir kapı**, onların fikirlerine bir haklılık payı bırakabilir. (s.73)*

***Derin / bir sessizlik** oldu. (s.73)*

Sıcak / bir rüzgâr esti. (s.74)

Azalttı, **anlamsız / bir kül rengi** kaldı ortada.(s.78)

Yüzünde **kocaman / bir gülümseme** vardı. (s.84)

Yarı açık kalmış gözlerinde **camsı / bir bakış** asılı kalmış. (s.87)

Cici / bir tezgâhtar kız yanıma yaklaşıyor. (s.97)

Serin / bir rüzgâr başlıyor Temmuz sonunda. (s.97)

Yaz sıcağında bile iyi tanıdığım o lâtif esinti yüzüme vururken otogarın bekleme salonunda **kocaman / bir semaver** dikkatimi çekiyor. (s.98)

Garip / bir duygu geçiyor üzerimden. (s.103)

Yaşlı / bir Çerkez müşteri halı seçmek istiyordu. (104)

Bunun arkasında **bambaşka / bir mizaç** var." (s.114)

Beyzadenin evet, epeydir kalbinde **tatlı / bir çarpıntı** vardı. (s.116)

Derin / bir sessizlik geçti çayhanenin üzerinden. (s.125)

Küçümser / bir gülümseme dudaklarının ucunda sallanıyordu. (s.129)

Başımın üzerinde **boş / bir ip**, ayağımın altında tahta bir tabure var." (s.129)

İşte bu yüzden **kusursuz / bir halı** bu kusurlu dünyada hiçbir zaman örülemeyecekti. (s.138)

Azam öyle bir "Oy" çekiyor ki **uğultulu / bir "o" sesi** bir "y" ile tamamlanıyor. (s.145)

Ancak **dikkatli / bir göz** onların halı olduğunu ayırt edebilir. (s.148)

Bu ikisi bilirse ancak bu dükkândan **münasip / bir armağan** çıkabilirdi. (s.151)

Yüzünü **tatlı / bir sıcaklık** bastı. (s.152)

Son / bir şey kalmıştı. (s.152)

*Dudaklarının kenarına hüznü fakat dünyanın bütününü kuşatacak kadar **derin / bir tebessüm** takılmış, aynı / **şefkatli hüznü** gözlerinde de yuvalanmıştı. (s.153)*

*İçinden **derin / bir keder** geçti. (s.154)*

*Yüzünden **buruk / bir ifade** geçti.(s.171)*

*Yarı aralık gözlerinde **ürpertici / bir parıltı** takılı kalmıştı. (s.173)*

*En ufak bir taşkınlık, **abartılı / bir çılgılık** yoktu ortada. (s.174)*

*Henüz öğle olmamasına rağmen **cehennemî / bir sıcak** şimdiden bastırmıştı. (s.174)*

*Kalabalığın arasından **uğultulu / bir dalgalanma** geçti. (s.175)*

*Ateşgâhtan henüz uzaklaşmıştık ki üç ağacın nöbet tutar gibi beklediği bir dönemeçten sonra yolun üst tarafında bahçe içinde **mütevazı / bir kasaba** evi göründü. (s.187)*

*Fakat **umulmadık / bir şey** oldu. (s.190)*

*Gözlerde **derin / bir keder** belirdi. (s.201)*

*Kalbinin üzerinde **kocaman / bir kaya parçası** duruyordu. (s.203)*

***Değişmeyen / tek şey** az ötemde, ufkun yatay çizgisine kadar dört yanı kaplayan sonsuz suydu. (s.205)*

*İsmail'den nice zaman sonra **incecik / bir zarf** daha geldi. (s.207)*

***Acı / bir tebessüm** geçti içimden. (s.211)*

*Otomobilin etekte yanaşabildiği son yerden sonra **zorlu / bir tırmanma yolu** var. (s.216)*

*Önünde **açık / bir kitap** vardı. (s.230)*

*Camekânların arkasında sıralanmış, duvarlardaki gözlere dizilmiş mücevherlerden **kışkırtıcı / bir parıltı, sükûnetli / bir ışık şelâlesi** ancak böyle gür bir ışık altında ağır ağır dökülebilirdi. (s.235)*

Demek yeni / bir cemiyet açılmıştı. (s.243)

"Gence" diye bağırdı yaşlıca / bir kadın, "Şehrin ahalisi Türk'tür oğul." (s.249)

Keskin / bir düdük öttü. (s.250)

Ama nice dir Bakü'de bambaşka / bir ışık parlamıştı. (s.252)

Kesif / bir karanfil kokusu doldu genzine. (s.288)

Mahalleden henüz çıkmışlardı ki arkalarından kesik / bir havlama duyuldu. (s.290)

Ona öyle geldi ki şehrin üzerini kırmızı / bir duman kaplamış. (s.292)

Sürüklenen / zayıf beden önce birkaç kez batıp çıktı, görünüp kayboldu, sonra tamamen yok oldu. (s.304)

Harşit'i geçebilenleri zorlu / bir yürüyüş bekliyordu yine. (s.306)

Az sonra kısık / bir havlama duyuldu, art arda. (s.312)

O geceden sonra Zehra'ya -zaten suskundu- iyice / bir suskunluk musallat oldu. (s.313)

Kuru / taş dağlar perde perde; giderek renkleri de çizgileri de inceliyor. (s.320-321)

Dört çölün ortasında kurulmuş Yezd şehrine vardığımız andan itibaren zaman içinde bambaşka / bir zaman açılıyor önümüzde. (s.321)

Dudaklarımın ucunda garip / bir gülümseme, gözlerimin derininde ürpertili / bir hatıra beliriyor. (s.323)

Sıcak / bir rüzgâr geçiyor üzerimden. (s.325)

Ama yakıcı / bir azap Settarhan'ın içinde kaldı. (s.336)

Bu aşikâr edilmiş mahremiyetin çaresizliğinde büyük / bir acılık vardı aslında. (s.340)

Sanki onunla birlikte heybetli / bir dağ yürüdü. (s.350)

Kış ortasında şaşılması / bir bahar başını kaldırmış. (s.357)

Başının üzerinde **heybetli / bir kalpak** vardı. (s.359)

İncecik / bir tabaka bütün kirlerin üzerine bir sütre çekmişti. (s.362)

Sert / bir rüzgâr esti. (s.362)

Ateşle demliğin arasında **buharlık / bir mesafe** kalsın. (s.364)

Aralarında **fısıltılı / bir nağme** gidip geliyordu. (s.370)

İçinde **işleyen / tek saat** vardı. (s.384)

Üzerlerine **kaba / bir örtü** atılmış. (s.398)

Muazzam / bir coğrafya yer değiştiriyor. (s.398)

Ölü / dolu arabalar toplu mezarlara bağlanan yollarda sıra sıra bekliyor. (s.399)

Kuru / bir öksürük beni boğuyor. (s.402)

Aralık gözlerinde **ürpertici / bir parıltı** fark ediliyor. (s.402)

Başka / hiçbir isteğim yok. (s.402)

Yatağımın başında **küçük / bir komodin**.(s.405)

Yeniden **dört / bir cihet** gerçek oluyor. (s.406)

Onun yüzünde **tedirgin / bir tebessüm** vardı. (s.407)

Halinde **ağır / bir keder** vardı. (s.409)

İsli / bir kasvet her yere çökmüş. (s.410)

Garip / bir hüzn kaplıyor içimi. (s.415)

Yağmur bardaktan boşanırcasına yağarken o kurşunî buzlu camın arasından **bambaşka / bir ışık** sızıyor, denizin üzerinde çözülüyor. (s.420)

Kadifemsi / bir balo elbisesi var sırtında. (s.420)

İçinden **tatlı / bir duygu** geçti. (s.423)

Görünmez / bir anlaşma imzalanmıştı aralarında. (s.423)

*Dışarı çıktıklarında yağmurunu henüz kurutmuş **tatlı / bir Haziran havası** yüzlerine çarptı. (s.425)*

*Bronz Atlı'nın önündeki o gece üzerinden **koca / bir yaz** geçmiş. (s.433)*

***Hafif / bir rüzgâr** esti aniden. (s.448)*

*Kadife bir örtünün üzerinden **güneşli / bir zümrüt** fışkırıyor. (s.451)*

***Keskin / bir güneş ışığı** buzlu camlarda hafifleyerek içeri süzülüyor. (s.453)*

*O an için hepimize **tanrısal / bir bakış** bahşedilmiş olmalı. (s.454)*

*Altta da yine **çerçevelenmiş / bir destan parçası**. (s.464)*

*Ne yapacaklarını düşünürken yanlarına **genç / bir adam** yanaştı. (s.488)*

***Rum / bir aile** yerleşti oraya. (s.493)*

***Derin / bir balta izi** kalmıştı geriye. (s.495)*

*Dudaklarında **buruk / bir tebessüm** belirdi. (s.498)*

***Mükellef / bir sofr**a kurulmuştu. (s.500)*

***Sevilen / bir kadın**, bir erkeğin bütün acılarını dindirebilirdi. (s.501)*

***Yeni / bir hayatın** var. (s.501)*

***Geniş / bir gülümseme** yayıldı yüzüne. (s.503)*

*Halide'nin yüzünde **muzip / bir tebessüm** var. (s.505)*

*Ama Settarhan'ın içinde **bambaşka / bir hatırlama** uyandı. (s.507)*

*Ama onun da içinden **bambaşka / bir cümle** geçti. (s.507)*

***Soğuk / bir rüzgâr** ikisinin de yüzünden geçti. (s.509)*

3.1.2.3.2.Tamlayanı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Geriye tanımadığım **binbir çeşit / baharat** kaldı. (s.36)*

***Kırk yıllık / karısı** bu isabetli karara pek sevinmiş. (s.159)*

Gri bulutlu / şemsiyem başımda. (s.168)

Önce kurşunî renkli / bulutlar belirdi sonra daha koyu renkleri geldi, üzerimize çökiiverdi. (s.203)

Kısa saçlı / kız "Ben Sofya" diye ayağa kalktı elini uzatırken. (s.221)

Koca rütbeli / subaylar Hacıbey'i "Bugün yarın" diye bekletmiş, ancak bir yıl üzerine Hacıbey'in eline İsmail'le alâkalı bir kâğıt vermişlerdi. (s.273)

Karanlık bir uçuruma doğru devrilirken gözünün ucundan bir damla / yaş süzüldü. (s.307)

Bir parçacık / sıcak olsun. (s.373)

Sonra beyaz önlüklü / askerler bir daha derin toplu mezarlar kazıyor. (s.400)

3.1.2.3.3.Tamlayanı ve Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Güler yüzlü /bir kadın karşılıyor bizi. (s.20)

Üç üç buçuk saatlik / bir mesafe var arada. (s.99)

Simsiyah çarşafı / bir kadın "Hüdâhafız!" diye söylenerek sarıldı elindeki çocuğa. (s.108)

Bu kadar iri / bir gövde nasıl bu kadar zarif olabilirdi? (s.119)

Bu kadar ağır / bir cüsse nasıl yerçekiminden kurtulup da kanatlanabilir, uçabilirdi. (s.119)

Dünyanın neresinde olursa olsun çift düğümlü / bir halı Türkçe kadar Türk mahıydı. (s.133)

İçinde iki satırlık / bir kartpostal vardı: (s.207)

"Şems-i Tebrizî" redifli / bir kaside işitiliyordu biz çaylarımızı yudumlarken. (s.212)

Köhne meyhanenin kapısını itmesiyle koku ve dumanla karışık uğultulu / bir gürültü hücum etti Settarhan'ın üzerine. (s.218)

Görünüşe bakılırsa **sivil giyimli / bir Rus**, eğilmiş halı seçmeye çalışıyordu. (s.243)

O kadar yoğun / bir ışık var. (s.265)

Görel'e'den bu yana ilk defa bir damın altında sırtlarını döşeğe verdiklerinde ağır bir hastalıktan kalkmış gibilerdi ama aynı odada **sekiz kişilik / bir aile** daha kalıyordu. (s.317)

Derken **çok iri damlalı / bir yağmur**, yaza ancak iğreti bir gramerle bağlanan Batum'u kendi asliyetine çekiyor. (s.420)

Gurup rengindeki / hafif bir ışık vurduğu yaprakların üzerinde tatlı tatlı parlamaya başlamıştı. (s.448)

3.1.2.3.4.Tamlayanı ya da Tamlananı Özel İsim Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Hazar ve akaradeniz arasında uzanan Kafkasya 'ya **Arap / coğrafyacılar** “ Halklar Dağı” derlerdi. (s.15)

Bizim bile kadın halimizle başımız öne eğilmişken **koca / Mirza Han** ne yapsın? (s.357)

Kaynaştırmıştı ama yine de ona "Settar" diye hitap eden sadece **koca / Mirza Han** olmuştu. (s.431)

3.1.2.3.5.Birden Çok Tamlayanı Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Urumiyeliydi ve şayet çocukluğundan kalan hatıra beni yanıltmıyorsa **kocaman, / aydınlık, / pırıl pırıl / bir / gülüşü** vardı. (s.12)

Sırtında **çok eski, / el örgüsü, / dik yakalı / bir kazak** var. (s.16)

Başında **geri yatırılmış / yırtık / bir yün bere**. (s.17)

Ortahisar'a vardığım sırada caminin minaresinden **derin, / yanık / bir / ezan sesi** yükseldi. (s.36)

Duvar diplerinde **mor, / kırmızı, / pembe, / beyaz / sardunyalı**.(var) (s.37)

Tezgâhlarında **Rus işi, / damgalı, / pirinç / semaverler** haznelerindeki kor kömürden har almış, fokur fokur kaynamaktaydı. (s.40)

*Dükkânlarının ya da açılmış tezgâhlarının önünde **Türk, İrani, Azerbaycanlı, Arap, Afgan, Rus, Rum, Ermeni / bezirgânlar** kimi tatlı sözler ve abartılı hareketlerle müşteri çekmeye çalışıyor, kimi sessiz ve vakur sadece bekliyordu.* (s.63)

***Uzun çizmeleri ile birbirine benzeyen Acem, Ermeni, Gürcü ve Azerbaycanlı / tacirler** ise sağa sola koşturup duruyor, denk çözüyor, mal teslim ediyordu.* (s.64)

*Şimdi **ne yaptığı belli olmayan genç, / tecrübesiz, / bir alay / İttihatçı** kendi hülyalarının ateşli maceraları peşinden koşarken Ayasofya'ya imam olmuş, koca Osmanlı'yı da kendilerine cemaat kalmışlardı.* (s.71)

***Siyah / kalın / çorabı** çarşafının eteklerinin ucunda, bileğinde hafifçe kaymış.* (s.91)

***Ağır, / loş / bir / hava** var.* (s.103)

***Yanık, / hafif genizden gelen, / çölü andıran / bir / sesi** vardı.* (s.104)

***Yanı başındaki / benden çok genç / bu / adam** açık alnı, heybetli burnu, hafif sakalı, yakasız gömleği, dizlerine kadar inen tuniği, geniş kemeri ve parlak çizmeleriyle pek yakışıklı ve bir roman kahramanı olabilecek denli gerçek dışıydı.* (s.104)

***Hele gözlerinde fer, vücutlarında kan, dizlerinde derman kalmamış, /hülyaları bulutlu, / zihinleri bulanık / afyonkeşler** bu çayhaneden içeri bile giremezdi.* (s.122)

*Zarif mermer havuzun başında **sabit duran / sağ / ayağı** dünyayı ekseninden oynatacak kadar güçlü görünüyordu.* (s.132)

***Ara sıra el dokuması tezgâhlardan çıkma / birkaç parça / kumaş** kendisini hemen gösteriyordu.* (s.147)

***Dibi kum ve ırmak taşları ile dolu / kupkuru / bir yatak** uzanıyor karşımızda.* (s.166)

*Az sonra **otuz yaşlarında, boylu boslu, endamlı, güler yüzlü / bir kadın** göründü.* (s.187)

İsmail'in boynuna dayanan bir sükût bıçağının ucunda her / yeni / gün eskisine eklenmişti. (s.273)

O / şen / şakrak / Siranuş gitmiş. (s.277)

Kalın bıyıklı, / kalın simsiyah kaşlı, tıknazca, orta boylu / bu adam alışılmadık derecede esmer yüzüne bakılırsa buralı değildi. (s.280)

Belini ve göbeğini açıkta bırakan cepken, ayak bileklerindeki şingirtülü halhallar ve kollarının üst tarafını sıkın bileziklerle, gerdan kırmaları, göz süzmeleriyle bu modası geçmiş / çengi, hele de kafası devrim şarkılarıyla tütsülenmiş Rusların, istiklâl sevdasına düşmüş Ermenilerin dikkatini dünyada çekemezdi. (s.221)

Çok güçlü, / çok gösterişli, / kıvrıkcık saçlı, / kıvrıkcık sakallı, / esmer, / kara gözlü, / hepsi de birbirine benzer / krallar hâlâ o taşların üzerinde düşmanlarını boğazından yakalamış toprağa çökertiyorlar. (s.264)

Sırasız, nizamsız, mahşerî bir hücumu mukabil ahlâksız ve kabadayı / bir / pazarlık başladı. (s.300)

Kibar, / nazik, / iyilik dolu / insanlar uzun uzun yol tarif ediyorlar. (s.322)

Solda kazan büyüklüğünde / bir / semaver var. (s.326)

Sağda solda dini bütün / birkaç / Müslüman lâflıyordu. (s.339)

Dokunulacak kadar maddî / bir / sessizlik hâkimdi Taht-ı Süleyman'ın üzerinde. (s.339)

Kapıyı gencecik, / güler yüzlü / bir kadın açıyor. (s.322)

Memleketi ailesi hakkında / bin bir türlü / tevatür dolaşıyordu. (s.336)

İsli, yağlı / bir / kara / katran bütün vücudunu yaktı, bütün yolların tıkalı olduğunu fark etmek için bulandırdı. (s.348)

Bayram günleri giydiği / yakası ve kol ağzları işlemeli / beyaz / ipek / gömlek sırtındaydı. (s.349)

Ama bu bakışlarda aşktan daha tehlikeli / bir / şey vardı. (s.351)

*Şimdiden **birikmiş hasretten daha galip, / derin mi derin / bir / memnuniyet** var gibiydi. (s.352)*

***Siyah bez ciltli,/ kocaman / iki / defter** geldi. (s.389)*

*Hafif yelin beni neredeyse uçurmasını beklerken **iyi kalpli, / melek yüzlü / hemşire** geldi. (s.406)*

***Eyüp adlı / bir / asker** Muhtar Paşa'yı yaralı halde bulunca, kendisi de yaralı olduğu halde uzun süre sırtında taşımış. (s.409)*

***Zamanındaki silik, / kasvetli, / kül rengi / bu / bloklar** şimdi rengârenklik yarışında. (s.419)*

*Ve **içi lâvlarla dolu / bu / güzellik**, kendisine "Settar" demiş. (s.431)*

*Ama cehennemi sıcaklıkta, **acı kokulu, kurşunî / bir / su** o zaman olduğu gibi şimdi de yerin altından kaynayarak çıkıyor. (s.453)*

***Yumuşacık, / kuru / bir rüzgâr** içeri doluyor. (s.454)*

*Pirinç bir semaver değil ama **mavi / çinko / bir / demlik** bana gülümsüyor. (s.455)*

*Kulağına bir sıcaklık şöreti çarpmamıştı bu şehrin ama sonbahar ortasında **çekilmez, yapış yapış, rutubetli / bir / Pastırma Yazı** karşılamıştı Settarhan'ı. (s.461)*

*Süavi; Nasreddin Şahli, ejderhalı bir rüya uykusuna geçtiğinde Acem baskısı diye şöret bulmuş bu levhalara uzaktan bakan Settarhan'ın yüzünde **geniş, / aydınlık / bir / gülümseme** belirmişti. (s.479)*

*Şark Meydanı'nda **yepyeni, / yüksek / taş binalar** yapılmış. (s.490)*

*O vakit aralarında **dilsiz / ağızsız / bir / sohbet** başladı. (s.507)*

*Meydan'dan şehrin içine doğru **kocaman,/ geniş / bir cadde** açılmıştı.*

***Işık dolu, / top top / bulutlar** resmedilmiş sanki üzerine. (s.518)*

3.1.2.3.6.Birden Çok Tamlananı Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Çünkü yollarda **alıştığımız manada / dinlenme tesisleri, lokantalar** yok. (s.214)*

Gizli / bölmeler, kasalar, çekmeceler birbiri ardınca açıldı. (s.237)

Öyle ki geldikleri / bütün o kıyılar, uçurumlar, yollar onlar ne kadar uzaklaştılsa o kadar bir araya toplandı. (s.319)

3.1.2.3.7.Tamlayanı ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Böyle sürdü gitti, beklenen / mektup gelmedi. (s.13)

Ama sonra bir gün, en olmaması gereken gün, beklenen / cevap geldi. (s.13)

Yapraklar ağır ağır düşmeye, sarı / ışıklar konakların pencerelerinden süzülme devam ediyor. (s.17)

Temizlemek lâzımdı bunu ama o söylemezse kimsenin umurunda değildi böyle / işler. (s.45)

Demek münasebetsiz / istek gerçekten yola çıkmıştı. (s.64)

Farklı / milletler bir arada fakat birbirine dönüşmeden yaşardı onda. (s.72)

Bundan sonra tek / çare bu yol üzerinde yürümek. (s.72)

"Semavî bir dinin mensuplarıyız biz elhamdülillah" diye başladı genç / adam. (s.73)

Önce Masal'ı kırık bir sandalyenin üzerine oturttuysa da asi / model her defasında kaçtı. (s.78)

Mavi / kanat, ölü bedene bir noktadan bağlı kalmış. (s.99)

Settarhan ellerini önce dizlerine sonra başına vurarak "Oy!" çektiğinde münasebetsiz / adam, "Artık sen de başka berbere gidersin" diyordu. (s.107)

Bu yüzden kahveye dair alet edevat da yerli yerindeydi ama yine de asıl / külliyat çay üzerineydi. (s.122)

Kıvırcık / saçları omuzlarına sarkmıştı. (s.124)

Koca / saltanat bir tütün dumanında savrulur. (s.130)

Koyu, siyahtan bile daha koyu, sürmelenmiş gözlerini önüne indirdiğinde perdelenen / bakışları İran toprağının tarihinden ve coğrafyasından ibaretti. (s.136)

Ah, gerçek / halı ancak bu duyguyla dokunurdu. (s.137)

Artık hakiki / boyalar da onlarla üretilen yünler de İran'da iyice azalmış, (s.138)

Hem bu yeni / boyalar da iyi değil mi?" (s.140)

Yedek / at da yanındaydı. (s.152)

Bakü'de anlamıştı üniversiteli / genç. (s.155)

Üniversiteli / genç sıkıntıyla doğruldu yerinden. (s.155)

Üniversiteli / genç, kendisinden İstanbul'u anlatmasını isteyip daha çok kendisi İstanbul'u anlatan Settarhan'a baktı. (s.156)

Sonunda düşüncelerini bir tarafa bıraktı üniversiteli / genç. (s.156)

Yıllık / hesaplar çıkarılacak. (s.158)

Yeni / siparişler alınacak." (s.158)

Batılı / seyyahlar "Sessizlik Kulesi" derlerdi Dahma'ya. (s.174)

Uzun bir tırmanıştan sonra kulenin yüksek duvarları önüne vardıklarında demir / yatak yere bırakıldı. (s.176)

Sarı / saçları ıslaktı. (s.178)

Eğer iyi düşüncelerin, iyi kelimelerin, iyi işlerin sahibiyse kendisine güzel / resimler gösterilir. (s.178)

Kederli / kadın büyük acısının ortasında bile nezaketliydi. (s.184)

Genç / kadın zarfı aldı, evirdi çevirdi, eksik parçayı yerine koyar gibi evin içine doğru seslendi: (s.187)

Ama eski / ev depremde tümüyle yıkılmış. (s.188)

Diğerinde ise aynı / kadın tek olarak görünüyordu. (s.190)

Taç / Kapı ayakta kalmıştı. (s.190)

Bunun üzerine kumaşı asker kumaşına uygun olmak koşuluyla **istedikleri / izin** çıkmıştı. (s.196)

Gülcehal canından can koparırken **gördüğü / rüya** da fırtınalı bir denizdi. (s.199)

Ama **sütliman / deniz** öyle kalmadı. (s.200)

Uğultulu / çığlıkları bir an bile durmamıştı. (s.200)

Söylediği / şey, dinleyenlerin bir kısmında karşılığını hemen buldu, tasdik edildi. (s.201)

Önce **tavuskuşlu / battaniyemiz** seriliyor yere. (s.214)

Görünürde **tanıdık / kimsecikler** de yoktu. (s.219)

Rus / gençler de göze çarpmaktaydı. (s.219)

Köhne / masa daha ne darbelere alıştı. (s.221)

Akordeonlu / kadın gitmiş. (s.221)

Acem / çengi gösterisini bitirip çekilmişti. (s.222)

Petersburg'daki meşhur Bronz Atlı heykelinin bir kopyası önünde **askerî / bando** Carmen'den parçalar çalıyordu. (s.227)

Burada **satılan / şey**, güzelliği ancak ışıkla ortaya çıkabilecek türdendi. (s.235)

Ermeni / kuyumcu sanatıyla gururlanırken ortaya yakut parçası büyüklüğünde alev dilli bir mümkün salmıştı. (s.236)

Görkemli / malikâneler hep bu taraftaydı. (s.243)

Sert / havlar Tiflis'in Ekim sıcağında bile elini yaktı. (s.244)

Geveze / hamamcı Settarhan'ı sorduğuna pişman etmedi ama yine de uzun uzun anlattı. (s.246)

Evet, **ünlü / şair** buraya gelmişti. (s.246)

Rus / askerler vagonların kapılarını esirlerin üzerine sürgülediler. (s.248)

Bu vagonlarda yol boyunca açlıktan, susuzluktan, havasızlıktan ya da zaten hasta veya yaralı olduklarından **ölen / askerler** olur. (s.248)

Aralarında geçen ateşli konuşmadan sonra **Rus / komutan** razı oldu. (s.249)

Daha bilmem kimler arasında **Müslüman / kadınlar** çarşaflarına bürünmüş hızlı hızlı yürüyorlardı. (s.252)

Üstelik **pişkin / adam**, teslimat vakti gelen üç halıyı da dükkândan ayrılırken Settarhan'a yüklemeye kalkışmasın mı? (s.254)

Uyanan / adam dün istasyona gelemediği, çırağı da gönderemediği için uzun uzun dil döktü, özürler diledi. (s.254)

Lâkin **ölümcül / işler** bile çoktandır tükenmişti. (s.257)

Villa Petrolea'ya yaklaştıklarında ise petrolün kara yüzü arkalarında kalmış, **ışıklı / yüzü** başlamıştı. (s.257)

Sarı / semaver, buharlar çıkararak kaynıyordu. (s.260)

Sarı semaver, buharlar çıkararak kaynıyordu ve **kocaman / karnı** bir orduya yetecek kadar su almışa benziyordu. (s.260)

O gün bugün **bütün / hayatlar** öylece sönük yaşanmıştı. (s.273)

Yıldırım'a seslenmesine fırsat kalmadan **ilk / gümbürtü** işitilmişti. (s.274)

Ofun civan merdanları yirmi bir gün canlarını dişlerine takıp bedenlerini Rus ordusunun önüne siper etseler de, Sürmene, Araklı, Arsin, Şana ne kadar dirense de **azgın / sel** önüne geleni devirmişti. (s.274-275)

Açılmış / saçları dağınıktı. (s.277)

Hacıbey, **takma / bacağı** döşeğin kenarındaki duvara dikilmiş. (s.280)

O zaman **ilâhî / gazap** başlarına çökerdi. (s.283)

"Hee" diye atıldı Yıldırım. "Ben giderim onlarla." **Sol / gözü**, sağ gözünün bütün ferini toplamış gibi iri iri açılmıştı. (s.283)

*Oysa günlerce Hacibey'e öyle gelmişti ki **sağ / bacağı** yerli yerindeydi. (s.286)*

*Öğleye doğru **atlı / araba** geldi. (s.287)*

***Büyük / kabile** sabah ezanı okunmadan çıkacaktı yola. (s.288)*

*Beş dakika geçti geçmedi ki **ilk / rüzgâr** patladı. (s.293)*

*Bu hicranlı kafilenin en çok da **köprüsüz / dereler** kesiyordu önünü. (s.294)*

***Gelen / emir** böyleydi! (s.297)*

*Fakat kıyıda üç beş kişi daha kendisini keleşe atınca **azgın / su** haddinden fazla dolmuş bu ölüm salını daha kıyıda ters çeviriyor. (s.300)*

*Ama ne o saat ne de daha sonra Hasan'ın ağzından **tek / kelime** çıktı. (s.304)*

***Zavallı / adam** zaten ufak tefekti, şimdiyse bir çocuk kadar kalmıştı. (s.306)*

***Küçük / kız**, bir çemberle sımsıkı bağlanmış başını ara sıra kaldırıp Zehra'nın yüzüne bakıyordu. (s.307)*

*İki taşın arasında **kara / ateş** yakıldı. (s.316)*

***Çaresiz / muhacirler** o an için ihtiyaçları olmayan şeyleri almak zorunda kalıyorlardı bu yüzden. (s.318)*

***Ağlaşan / çocuklar** bile seslerini kesmişti. (s.318)*

***Kıvrımlı / patika** epey hasar almış olsa da seçiliyor. (s.323)*

*Öyleyse benden **bir / şey** kalmalı burada. (s.326)*

*Onayı istenmemişti ama bu hafta Settarhan'la nişanlarının ilân edileceğini **sağır / sultanlar** bile duymuştu. (s.337)*

***Yaşlı / kadın** bu sararmış çehreden kötü bir düşünüş bölünmüş gecenin hayırlı bir sabahı olamayacağını okudu. (s.349)*

***Yaşlı / kadın** bir erkek sesi kadar kalın sesiyle dedi ki: (s.351)*

*Aradan **hayli / zaman** geçti. (s.353)*

Urumiyeli / âşık, beyzadenin halinden onun bir kararda durmayacağını, bir yerlere sığmayacağını, birazdan da buradan çıkıp gideceğini anladı. (s.356)

Uzakta siyah / bulutlar aralandı. (s.359)

Acem / çengi gösterisine devam ediyor. (s.361)

Aleksandr'ın meyhanesine girdiğinde kirlî / önlük onu yine temennalar arasında karşıladı. (s.361)

Kirlî / önlük sustu. (s.361)

İyi / çay iyi sudan olur. (s.364)

Her defasında gittiği yerden geri dönmeyi başarmıştı Settarhan ama anladı ki şimdi artık geri / dönüş yoktur. (s.369)

Tek / hamle, sadece Settarhan'a değil, gelmiş geçmiş yedi ceddine, gelip gelecek bütün sülâlesine yetişecek bir baş sağlığı için kâfi gelecekti. (s.370)

Buradan geri / dönüşü kalmamıştı artık. (s.370)

Gül / küpeler hâlâ o kulaklardaydı. (s.371)

Bir adım attı, yeşil su titredi gibi geldi Settarhan'a. (s.371)

Katlanılmaz / acıları vardı bir, bir de kendileri. (s.376)

Asıl / mahşer arkada kaynıyormuş. (s.395)

Her yerde yaralı / atlar, yürek paralayan iniltilerle yattıyor. (s.401)

Çekilmiş dudaklarının arasından sapsarı / dişleri görünüyor. (s.402)

Ne kadar zaman geçtiğini bilmiyordum ki vagonun kapısında tekerlekli bir servis masasıyla çaycı / neferler görüldü. (s.403)

Sağ / elim göğsümün üzerindeydi. (s.406)

Ne kadar uzun / zaman olmuş ben buraya geleli. (s.408)

Heybemde sadece kırık / kafiye var. (s.413)

*Fakat o köprülerin altından **çok / sular** akmış. (s.419)*

*Bir ara deniz üstü güneşin batmaya hazırlandığı tarafta **kurşunî / bulutlar** bıçakla kesilmiş gibi incecik bir çizgiyle ikiye ayrılıyor. (s.420)*

*Onlar yok olmuşlardı gerçi ama hepsinden **birer / suret** burada kalmıştı. (s.426)*

*Hayatının yelkeni rüzgârla dopdoluydu **hissettiği / şey**, harikuladeydi. (s.432)*

*Sokak aralarında **Ermeni / çeteciler** de görünmeye başlamıştı. (s.436)*

***Ermeni / kuyumcu** son bir gayretle ayağa kalkmaya çalıştığı anda bir dipçik darbesiyle yere serildi. (s.438)*

*Bizi bir yere götürecekmış ama sonuca güvenenlere mahsus bir ketumlukla neresi olduğunu söylemiyor **yaşlı / adam**. (s.454)*

***Dantel / saçaklar** döşemenin tahtaları üzerine yumuşacık hülyalı gölgeler serpiyor. (s.455)*

*Liman yatağı kum dolu olduğundan **büyük / gemiler** açıkta demirlemişlerdi. (s.461)*

*Bütün dolapları indirdi, rafları teknil boşalttı **beyzade / Settarhan**. (s.468)*

***Acem / kahveci** az evvel cam bir bardağın yarısını sıcak suyla doldurmuş. (s.473)*

***Acem / kahveci** askıyı, şeker kerpetenini, bakır semaveri, Erzincan işi nakışlı tepsileri ve daha nice ufak tefeği ucuza vermişti. (s.474)*

***Garson / kız** kahvemi getirmiş. (s.481)*

***Mendebur / köpek** ise aynıydı. (s.486)*

*"Biz" dedi **genç / adam**, "Azerbaycan Türklerinden, Bakti Cemiyet-i Hayriyesi'ndeniz." (s.488)*

*"Evet" dedi **genç / adam**. (s.489)*

***Genç / adam** yüzünden eksik olmayan o geniş, ferah gülümsemeye, "Tanımam mı?" dedi. (s.489)*

*"Benim adım Mehdi" dedi **genç / adam**. (s.489)*

Birazdan sıcak / çorbalar geldi. (s.492)

Pencerede kirli /çamaşırlar asılıydı. (s.493)

Amma velâkin bütün yaralı ağaçlar gibi kesik / gövdeler de esintinin fısıllısıyla konuşuyordu. (s.495)

Atlı / araba kapıda sanki hâlâ bekliyordu. (s.497)

Yaşlı / kadın, yüzünde görmüş geçirmiş bir tebessümle bakmıştı konsolos da olsa. (s.501)

"El memleketinde garip düşerse er / kişi de görücüye çıkar." (s.504)

İçine, o gün duyduğu / güven doluyor. (s.506)

3.1.2.3.8.Tamlayanı Niteleme Sifatından, Tamlananı Özel İsimden Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Kelb ne kelime, eğri kuyruklu / Mestan bile onun eşiğinden kolay kolay geçemezdi. (s.56)

Kıymetli ile güzelin her zaman bir arada olmayacağını kestirebilecek kadar tecrübeli bir müşteriydi yaşlı / Çerkez. (s.105)

Yaşlı / Çerkez bu genç adama güvenmişti. (s.106)

Yaşlı / Çerkez, üzerinde palabıyıklı, haşmetli bir şahın resmi bulunan mercan rengi porselen şekerlikten ağzına bir parça şeker attı. (s.106)

Ürkmesine ürktü de koca / Settarhan, yine de incinmedi. (s.141)

Zengin / Acem; hayatlar, yaşanmışlıklar üzerinden para kazanan meslektaşlarının çoğu gibi doymuş, gözünü gelen geçene yummuş, dükkânının içine serdiği hasırın üzerinde ha uyudu ha uyuyacaktı. (s.150)

Masum / İsmail, Gönüllü Taburu'nun sadece bir isteği olduğunu gülerek anlatıyordu. (s.196)

İranlı / Hafize Hanım, bütün ricalara rağmen yüksekçe bir yere oturmayı reddederdi sohbet esnasında. (s.201)

Güneş eğri bir çizgi üzerinde ortadaki halının güllerini yıkayarak öğleden kindiye doğru ilerlerken **İranlı / Hafize Hanım** "Her şey gölge" diyordu şimdi. (s.201)

İranlı / Hafize Hanım "Bakın" dedi. (s.202)

"Büyükhanım" dedi **İranlı / Hafize Hanım**. (s.202)

Koca / Çar şu çocuğun vurduğu fiskeyle mi yıkılacaktı? (s.221)

Dağistanlı / Nakşî Şeyhi bakışlarını bu yeni gelenin üzerinde biraz gezdirdikten sonra hikmetinden sual etmeyen talebelerinin sükûnetli bekleyişi arasında kaldığı yerden devam etti. (s.363)

Dağistanlı / Nakşî Şeyhi, bakışlarını bir kez daha kaldırdı. (s.364)

Hatta **koskoca / Kolordu Komutanı Mahmut Muhtar Paşa** bile Kanlı Tabya vuruşmasında yaralanmış. (s.409)

Dekabrist isyancılarından olduğu için tam otuz yıl Sibiry'a'da ömür geçiren / Köylü Prens Volkonski de düşmüştü merceğinin önüne, **güzeller güzeli şaire / Anna Ahmetova** da. (s.427)

3.1.2.3.9.Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

İncecik / limon dilimleri porselen tabakta billur ışığıyla parlıyor (s.20)

Atlarla, arabalarla dolu bu gürültülü sokağın başında **her biri koyun büyüklüğünde / sokak köpekleri** boylu boyunca uzanmış, kimsenin onlara dokunmayacağından emin, derin derin uyuyorlardı. (s.34)

Sabah kıyıya çekilmiş sandalların izinde **tek / kum tanesi** bile yerinden oynamamıştı. (s.39)

Sağ böğüründe **bir / mızrak yarası** açılmıştı.(s.87)

Trabzon'dan **bir / gönüllü taburu** hazırlanıyordu. (s.89)

İlk / umut ışığı. (s.101)

Bir / sokak adı bile yok. (s.101)

*Fakat tepedeki aydınlıktan **dumanlı / bir ışık hevengi** çubuklar halinde dökülüyor.
(s.103)*

***Pek çok / dokuma türü** maziye karışmıştı. (s.147)*

***Mecnunlu / kumaş parçası** Settarhan'a epey pahalıya mal oldu ama olsun. (s.152)*

*Havuzun başında **bir / nar ağacı** mavi bir yasemen fidaniyla baş başa, sarmaşmış,
dolanmıştı. (s.170)*

*Sadece **kederli / iç çekişleri** duyuluyor. (s.174)*

***Yorgun / ev halkı** yataklarına çekilmiş. (s.179)*

*Trabzon'un ne kadar genci civanı varsa **bu / düdük sesi** hepsini toplayıp
götürecekti, öyle mi? (s.195)*

*Kapının önünde **iki küçük / çınar fidanı** vardı. (s.229)*

*Tren uzaklaştıktan sonra istasyona **bir / ölüm sessizliği** çöktüyse de uzun sürmedi.
(s.250)*

*Sırtında **yazlık / bir asker giysisi** vardı. (s.251)*

*Sağda solda **mavi / İran yasemenleri**.(var.) (s.265)*

*Ekmek pişirmek zamanı. **Sıcak / ekmek içi**..." diye söylendi. (s.281)*

*Daha iyisini **bir / padişah altını** bile alamamıştı. (s.287)*

***Ufak / para sıkıntısı** arttıkça artmıştı Samsun'da. (s.318)*

***Şu / Sehend Dağı** geldi, bizim evin üzerine yıkıldı. (s.350)*

***Bir çift / kartal gözü**, korku içindeki üç adama döndü bu kez. (s.359)*

***Üç / Rus subayı** yaklaştı yanına. (s.361)*

*Az ötede **iki / İngiliz devriyesi** kimlik sordu. (s.361)*

***Tatlı bir / kış güneşi** vardı. (s.368)*

*Donmak üzere olan bedenini **bir / yanardağ ateşi** bastı. (s.375)*

Gönüllü / Trabzon Taburu bile bir gecede erimişti. (s.396)

Yerde dört küçük / kedi yavrusu var. (s.410)

O sırada kurşun rengi kocaman bir / erkek kedi geliyor. (s.410)

Sonra kararmış taş teknenin üzerinde kokuşmuş / bir et topağı oluyor. (s.410)

Sehpanın üzerinde karpuzlu / bir petrol lâmbası var. (s.421)

Bu / Türk milleti cümlelerini hiç mi süslemez, hiç mi tüllendirmezdi? (s.503)

Çünkü senin gözlerinde bir / cennet bakışı var. (s.508)

İkinci / görüşme vakti gelmişti. (s.512)

Mekânı aştığım ilk günden itibaren en çok da şu / "görünmezlik" hali hoşuma gitmişti benim. (s.513)

Sanki bir / resim öğretmeni, fırçasının sivri sapını çevirerek üzerlerinden birer çizik geçirmiş. (s.517)

3.1.2.3.10.Tamlayanı Belirtili İsim Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Şu farkla ki kâhin Prenses'in görüp göreceği / tek yangın vardı. (s.32)

Dönüp kimsenin bakmadığı / geçince bir çengi olduğu yerde kırılıp dökülmeye başlamıştı. (s.221)

Oysa Makedonyalı İskender'in Persepolis'i yakıp yıkacağı, sonra da rüzgâra, güneşe, yağmura, depreme yani kendi kaderine terk edeceği / günler hiç uzak değil. (s.264-265)

Cihan Harbi'nin tokat vurduğu her şehirden fırlattığı / kalabalıklar İstanbul'a yığılmış. (s.383)

Şah İsmail'in Gülizar'la buluştuğu / bahçe köşeleri bir bir yerlerine yapıştırıldı. (s.479)

3.1.2.3.11. Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Alman malı /ucuz boyalar almıştı. (s.138)

3.1.2.3.12. Tamlayanı Edat Grubu Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Bu kadar / zaman yetiyor ona güvenmem için. (s.19)

Fakat tam o esnada denizin iki dalgası arasındaki sessizlik gibi / bir sessizlik beni içine aldı. (s.52)

Bu kadar / keskin bir bakış, geçici olmayan bir ilginin habercisi olabilirdi ancak. (s.76)

İsmail gibi / bir erkek de insanın ya ağabeyi ya sevdalısı olabilirdi. (s.77)

Üstelik bu kadar / boya da ziyan olmuştu. (s.78)

Ama şu kadar / renk bu kaynamayı karşılamaya yetmezdi sanki. (s.78)

Bu havaî kızı da ancak onun gibi / biri çekip çevirebilir, eğip bükebilirdi. (s.87)

Sultanî'nin son sınıf öğrencileri gibi / henüz mezun olmuşlar da akın akın o birliğe katılıyordu. (s.89)

Hazret-i Muhammed sallallahu aleyhi vessellemi traş ettiğine inanılan Selman-ı Pâk'e ait / levha hepsinden gösterişli, tam orta yere, Hazret-i Hüseyin'in resminin yanı başına kocaman, paslı bir çivinin ucunda asılmıştı. (s.111)

Buna hayran olmaksızın başka / yol yoktu. (s.119)

Aile içinde Azam diye / bir isim geçmezdi. (s.146)

Aralarında İran'ın ve Azerbaycan'ın durumuna dair / hararetli bir sohbet uzadı gitti. (s.154)

Buz gibi / bir sessizlik çöktü Settarhan'ın üzerine. (s.171)

Ama kader diye / bir şey vardı. (s.172)

Bu beden güçlü bir zelzeleyle sarsılmıştı fakat herkes gibi onda da derin bir keder fakat bir o kadar / sükûnet hâkimdi. (s.174)

*Hizmetkârlardan biri o sırada önlerine Yezd'in ünlü tatlıları ve yemişleriyle dolu bir tepsi ve semaver getirdiğinde aralarında **ölene, ölüme, öldükten sonrasına ve hayata dair / bir sohbet** başladı. (s.180)*

*Bu esnada **tufan gibi / bir serpinti** güvertenin üzerine boşalıyordu. (s.204)*

*Dinin tüccarlarından, pazarlıklar sürdüğü sürece **gelinin ya da cenazenin bekletildiği törenlerden başka / bir şey** kalmamıştı ortada. (s.232)*

*Gül küpelere küçük bir servet yatırınca yanında **yeteri kadar / para** kalmamıştı Settarhan'ın. (s.238)*

*Dışarıda **sel gibi / bir yağmur** başlamıştı. (s.261)*

*Kurşunî sabahın sisi ardında **heyula gibi / iki gemi**. (var) (s.274)*

*Yükü ne kadar az olursa **o kadar / şansı** olacaktı. (s.279)*

*Her yanda **Hacıbey gibi / yüzlercesi** vardı çünkü. (s.285)*

*Çünkü **Rus ordusunun burada çakılıp kalacağına dair / söylentiler** vardı. (s.299)*

*Ve ki **bu bölgenin eşkıyalarına dair / tevatür** kafile arasında yayılmıştı çoktan. (s.310)*

***En güzeli en arkaya bırakmak gibi / bir alışkanlığım** var. (s.322)*

*Zamanında basamaklarla çıkılıyordu oysa şimdi **basamak diye / bir şey** kalmamış. (s.325)*

***Hayatta olduğuna dair / bir emare** de yokmuş. (s.387)*

*Sabit kalemlerle "**Kırık Kafiyeler**" diye / **bir başlık** atılmıştı ilk sayfaya. (392)*

***Hüseyin Efendi diye / bir hadememiz** var. (s.408)*

***Sofya gibi / ihtilâlciler bir kız** böyle bir kıyafeti neden giymiş olabilir? (s.421)*

***Zamanın hiç umulmayan getirdiğine dair / inancı** pekişti. (s.423)*

3.1.2.3.13.Tamlayanı Sıfat Tamlamasından, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Yüzlerce kişilik / muhacir kafileleri şimdi birbirine eklenmiş. (s.299)

3.1.2.3.14.Tamlayanı Tekrar Grubundan Oluşmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Meydan'da toplanmış şu kalabalık arasında büyük büyük / dayılarım, amcalarım, dedelerim var. (s.33)

Ağır kapının açılmasıyla, halı dokuyan kızların arasından belli belirsiz / bir kaynaşma geçti. (s.133)

Serçe parmağında belli belirsiz / bir yüzük seçiliyor. (s.327)

Üç beş / dakikası vardı Sofya'ya iyi yolculuklar dilemek için. (s.422)

3.1.2.3.15.Tamlananı Tekrar Grubundan Oluşmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Oğlu Hasan'dan başka / kimi kimsesi yoktu. (s.302)

3.1.2.3.16.Tamlayanı Tekrar Grubu, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Niteleme Sıfatı Yapısındaki Özneler

Balkonun hemen önünde dizi dizi / kayın ağaçları var. (s.455)

3.1.2.3.17.Tamlayanı Aitlik Eki Bulunduran, Tamlananı Özel İsim Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Trabzon'daki Rus takviye kuvvetlerinin komutanı / General Schwartz çağırmişti onları. (s.261)

3.1.2.3.18.Tamlayanı Belirtili İsim Tamlaması, Tamlananları Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Bizim çoktan yitirdiğimiz / aile bağı, sülâle bilinci onlarda hâlâ ayakta mıdır? (s.95)

3.1.2.3.19. Tamlayanı Bağlama Grubundan Oluşmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Esmer ve sert yüzlü / kervanbaşı devesinin yanına attığı halının üzerine yarı uzanmış, gururla nargilesini tütürüyordu. (s. 64)

Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nden azalarla birlikte şair ve yazar / hanımlar gelecek. (s.406)

3.1.2.3.20. Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması, Tamlananı Unvan Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Edebiyat hocamız / İbrahim Alâaddin Bey de gidiyor. (s.196)

3.1.2.3.21. Tamlayanı Kısaltma Grubu Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

İçlerinde seksen doksan yaşlarında olsa da sağlığı ve hafızası yerinde / biri olmalı. (s.96)

Daha açıkta demir atmış büyük gemiler, sefineler, melekseler, şaykaların hepsinin de açığında koca siyah gövdesi, iki bacası, dört direğiyle dört başı mamur / Gülcemal bütün ışıklarını yakmış, bütün güzelliklerini saçmış, düdüklerini öttürüp duruyordu. (s.195)

3.1.2.3.22. Zarfla Derecelendirilmiş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Sıfat ve zarfların anlamlarını, miktar ve derece bakımından tamamlayan zarfların meydana getirdikleri kelime grupları da bir sıfat tamlamasıdır (Karahana, 2008, s.52). Bir de yukarıdaki sıfat tamlaması yapısındaki öznelerin dışında aşağıda yer verilen zarfla derecelendirilmiş sıfat tamlaması yapısındaki özneler de vardır.

Henüz sebebini çözemiyorum ama dilimden size bu hikâyeleri anlatırken herhalde en çok kullanacağım / cümle dökülüyor. (s.18)

Üstelik 6 Mart'ta öğleye kadar iyi sayılabilecek hava öğleden sonra bulanmış, akşamüzeri aniden çok keskin / bir soğuk çıkmıştı. (s.53)

Çok, çok kötü / günler bekliyordu bu ülkeyi. (s.74)

İçinden çok tatlı / bir duygu geçti Zehra'nın. (s.88)

Oysa ne kadar çok / şey değişmiştir bu otuz yılda. (s.95)

En tatlı / sürpriz ise çocukluğumdan kulağında kalmış olan dedemin hitaplarını, sık kullandığı kelimeleri duymak oluyor. (s.100)

Yezd arasında kesintisiz bir yolculuk için en güvenilir / yollar hâlâ bir kervanın güzergâhında çiziliydi. (s.159)

Önce kurşunî renkli / bulutlar belirdi sonra daha koyu / renkleri geldi, üzerimize çöküverdi. (s.203)

En güzel / kısmı bitmişti. (s.206)

Böyle giderse şehre girmelerine şunun şurasında çok az / zaman kalmıştı. (s.275)

Çok zorlu / bir yol bekliyordu onları. (s.279)

Önlerinde ne kadar çok / dağ ne kadar çok / ırmak vardı. (s.295)

Lâkin en babayiğit / tellâl gelse suyun uğultusundan sesini işittiremezdi. (s.303)

Ne çok / acı vardı bu dünyada. (s.319)

Bu yüzden en gözüpek / gençler bile bir delilik yapıp bu suya girmeyi akıllarından geçirmezlerdi. (s.342)

Ne kadar çok / İsmail vardı bu defterde. (s.390)

"Burada çok kötü / şeyler olacak Settar. (s.433)

Çok kötü / şeyler olacak. (s.434)

Çünkü gidersen böyle bir yıkımı bana ancak daha büyük / bir yıkım unutturabilir. (s.435)

Yüzünden çok ama çok sevimli / bir gülümseme geçti. (s.529)

3.1.2.3.23.Zarfıla Derecelendirilmiş Adlaşmış Sıfattan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Ama daha iyileri vardı. (s.118)

Bu kıyamette daha iyisi olamazdı. (s.296)

Ama daha korkuncu az ilerideydi. (s.310)

Fakat bende daha fazlası var. (s.420)

3.1.2.4. Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlamaları

3.1.2.4.1. Tamlayanı ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşan Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Fincanımdaki / çay önümde duruyordu. (s.43)

Bahçedeki / kameriye yerli yerindeydi. (s.82)

İçindeki / Azam, onaylanmamış aşk suretinde azgın bir sel gibi üzerine boşandı. (s.219)

Böylesi nadir zamanlarda iki samimi erkek olamasalar da aralarındaki / mesafe bir nebze azalır. (s.223)

Kadınlar biraz daha koşular gürültüyle ilerleyen vagonların arkasından, derken aradaki / mesafe açıldı. (s.250)

Başumdaki / örtü yaktıkça yakıyor, rüzgârda uçtukça uçuyor, ağzıma burnuma dolaniyor. (s.324)

Gözkapaklarındaki / parıltı bütün fotoğrafı dolduran bir geçmiş zaman ışığı. (s.327)

Arkadaki / dağ, evin üzerine, evin ana duvarı da Settarhan'ın üzerine yıkılıyordu. (s.349)

İçindeki / kördüğüm sanki açıldı. (s.352)

Bahçedeki / hemşireler ciddi, neredeyse asık yüzlü, acele acele bir yerlere koşturup duran kadınlardı. (s.387)

Hemşire dinliyordu ama gözlerindeki / bakış ilgisizdi. (s.387)

Üzerindeki / geyikler su içmek için ırmağa eğilmişlerdi. (s.429)

Dünkü / yağmur sanki hiç yağmamış. (s.463)

Kolay olmayacaktı Trabzon'un ayağa kalkması ama hiç olmazsa gönüllerdeki / dağ kalkmıştı. (s.491)

Duvarlarındaki / resimler içler açıştıydı. (s.491)

Söyledikleri ile sustukları birbirine uymaz bir sohbet aralarında uzadıkça uzarken içteki cümleler çoğaldı dıştaki / cümleler tümüyle aradan kalktı. (s.507)

3.1.2.4.2.Tamlayanı Belirtili İsim Tamlaması Olan Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Çaycının hemen arkasındaki / duvar veresiyeci müdavimlerin hesabını gösteren çetelelerle doluydu. (s.121)

Dağ lâlesinin yapraklarındaki / damarlar bile düğümlerle gösterilebilirdi. (s.148)

Burnu dudağının üzerine akarken o kalabalık arasında çarşafının altındaki / fesrengi örtü kaydı. (s.197)

Azerbaycan Camii'nin hemen karşısındaki / dükkân işte şuradaydı. (s.243)

Dünyanın yükünü omuzlarına almış beklerken aniden ayağının altındaki / yer sarsılmaya başlıyor. (s.349)

Evin arkasındaki / dağ, üstünden kalktı. (s.352)

Kalbinin üzerindeki / kaya handiyse kalktı. (s.390)

3.1.2.4.3.Tamlayanı Belirtili İsim Tamlaması, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Sofya'nın boynundaki / bir sıra inci kandillerin ışığı altında ağır ağır parlıyordu. (s.428)

Kapının önündeki / küçük çınarlar, heybetli birer ağaç olmuş, gölgelerini caddeye yaymışlardı. (s.448)

3.1.2.4.4.Tamlayanı Belirtili İsim Tamlaması, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Tırnağının üzerindeki / kına lekesi tam ortadan yarıldı. (s.199)

3.1.2.4.5.Tamlayanı ve Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşmuş Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Kapı yanındaki / nar ağacı, damarlarına su yürümüş, ilk fırsatta tomurcuklanmaya hazırlanmıştı. (s.289)

3.1.2.4.6.Tamlayanı ve Tamlananı Belirtili İsim Tamlamasından Oluşmuş Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Böyle zamanlarda Zehra'nın da içindeki / hayatın yelkeni şişerdi. (s.199)

3.1.2.4.7.Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Namaz hazırlığındaki / cemaat ise bir yandan hararetli seferberliği, yaklaşan savaşı tartışıyordu. (s.37)

Önce semaver kazanının / üzerindeki buhar, kaldığı yerden kıvrıla kıvrıla yükselmeye başlıyor. (s.327)

3.1.2.4.8.Tamlayanı Sıfat Tamlaması Olan Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Her zamanki / garson yaklaştı yanıma. (s.90)

İlk sayfadaki / yazı genç kuşağa Türk olduklarını öğretmek, kim olduklarını hatırlatmak zamanının geldiğini kaçınılmaz bir gereklilik olarak gösteriyordu. (s.256)

Sağ taraftaki / duvar çaycının, resimlerle dolu dokunulmaz köşesi. (s.326)

Biraz önceki / konuşma aralarında sanki hiç geçmemişti.(s.433)

"Cennetteki yanım bütün bunların geçici birer gölge olduğunu biliyor ama bu dünyadaki / yanım bilmiyor." (s.497)

3.1.2.4.9.Tamlayanı ve Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşmuş Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

Demir karyoladaki / ölü beden emin ellerde yol alıyordu. (s.176)

3.1.2.4.10. Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

*Ölmeyi bayılmak zannediyordu **şimdiki** / **ateşli gençler** ve resimdeki yangına bakarak yanmayı, yanmak zannediyorlardı. (s.74)*

***Hayalimdeki** / **sırt çantalı yolculuk.** (s.95)*

***Gözlerindeki** / **kırık mana** Settarhan'ı her zamanki gibi yaraladı. (s.154)*

***Aralarındaki** / **ilk sır sarhoş atın adımlarından ibaret kaldı.** (s.336)*

3.1.2.4.11. Tamlananı Belirtili İsim Tamlaması Olan Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özneler

***Doğubayazıt'taki** / **en iyi otelin süit dairesi** klimasız. (s.98)*

3.1.3. UNVAN GRUBU

Nazan BEKİROĞLU'nun "Nar Ağacı" romanında özneyi oluşturan Unvan Grubundan Oluşan Özneler özelliklerine göre 8 başlıkta incelenmiştir. İncelememizde birleşik isim olarak sadece ad soyad kullanımları alındı. Buna benzer yapılar burada incelenmesi uygun görüldü. Bunun dışında bütün kullanımları unvan grubu olarak ele alınıp bu başlığın altında incelendi. Unvan grupları şöyle gruplandırılabilir:

3.1.3.1. Unvan Grubundan Oluşmuş Özneler

*Troya'nın son kralı Priamos'un kızıydı **Prenses** / **Kassandra.** (s.32)*

*Evet, **Nigâr** / **Hanım** henüz sağdı. (s.33)*

*Hem **Siranuş** / **Hanım** benim en iyi komşum. (s.46)*

*Çılgılığına içeriden Hacıbey, yan taraftan komşu **Siranuş** / **Hanım** koştı. (s.55)*

*Yıllar önce Urumiye'den Trabzon'a gelmiş ve Mesnevî hanlarıyla meşhur bir ailenin kızıydı **Hafize** / **Hanım.** (s.59)*

*Bir araba içinde geçmişti Hacıbey'in önünden **Sultan** / **Hamid.** (s.70)*

Ama **Gülbahar / Sultan** bu kurtuluştan sonra elini buradan çekmemiş. (s.83)

Tebriqli / Mimar Esir Ali, Yavuz Selim Sultan'ın Doğu seferinden dönerken yanında getirdiği ganimetlerden biriydi. (s.84)

Çerkez / Arslanbey, İran konsolosunu bir çay ikram etmeden dünyada bırakmamış. (s.499)

O sabah **Çerkez / Arslanbey**, Settarhan'a bakarken bıyık altından gülümsüyordu. (s.504)

"Bizim Acemoğlu görücüye çıkıyor" diye mırıldandı **Çerkez / Arslanbey** keyifli keyifli. (s.504)

Çıkar çıkar" dedi **Çerkez / Arslanbey**. (s.504)

Âlâ" dedi **Çerkez / Arslanbey**. (s.511)

Çerkez / Arslanbey bu sabah iyice belletmişti. (s.512)

Şimdi **Suat / Hanım** dili döndüğünce Allah'ın emri peygamberin kavli ile Zehra Hanım'ı Celil Hikmet için istemeye geleceklerini söylüyordu. (s.89)

Üç kızın üzerine Allah kendisine bir oğul nasip ettiğinde **Mirza / Han**, karşısında yükselen dağ gibi güçlü olsun diye adını Sehend koymuştu oğlunun. (s.115)

Daha sağlığında yaşlanacağı dağı bulduğunu anlamıştı **Mirza / Han**. (s.115)

Meczip / Haydar gelmişti. (s.123)

Meczip / Haydar, yaz kış sırtından çıkarmadığı toprak rengi çuha harmanisinin rüzgârı bile sekide oturanları ürküten dev gibi bir adamdı. (s.124)

"Kızım" dedi **Mirza / Han**. (s.139)

"Hüsrev'in Baharı'nı dokuyacak halin mi var?" dedi **Mirza / Han**. (s.139)

Mirza / Han içeride bekliyordu. (s.153)

"Nısf-ı cihan Isfahan" derdi **Mirza / Han**. (s.155)

Mirza / Han kokulu bir elmayı gürültüyle ısırırken tok, buyurgan, itiraz kabul etmez bir sesle anlatmaya başladı. (s.158)

*Sözüne sadık kalmamaktansa ölmeyi yeğlerdi **Mirza / Han.** (s.158)*

***Mirza / Han** uzun uzun anlattı. (s.158)*

*Yok" dedi **Mirza / Han**, kestirip atmıştı. (s.158)*

*Üstelik **Mirza / Han** pek de haksız sayılmazdı. (s.158)*

***Mirza / Han** "Hem" dedi hazır ol. (s.158)*

*Yolculuktan bir gece evvel **Mirza / Han**, Settarhan'a son talimatlarını verdi.*

*Bu serveti bu şöhreti kolay elde etmemişti **Mirza / Han.** (s.159)*

*Settarhan'a baktı **Mirza / Han.** (s.160)*

***Mirza / Han**, Sehend'in yanında dikilmiş, kervanbaşının kalabalık arasında bir görünüp bir yok olan silüetine bakıyordu. (s.161)*

***Selman / Bey** eliyle işaret ederek "Burası" dedi, (s.187)*

***Selman / Bey** o sırada yanımıza yaklaşmıştı, (s.187)*

***Halis / Efendi** bile gidiyor. (s.196)*

***Siranoş / Hanım** koluna girmeye çalıştı. (s.198)*

***Hafize / Hanım** Mesnevi 'den Divan-ı Kebir 'e atladı. (s.201)*

***Zöhre / Hanım** battaniyeyi sererken de şekerliği koyarken de bana bakıp gülümsüyor muzipçe. (s.214)*

*"Irac-ı Bistamî" diyor **Zöhre / Hanım.** (s.215)*

***Selman / Bey** nağmenin üzerine oturtulmuş bir şiir gibi tercümeyle devam ediyor. (s.215)*

***Zöhre / Hanım** "Irac" diyor "Bundan birkaç yıl evvel Kirman'da deprem olduğunda enkaz altında kaldı." (s.215)*

Ön koltukta, gözlüklerinin ardından bir erkân-ı harp reisi gibi harita inceleyip güzergâh çıkararak **Zöhre / Hanım**, "Yolda Persepolis var, ona akşamüzeri girmek lâzım" diyor. (s.264)

Zöhre / Hanım "Divan-e Hafız" diyor elimdeki kitabı işaret ederek, "Bundan tefeül ederler." (s.265)

Sultan / Reşad, bu pâk ahlâklı adam, Hırka-i Saadet dairesinde temiz seccadesine temiz gözyaşlarını akıtırken tarihinin enfecaatli döneminde saltanat ettiğinin farkında mıydı acaba? (s.276-277)

Baş başa kaldıklarında **Mirza / Han** "Settar" diye söze girdi. (s.223)

Mirza / Han gülmez bir adamdı. (s.223)

Mirza / Han bu şehirlerdeki şubelere telgraflar çekmiş, hesapları hazır etmelerini, Settarhan'ın geleceğini bildirmişti. (s.224)

"Zaman sana hiç ummadığını ve biriktirmediğini getirir" buyurmamış mıydı **Hazret-i Ömer Efendimiz?** " (s.283)

Birazdan çöle gireceğiz" diyor **Selman / Bey**. (s.320)

Zöhre / Hanım, "İyi ki" diyor. (s.321)

Selman / Bey bir yandan tarif edilen adrese doğru otomobil sürüyor, bir yandan bilgi veriyor. (s.322)

Selman / Bey merakımızı Farsça anlatıyor. (s.322)

Zöhre / Hanım, "Sessizlik Kulesi'ni biliyor musun sen?" diye soruyor. (s.322)

Hengâme / Hanım, "levengi"yi kimseye emanet etmemiş, ocağın başına kendi geçmiş, içi hazırlamış, balıkları birer birer doldurmuştu. (s.331)

Mirza / Han sengek ekmeğine uzanırken başını kaldırdı hayretle. (s.331)

"Burada mı kalacak?" diye sordu **Mirza / Han**. (s.331)

Hengâme / Hanım, Tebriz'de sade, iddiasız bir konumu olan pilavın en az on farklı çeşidini bilirdi. (s.331)

*Bu kez "Neden geliyor?" diye sordu **Mirza Han**. (s.331)*

***Hengâme / Hanım**, karpuz kabuğu, ceviz, gül yaprağı, kavun, çilek, ahududu, erik, dut hatta zeytin; evde, bahçede, tarlada, ağaçta ne varsa hepsinden murabba yapabiliirdi. (s.332)*

***Mirza / Han** çayı beklemez murabbayı daha sofrada yerdı. (s.332)*

***Mirza / Han**, çoğu ağızındaki murabbanın tadı arasında kaybolup gitse de cümlelerini arka arkaya sıraladı. (s.332)*

*Bu çetrefili kendince halletmişti **Mirza / Han**. (s.332)*

*Oysa **Mirza / Han** hemen öndeki küçük yeşil göle, Taht-ı Süleyman'ın küçük ama derin suyuna baktıkça hayatın kaynağının ateş değil su olduğuna bir kez daha iman ederdi. (s.332)*

***Mirza / Han** Azam'ı öldürecekti. (s.337)*

*"Eğer evimde olmasaydın" dedi **Mirza / Han**. (s.343)*

*Neden sonra içeri geçtiğinde **Mirza / Han**, "Otur" dedi Settarhan'a. (s.345)*

*"Elhamdülillahirabbilâlemin" diye başladı **Mirza / Han**. (s.345)*

***Mirza / Han**, ailesinin gelmiş geçmiş bütün kadınlarına karşı minnet ve şükran içindeydi şimdi. (s.345)*

*Sonunda **Mirza / Han** ipin ucunu açtı, sadede geldi. (s.345)*

*Şimdi görüyormuş gibi anlatıyordu **Mirza / Han**. (s.345-346)*

***Mirza / Han** kendi sorusuna o yekpare cevabı verdi. (s.346)*

***Mirza / Han** akkor kesmiş gözlerini bambaşka bir dünyaya açmış, kan donduran bir soğukkanlılıkla konuşuyordu şimdi. (s.346)*

***Mirza / Han** gözlerini Settarhan'a diktiğinde bir cevap beklemiyordu. (s.347)*

*"Başka kim olabilir?" dedi **Mirza / Han** sol kaşını kaldırarak. (s.348)*

*O kapının önünde kalakalmıştı **Çiçek / Hanım** da. (s.350)*

Gücü olsa, dizlerinde atılacak bir adımın dermanını bulsa, yüz geri o rüyadan çıkıp giderdi **Çiçek / Kız**. (s.350)

Çiçek / Hatun, halinden kimselere bahsedememişti. (s.350)

Mirza / Han Enderun'daydı. (s.352)

Ama **Fazıl / Reis**; tuzu kuru bir beyzadeyi bu mevsimde, hem de tek atla Sehend Dağı'nın yedi zirvesinden en yükseğine fırlatıp atan acıyı tahmin edebilirdi. (s.377)

"Ağaçlara fazla güvenme" dedi **Fazıl / Reis**. (s.377)

"Oğlum" dese de **Hüseyin / Efendi** de en az Binbaşı'nın yaşındaydı. (s.389)

Hüseyin / Efendi devam etti. (s.391)

Hüseyin / Efendi çok geçmeden geri döndü. (392)

Sıhhiye çadırındaki tabur hekimine beni **Halis / Efendi** götürdü. (s.402)

"Kaç yaşında?" diye sordu **Nigâr / Hanımefendi**. (s.407)

Bu kez **Nigâr / Hanım**, nereli olduğumu sordu. (s.407)

Yan tarafındaki karyolada **Mehmet Emin / Efendi** yatıyor. (s.408)

Mehmet Emin / Efendi İstanbul'da Polis Okulu öğrencisiymiş. (s.408)

Mehmet Emin / Efendi bugün ameliyata girdi. (s.408)

Halis / Efendi hayatta kalan bir iki kişiden biri. (s.409)

Halis / Efendi bana bir zarf uzattı. (s.410)

Duvardaki destanın mısralarını mırıldanan Settarhan'a karşısında yer gösterdi **Çerkez / Arslanbey**. (s.466)

"Yok" dedi **Çerkez / Arslanbey** başını iki yana sallayarak. (s.466)

Çerkez / Arslanbey bir an düşündü. (s.466)

Sözü evirip çevirmedi **Çerkez / Arslanbey**. (s.466)

O esnada **Çerkez / Arslanbey** kapıdan girdi. (s.470)

Çerkez / Arslanbey devam etti. (s.471)

Çerkez / Arslanbey güldü Settarhan'ın sırtını sıvazlarken. (s.471)

Çerkez/ Arslanbey, Settarhan'a yine ağız dolusu "Acemoğlu" dedi. (s.472)

Lütfullah / Bey ise "Çözgel dağlar" diyen bu bakışları iyi tanırđı. (s.474)

Fakat Lütfullah / Bey, haftada bir gün hiç aksatmadan kendisine uğrayan Settarhan'ı o kadar sevip sahiplendi ki bu ziyaretler kalemleri, büroları aşır ev kısmına, yemek sofrasına kadar uzandı. (s.474)

Nicedir "Haftalığını sakla Settarhan, harcama" diye söylenen Çerkez / Arslanbey bile onu takdir etti. (s.476)

O sırada Çerkez / Arslanbey geldi. (s.479)

Çerkez / Arslanbey, Trabzon'un yakında Ruslardan temizleneceğinden umutlu, çayhanesinin Acem işi olsa da yeni çehresinden, şöhretinden mutlu, bağdaş kurup peykeye oturdu. (s.479)

Settarhan "Aman ustam" demek istediye de Çerkez / Arslanbey elinin işaretiyle susturdu onu. (s.480)

Çerkez / Arslanbey, Settarhan'ın düzgün yüz çizgilerine, geniş alnına, gözlerindeki kararlı bakışa, biçimli ellerine ve sol elindeki yüzüğe baktı. (s.480)

O sabah Lütfullah / Bey Asmalıkahve'ye uğramış. (s.499)

Lütfullah / Bey kökenine has geniş bir kelime kadrosuyla uzun uzun anlatmıştı. (s.499)

İçi kıpır kıpır ayrılmıştı kahvehaneden Lütfullah / Bey. (s.499)

Yemek boyunca Lütfullah / Bey, neşeyle uzun uzun konuştu. (s.500)

Üstelik böyle bir sızının varlığını henüz o fark etmeden bile Cemile / Hanımefendi fark etmişti. (s.500)

Lütfullah / Bey, annesinin olur olmaza işgüzarlık eden, yitik gençliklerinin acısını genç çiftlerin harında tazelemeye kalkışan ihtiyar kadınlardan olmadığını bildirdi. (s.500)

"Elbette olur" demişti **Puran / Hanım**, gülümseyerek "Neden olmasın ki?" (s.500)

Bu eksilmeyen güzelliğe bakmıştı sevgiyle **Lütfullah / Bey**. (s.501)

Ertesi sabah **Lütfullah / Bey**, yine de annesini uyarmak ihtiyacını hissetmişti. (s.501)

Cemile / Hanımefendi bir hafta önce, İranlı Hafize Hanım'la birlikte, muhacirlikten dönen Büyükhanım'ın evine geçmiş olsun ziyaretine gitmişti. (s.501)

"Settarhan" dedi **Lütfullah / Bey**, gözlerinin içinde büyük ve güzel bir şeyin gerçekleşmesine vesile olmanın her insanın gözlerine sindirdiği o parıltılı mutluluk ile. (s.501)

Ertesi gün **Cemile / Hanımefendi** hizmetkârlarından biriyle Büyükhanım'a, "Perşembe günü ziyaretinize gelmek istiyoruz" diye haber göndermişti. (s.502)

Perşembe günü **Cemile / Hanımefendi**, Puran HanımTa birlikte İranlı Hafize Hanım'ı da yanına alarak Büyükhanım'ın kapısını çaldı. (s.502)

"Elbette" dedi **Cemile / Hanımefendi**, "Birbirlerini görmeleri, konuşmaları gerek. (s.502)

"Orasını bana bırakın" dedi **Cemile / Hanımefendi**. (s.502)

"İşte şimdi orasını bana bırakın" diye yineledi **Cemile / Hanımefendi**. (s.502)

Halide / Hanım herhalde arabacımın bahçede beklemesine itiraz etmez. (s.502)

Lütfullah / Bey uğramış. (s.503)

Lütfullah / Bey, bu babayiğit adamın Settarhan'a sahip çıkmasından memnun olsa da cevabının kısılalığına hayret etmişti. (s.503)

O sırada **Cemile / Hanımefendi**, Büyükhanım'ı almak üzere evin merdivenlerinden iniyor. (s.505)

*Demek bundan sonrasına dair bütün ihtimallerinde **Zehra / Hatun** vardı. (s.509)*

3.1.3.2. Unvan Grubunun Açıklayıcı Sözcüklerle Nitelendirildiği Özneler

***Küçükhanım yani Zehra / Hanım** umduğumdan daha kabiliyetli. (s.77)*

3.1.3.3. Tamlayanı Farsça Kurallı Meslek Adı Olan Unvan Grubu Yapısındaki Özneler

*Ben Balkan kıyametinden daha büyüğü olmaz zannederken **Mülâzım-ı Evvel Samet / Bey** bunun daha büyük bir kıyametin mukaddimesi olmasından, fazla değil birkaç yıl içinde çok daha büyük, bütün dünyayı kavuracak bir savaşın çıkmasından korkuyor. (s.409)*

3.1.3.4. Unvan Unsuru Akrabalık Bildiren Unvan Grubu Yapısındaki Özneler

***Halide / Teyze**, ter ü taze bir kadındı ama benim hatırladığım aynı gözlerle bakıyordu. (s.84)*

*Heybetli gövdesiyle **Çiçek / Hala** da yanlarındaydı. (s.153)*

*Büyüktü **Çiçek / Hala**, Mirza Han'dan bile büyük yaşını kimse bilmezdi. (s.153)*

***Behzat / Amca** bu şehirde yaşıyor. (s.321)*

***Behzat / Amca** yok, torunuyla Meşhed'e gitmiş. (s.322)*

***Çiçek / Hala** asık bir yüzle Settarhan'ı içeri buyur etti. (s.349)*

***Çiçek / Hala**'ya kalsa bu düşü dinlemek istemezdi. (s.350)*

*"Ev de senin üzerine yıkıldı, he mi?" diye tamamladı **Çiçek / Hala**, çubuğundan derin bir nefes çekerken. (s.350)*

*Ellerini çekti **Çiçek / Hala**. (s.350)*

*Üsteledi **Çiçek / Hala**. (s.351)*

*"Ben Azam'ı çok seviyorum" dediğinde **Çiçek / Hala** gözlerini gözerine dikti. (s.351)*

***Çiçek / Hala** Settarhan'a baktı. (s.351)*

***Behzat / Amca** hayretle kaldırdı başını. (s.529)*

Güldü Behzat / Amca. (s.530)

3.1.3.5. Unvan Unsuru Birleşik Kelime Olan Unvan Grubu Yapısındaki Özneler

*Simsiyah kaşları alınının ortasında neredeyse birleşmiş, bol sürmeli iri gözlü, geniş gülümsemeli, esmer bir kadındı **Cemile / Hanımefendi** ve yanında bir fidan gibi salınan gelini *Puran Hanım* ne kadar suskunsa **Cemile / Hanımefendi** o kadar konuşkandı. (s.60)*

3.1.3.6. Kişi Unsuru Birleşik İsim Olan Unvan Grubu Yapısındaki Özneler

***Celil Hikmet / Bey** nasıl olup da tam istediği rengi bulup bir yerden çıkarmıştı? (s.79)*

***Celil Hikmet / Bey**, zamanında Paris'ten getirttiği bir Meşhur Ressamlar kitabını o gün beraberinde getirmişti. (s.87)*

***Celil Hikmet / Bey** henüz askerliğini yapmadığı için, yükümlü olarak harbe gidecekti. (s.89)*

***Celil Hikmet / Bey** gidiyor." (s.195)*

***Celil Hikmet / Bey** de bizimle. (s.205)*

3.1.3.7. Unvan Unsuru Meslek Bildiren Unvan Grubu Yapısındaki Özneler

*Nasıl görsün, sabahtan akşama kadar meşguldü **kumaş tüccarı / Aramyüs Efendi**. (s.46)*

***Berber / İsfendiyar**, çırağını azarlıyordu. (s.111)*

***Berber / İsfendiyar** usturayı şahdamarın üzerinden kaldırdı. (s.113)*

*İnsan sarrafi **Berber / İsfendiyar** yanılmamıştı. (s.115)*

***Kebabçı / Elekber**, **Berber İsfendiyar**'ın avucuna pek zavallı bir madenîpara bırakırken ayaküstü **Settarhan**'ı anlattı. (s.115)*

***Kirkor / Usta**, **Settarhan**'ı görünce ayağa kalktı. (s.117)*

***Kirkor / Usta** doğma büyüme **Tebrizli**ydi. (s.117)*

*"En iyisi olacak" dedi **Kirkor / Usta.** (s.117)*

*Sonunda Settarhan'ın seçimini beklemeden, işlenmemiş, fındık büyüklüğünde biçimsiz bir taşı diğerlerinden ayırdı **Kirkor / Usta.** (s.118)*

***Kirkor / Usta** gülümsedi. (s.118)*

*"Ama" dedi **Kirkor / Usta.** (s.118)*

***Berber / İsfendiyar** yüzlerine bakarak bilirdi müşterilerini, **Kirkor Usta** taleplerine göre değerlendirirdi. (s.118)*

*O kapıya yönelirken **Kirkor / Usta** tezgâhın üzerinde duran taşı eline aldı. (s.119)*

***Kirkor / Usta**, konuğunun peşinden kapıya çıkıp da orada kendi güzelliğinden habersiz simsiyah bir atı duvar halkasına bağlanmış bulunca "Atlar rüzgârdan yaratılmıştır" anlamında Farsça bir mısra okudu. (s.119)*

*Başını salladı **Kirkor / Usta.**(s.119)*

*Bir meraklar silsilesinde **Kirkor / Usta** hayretten hayranlığa geçti. (s.119)*

*Ermeni **Kirkor / Usta** firuze işleyen bütün ustalarla aynı başlangıcı yaptı. (s.120)*

*Fakat tam o sırada **Firdevs / Usta** geldi. (s.135)*

*Allah'tan **Firdevs / Usta** alt okta çözümlerden her birini teker teker yeniden gererek diğer tellerle aynı hizaya getirdi. (s.135)*

***Firdevs / Usta** öyle söylerdi. (s.135)*

*"Kızlar!" diye ünledi **Firdevs / Usta.** (s.136)*

***Firdevs / Usta** tezgâhlara eğilmekten, hataları göstermekten, tehlikeleri işaret etmekten daha fazlasına kalkılamazdı. (s.137)*

*Zor iş" dedi **Firdevs / Usta** yanına seğirten Azam'a. (s.138)*

*Bugünden geçti" dedi **Firdevs / Usta.** (s.138)*

*Fakat "Ararız" dediyse de kilim örgüsü bitmiş bir halının ilk sıraya geçmeden bekletilmesinden hiç memnun olmadı **Firdevs / Usta.** (s.138)*

*Settarhan'ı bir alay-ı valâ ile karşıladı, ağırladı, azizledi **Antikacı / Sohrab**. (s.150)*

***Antikacı / Sohrab**, "İyi bak civan" dedi. (s.151)*

***Kuyumcu / Sarafim**, çırağı Topal And on'a, "Oğlum koş" dedi. (s.235)*

*O sırada **kuyumcu / Sarafim** şaheserini işaret ederek, "Türk" dedi Settarhan'a. (s.236)*

*Bir saray kapısına benzeyen çinili kapının önünde kendisini ikinci güneşine bırakmış şişman **hamamcı / Cafer**, Settarhan'ı ta uzaktan tanımıştı. (s.245)*

***Hamamcı / Cafer** hemen bir sandalye çekti, Settarhan'ı yanına oturttu, ikramları gibi sorularını da ardı ardına sıraladı. (s.245)*

***Vali / Cemal Azmi Bey** şehir merkezini Ordu'ya taşıyor. (271)*

*Yanımda götürmezsem yetimhaneye götüreceklerin iş, **jandarma / efendi** öyle dedi. (s.279)*

***Emireri / Yıldırım** onu bazen arkasından itelemiş bazen önden çekelemişti. (s.285)*

***Firdevs / Usta** halı tezgâhlarının arasında kedi gibi sessizce dolaşıyordu. (s.334)*

***Berber / İsfendiyar** şahdamarına dayanan usturaya aldırmamasından anlamıştı Settarhan'ın âşık olduğunu. (s.351)*

***Hekim / Binbaşı**, güngörmüş, acıyı tatmış, bıçak kemiğe dayanmış, batabileceği yere kadar batmış, gelip başladığı yere dayanmış, ama aslı gibi kalmış, zıddına inkılâb etmemiş bir adamdı. (s.388)*

*Kapı hatifçe tıklayıp da şu çocuk hemşirenin başı içeri uzanarak ardından biri yaşlıca ikisi gencecik üç kadın ürkekçe odaya girdiğinde kimin geldiğini hemencecik anladı **hekim / efendi**. (s.388)*

*Gözleri ele verse de merhametini kalbindeki kabukların altında saklamayı öğrenmişti **Hekim / Binbaşı**. (s.388)*

*Düzgün bir Türkçeyi kırık bir Trabzon ağzıyla konuşan yaşlıca bir kadının dört yıllık hikâyeyi üç beş cümleye sığdırdığını görünce direnmeyi bıraktı **Hekim / Binbaşı**. (s.389)*

Hekim / Binbaşı, elleri dolu hademenin kapıyı tıklatacak eli kolu kalmadığını anlayarak "Gir oğlum, gir" diye bağırdı. (s.389)

Hekim / Binbaşı, fesini yan yatırırken defterlerin sırtına baktı, üsttekini kenara itti. (s.390)

Hekim / Binbaşı, kâtiplere kükremiş, buncağızları sonradan kendilerine geldikleri, iki kelâm edebildikleri, kim olduklarını hatırlayabildikleri zamanlarda bu yanık deftere kaydettirmişti. (s.390)

Hekim / Binbaşı sayfaları birer birer çevirdi. (s.391)

Yarası yoktu" dedi Hekim / Efendi. (s.391)

Deminkinden daha kalın bir sigara sardı Doktor / Binbaşı Reşad. (s.391)

"Uzun etme Hüseyin Efendi" dedi Hekim / Binbaşı. (s.391)

Hekim / Efendi "Getir oğlum, getir" dedi, sonra Büyükhanım'a döndü. (392)

"Zafiyet-i umumî neticesi tevakkuf-ı kalpten vefat" dedi Hekim / Efendi. (s.402)

Bu koğuşu da şair / Nigâr Hanım ziyaret edecek. (s.406)

"Ama verdim" diye iki kelimeyi bir araya getirebildi kuyumcu / Sarafim. (s.438)

Reis / Dikran, bir kâğıttan Settarhan'ı idama mahkûm ettiklerine dair kararı okudu. (s.441)

Cemil / Kaptan parlamıştı aniden. (s.460)

Cemil / Kaptan'sa bu genç adamın arkasından baktı bir müddet. (s.460)

Haklıydı demek Cemil / Kaptan. (s.462)

Diğer yandan Mustafa / Reis, valiye haber göndermişti. (s.464)

Fakat Mustafa / Reis denizden güpegündüz düzenlediği bir baskınla, Sohum fenerinin kristal, petekli gözünü çalmış, teknesinin sert, ağır brandası altına saklamıştı. (s.464)

Ama iş bu raddeye varınca Mustafa / Reis de sözünü tutmuş. (s.465)

Çırak / Süavi, onun elinden her zaman "İllallah" derdi ya, o gün başka türlü "İllallah" çekti. (s.510)

3.1.3.8. Kişi Unsuru Sıfat Tamlamasından Oluşan Unvan Grubu Yapısındaki Özneler

Sultan Abdülhamid'in kızıydı "Merhume" Hatice / Sultan. (s.387)

3.1.4. BİRLEŞİK İSİM

Nazan Bekiroğlu'nun "Nar Ağacı" romanında özneyi oluşturan birleşik isim grubundan oluşan özneler özelliklerine göre tek başlık altında incelenmiştir. Birleşik isim grubundan oluşmuş özneleri sadece ad ve soyad olmak üzere kelimeler grubu olarak inceledik. Bunları şöyle gruplandırabiliriz:

3.1.4.1. Birleşik İsimden Oluşmuş Özneler

Halide Edip Seviye Talip'le romancı şöhretini şu sıralarda kazanmıştı ama Sinekli Bakkal'a daha yıllar vardı. (s.33)

Yahya Kemal Paris'ten dönmemişti (s.33)

Mustafa Kemal, Trablusgarp Savaşı'nda parlayan gencecik bir isimdi sadece. (s.33)

Halil Safa geldiğinde önce Büyükhanım'ın sonra Hacıbey'in ellerini hürmetle öptü. (s.69)

Halil Safa ise heyecanlı, en az fikirlerinin arkasına takıldığı zabıtlar kadar ateşli bir lisanla Sultan Hamid'in istibdadına, sansürlerine, jurnallerine verip veriştiriyordu. (s.71)

"Geçti o devirler" diye tekrarladı Halil Safa .(s.73)

"Olsun" dedi Halil Safa heyecanla, "Olsun." (s.73)

"Güneşi ancak görebildik" dedi Celil Hikmet. (s.75)

Halil Safa bir kahkaha attı. (s.75)

Tanıamaz olur muyum?" dedi Celil Hikmet İsmail'e bakarak. (s.75)

Halil Safa devam etti. (s.75)

Celil Hikmet dikkatle dinliyordu. (s.75)

Halil Safa sadede geldi. (s.75)

Celil Hikmet kendisinden ne istendiğini anlamıştı. (s.75)

Celil Hikmet, İsmail'in yanında içeri girdi. (s.76)

Ama Zehra'nın her gösterilene bakışlarını bir an bile kaydırmadan izlemesine bakınca onun pek de bıkcı olmadığını düşündü **Celil Hikmet**. (s.76)

Bir sonraki gün **Celil Hikmet** kaba bir kâğıda sarılmış bir kutuyu Zehra'ya uzattı. (s.77)

Gülümsedi **Celil Hikmet**. (s.79)

Her gün onlarca rengi fark etmeden yaşayıp giden yüzlerce insanla karşılaştığını düşündü **Celil Hikmet**. (s.79)

Kapıdan çıkarken **Celil Hikmet** kadınlara son bir selâm vermek için geri döndü. (s.80)

Bahman Mansurî ölmüştü. (s.173)

Celil Hikmet, aklında özel bir isimdi gerçi fakat İsmail'in gidecek olmasıyla Zehra'nın gözüne batan filin acısı öyle derindi ki **Celil Hikmet** o acıya sadece bir sonsöz gibi eklenmişti. (195)

Halil Safa kalabalığın arasında halasını bir taşın üzerine oturtmayı sonunda başardı. (s.198)

Halil Safa, ittihat ve Terakki temsilcisinin bulduğu bir kayıkla ayrılacaktı şehirden fakat halası için bir kayık tedarik edememişti! (s.287)

Muhammed Mustafa bu ateşin üzerine bir su gibi serinlik ve selâmetle inmemiş miydi? (s.332)

Ahmet Mirza, kimliğinden geçmişti. (s.355)

"Şöyle buyurun" diye genç çifti içeri buyur etti Nikolay Aleksandroviç Ölenin. (s.425)

Yine de Nikolay Aleksandroviç Ölenin keyiflendi. (s.425)

Kont Tolstoy'un fotoğraflarından birini de Nikolay Aleksandroviç Ölenin çekmişti. (s.427)

Ama hepsinden önemlisi Çar II. Nikolay'ın da bir fotoğrafını çekmişti Aleksandroviç Ölenin. (s.427)

Nikolay Aleksandroviç Ölenin, müşterilerinin üzerine elli yıl öncesine en uygun ışığı saldı. (s.429)

3.1.5. BAĞLAMA GRUBU

Nazan BEKİROĞLU'nun "Nar Ağacı" romanında özneyi oluşturan bağlama grubundan oluşan özneler özelliklerine göre 14 başlıkta incelenmiştir. Bunları şöyle gruplandırabiliriz:

3.1.5.1. Unsurları Tek Sözcükten Oluşan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler
İkisinin arasında elle tutulur gözle görülür bir şey geçmemiştii gerçi ama gözleri ve gönülleri birbirine akmış. (s.69)

Hatta yeşil ve turuncu olmasa bile yeterdi.(s.78)

Burnu da çenesi de uzamıştı. (s.87)

Kızlar ve ustalar evlerine dağılmışlardı çoktan. (s.145)

Kelimeler ve harfler ağızında tökezleyip duruyordu.(s.153)

Develer ve insanlar birbirlerine muhtaçtılar Mirza Han'a göre. (s.160)

Fidanlar ve çiçekler bile İtalya'dan ve Fransa'dan getirtilmişti. (s.257)

O ve arkadaşları ise Bakü Cemiyet-i Hayriyesi'nin gönüllülerindendi. (s.262)

Derken bütün muhacirleri kırıp geçirmeye tifüs ve sıtma da yetişti. (s.306)

Kalbi ile aklı birbiriyle mücadele edip durmuştu. (s.349)

Kahramanlık ve vefakârlık dağılmayla iç içe. (s.399)

Belli ki ne akli ne kalbi Sofya'yı yarı yolda bırakmıştı şimdiye değin. (s.449)

Rehberimiz ve şoförümüz geliyor birazdan. (s.452)

3.1.5.2.Unsurları Birden Çok Sözcükten Oluşan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler

Sisleri, yağmurları, karları, tipileri, boranları, yol kesen eşkıyaları ile yolculuğun bütün korkusu; nihayet menzile varmanın / ferahlığı vardı.

Sanat göstermek için önce iyi bir malzeme sonra da onu işleyebilecek usta gerekliydi Kirkor Usta'nın kanısınca. (s.120)

Seyyar mangallarının önünde diz çökmüş ateşi közleyen, şişlerini yağlayan / kebabçılar; ortalığı kokuya ve dumana boğan / cızbız köfteciler; sepetler içinde her biri kuzu büyüklüğündeki balıkları satan / oltacılar; kazan büyüklüğündeki mesvar semaverlerini kurmuş / çaycılar; yaş lavaşlarını çamaşır gibi ipe dizen / fırıncılar; konfeti kesen / şekerciler; ağzı kıvrılmış çuvallarda envai çeşit bakliyat satan / pazarcılar; yükünü indirmiş, balyalarını yıkmış, dükkân sahibini bekleyen / yorgun tacirler; malların üzerine rastgele uzanmış tembel tembel uyuklayan / çıraklar; göğsü bağı yara bere içinde sinezenler; heybetli sarıkları, toprak rengi cübbeleriyle hemen göze çarpan / mollalar; dış görünüşleri diğer insanlardan farklı olsa da asıl, gözlerindeki o muammalı bakıştan tanınan / meczuplar; kör, topal, sağır ya da sağlıklı dilenciler; çini üzerine şahın portresini boyayan / nakkaşlar; sırtındaki fiçıda, kolundaki ibrikte su satan / sakalar; güreşe tutuşmuş / zorhane pehlivanları; mersiye hanlar, adak aşu dağıtanlar, afyon çeken / cüceler; kuklacılar ve daha neler neler. (s.109-110)

Bir an, Settarhan'ın içinden Piruz'u elinin tersiyle bir tarafa itmek, bir taşparçası gibi fırlatıp atmak; ondan sonra da her şeye razı olarak, her şeyi göze alarak, her şeyi unutarak, ne yaptıysa affederek, ne yaptıysa af dilenerek, yani yeniden ve son defa serapa aşka dönüşerek Azam'ın önüne dikilmek ve ona "Gel benimle, İstanbul'a gidelim, her şeyi arkamızda bırakalım, gelirmisin?" demek geçti. (s.371)

Bolşevik gençlere raf altından kitap çıkarmak da, birinin bıraktığı mesajı az sonra gelene ulaştırmak da Azerbaycanlı bir Müslümanın bahtına düştü. (s.423)

3.1.5.3.Unsurları Arasına Başka Unsurlar Giren Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler

Ne bir otomobil geçiyor yanımızdan ne de bir insan. (s.166)

Ne menzili vardı artık ne de maksudu. (s.372)

Geçmiş de yoktu geleceği de. (s.372)

3.1.5.4.Unsurlarından Biri veya İki Sıfat Tamlaması Olan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler

Bağırıp çağıran insanlar da yerlerinden doğrulan develer de onların ağızlarındaki köpük kadar canlıydı. (s.27)

Gürbulak ile aramızdaki mesafe çok az. (s.99)

Akla gelebilecek her türlü insan ve her şey vardı burada. (s.109)

Bütün bu renkler ve desenler aynı güzelliğiyle işte şu halılarda tekrarlanmıştı. (s.149)

"İçki Meclisi"nin kendinden geçmiş henüz masum gençleri de çoktan kirlenmiş yaşlıları / da hatta göklere ait kısımda birbirine bade sunan melekler de bu halılara minyatürlerden geçirilip dokunmuştu. (s.149)

Herkes ve her şey uykuda. (s.166)

Geniş ve kalabalık sofralarda kutsal ekmek ve yemekler yenmiş. (s.179)

Yol gözünde büyümedi Settarhan'ın ama yine de Tiflis'e kadar fersahlarca yol ve yığınla ara istasyon vardı. (s.242)

Bu kadar süsten ağırlaşmış mutlu hayvancıkların her birini bir kadın ya da genç kız şefkatli ve tatlı sözlerle boynundan, gözkapaklarından, alnından, sırtından, sağrısından okşayarak denize doğru sürer. (s.303)

Sadece sırtımdaki / çanta, elimdeki / bulutlu şemsiye, diğer elimdeki / su şişesi, gözlüğüm, başımdaki / örtü, hatta kendi bedenim bile ağır geliyor. (s.324)

Sınırdan sızarak İran'a geçen Van Ermenileri de, Rusya'dan Van'a geçenler de, yolların kesişim noktası olan Azerbaycan'da karşılaşıyor. (s.375)

Orada pişirilen / pilav da orada dokunan / halı da Acem'dir bu yüzden. (s.471)

3.1.5.5.Unsurları Belirtili İsim Tamlaması Olan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler

Mart'ın / ilk on iki günü takvimi ve Büyükhaniim'a bakılırsa ta ezelden bu yana halkın / tuttuğu bu takvim, kâğıtlarda yazılı takvime göre çok daha güvenilirirdi. (s.53)

Halkla arasına girmiş barikatlar boyunca, padişahın arabası önlerinden geçerken binlerce kişinin / haykırıları ve askerî birliklerin / alkışları da arabaya paralel olarak dalga dalga ilerlemiş. (s.71)

Hacıbey'in yalnız kalması ve / onların gitmesi tevekkeltü tealallah, ehvendi. (s.283)

Resmin dünyasında ne cerahatin / kokusu ne yaralının / iniltisi ya da feryadı var oysa. (s.407)

Ne balkon, ne çözülen ışık, ne Karadeniz'in / uğultusu, ne de yağmurun / iri damlaları kalıyor geriye. (s.421)

3.1.5.6.Unsurları Ay Adı Olan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler

Buna göre Eylül ve Ekim, alışıldık Eylül Ekimler gibi geçecekti. (s.54)

3.1.5.7.Unsurları Özel İsim Olan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler

Sabah olduğunda Zehra ve İsmail yola düştüler. (s.64)

Büyükhaniim ve Zehra çarşaflandılar, başlarını taşlıkta çattılar aceleden, yola koyuldular. (s.81)

Birazdan Şahapzade ve Selman Bey geliyor. (s.102)

Aynı duvardaki hücrelerde bir Hafız Divanı ile bir Şehname, her ikisi de sayfaları fazla açılmaktan kıvrılmış, duruyordu. (s.121)

Settarhan ve Azam sağlı sollu sıralanmış tezgâhların arasından geçtiler. (s.133)

Ağabeyi Sehend ve Azam kapıda karşıladı. (s.153)

*Hizmetkârların dışında uyanık olarak sadece **Settarhan ve Piruz** kalmıştı. (s.179)*

*Hepsi; **Yasemen, Şahapzade, Selman Bey ve karısı**, onlar da inmiş, bana bakıyorlardı. (s.187)*

*Büyükhanım olduğu yere yığılırken **Seher ve Keyfiye** çılgılığı bastı. (s.198)*

***Trabzon ve Gülcemal** son asker gemiye çıkana kadar vedalaştılar, selâmlaştılar. (s.198)*

*Anlayacağın **İstanbul ve Gülcemal**, ağırladık, azizledik birbirimizi. (s.206)*

*İki gün önce **Hilâl-i Ahmer** heyetiyle birlikte **Şair Nigâr Hanım ve bazı hanımlar** bizi ziyarete geldiler. (s.207)*

*Bunu ne Büyükhanım ne **Zehra** ne de **Hacıbey** görebilirler şimdi. (s.211)*

*Bu yüzden **Yasemen ve ben** iki gün sonra uçakla gideceğiz; (s.213)*

***Selman Bey ve Zöhre Hanım** ise yarın sabah karadan yola çıkacaklar. (s.213)*

*Bu gece **Selman Bey ve Zöhre Hanım** yol hazırlıklarını tamamlayacak, güzergâhı çizecekler. (s.213)*

*Sabah **Selman Bey ve Zöhre Hanım** geliyor. (s.214)*

*Rehberimiz önde, **Yasemen**'le **ben** arkada, yola düşüyoruz. (s.216)*

***Hacıbey** yerinden doğrulamadan **Zehra ve Keyfiye** gürültüye koştular. (s.277)*

***Büyükhanım, Zehra ve Anuş** Yıldırım'la birlikte yarınki muhacir kafilesine katılacak. (s.287)*

***Keyfiye ve Seher** ise öbür sabah köydeki kafileyle çıkacaklardı yola. (s.287)*

*O gece **Halide, Zehra ve Anuş** çıkmanın içindeki dösekte kıvrıldılar. (s.289)*

***Keyfiye ve Seher** müstemilâta çekildi. (s.289)*

***Halil Safa, Büyükhanım ve Hacıbey** ise hiç uyumadılar. (s.289)*

Halide, Halil Safa, Keyfiye, Seher ve Hacıbey arkada kaldı. (s.290)

Büyükhanım ve küçük kafilesi sonunda Samsun'a varabildiler. (s.317)

Aklımın bir ırmağından hâlâ gürül gürül Zehra ve Büyükhanım akıyor. (s.320)

Settarhan ve Piruz Yezd'de çöl ile gök gibi bulmuşlardı birbirlerini. (s.336)

Taht-ı Süleyman'a, Azam'ın göklerini kaplasa da gölgesi yere düşmeyen tül bulutlarının altında vardı Settarhan'la Piruz. (s.339)

Settarhan ve Piruz, ikisi de aynı rüzgârın önünde, aynı cümleyle fakat farklı şeyleri düşünüyordu. (s.339)

Mirza Han da, Settarhan da olup biteni henüz duymamıştı. (s.343)

Kerem ile Aslı daima ayrılırlar. (s.355)

Evet, Zehra ve ben kartın yüzünde aynı hastanenin ismini okuyoruz. (s.379)

Sen, ben, Büyükhanım ve Keyfiye var bu resimde. (s.410)

Gerçi bizim evde artık çocuk namına kimse kalmamıştı ama Zehra ile İsmail, Karakoncolos'un defterinde soru sorulacaklar hanesinden düşmemiş olabilirlerdi belki de. (s.412)

Settarhan ve Sofya, deyince içimi yakıcı bir hasret kavurmaya başlıyor. (s.420)

Hasan ve Anuş'u iki sandalcı ve Yıldırım elden ele karpuz gibi aktardı. (s.487)

Önde çarşaflarının içinde Büyükhanım ve Zehra, arkada ben, Tekfurçayır'ın rampasını tırmanıyoruz. (s.505)

Cemile Hanım'la Puran Hanım henüz gelmediler mi?" (s.505)

O anda Halide ve Zehra kameriyeye giriyorlar. (s.506)

Ertesi gün Zehra ve Settarhan aynı kameriyede, aynı erik dalının altındalardı. (s.512)

3.1.5.8.Unsurlarından Biri veya İki Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler

Nicedir aklında olan şeyi Hengâme'ye açma zamanı gelmişti demek ki, Azam ile Settaran'ı evlendirme meselesi. (s.139)

Sağlı sollu sıralanmış kalabalığa bakılırsa deve ve kervan meraklıları az değildi Trabzon'da.

Rum ve Ermeni çeteleri iyice azıttı. (s.282)

Çok geçmedi, çay ve Keşan nargilesi bir arada geldi. (s.123)

İngiliz ve Rus askerleri hâlâ köşe başlarını kesmiş, adım başı geleni geçeni durduruyorlardı. (s.218)

Onlardan kalan boşluğa Rum ve Ermeni çeteleri dolmuş. (s.486)

3.1.5.9.Unsurları Topluluk / Millet Adı Olan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler

Yerli Rumlar ve Ermeniler de oturan develerin arasına dalmış, akıl almaz bir gürültünün ortasında bağrışıp duruyorlardı. (s.64)

Ermeni ve Gürcüler bir araya toplanmışlardı. (s.219)

Az sayıda olmakla birlikte Türk ve Acemler de vardı. (s.219)

Sivil Ruslar ve Avrupalılar fark ediliyor. (s.252)

Çünkü Türk'ü de Ermeni'si de aynı siyah giysileri giyiyordu daima. (s.375)

3.1.5.10.Unsurları Birleşik İsim Olan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler

Büyükçe bir masanın ucunda Halil Safa ile Celil Hikmet sohbete dalmışlardı. (s.74)

3.1.5.11. İle Bağlı Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler

Hilâl-i Ahmer Başkanı ile birkaç kişi daha ve üç hanımefendi bizim koğuşa girdi. (s.406)

3.1.5.12.İsim-Fiil Grubu ile Oluşturulmuş Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler

Azam'ın içinden hemen o an tezgâhın önünde diz çökmek ve son ilmeye kadar sürecek bu diz çöküşün başlangıcı için hemen o an ilk ilmeyi atmak geçti. (s.135)

Cevap almak için üç kez yinelemesi ve kızlardan birinin boğazına pençesini geçirmesi lâzım geldi. (s.345)

O anda Settarhan'ın içinden bir sigara yakmak ve duvara yaslanarak tüttürmek geçti. (s.440)

3.1.5.13.Unsurları Sıfat-Fiil Grubu Olan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler

Gönül bağı kurdukları da, varlığıyla yokluğu arasında fark olmayanlar da olmuştu. (s.152)

3.1.5.14.Unsurlarından Biri Sıfat Tamlaması Diğeri Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler

Fakat dikkatlice bakınca yüzündeki soğukluk ve ölüm beyazlığı ürpertici bir etki uyandırıyor. (s.397)

3.1.6. İSİM-FİİL GRUBU

Nazan BEKİROĞLU'nun “Nar Ağacı” romanında özneyi oluşturan isim-fiil grubundan oluşan özneler özelliklerine göre 4 başlıkta incelenmiştir. Bunları şöyle gruplandırabiliriz:

3.1.6.1. İsim-Fiil Grubundan Oluşmuş Özneler

Demem o ki bu karara varmam, bu cesareti toplamam kolay olmadı. (s.14)

Karadeniz kıyılarını ayan beyan izlemek mümkün. (s.15)

Her vadisinde neredeyse bir halkın yaşadığı dünyanın bu en kalabalık, en renkli ve en problemli bölgesini bu mesafeden bir minyatür çerçevesine sığdırılmış görmek, üzerimde derin bir duygu, sarsıcı bir etki uyandırıyor. (s.15)

Böyle bir müziğin etkisinden kurtulmak imkansız. (s.17)

Ezginin ayrılıklardan bahsettiğini tahmin etmek zor değil. (s.17)

Ve tıpkı bugünkü gibi o gün de futbola dair tek bilgim kaleye giren topun gol anlamına geldiğini bilmekten öteye geçmedi. (s.51)

Hem öyle anlatıyorlardı ki; sabahki sonuç evet vahimdi gerçi ama bu sadece bir kazaydı ve onu göndermek artık imkânsızdı. (s.55)

Böyle bir ders vermek aklına nereden gelmişti Hafize Hanım'ın? (s.57)

Bu cevapları kale almamak giderek güçleşiyordu. (s.71)

Çünkü bu kadar renkten sonsuz sayıda renk türetmek mümkündü.(s.78)

Lâkin böyle bir rengi elde etmek zannettiği kadar kolay değildi. (s.78)

İçeri girmek lâzımdı. (s.83)

Fazla düşünmem gerekmedi. (s.90)

Uyarıyor: "Taht-ı Süleyman'a geçeceğimiz gün erken kalkmak gerekecek." (s.101)

Sırt çantasıyla çıktığım yolculuktan bavullarla dönmemem gerek elbet.(s.102)

Tebriz'de araba bulmak iyice zorlaştı." (s.107)

Mavi ceketleri, kiremit kırmızısı pantolonlarıyla askerî bandonun "Şehinşahımız" marşını çalmaya başladığını duymam ise acı acı güldürdü beni. (s.109)

Öyleyse ona geniş değil yüksek bir yüzük yapması lâzımdı. (s.118)

Birinin sözünü kesmek kadar sözü uzatmak da büyük terbiyesizlik addedilirdi. (s.122)

Onun gösterdiklerini herkes biliyordu da söylemek için demek meczup olmak gerekiyordu. (s.124)

"Tebriz'e geri dönmek lâzımdır. (s.128)

Kiremit kırmızısını kök boyalardan bulmak hemen hemen imkânsız. (s.138)

Zaten kimsenin aklından da Şah İsmail'e lâf etmek geçmezdi. (s.149)

O kadar güzel ki bir şey olması gerekmiyor bile. (s.152)

Ne tam hasta ne de tam sağlıklı olması Mirza Han'ı çileden çıkarırdı. (s.153)

*Tam sağlıklı olsa **beklentileri karşılması** istenebilirdi. (s.153)*

*Nazlamaya niyazlamaya gerek kalmadığından bu yana ise **yemek pişirmek** onun için sevgi göstermenin en kestirme yolu. (s.154)*

***Çölün ortasındaki Yezd'e gitmek**, hem de bu mevsimde bu sıcakta, nereden icab etmişti şimdi? (s.158)*

*Hem evlâdıyla **gururlanmak** da pek makbul bir şey değildi. (s.160)*

*Ahund mersiyelerden bir parçayı duasına eklediyse de **kervanı ağlatmak** zamanı değildi. (s.160)*

***Erken kalkmak** gerek. (s.165)*

Ne istediğini, niye geldiğini sormak ayıptı. (s.171)

*Ayrılığın bu en güç anında **kalabalığın bir taşkınlık yapmasını önlemek** de onun göreviydi. (s.175)*

*Ama bunu yani bütün ırmakların aynı kaynaktan çıktığını görebilmek için **bir hayli yükselmek** gerekir. (s.179)*

***Yanıma bir gecenin bol rüyalı uykusunu katmam** gerekti bunu anlatmam için. (s.187)*

*Selman Bey'in ya da karısının **Türkçeden Türkçeye aktarma yapması** gerekiyordu. (s.188)*

*Bütün çilesini geride kalan tek şeyine, sesine yükleyen türkücünün gemiden medet uman dörtlüklerine yeni dörtlükler eklenirken **aynı derdi çok kişinin çektiğini bilmek** bile kimseyi teselli etmedi. (s.198)*

***Topkapı Sarayı'nı tanımam** zor olmadı. (s.206)*

***Onca yolu otobüsle almak** da çok zahmetli. (s.213)*

***Böyle arka arkaya içmek** âdeti değildi. (s.219)*

Hani bir parça kalan iradesiyle kendisini tutmasa bu katıla katıla gülmeyi **hiçkıra hiçkıra ağlamak** tamamlayacaktı. (s.219)

O kadar sertti ki kendisi **her şeyi kesebildiği halde hiçbir şey tarafından kesilmesi** mümkün değildi. (s.236)

Kuyumcu şayet Settarhan'ın yüzünde aradığı ifadeyi bulabilirse **Çar II. Nikolay'ın madalyalarından birinin bile şu tezgâhın üzerinde arz-ı endam etmesi** işten değildi. (s.237)

Ali Şeriatî, Moğol İstilâsı esnasında şairlerin gülden bülbülden bahsetmiş olmasına ateş püskürse de **bu şehirde gülden bülbülden bahsetmemek** mümkün değil. (s.265)

Temiz gözyaşları dökmek güçlü padişah olmak için yetmiyordu demek ki. (s.277)

Onu bir an evvel buradan göndermek gerekti. (s.280)

Ama görünen şehre varmak için bile **bir üç gün daha gitmeleri** gerekmişti. (s.285)

Yıldırım kimi tek nefeste bir adım atmıştı kimi **on nefes alması** gerekmişti adım atmak için. (s.285)

Böyle giderse **bütün evi arabaya yüklemesi** gerekecekti. (s.288)

Denizden gitmek gerekecekti. (s.297)

Ve aşılması, **karşı kıyısına geçilmesi** gerekti. (s.299)

Bu yolsuz yordamsız ırmağın sığ bir yerine güvenmek mümkün değildi. (s.304)

Ölümü beklemek bile yorgunluktu. (s.306)

Kara kâbusun ortasında **"bir zamanlar"ı düşünmemek** evlâydı. (s.308)

Adım atmaları sanki daha kolay olacaktı. (s.314)

Kalan bir avuç saçın köpürmesi için bile **altı yedi kere ovması** gerekti. (s.315)

Vazgeçmek, geri dönmek aklıma bile gelmiyor ama. (s.324)

Beynim kaynarken **sağlıklı düşünmem** mümkün değil. (s.326)

*Hengâme yaşlı kadınlar sınıfından olduğu için **Piruz'dan kaçması** gerekmedi. (s.333)*

*Ayak seslerini işitmek mümkün değildi ama **elindeki sopanın kızların ellerine inmesi** an meselesiydi. (s.334)*

***Kendisini güven duygusu üzerinden ölçtürmek** de kahrolası âdetiydi kıskançlığın. (s.336)*

*Yakınlık getirmek istemedi gerçi ama **kıyametın hangi yandan koptuğunu kestirmek** zor değildi. (s.344)*

***Bu kararı aklamak** da Settarhan'ın vazifesi idi. (s.347)*

*Öyleyse **bu düşen alını yerden kaldırmaları** lâzımdı. (s.347)*

*Ama **bu zillate dayanmak**, işte bu da mümkün değildi. (s.348)*

***Bu rüyanın başlangıcından sonunu tahmin etmek** zor değildi. (s.350)*

*Kadın da olsa **ailenin bir büyüğünün, hem de yaşını başını almış, erkek taifesine karışmış olan birinin karşısında çubuk tüttürmek!** inanılır gibi değildi. (s.350)*

*Ama **birilerinin mucizesi olmak** da lâzımdı. (s.351)*

***Hüseyin olmak** Yezid olmaktan yeğdi. (s.352)*

***Bir yerlere sığması** mümkün değildi. (s.353)*

*Er kişiye **başı açık, ayağı çıplak görünmek** uygun düşmez. (s.359)*

*Yaşama dönmek için **ölümün kıyısına gelmesi** gerekmişti. (s.374)*

*Kılıklarından **kim olduklarını çıkarmak** mümkün değildi. (s.375)*

*Bu kadar açılmak için ancak **ölüme yakın olmak** lâzımdır. (s.393)*

*O zaman **bedeni daha derin bir acıyla susturmak** gerekir. (s.394)*

*O olduğunu nasıl anladım bilmem ama **onun o olduğunu anlamamak** da mümkün değildi. (s.406)*

*Arada **birkaç cam su bardağına rastlamak** da mümkün. (s.408)*

*Böyle süslenip püslenmişken **fotoğraf çektirmek** âdettendi. (s.425)*

*Olenin'e sadece **sanatını konuşurmak** kalmıştı. (s.426)*

*Ama **Taht-ı Süleyman'ı da İran'ı da neden terk ettiğini tahmin etmek** zor değil. (s.434)*

***Birilerinin mucizesi olmak** lâzım Settarhan. (s.439)*

***Mustafa Reis'i affetmek** hiç de zor olmamıştı vali için. (s.465)*

***Kahve çalıştırmak** da o kalbe kan devretmektir. (s.470)*

***Darda kalmışın elinden tutmak** lâzım gelir diye. (s.479)*

***Güzel haberler vermek**, Settarhan'ın izin gününü beklemeye gelmezdi. (s.499)*

*Belki Halide'nin evinde daha doğrusu bahçedeki kameriyede **ikisini bir araya getirmek** mümkün olabilirdi. (s.502)*

*Suyu böylesine tanımak için demek **böyle yanmak** lâzımdı. (s.507)*

***Nereden bildiğimi sormak** aklına gelmedi. (s.529)*

3.1.6.2.Birden Çok İsim-Fiil Grubundan Oluşmuş Özneler

*Çünkü **haltyı ipek kıvamında inceltmek, yumuşatmak** insan takatinin üzerinde bir işti. (s.148)*

3.1.6.3.Yapısında Zarf -Fiil Eki Olan İsim-Fiil Grubu Yapısındaki Özneler

*"Neme lâzım", **sakarı kaza gelmeden uyarmak** gerekirdi. (s.53)*

*İçlerinden birinin sık sık **ortalığı birbirine, tozu dumana katarak kaçması, hamurlarını yedikten sonra saatlerce geniş getirmeleri, o esnada şikşikiye balonunun ağızlarında şişip büyümesi saatlerce seyredilebilirdi. (s.65)***

*Şimdi bu çözüğü çözmeye başlarsam **akşama kadar iki direk arasında gidip gelmem** gerekecek. (s.133)*

*Geriye **halının ilk düğümünü "Ya Allah, Ya Muhammed Mustafa, Ya Ali, Ya Hüseyin"** diyerek atmak kalmıştı. (s.135)*

Settarhan'ın içinden o iskelete dönüşmek, kendisini, dokusun diye Azam'ın önüne çözüğü ipi olup sermek geçti. (s.136)

Bir halının ilk birkaç sırası örülmeden bekletilmesi için ağır gideceğine alâmet edilirdi genellikle. (s.138)

*Ama zaten onlara da **durmaksızın yürümeleleri** emredilmişti. (s.284)*

*Sadece **kaldırıp başını bakması** yeterliydi. (s.336) (**başını kaldırıp bakması**)*

***Şu koca cüsseli makineyi sırtlanıp taşımak** bu kadar zahmetli olmasaydı. (s.427)*

*Hele de o vicdan, halkın tek ve büyük bir yürekte atan vicdanına tercüman olduğunda işte o zaman **yazılı yasaları kesip atmak** gerekti. (s.465)*

***Her anınıza, her yaşantınıza bu kadar ortak olup da bilinmemek** ağrıma gidiyor. (s.514)*

3.1.6.4.Zarfı Edat Grubu Olan İsim-Fiil Grubu Yapısındaki Özneler

*Ateş, dokunanı kendisine benzetiyor, **ona yaklaşmanın eskisi gibi / kalması** mümkün değil. (s.18)*

***Bu şehrin sokaklarında bir yabancı gibi / dolaşmak** benim kaderi inmiş.(s.35)*

***O anlatıncaya kadar / beklemek âdettendi.** (s.171)*

***Persepolis'in de bütün benzerleri gibi / vurulması** yakın. (s.264)*

3.1.7. SIFAT-FİİL GRUBU

Nazan BEKİROĞLU'nun "Nar Ağacı" romanında özneyi oluşturan sıfat-fiil grubundan oluşan özneler özelliklerine göre tek bir başlıkta incelenmiştir.

3.1.7.1.Sıfat-Fiil Grubundan Oluşmuş Özneler

***Yazılmış olanlar** da satır satır, dizi dizi duruyor. (s.11)*

*Benim gözlerimle bakınca göz göre göre geliyor **gelecek olan.** (s.31)*

***Eski zamanın el değmemiş bir rüya anına rastladığım** doğrudu. (s.33)*

*Kimse onun ismini merak etmez, **bir ismi olduğu** akla bile gelmezdi. (s.49)*

***Yüz yıl sonra gelenler** bile o lekeyi alınlarından temizleyip çıkaramayacak. (s.72)*

***Geriye kalanlar** da kaybolanları hayal etmeye yetmiyor. (s.101)*

***Hissettiği şeyin gerçekte öfke olup olmadığı** bile belli değildi aslında. (s.139)*

*İçlerinde, varlığıyla gururlandığı pahalı atlar gibi **en olmadık zamanlarda kendisini sırtından atanlar** da çıkmıştı. (s.152)*

*Doğruydu ateşin bütün karışık unsurları birbirinden ayırdığı, **her birini kendi asliyetine döndürdüğü**. (s.155)*

***Taht-ı Süleyman dedikleri** bir büyük ateşgâhmış. (s.167)*

*Ama kimsenin umurunda değil ki uyarıya **benden başka kulak asan** olmuyor. (s.168)*

***Hayatı boyunca yaptıkları** tartılacak. (s.178)*

***Onları dokuyan kör** olmaz mı? (s.184)*

***Yükümlü olmayanlar** da gidiyor. (s.196)*

***Tek olan** ne zaman bu kadar çoğalmıştı? (s.232)*

*Ordunun, içten içe kaynadığını, kendisini sevk eden el ile arasındaki bağı nicedir çözüldüğünü **bakışı keskin olanlar** görebiliyordu çoktan. (s.233)*

***En görkemli olanlar** belliydi. (s.256)*

*Fazla söz etmedi ama ölüm sarısı sinmiş yüzünün renginden **neler olup bittiği** belliydi. (s.277)*

*Çift kişilik bir yataktı **gece içinde uydukları**. (s.296)*

***Geride kalanlar** biraz evvel ölümü gören gözleriyle, çaresiz, aynı suya dalıyordu. (s.300)*

***Gidecek bir yeri olanlar** oraya varmak için gayret ediyor. (s.306)*

*Çamurda yürümek öyle zahmetliydi ki **bir saat, iki saat ya da bir gün önce aynı yerden geçenler** ağırlıklarını atmış ya da ne düşürdüklerini fark etmeden, duyarsızlaşmış bedenleri, iyice körelmiş zihinleriyle yola devam etmiştiler. (s.309)*

*Fırıncı, önündeki listeden isimleri tek tek okurken **zadegândan olanlar** eski hizmetkârlarıyla bir hizaya girmişti çoktan. (s.317-318)*

***Sevgilinin göğsü üstünde iki düğme arasında kaldığı** muhakkaktı. (s.356)*

***Ayakta kalanlar** onları bırakıp yola devam ediyor. (s.398)*

***Bunu başaran** anında düşüyor sonra vazgeçiyor. (s.401)*

*Neticede bir poz resim için modelinden sekiz saatlik bir hareketsizlik talep eden makinelere kıyasla **şu önünde duran**, bir devrim demektir. (s.427)*

***Settarhan'ın içinden geçenler** fotoğrafta çıkmamıştı. (s.429)*

***İşe yarayanlar** sandık sandık Rusya'yı boylamıştı. (s.491)*

3.1.8. TEKRAR GRUBU

Nazan BEKİROĞLU'nun "Nar Ağacı" romanında özneyi oluşturan tekrar Grubundan Oluşan Özneler özelliklerine göre 4 başlıkta incelenmiştir. Bunları şöyle gruplandırabiliriz:

3.1.8.1. Unsurlarından Her İki Anlamlı Sözcükten Oluşan Tekrar Grubu Yapısındaki Özneler

*Elleri, **yüzü gözü** boya içinde kalmıştı. (s.78)*

*Bu gurbet çıkmazına dair ümitler sönmeye yüz tutmuşken aradan **iki / gün, iki / gece** geçti. (s.314)*

***Çalı çırpı** toplandı. (s.316)*

***Karı koca** üç çocuklarıyla bir odaya çekildi. (s.384)*

*Onu da **kestane kebab** takip edecek. (s.410)*

3.1.8.2. Unsurları Sıfat-Fiil Eki Almış Olan Tekrar Grubu Yapısındaki Özneler

Gelen geçen içine birkaç kuruş atıyor. (s.17)

Fakat sağına soluna ne kadar bakındıysa da, uzun süre ayakta dikildiyse de gelen giden olmadı. (s.252)

3.1.8.3. Unsurlarından Biri Anlamlı Biri Anlamsız Sözcüklerden Oluşan Tekrar Grubu Yapısındaki Özneler

Soyu soppu da belli. (s.86)

3.1.8.4. Zıt Anlamlı Sözcüklerden Oluşan Tekrar Grubu Yapısındaki Özneler

Alacak verecekler hesaplandı. (s.244)

3.1.9. KISALTMA GRUBU

Nazan BEKİROĞLU'nun "Nar Ağacı" romanında özneyi oluşturan kısaltma grubundan oluşan özneler özelliklerine göre 3 başlıkta incelenmiştir. Bunları şöyle gruplandırabiliriz:

3.1.9.1. Genitif Grubu Yapısında Kısaltma Grubundan Oluşmuş Özneler

Bizim sınıfın / tamamı bu gemide. (s.205)

Bizim Gönüllü Taburu'nun / neredeyse tamamı Kanlı Tabya vuruşmasında neferinden komutanına kadar birer gül fidanı gibi toprağa düşmüş. (s.409)

3.1.9.2. Ayrılma Grubu Yapısında Kısaltma Grubundan Oluşmuş Özneler

Birinci kuşaktan / dedeler hayatta değildir. (s.96)

Peki, ikinci kuşaktan / kimse hayatta mıydı (s.188)

3.1.9.3. İsnat Grubu Yapısında Kısaltma Grubundan Oluşmuş Özneler

Yağmalanmış köylüler kadar tuzu kurular da bu kıyama katılırsa. (s.129)

3.1.10.BİRLEŞİK FİLLER

Nar Ağacı romanında özneyi oluşturan kelime grupları 9 farklı kelime grubu çerçevesinde incelenmiş olup bu 9 kelime grubunun dışında incelenen romanda bir de özneyi birleşik fiil yapıları kelime gruplarının oluşturduğu tespit edildi. Bu birleşik fiil yapıları özneler de bu başlık altında incelendi. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

***Osmanlı toprakları üzerinde yaşayan liyakatli kullar olmak, menzile varmak için birlikte yola çıkanların gerekli tek azığıydı.** (s.72)*

*Settarhan'a göre ise "**nısf-ı cihan**" olan İstanbul'du.*(s.155)

*Üstelik **sirayet etmesi** kaçınılmazdı.* (s.185)

***Yaşlı olanlarınsa yüzleri kısmen açıktı.** (s.252)*

*Ona şimdi sadece **adım atmak** kalmıştı.* (s.352)

***Yaşlı ama dinç olanlar da vardı aralarında fakat yüzlerinde hiçbir mana yoktu.** (s.374)*

*Böylesiydi **münasip olan.** (s.429)*

3.1.11.ÖZNE BİRLİKTELİKLERİ

Nazan BEKİROĞLU'nun "Nar Ağacı" romanında bazı cümlelerde birden fazla öznenin bir arada olduğu görülmüştür. Burada yukarıdakilerden farklı kelime grubuna rastlanmamıştır. Bu öznelerin kimisi aynı yapıda iken kimisi farklı yapıya sahiptir. Biz bu tür cümle örneklerini herhangi bir gruba dâhil etmeyip bu başlık altında toplanmasının yararlı olacağını düşündük ama sayısal verilere yer verileceği zaman her birini ilgili olduğu grubun içine dâhil ettik.

3.1.11.1.Aynı Yapıda Kelime Gruplarından Oluşmuş Özne Birliktelikleri

3.1.11.1.1.Sıfat Tamlaması Yapısındaki Özne Birliktelikleri

*Üzerimden **yakıcı bir esinti**, / **belli belirsiz bir hatıra** geçiyor.* (s.18)

*Hacıbey sustu, içinden **bir tebessüm**, hatta **bir ümit** geçti.*

*Başka türlü bu evin gemisi yürümezdi ve **bu tıkır tıkır işleyişte oluşacak en ufak bir aksama**, / **açılacak en ufak gedik** Büyükhani'm'in en büyük korkusuydu.* (s.52)

Yerde parça parça, sayılamayacak kadar çok halı, / yaldızlı oymaları denizin dalgaları gibi şahlanmış mobilyalar. (s.61)

Halk bir bayram yerine yığılır gibi Meydan'a yığılmış, bütün şehre bir hareket / bir bereket gelmişti. (s.63)

Bütün gece, göğsünde işlediği suçun yaftasıyla ipin ucunda dönen, elleri arkasından bağlı, boynu kırılmış da omuzuna düşmüş beyaz entari içindeki o beden; sapsarı, kanı çekilmiş o çehre; / yarı aralık kalmış gözlerdeki donuk parlıltı, / bir şey söyleyecekmiş de zaman bulamamış, söyleyeceği içinde kalmış o ağız gözünün önünden gitmedi. (s.66)

Neler yoktu ki bu kartonların üzerinde? Mor menekşe demetleri, / mavi ortancalar, / pembe kurdeleyle bağlanmış gül buketleri, / yalnız geyiklerin mutlu evlere uzaktan baktığı kar manzaraları, / yaldızlı Noel kartları, / kırlar boyunca uzanan düğün çiçeği tarlaları, / dalgalı denizlerde güvenle yol alan güçlü gemiler, / güzel beyaz yelkenliler, boynunda kırmızı kurdelelerle küçük kediler, sepet içinde minik sevimli köpekler. (s.67)

O zamanın, o fotoğraf karesinin içindeyken bile göremediğim, fark edemediğim bir şey, / uzaktan ve dışarıdan bakmanın sağladığı derli toplu bir bakış. (s.91)

Elimdeki bütün malzeme allayıp pulladığım, artırıp çoğalttığım birkaç hatıra, iki mektup, otuz yıl öncesinden kalma bir adres. (s.95)

İki siyah tunik, / iki başörtüsü, / iki defter, / çokça kalem, / küçük bilgisayar. (s.95)

Şu minik patikler, / çiçekli elbiseler de onlar için. (s.96)

Sepetlere tepeleme yığılmış türlü suret kuruyemişler, / rengârenk kumaşlar, / çeşit çeşit, boy boy çömler, giyim kuşam, zücaciye, akla ne gelirse hepsi kendi sokağında satılıyor. (s.102)

Kendilerine ait raflarda duran çeşit çeşit ürkütücü aletler, / küçük kavanozlarda ufak tefek yaraları tedavi için kullanılan merhemler, daha gösterişli ilâçlar onun da bütün meslektaşları gibi aynı zamanda dişçi, sünnetçi, hacamatçı olarak

tanındığını; uyuz, egzama, sıracı tedavisinde de hâlâ çalman ilk kapı olduğunu gösteriyordu. (s.111)

Topuzlu zincirler, / bıçaklı kırbaçlar sinelere, sırtlara inip kalkar... (s.122)

Her oyun gibi kartondan suretleri, / görünmez ipleri, / perde gerisinde oyunu yöneten görünmezleri var. (s.124)

Hiçbiri diğerini örtmeyen kuşlar, ağaçlar, dallar yapraklar, / türlü türlü hayvanlar, / eğri gövdeli ağaçlar, harabeler, hepsi gölgesiz, derinliksiz, atmosfersiz; içlerindeki ışığı taşıyor ve Mani'nin dediği gibi ilâhî ışıkla birleşiyorlardı. (s.148)

Mirza Han'ın birkaç tanıdığı, bir molla, / iki ahund, / İstanbul'da üniversitede okuyan uzak bir akraba da yemeğe davetliydi. (s.154)

Biraz daha kalmanın herhalde iyi olacağına karar vermişti ki o sırada kapı tarafında bir kalabalık, / bir hareketlilik hissedildi. (s.172)

Demir yatağın pas lekeleri, yüksek kerpiç duvarlar, / gıcirtularla aralanan ve hemen ardından kapanan kapı, akbabaların geniş siyah kanatları hâlâ Settarhan'm gözünün önündeydi. (s.178)

"Evet, iyi düşünceler, / iyi kelimeler, iyi / işler bizim için yeterlidir." (s.178)

Bütün sofayı, odaları kesif bir karanfil kokusu, / ağır bir günlük rayihası doldurmuştu. (s.201)

Yüzlerinde yol yorgunluğu ve uykusuzluğun bile bozmadığı / gençlik güzelliğiyle İranlı kızlar, / Behzat minyatürlerinden çıkmışa benzeyen genç erkekler; neredeyse çocuk yaşta yeni evliler; cümbür cemaat, çoluk çocuklu, nineli dedeli varsıl aileler kahvaltı ediyorlar. (s.215)

Hengâme'nin üzerinde her zamankinden farklı bir neşe, dilinin altında hayli büyük bir bakla vardı. (s.223)

Ne zaman oğluna "Settar" dese ardından bir samimiyet, / bir güzellik gelirdi. (s.223)

Bağıra çağıra konuşan esmer ve uzun boylu İranlılar, Azerbaycanlılar, / göğsü fişekliki çivit mavisi giysileri içinde yakışıklı Acarlar, / hepsi de uzun etekli çerkezkalari içinde çakı gibi Çerkezler, / bu toprakların en eski sahipleri olmakla övünen Gürcüler, / aristokrat Ruslar ve / sürekli sevkiyat halinde olan askerler ve subaylar her yandalardı. (s.225)

Askerî / araçlar, top arabaları, askerler, denizciler, sokak çalgıcıları, başlarında üçgen kırmızı eşarplarla çiçek satan fakir Rus kızları, / zengin ve soylu madamlar Bulvar boyunca yayılmışlardı. (s.226-227)

Böylece Gürcü milliyetçilerini besleyen aristokrasi, / onlara yaslanan Menşevikler, / Ermenileri ordu edinen / Çar, kimin eli kimin cebinde belli değildi yani. (s.234)

Avrupa tarzı binalar, / genişletilmiş sokaklar, caddeler, elektrik, atlı tramvaylar, / az sayıda otomobil, oteller, lokantalar, resmî binalar hemen dikkat çekiyordu. (s.243)

Kadife keseler, / deri çantalar, / ahşap mahfazalar tezgâhın üzerine yayıldı. (s.237)

Yerli halkın oturduğu Eskişehir tarafında ise pazarlar, daracık sokaklar; / yeşil, mavi, pembe, kiremit rengi Gürcü evleri, / dantel saçaklı balkonlar, / suya bakan çıkmalar; / derme çatma fukara evleri seçiliyordu. (s.243)

Gün boyunca hesaplar çıkarıldı, yeni siparişler, / eski defterler gözden geçirildi, (s.244)

O sırada yoğun bir uğultu, / keskin bir dalgalanma fark edildi. (s.247)

Bakü geniş meydanlar, / yüksek binalar, / ferah caddeler, / geniş parklar ama en çok da kara ormanlar gibi göklere yükselen petrol kuleleri, petrol tarlaları, petrol boru hatları demektir. (s.252)

Her biri hakkında anlatacak bir hikâyesi, / söyleyecek bir sözü, / verecek bir dersi vardı. (anlatacak bir hikâyesi, söyleyecek bir sözü, verecek bir dersi) (s.253)

Avrupalı erkekler, / kibar hanımlar rıhtım boyunca yürüyorlardı. (s.257)

Yerine canlı bir cenaze, / bir heyula gelmişti. (s.277)

Bütün sokak, / bütün mahalle, / bütün Trabzon aynı yolculuğun sabahında aynı yöne akıyordu şimdi; batıya. (s.291)

Zorlu şoseler, / uçurumlu patikalar başladı. (s.292)

Bir tencere, / bir kazan ya da benzer bir şey lâzımdı şimdi. (s.296)

Sırlıklam erkekler, / sair zamanda saçının ucunu göstermeyen ama şimdi etekleri tersine dönmüş, göğüs bağır açılmış bîçare kadınlar, / avaz avaz çocuklar gayya kuyusundaymışçasına kaynaşıyorlardı. (s.300-301)

Çünkü Samsun'da da baş gösteren kıtlıkta eski elbiseler, / kullanılmış ev eşyaları, / kararmış bakır ibrikler, baltalar, teberler, kandiller, gaz lâmbaları, akla ne gelirse; hepsi altın değerindeydi. (s.317)

Ve çöl sarısı üzerine düşen en ufak bir mavi, / bir parça çini, / bir parça gök, / bir parça havuz suyu örneğin, dünyanın en mümtaz ahengini doğuruyor. (s.323)

Ancak bir tufan, / bir kasırga lâzımdı. (s.346)

Settarhan'a öyle geldi ki Mirza Han'ın gözlerinden bir anlık bir şüphe, / bir bulutluk telâş geçti. (s.346)

Üçünün de ağzının kenarında aynı zalim gülüş, / aynı salyalı keyif asılı kalmıştı. (s.358)

İçinde "Söyle" diye başlayan bir soru, / üç beş kelâm gezindi Settarhan'ın. (s.369)

Bitmeyen bir uğultu, / dayanılmaz bir koku karşılamıştı bu kabileyi. (s.383)

Yiyecek lokma, / içecek su yoktu yanımızda. (s.396)

Bir mum, / bir kandil yoktu. (s.396)

Güzel, genç ve sarışın bir yüzü, / ince bıyıkları vardı. (s.397)

Çok etkileyici bir sesi, / su akar gibi bir konuşması vardı. (s.407)

Fotoğrafçıya, söyleyecek bir şey, / düzelterek duruş, / ekleyecek bir baş eğişi, / bir tebessüm önerisi kalmamıştı, o kadar güzellerdi. (s.426)

Onu götürüp bıraktıkları barakaya iki zembil, / bir hasır atılmıştı. (s.440)

Başımın üzerinde boş bir ip ayağımın altında tahta bir tabure var. (s.442)

Yaz gelince şu havuz, / şu berrak su cana can katacağı besbelli. (s.476)

Duvarların arkasından mor salkımlar, / eflatun beyaz leylâklar, hanımelleri taşmış. (s.505)

Fakat hâlâ merak ettiğim bir şey, / soracağım bir soru var. (s.526)

3.1.11.1.2.Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Özne Birliktelikleri

İran'ın / kıymetli halıları, / İsfahan'ın nadide kumaşları, / Diyarbakır'ın, Bursa'nın eşsiz taşları, antika silâhlar, değerli paralar, tilkiler, maymunlar, kuşlar hep bu çarşılarda satılıyordu. (s. 63)

Çözümlerin yönü, / atıkların yöntemi, / dokumanın kalitesi, / emekten, dikkatten çalınıp çalınmadığı / dokumacının malzemeyi yerli yerinde kullanıp kullanmadığı binayı sağlam kurup kurmadığı, / düğümlerin sayısı hep arkasından anlaşılırdı. (s.105)

Üzerine dokumacıların asırlar boyu severek kullandığı o meşhur sahnelerden biri, / Mecnun'un, vahşî hayvanlarla sahradaki dostluğu işlenmişti. (s.151)

Demek Kakuli Kardeşler'in büyüğü, / Trabzon'un bu meşhur fotoğrafçısı objektifinin arkasından beni görememişti. (s.91)

Taht-ı Süleyman'ın lâcivert gecesi, pembe gülleri, / Azam'ın mavi mineleri, beyaz inci çiçekleri, kandilleri, madalyonları, münhanileri Piruz'un odasının ortasına serpildi. (s.184)

Nizam'ın genç kızlık, Mevlûd'un askerlik, ikisinin evlilik fotoğrafları, daha fazla da çocuklarının - biri Gülendam diğeri Mirza Han-, fotoğrafları vardı. (s.190)

Herkesin şehitlik kaydı vardı da hiç kimsenin İsmail'den haberi yoktu. (s.272)

Zerdüştlilerin ateşi, / Persepolis'in Dara'sı da vardı. (s.354)

3.1.11.1.3.Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Özne Birliktelikleri

Rus kalpakları, / Rus tüfekleri, / Rus çizmeleri, / Rus vesaireleri tepecikler halinde her yerdeydi. (s.490)

Kitaplar, el yazmaları, belgeler, gazete ve dergi külliyatları, tapu kayıtları, / nüfus kayıt defterleri tümüyle elden geçirilmiş. (s.491)

Mahkeme kayıtları, / valilik evrakı, / polis tutanakları, /mescid-vakıf, gümrükhane, liman, banka bilgileri belgeleri ise Temmuz 1917 yağmasında Rumlar tarafından tahrip edilmişti. (s.491)

3.1.11.1.4.Sıfat-Fiil Grubu Yapısındaki Özne Birliktelikleri

Delikanlılığında onun Sehend Dağı'na benzemek şöyle dursun küçük bir tepe bile olamayacağı, / rüzgârsız, derin bir koytak gibi kalacağı anlaşılmıştı. (s.115)

3.1.11.1.5.İsim-Fiil Grubu Yapısındaki Özne Birliktelikleri

Neler yok ki bu imtiyazlar arasında? Ormanları kesme, kullanma; ilmî kazılar yapma; taşı toprağı taşıma; telgraf hattı çekme; tren hattı döşeme; maden çıkarma; petrol arama, işleme, ihraç etme; tütün ekme, biçme, ihraç etme; gümrüklerin kontrolü; yol yapma, banka açma..." (s.126)

Allah'ın ipine sarılmak, / Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi vesselamin sünnetine tutunmak, / hele Hazret-i Ali'nin pâk yaşamında apaçık görünen kılavuza göre hiza almak, / Ehl-i Beyt'in ahlâkıyla ahlâklanmak lâzımdır. (s.128)

Tebrizli âşıkların hikâyelerindeydi yazgının seri bir dönemecinden sonra çöle düşmek, âh olup tutuşmak, / küle dönmek, / elin eylediğini, dilin söylediğini unutamamak, / bir hayatı bütünüyle feda etmek. (s.374)

He, acaba bir gün Trabzon'a dönmek, / Hacıbey'i yeniden görmek, / evinin kapısından içeri girmek, / Siranuş Hanım'la sundurmada bir kahve içmek nasip olacak mıydı? (s.385)

3.1.11.2.Farklı Yapıda Kelime Gruplarından Oluşmuş Özne Birliktelikleri

Çarşafli, genç, yaşlı bir sürü kadın, / çoluk çocuk, kurallarını çoktan kavradıkları oyunun gidişatına uygun olarak deniz gibi dalgalanıyor, yeri gelince coşuyor, bağırıyor, yeri gelince dizlerini dövüp vahlanıyordu. (s.51) (iki özne; sırasıyla sıfat tamlaması, tekrar grubu)

Sonunda sokak araları rutubet kokmaya, evlerin duvarları yosun tutmaya, yeşermeye başlar. (s.75) (iki özne; sırasıyla belirtisiz isim tamlaması, belirtili isim tamlaması)

Çayhanenin üç duvarına neredeyse boş yer kalmamacasına Kerbelâ sahneleri, /Rüstem ve İsfendiyar'ın hiç bitmeyen mücadeleleri, / Hazret-i Ali ve devesinin resimleri asılmıştı. (s.121) (üç özne; sırasıyla belirtisiz isim tamlaması, sıfat tamlaması, belirtili isim tamlaması)

Gülcemal vapuru düdüğünü son kez öttürüp de yolcularını çağırırken kadınların hıçkırıkları ihtiyarların gözyaşlarına, çocukların ağlaması mızıka gürültüsüne; trampet, dua, martı çığığı teknil birbirine karıştı. (197) (üç özne; sırasıyla belirtili isim tamlaması, belirtili isim tamlaması, belirtisiz isim tamlaması)

Askerî araçlar, / top arabaları, askerler, denizciler, / sokak çalgıcıları, / başlarında üçgen kırmızı eşarplarla çiçek satan fakir Rus kızları, / zengin ve soylu madamlar Bulvar boyunca yayılmışlardı. (s.226-227) (beş özne; sırasıyla sıfat tamlaması, belirtisiz isim tamlaması, belirtisiz isim tamlaması, sıfat tamlaması, sıfat tamlaması)

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Nazan Bekiroğlu'nun incelemeye konu olan *Nar Ağacı* adlı romanında kelime grubu yapısında olan özne kavramı dokuz başlık hâlinde incelendi. Bu başlıklar; İsim Tamlaması, Sıfat Tamlaması, Unvan Grubu, Bağlama Grubu, İsim-Fiil Grubu, Sıfat-Fiil Grubu, Tekrar Grubu, Birleşik İsim ve Kısaltma Grubu'dur. Bunların dışında incelememiz sonunda Birleşik Fiiller ve Özne Birliktelikleri başlıkları altında karşımıza çıkan farklı yapıdaki özneyi oluşturan kelime gruplarını da incelendi.

1. Bu kelime grupları içerisinde romanda en işlek olan grup sıfat tamlaması grubudur. Yazar, cümlelerinde özneleri betimlerken sıfat tamlaması grubundan oldukça faydalanmıştır. Romanda sıfat tamlaması görevi üstlenen öznelere bakıldığında en fazla örnek sırasıyla; niteleme sıfatları, sıfat-fiillerle kurulu sıfat tamlaması, belirtme sıfatları, aitlik ekinin kullanıldığı sıfat tamlamaları başlıkları şeklinde sıralanabilir. Yine bu başlıklar dışında yaklaşık altmış bir (61) alt başlık oluşturacak kadar sıfat tamlaması grubu ile oluşturulmuş özneler de mevcuttur.

2. Nazan Bekiroğlu'nun *Nar Ağacı* romanında öznenin sıfat tamlamasından sonra en fazla isim tamlaması bünyesinde şekillendiği görülmektedir. Örnek sayısının çok ve çeşitli olmasından dolayı isim tamlamaları grubu kendi içinde birden fazla alt başlık altında verilmiştir. Bu başlıklar içerisinde en fazla yere sahip olan alt başlık "Tamlayanı ve tamlananı tek sözcükten oluşmuş belirtili isim tamlaması yapısındaki özneler"dir. Örnek sayısının fazla oluşu itibarıyla bu başlığı "tamlayanı ve tamlananı tek sözcükten oluşmuş belirtisiz isim tamlaması yapısındaki özneler" adlı başlık takip etmektedir. Bu iki başlık, yazarın sıklıkla tek sözcükten oluşmuş isim tamlamaları yapısındaki öznelere başvurduğunu göstermektedir. Bununla birlikte yazarın romanında doksana yakın alt başlığa ayrılabilen kadar ayrıntıya sahip isim tamlamasından oluşmuş özneler de mevcuttur. Bu sebeple yazarın özne oluştururken isim tamlamaları grubundan çok yönlü olarak istifade ettiği söylenebilir.

3. *Nar Ağacı* romanında unvan grubu şeklinde yer alan öznelerin varlığı isim ve sıfat tamlamalarına nazaran daha azdır. Unvan grubu şeklinde yer alan özneler hem örnek sayısı hem de başlık oluşturma açısından ilk iki grubun gölgesinde kalsa da yazar öznelerini oluştururken bu gruptan da istifade etmiştir. Bu grupta dikkate

değer tek örneği bulunan başlıklar ve örnek cümleleri şunlardır: Unvan Grubunun Açıklayıcı Sözcüklerle Nitelendirildiği Özneler: **Küçükhanım yani Zehra / Hanım umduğumdan daha kabiliyetli.** (s.77); Tamlayanı Arapça Meslek Adı Olan (Mülâzım-ı Evvel: Teğmen) Unvan Grubu Yapısındaki Özneler: **Ben Balkan kıyametinden daha büyüğü olmaz zannederken Mülâzım-ı Evvel Samet / Bey bunun daha büyük bir kıyametin mukaddimesi olmasından, fazla değil birkaç yıl içinde çok daha büyük, bütün dünyayı kavuracak bir savaşın çıkmasından korkuyor**(s.409). Ayrıca romanda unvan grubu başlığı altında romanın kahramanlarından olan Mirza Han ifadesi de çok sık geçmektedir.

4. Sayısı çok fazla olmamakla birlikte birleşik isim grubuyla oluşturulan özneler de yazarın cümlelerinde yer bulmuştur. Muhammed Mustafa, Halide Edip, Yahya Kemal, Mustafa Kemal, Şah İsmail gibi birleşik isimler özne olarak romanda bir kez geçerken Halil Safa ve Celil Hikmet ifadeleri sıkça geçmektedir.

5. Yazarın öznelerini oluştururken başvurduğu bir diğer kelime grubu bağlama grubudur. Bu grup içerisinde en fazla örnek “Unsurları Özel İsim Olan Bağlama Grubu Yapısındaki Özneler” başlığı altında yer almaktadır. Bağlama grubu yapısındaki öznelerde daha çok “ve” bağlacının kullanıldığı görülür. Ve bağlacı dışında az da olsa “da, de, ile, ya da, ne....ne” bağlaçları da romanda bağlama grubu yapısı içerisinde yer almıştır.

6. İsim-fiil grubu yapısındaki özneler genel olarak mastar (-mAk) hâlinde roman içerisinde kullanılmıştır. Nadiren “Ögelerinden Biri Edat Grubu Olan İsim-Fiil Grubu Yapısındaki Özneler”e yer verilmiştir. “Ögelerinden Biri Zarf-Fiil Grubu Olan İsim Fiil Grubu Yapısındaki Özneler” de bu grup içerisinde farklılık arz etmektedir.

7. Sıfat-fiil grubu ile oluşturulmuş özneler romanda pek az görülmektedir. “Sultanî'nin son sınıf öğrencileri gibi henüz mezun olmuşlar da akın akın o birliğe katılıyordu.”(s.89) cümlesinde yer alan özne “Tamlayanı Edat Grubu Olan Sıfat Fiil Grubu Yapısındaki Özne” olma özelliği taşıyarak bu grupta farklı bir yapıda kendine yer bulmuştur.

8. Bir diğer kelime grubu olarak karşımıza çıkan tekrar grubu yapısındaki özneler; “Unsurları sıfat-fiil olan tekrar grubundan oluşmuş özneler, unsurlarından her ikisi anlamlı kelimelerden oluşan tekrar grubu yapısındaki özneler, zıt anlamlı

kelimelerden oluşan tekrar grubu yapısındaki özneler, unsurlarından biri anlamlı biri anlamsız sözcüklerden oluşan tekrar grubu yapısındaki özneler” şeklinde dört başlık hâlinde verilmiştir.

9. Kısaltma grubundan oluşmuş özne örnekleri roman içerisinde yok denecek kadar azdır.

10. Yukarıdaki açıklamalara ek olarak söylenilebilir ki yazar üslûp olarak şiire yakın bir dil kullanma gayreti ile ve çoğu kere sanat yapma amacı ile bolca devrik cümleye yer vermiştir. Ayrıca yazarın kelime grubu şeklinde özne oluştururken kısaltmalara da yer verdiği görülür. “Tebriz'den aldığımız bir CD var.” (s.215) gibi.

Tablo 1’de görüleceği üzere *Nar Ağacı* romanı içerisinde yer alan kelime grubu şeklindeki özneler daha çok *Sıfat tamlamasından* (1327) oluşmuştur. Bu sıralamayı *İsim tamlaması* (881) takip etmiştir. *Sıfat tamlaması grubunda* yaklaşık 61 alt başlık bulunurken *İsim tamlaması grubunda* 39 alt başlık bulunmaktadır. Örnek sayısı olarak sıralamayı üçüncü sırada *Unvan grubu* takip etmektedir. *Unvan grubu* bünyesinde oluşan özneler 8 alt başlık hâlinde verilmiştir. *İsim-Fiil grubu* yapısındaki özneler de 4 başlık altında incelenmiştir. *Bağlama grubu* ile oluşturulmuş öznelerin başlık sayısı 14’dir. 31 özne örneğini barındıran *Birleşik İsim* tek başlıktan oluşmaktadır. *Sıfat-Fiil grubu* 30 özne örneği ile tek başlık altında incelenmiştir. *Tekrar grubu* yapısındaki özneler 4 başlık altında 9 örnekten oluşmaktadır. *Kısaltma grubu* roman içerisinde özne oluşturmada en az kullanılan kelime grubu olmuştur.

Romandaki özneyi oluşturan kelime grupları yapı yönünden incelendiğinde özneyi ve özneyi oluşturan kelime gruplarının özelliklerine ek olarak yeni ve farklı yapıda özneyi oluşturan kelime grupları tespit edilmiş bulgular kısmında bunlar alt başlıklar hâlinde gösterilmiştir. Tüm bu açıklamalar neticesinde Nazan Bekiroğlu’nun *Nar Ağacı* adlı romanından hareketle Türkiye Türkçesinde özneyi oluşturan farklı yapıda pek çok kelime grubu bulunduğu tespit edilmiştir. Bu hem Nazan Bekiroğlu’nun üslûp özelliklerini, cümle kullanımını ve cümle yapısına bağlı olarak öznenin kullanım özelliklerini hem de Türkiye Türkçesinin ifade zenginliğini ve farklılığını ortaya koyması yönünden önemlidir.

Tablo 1. Nar Ağacı Romanında Kelime Gruplarına Göre Özne Sayısı

Kelime Grupları		Örnek Sayısı	Toplam
İsim Tamlaması	Belirtili İsim Tamlaması	714	881
	Belirtisiz İsim Tamlaması	167	
Sıfat Tamlaması	Belirtme Sıfatları	370	1327
	Sıfat-Fiillerle Kurulu Sıfat Tamlaması	416	
	Niteleme Sıfatları	500	
	Aitlik Ekinin Kullanıldığı Sıfat Tamlaması	41	
Unvan Grubu		210	210
Birleşik İsim		31	31
Bağlama Grubu		98	98
İsim- Fiil Grubu		108	108
Sıfat- Fiil Grubu		30	30
Tekrar Grubu		9	9
Kısaltma Grubu		5	5
Toplam		2699	2699

Romadaki cümlelerde özneyi oluşturan kelime grupları bulgular kısmında ayrıntılı bir şekilde ele alındığı ve incelendiği için ilgili kelime gruplarının alt başlıkları tabloda gösterilmemiştir ancak sayısal olarak değerlendirmeye tâbi tutulmuştur.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- Aksan, D. (1995). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Atabay, N., Özel, S., ve Çam, A. (2003). *Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Banguoğlu, T. (2015). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Baskakov, A.N. (2017). *Çağdaş Türkçede Cümle*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Baskakov, A.N. (2016). *Çağdaş Türkçede Kelime Grupları*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Bekiroğlu, N. (2017). *Nar Ağacı*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Bilgin, M. (2002). *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Bozkurt, F. (1985). *Türkiye Türkçesi*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Delice, H.İ. (2012). *Türkçe Sözdizimi*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Demir, N., Yılmaz E. (2010). *Türk Dili El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Demir, T. (2004). *Türkçe Dilbilgisi*. Ankara: Kurmay Yayınevi.
- Demircan, Ö. (1996). *Türkçenin Sözdizimi*. İstanbul: Der Yayınları.
- Dizdaroğlu, H. (1976). *Tümcebilgisi*. Ankara: TDK Yayınları.
- Ediskun, H. (2005). *Türk Dilbilgisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Eker, S. (2009). *Çağdaş Türk Dili*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Ergin, M. (2007). *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri için Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım Yayınları.
- Gülensoy, T. (2010). *Türkçe El Kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

- Hatiboğlu, V. (1972). *Türkçenin Sözdizimi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Hengirmen, M. (2002). *Türkçe Dilbilgisi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Karaağaç, G. (2015). *Dil Bilgisi ve Anlam Bilgisi Çözümlemeleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karaağaç, G. (2011). *Türkçenin Söz Dizimi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Karahan, L. (2008). *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karaörs, M. (2005). *Karşılaştırmalı Şekil ve Cümle Bilgisi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Koç, N. (1990). *Yeni Dilbilgisi*. İstanbul: İnkılâp Kitapevi.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.
- Küçük, S. (2007). *Yazılı Anlatım ve Yaratıcılık*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yayınları.
- Kükey, M. (2005). *Türkçenin Dilbilgisi 2*. Samsun: Cem Ofset Yayıncılık.
- Odacı, S. (2008). *Dil ve Anlatım*. Konya: Tablet Yayınları.
- Özmen, M. (2013). *Türkçenin Sözdizimi*. Adana: Karahan Kitabevi.

MAKALELER

- Baydar, T. (2014). Pekiştirilmiş / Pekiştirmeli Özne Üzerine. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 21-32.
- Baydar, A., Baydar T. (2001). Türkiye Türkçesinde Kelime Grupları. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (16), 27-47.
- Boz, E. (2007). Adın Yükleme (Nesne) Durumu ve Tümcenin Nesne Ögesi Üzerine. *Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları*, 2371-2377.

- Boz, E. (2009). Türkiye Türkçesinde Özne Durum Biçimbirimi Alabilir mi?. *Turkish Studies*, 2371-2377.
- Bulak, Ş. (2013). Özne Türleri Üzerine. *Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 1101-1127.
- Delice, H.İ. (2007). Yüklemin Özne ve Nesne İlişkisi. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 141-145.
- Demirci, K. (2010). Derin Yapı ve Yüzey Yapı Kavramlarından Ne Anlıyoruz?. *Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 291-304.
- Doğan, N. (2015). Türkçede Özne Seçme Hiyerarşisi. *Dil Araştırmaları*, 159-177.
- Doğan, N. (2015). Türkiye Türkçesi Söz Diziminde Özne Sorunu- Dil Bilimsel Bir Yaklaşım. *Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 295-314.
- Emre, A. C. (1954). Türkçede Cümle. *TDAY Belleten*, 105-180.
- Ercan, G., Bakırlı, Ö.C. (2009). Türkçede Özne Belirtme ve Özne Yükleme: İşlevsel Dilbilgisi Çerçevesinde Bir Çalışma. *Dil Dergisi*, (143), 42-58.
- Erdem, M. (2004). Zamirler Anlamlı Kelimeler midir Yoksa Görevli Kelimeler mi?. *Türk Dili*, 444-449.
- Gökçe, A. (2007). Özne Türleri Üzerine. *UTEK*, 189-218.
- Gökdayı, H. (2008). Türkçede Kalıp Sözler. *Bilig*, K1Ş, 44.
- Gülsevin, S. (2001). Öznesi Gösterilmeyen Bir Cümle Tipi Daha. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 197-204.
- Hatiboğlu, V. (1963). Kelime Grupları ve Kuralları. *TDAY-Belleten*, 203-244.
- Karahan, L. (1993). Türkçede Birleşik Cümle Problemi. *Türk Gramerinin Sorunları Toplantısı*, TDK, 36-55

- Kerimoğlu, C. (2006). Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminde Söz Dizimi İle İlgili Kabuller Üzerine II (Cümlenin Öğeleri). *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 119-129.
- Koç, N. (1996). Özneye İlgili Sorunlar. *Türk Dili*, 529, 7-15.
- Küçük, S., Ünal, Ü. (2018). Özne Türleri mi, Öznenin Özellikleri. *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 7/16, 1-7.
- Tarıktaroğlu, A. (1996). Türkçede Özne Sorunu. *Türk Dili*, 536, 192-194.
- Turan, Z. (1999). Öznenin Cümledeki Kimlik Problemi. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 13, 73-85.
- Usta, Ç. (2014). Özne Türlerinin Tasnifine Dair Bir Öneri. *Karadeniz Araştırmaları*, 40, 159-169.
- Usta, H.İ. (2000). Türkiye Türkçesinde Kelime Grupları İle İlgili Bir Sınıflandırma. *Türk Dili*, 579, 209-216.
- Uzun, N. E. (2005). Türkçe Dil bilgisinde “Tamlama” ve “Bileşik” Sorunu. *IV. Dilbilim Sempozyumu Bildirileri*, İstanbul, Boğaziçi Üniv., 11-23.
- Üstünova, K. (2000). Türkçede Asıl Unsurlar: Özne ve Yüklem. *Türk Dili*, 582, 489-497.
- Üstünova, K. (2006). Yüklem, Yalnız Özneyi mi İçinde Taşır?. *Uludağ Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, 241-250.

YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

- Arabal, O. (2004). *Türkiye Türkçesinde Kelime Gruplarının Sınıflandırılması*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Dayıoğlu, A. (2014). *İskender Pala'nın Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk Adlı Romanındaki Kelime Grupları*. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

- Demirci, A. R. (2010). *“Fatih Harbiye” Romanında Kelime Grupları*. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Ertürksoy, A. (2005). *Türkiye Türkçesinde Cümlede Özne*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Karakayalı, T. (2010). *İhsan Oktay Anar’ın “Amat” Adlı Romanında Kelime Grupları*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Külahcı, A. M. (2011). *Şukûfe Nihal’in Domaniç Dağlarının Yolcusu Kitabındaki Kelime Gruplarının İncelenmesi*. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Ünal, Ü. (2017). *Türkiye Türkçesinde Özne Kavramı ve Özneyi Oluşturan Kelime Grupları*. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ordu.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

SÖZLÜKLER

- Devellioğlu. (2007). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* (30. baskı). Ankara: Aydın Kitabevi.
- Hengirmen. (1999). *Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü* (1. baskı). Ankara: Engin Yayınevi.
- Korkmaz. (2003). *Grammer Terimleri Sözlüğü* (3. baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkçe Sözlük. (2011). Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı-Soyadı	Samed Sarı
Doğum Yeri-Tarihi	Ordu / Merkez-14.11.1988
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	OGÜ, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı, 2012
Yüksek Lisans	Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019
Bildiği Yabancı Diller (varsa)	
Bilimsel Faaliyetleri (varsa)	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Yağlıdere Anadolu Lisesi, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, 2013-
İletişim	
E-Posta Adresi	samedsari52@hotmail.com
Tarih	